ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут права

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ПРАВА

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжвузівської науково-практичної студентської інтернет-конференції

27 лютого 2019 року

Ірпінь
2019

УДК 347.73(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)67.302я431
А43

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права Університету ДФС України
(протокол № 9 від 13 березня 2019 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова:

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Заступники голови:

Топчій В. В. – директор Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України;

Мацелик Т. О. – завідувач кафедри фінансового права, д.ю.н., доцент;

Члени організаційного комітету:

Аністратенко Ю. І. – д.ю.н., доцент, професор кафедри фінансового права;
Білоус В. Т. – д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права;
Гарбінська-Руденко А. В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права;
Касьяненко Л. М. – д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права;
Ковтун В. М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права;
Сластьоненко О. О. – к.ю.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри фінансового права;
Стріяшко Г. М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права.

Актуальні питання фінансового права: матеріали
А43 Міжвузівської науково-практичної студентської інтернет-конференції, м. Ірпінь, 27 лютого 2019 року. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. – 301 с.

Тези подаються в авторській редакції.
Організатори конференції не несуть відповідальності
за зміст поданих матеріалів.

УДК 347.73(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)67.302я431

© Університет ДФС України, 2019

ЗМІСТ

Андросович В. С. *ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ*……..……9

Андрощук Б. В. *ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ*……..…….13

Банна Т., Романенко К. *РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ*……..17

Барчук Д. І., Костюк Ю.Р. *АНАЛІЗ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ*……..……..20

Безносюк Т.Є., Пугач І. О. *ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ* ……..……..23

Бейгул М.А. *ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ*……28

Бичок Т. П. *НОВАЦІЇ У СФЕРІ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ*……..……...32

Блажко Н. О., Карпин Н., П. *ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ*…….....36

Бондар А.Ю., Нечипорук М.В. *ВАЛЮТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ*…….....40

Бондарева А.В. *ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ СУДОВОГО ЗБОРУ ДО ЕЛЕМЕНТІВ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ*……. ……...44

Бражніченко І. Кравченко А. *АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГОБОРГУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ*..…….47

Браславець І. В. *ПРАВОВА ПРИРОДА ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА*……..51

Брик А.С., Ковальчук О.В. *НЕДОЛІКИ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ*…….……55

Будинкевич Ю.А, Панасюк А. С. *ПИТАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ*…….……59

Ванюшин П. В. *СВІТОВИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ (ГАРАНТУВАННЯ) БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ*……..62

Васека В. А., Ковальова В. В. *СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ*…….....66

Верницький Ю. С. *ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЛОТЕРЕЙНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ*……...70

Виноградова Д. С. *ПРАВОВА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ*……74

Воробей О. С. *«ЄДИНЕ ВІКНО» В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕАЛІЇ*……78

Воробей О. С., Ружицька І. В. *АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ*…….……83

Ворона Ю. О. *ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО КОМПРОМІСУ*…….....87

Герус Н.В., Карпюк І.С. *АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОВОВВЕДЕНЬ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА*…….…….93

Гнатик Н.І., Сливка А.В. *СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ* 97

Головатюк О. Є. *ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВАЛЮТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ*……..…….101

Горова С. В. *ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН*…….....104

Гриневич А. В. *ВПЛИВ РЕФОРМИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ УКРАЇНИ*……...108

Гуменюк В.О. *СОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ*……...112

Демченко І.Л. *ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВОГО ПРИМУСУ НА ФОНІ КОНФЛІКТНОСТІ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ*……...116

Деркач І. М. *ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН*……...……...120

Джурук Н.І. *ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ*…….124

Дзюба С. В. *СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ*…….127

Жовмір А., Накона А. *ОКРЕМІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ*…….133

Катеринчук Б.К., Савченко Б. В. *АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ЗМІН ДО ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ*……..…….....138

Клепальська Ж. С. *ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД ЯК ОНОВЛЕНА ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВ*А…….141

Кравцова Є. А. *ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ОКРЕМИМ КРИТЕРІЯМ ПОДАТКОВОГО РЕЗИДЕНТСТВА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ*…….. ……...145

Кравчук А.Д. *ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ ДЕРЖАВНОГО ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ФІНАНСОВИЙ АУДИТ ТА АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ*……...149

Красько В. В. *МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ: ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ*…….154

Курмазенко А. А. *ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ*……...158

Кутузова І.О., Зуб П.В. *НАПРЯМИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ*…….…….162

Куценко А.О. *РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ*…….……..166

Лавчи Я. Д. *АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ*……...170

Лазоришин Я. *ВАЛЮТНІ ОБМЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ*……...175

Лакіс А. В. *АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЯК СУБ'ЄКТА ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ*…….179

Лихолат Я. А. *ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОЇ (МІЖНАРОДНОЇ) ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ*…….……182

Лихопой А. *АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ*…….……186

Лопушанська К. С. *ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ МЕТОДІВ УСУНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ*……189

Любчик Л. В. *ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ*……193

Мартинюк Ю. Ю. *СУЧАСНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ*……..197

Матейчик В.О. *ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*……..201

Мацегора Ю.Р. *ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ*…….206

Могилко Н.О.,Черниш Б.П. *ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ ЯК ЕЛЕМЕНТА ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ*……..210

Мостова С.О., Хельменко О.В. *ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ВАЛЮТНІЙ СФЕРІ*…….....216

Музиченко Я. *ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ* …….....219

Ніколаєнко В.О.,Турчина Є.Ю. *ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ ТА АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ*……...222

Падалко О. Р. *ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК РЕГУЛЯТОРА ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН*…….....226

Пашкова А., Таранюк Т. *МІСЦЕ ВАЛЮТНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ*…….……230

Песоцька Ю.В., Юрченко В.С. *СПРАВЛЯННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ З ЮРИДИЧНИХ ОСІБ*……...234

Пірак М.В., Ганущак А. М. *ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ*……...……238

Полінкевич О. В. *ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА*……..242

Прокопчук С. О., Боревич Є. В. *ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНІСТІ ДЕРЖАВИ*……...247

Ременюк А. В. *ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ*……...250

Савчук М. В. *ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВАЛЮТУ ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ»: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ*……254

Солонська Л. А. *ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ*……. …….....258

Харченко А. А. *ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ МИТНОГО БРОКЕРА В УКРАЇНІ*…….263

Хом'як М. Б. Шклярук О. В. *МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ*…… …….267

Худенко Ю. О. Поліщук В. В. *ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНІ*…….272

Целип І. С., Воронко Л. М. *РИНКИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЯК ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВО- ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ*…….....275

Цісар Г. І., Шепель Ж. А. *ПИТАННЯ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ*…….....280

Чунарьова Є. Я. *АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ*…….283

Шевчук І. О. *ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ*……..……287

Шпак М. І. *МІСЦЕ ПОДАТКОВОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ*……291

Яворська О. М. *ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ*…….....295

Вишневська Д. І. *ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ НА СИСТЕМУ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ*……298

Андросович Вікторія Сергіївна
студентка групи ПБ-15-8 ННІ Права
Університету Державної Фіскальної служби України
Науковий керівник: **Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету Державної Фіскальної служби України

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Сучасний етап життя є настільки залежним від глобальних технологій високоякісної передачі інформації, інформаційних технологій та й взагалі від загальної комп'ютеризації, що з'явилася необхідність створення нової платіжної системи, а й згодом і нової валюти – криптовалюти. Криптовалюта є віртуальною валютою, за допомогою якої особи можуть швидко та зручно здійснювати покупки в мережі Інтернет. Актуальність даного питання виявляється в тому, що це є новинкою не тільки для України, але й для світу.

Дослідженням даною тематикою займали такі фахівці як Сейтим А. М., Карпов Ю. В., Поплавський О. О., Плотнікова М.В., Деревянко Б. В., Сословський В. Г., В. Наконечний, Желюк Т., Зайцева І., Проценко А.Т. тощо. Наприклад, А.Т. Проценко розглядала питання про фінансово-правову сутність криптовалют , Плотнікова М.В. досліджувала поняття криптовалюти та її правове регулювання в Україні та інші.

Поняття «криптовалюта» є актуальним, там як точного визначення ще й досі не існує. У кожного своя думка. Зокрема, Желюк Т., Бречко О. розуміють криптовалюту як стабільний універсальний інструмент глобальних фінансових платежів і одночасно як фінансовий інструмент з високою капіталізацією є конкурентною формою міжнародного переливу капіталу [1, с.50]. Молчанова Е., Солодковський Ю. цей термін розтлумачують як цифрова валюта, валютний курс якої встановлюється на підставі режиму вільного плавання як результат попиту і пропозиції на валютному ринку з повною відсутністю контролю з боку Центробанків [2, с.63].

На законодавчому рівні в Україні правове регулювання криптовалюти тільки набирає оборотів, зокрема Верховна Рада України зареєструвала декілька законопроектів, які стосуються даної тематики, а саме: проект Закону України "Про обіг криптовалюти в Україні" від 06.10.2017 р. № 7183; проект Закону України "Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні" від 10.10.2017 р. № 7183-1; проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні)" від 30.10.2017 р. № 7246.

В цих нормативно-правових актах надається таке визначення криптовалюти, а саме: в проекті закону № 7183 криптовалюта - це програмний код (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, який може виступати засобом міни, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн в якості облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду) [3]. А в проекті № 7183-1 під цим поняттям розуміють децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну, збереження вартості або одиниця обліку, що заснований на математичних обчисленнях, є їх результатом та має криптографічний захист обліку. Криптовалюта для цілей правового регулювання вважається фінансовим активом [4].

Визначення поняття «криптовалюти» є важливим питанням, адже від цього залежить чимало моментів. Наприклад, оподаткування, механізм захисту, понесення відповідальності тощо. На світовому рівні у різних країнах кожен по-своєму розуміє цей термін. У Канаді та Нідерландах – це електронні гроші, у США – валюта або інша форма грошей, у Німеччині – «приватні кошти», які можуть використовуватись в якості оплати і замінювати традиційну валюту в цивільно – правових договорах, у Швейцарії – спеціальний вид валюти, а саме цифрова валюта тощо [5, с.82].

Проаналізувавши вищезазначені законопроекти , можна зрозуміти, що вони мають багато відмінностей. Наприклад, це стосується визначення

поняття криптовалюти, криптовалютних бірж, самого процесу здійснення криптовалютних операцій тощо. Так, по-перше, згідно до законопроекту №7183 криптовалютою є програмний код, а в проекті №7183-1 дано інакше розуміння, а саме: криптовалюта – це децентралізований цифровий вимір вартості. По-друге, відповідно до законопроекту №7183 криптовалюта виступає в якості об'єкту права власності та може бути засобом обміну; в другому є фінансовим активом. По-третє, стосовно криптовалютних бірж також складаються неоднозначні погляди, а саме у проекті №7183-1 біржею є організація, що забезпечує взаємозв'язок між суб'єктами криптовалютних операцій, яка здатна забезпечувати обмін криптовалют на електронні гроші, валютні цінності, цінні папери, а в №7183 - юридична особа, яка має статус фінансової установи та надає всі види фінансових послуг на ринку криптовалют. По-четверте, регулятором відносин спочатку виступав Національний банк України, в наступній версії законопроекту його було замінено на державний орган, який здійснює державне регулювання і нагляд за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг. І нарешті, по – п’яте, запропоновані документи дають різні відповіді на питання яким чином здійснюються криптообмінні операції. Відповідно до законопроекту №7183 обмін криптовалюти на електронні гроші, фінансові цінності, цінні папери здійснюється криптовалютною біржею. Переміщення криптовалюти може здійснюватися за допомогою онлайн-сервісів з обміну криптовалюти в мережі-інтернет. Суб'єкт криптовалютних операцій здійснює обмін криптовалюти за допомогою онлайн-сервісів з обміну криптовалюти на свій страх і ризик. В №7183-1 закріплено, що обіг здійснюється тільки виключно через криптовалютні біржи, пункти обміну криптовалюти. Криптообмінні операції з придбання криптовалюти за національну валюту можуть здійснювати виключно інвестори на ринку криптовалюти.

Однак, маючи багато розбіжностей, дані законопроекти мають і схожість. Наприклад, в двох передбачено питання ліцензування

криптовалютних бірж, згідно з проектами воно повинно бути вже передбачено ліцензією, яку видає регулятор криптообміного процесу.

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що криптовалюта – це такий фінансовий елемент, який є необхідний для сучасних реалій життя, і він потребує точного нормативно – правового врегулювання з боку органів державної влади, де б визначався правовий статут криптовалют та їх обіг на території України. Також криптовалюта являються сучасним видом електронних грошей, який поширений у всьому світі, тому не потрібно залишитися позаду технологічного розвитку та новітніх процесів у сфері валютного права, а треба тільки детально досліджувати нові явища та створювати всі умови для їх правильного правового функціонування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Желюк Т. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2016. №3. С.50-60.

2. Молчанова Е. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. Міжнародна економічна політика. 2014. №1 (20). С.60-79.

3. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні від 06.10.2017. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.

4. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні від 10.10.2017. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.

5. Проценко А.Т. Фінансово-правова сутність криптовалют: електронні гроші чи грошовий сурогат. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. №2. С.81-

Андрощук Богдана Вікторівна
студентка групи ПБ-15-2
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н., доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Загальна середня освіта є фундаментом формування сильної соціально-правової держави із конкурентоздатною економікою. В процесі навчання в школі людина отримує необхідні знання про політику, релігію, моральні та професійні якості особистості. Саме у цей період формується певна громадська позиція. Конституція України встановлює, що держава визнає загальну середню освіту як одну з найважливіших сфер суспільного життя, закріплюючи обов'язковість її отримання в Основному Законі нашої держави [1].

Україна обрала курс на євроінтеграцію, тим самим розпочавши процес становлення держави як європейської, яка має розгалужене законодавство у сфері освіти. У зв'язку з цим, нашій державі необхідно здійснити ряд реформ у сфері освіти, щоб стати рівноправним партнером у європейському товаристві. Саме тому актуальною проблемою на сьогодні виступають питання фінансування загальної середньої освіти. В цьому напрямі перш за все необхідно визначити шляхи фінансування загальної середньої освіти та можливості залучення інвестицій.

Питанням удосконалення правового регулювання фінансування соціальних видатків присвячені фундаментальні праці українських вчених-юристів таких, як Є. Алісова, А. Берлача, Л. Воронової, Е. Дмитренко, С. Іловайського, Л. Касьяненко, І. Криницького, М. Кучерявенка, Т. Латковської, О. Лукашева, А. Монаєнка, О. Музики-Стефанчук, А. Нечай,

С. Ніщимної, О. Орлюк, Н. Пришви, О. Семчик, О. Сластьоненко, О. Солдатенко, І. Чеховської, Н. Якимчук, Р. Якубовського, А. Ярош та ін.

Стаття 53 Конституції України передбачає, що повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам [1].

Закон України «Про загальну середню освіту» визначає, що держава здійснює фінансування здобуття особою загальної середньої освіти у приватному чи корпоративному закладі освіти, що має ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти, за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів шляхом передачі такому закладу освіти цільового обсягу коштів у розмірі фінансового нормативу (з урахуванням відповідних коригуючих коефіцієнтів) бюджетної забезпеченості одного учня, який здобуває повну загальну середню освіту, та в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [2].

Відповідно до додатка 6 Закону України «Про державний бюджет України на 2019 рік» освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам у 2019 році складає 69,6 млрд. гривень, що у свою чергу на 13% більше за обсяг ніж у попередньому році [3]. Міністерство освіти і науки продовжує здійснювати реформування в цій сфері. Зокрема, Закон України «Про Державний бюджет на 2019 рік» показує тенденції порівняно із 2018 роком на зростання фінансування загальної системи освіти. Цей фактор вказує на покращення якості надання освітніх послуг. Тобто, можемо констатувати, що відбувається значне покращення фінансування загальної середньої освіти.

Також, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплено розподіл повноважень у сфері освіти:

по-перше, між обласними, районними та міськими, селищними й сільськими радами;

по-друге, на делеговані державою повноваження та власні повноваження органів місцевого самоврядування [4].

Сьогодні місцеві бюджети мають бути достатніми для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування наданих законом повноважень. Однак, на сучасному етапі законодавство ніяк не стимулює вкладення в розвиток школи з боку приватного бізнесу. Відсутні податкові пільги для бажаючих стати інвесторами [5]. Цікавою є думка Б. В. Деревянка, який пропонує запровадити для потенційних інвесторів, які передають матеріальні цінності або виконують роботи для навчальних закладів ЗСО податкову пільгу, зокрема передбачити в Податковому кодексі України норму, згідно з якою із суми чистого прибутку суб'єкта, що дорівнює остаточній вартості майна, переданого НЗ як перспективний майновий актив, податок на прибуток буде стягуватись за ставкою 0 % [5].

В результаті проведеного дослідження можемо констатувати, що особливостями фінансування загальної середньої освіти сьогодні є значне покращення самого фінансування, яке передбачене законом, а також визначено розподіл компетенції органів місцевого самоврядування, даючи їм можливість на місцях забезпечити необхідне фінансування загальної середньої світи. Все це ефективно впливає на якість загальної середньої освіти. Однак, на жаль, однією з особливостей фінансування загальної середньої освіти сьогодні є відсутність розробленого процесу інвестицій у дану сферу. Тому, з метою покращення фінансування загальної середньої освіти, пропонуємо, насамперед, нормативно закріпити право на інвестиції і всіма способами залучати їх до інвестування саме в нашу країну і в наш освітній процес. Тобто, створити ефективну систему привабливих пільг для інвесторів (зменшення або звільнення від оподаткування тощо), а також розподіл компетенції між органами управління різних рівнів, перенесення оперативного управління закладами на базовий рівень, тобто до НЗ;

самостійне вирішення кадрових, організаційних, фінансових питань та питань методологічного забезпечення навчального закладу; персоніфікація відповідальності за надання якісних освітніх послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80
2. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 № 651-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14
3. Про державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23 листопада 2018 року № 2629-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19.
4. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21 trav. 1997 r. №280/97- VR (iz zminamy i dopovnenniamy) (On local government in Ukraine: the Law of Ukraine on May 21. 1997 p. №280 / 97-BP (as amended)). Mode of access : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ show/280/97
5. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf

Банна Тетяна,
Романенко Дарина
Курсанти 3-го курсу факультету
підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової
міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник: **Мельник Олена Петрівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

В умовах сьогодення, становлення державності та розвитку України як незалежної, правової і демократичної держави, багато уваги приділяється розвитку та вдосконаленню діяльності державних органів влади, в тому числі структур, від ефективної роботи яких залежать економічне піднесення і добробут нації.

Актуальною є проблема ефективного формування і витрачання бюджетних коштів як головної складової фінансових ресурсів держави. Одним із дієвих інструментів успішного вирішення цієї проблеми є державний фінансовий контроль.Здійснення фінансового контролю сприяє реалізації ефективної бюджетної політики держави, забезпеченню процесу формування й використання фінансових ресурсів у всіх ланках бюджетної системи.

Над дослідженням історії, сучасності та перспектив розвитку фінансового контролю працювало багато вчених економістів, серед яких І. Белобжецький, М. Головань, Л. Гуцаленко, А. Румянцев, С. Юргелевич.

Юргелевич С. [1, с. 138] вважає, що державний фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління, спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, а за наявності таких відхилень – на своєчасне вжиття відповідних коригувальних і запобіжних заходів.

Основною метою державного фінансового контролю є забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни й раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі.

Завданнями органів державного фінансового контролю визначено наступні:

– подальше реформування системи державного фінансового контролю на центральному, регіональному та місцевому рівні, зокрема шляхом: забезпечення прийняття розпорядження Кабінету Міністрів щодо Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року.

– модернізація контролю у сфері публічних закупівель, в тому числі шляхом удосконалення механізму здійснення моніторингу закупівель;

– формування ефективної моделі розвитку та підготовки висококваліфікованих кадрів [2].

Державний фінансовий контроль у бюджетній сфері здійснюється відповідними державними органами і полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об’єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності під час формування, розподілу та використання бюджетних коштів.Наприклад, Казначейський контроль не заснований на звітах і підсумкових результатах, а відбувається в самому процесі виконання бюджету і надає змогу не тільки проаналізувати порушення, а й не допустити його.Тобто органами Казначейства забезпечується суворий контроль дотримання бюджетного законодавства, що є гарантією чіткого виконання бюджетної дисципліни.

Проведення державного аудиту сприяє запобіганню різних фінансових порушень. Цьому сприяє перевірка адекватності та ефективності функціонування системи внутрішнього контролю суб’єкта господарювання, що дає змогу своєчасно виявити будь-які недоліки в облікових процесах,

правилах, процедурах та забезпечити достовірність складання фінансової звітності [3].

Наступним основним органом державного фінансового контролю є Верховна Рада України, контрольні повноваження якої можуть реалізуватися безпосередньо нею, через Рахункову палату. Основними повноваженнями Верховної Ради України у сфері контролю є: здійснення парламентського контролю відповідно до Конституції; контроль за використанням резервного фонду;контроль за станом виконання Державного бюджету [4].

Отже, вдосконалення фінансового контролю це складний процес, на його шляху стоїть низка перешкод – починаючи від необхідності прийняття відповідних нормативно-правових актів, які б здійснювали регулювання процесу реформування і завершуючи потребою перепідготовки кадрів органів контролю та керівників бюджетних установ. Визначили, що кожний орган фінансового контролю взаємодіє один одному і реалізовує свої повноваження на конкретній стадії бюджетного процесу, проте ВРУ здійснює державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юргелевич С.В. Система державного фінансового контролю / С.В. Юргелевич // Фінанси України. – 2012. – № 4. – С. 138.

2. Публічний звіт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.treasury.gov.ua/ua/news/publ-zvit

3. Шевчук. О.Д. Особливості проведення державного аудиту в Україні [Текст] / О. Д. Шевчук, І. Л. Мукоїд // Збірник наукових праць ВНАУ. Економічні науки. — 2012. — № 4 (70). — С. 230–234

4. Пивоваров К.В. Аспекти діяльності основних органів внутрішнього та зовнішнього державного фінансового контролю // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 13-14. - С. 65 - 67.

Барчук Діна Іванівна,
Костюк Юлія Русланівна
Науковий керівник: **Субіна Тетяна Володимирівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

АНАЛІЗ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Питання валютного регулювання та валютного контролю на сучасному етапі стає все більш актуальними і значущими. Це зумовлено тим, що, з одного боку, є об'єктивна необхідність української держави регулювати і контролювати рух транснаціональних потоків з метою підтримки стабільності національної валюти і платіжного балансу країни, а з іншого – необхідність лібералізації національного валютного законодавства та приведення його у відповідність до міжнародних норм. Ця обставина визначає особливу зацікавленість держави в регламентації валютних відносин.

Валютному регулюванню та валютному контролю присвятили наукові праці такі вітчизняні фахівці, як: Є. О. Алісов, Л. К. Воронова, А. В. Джавага, О. П. Орлюк, В. П. Нагребельний, О. В. Покатаєва, Н. Ю. Пришва, Л. А. Савченко, О. В. Солдатенко, та ін. Цю проблематику досліджували такі зарубіжні науковці, як: М. М. Богуславський, О. М. Горбунова, О. Ю. Грачова, Д. М. Козирін, С. К. Магомедов, О. В. Покачалова, С. І. Прокопчук, Н. А. Сатарова, Б. Г. Федоров, Н. І. Хімічева, Є. О. Царьова тощо.

Сьогодні система валютного регулювання та контролю є занадто зарегульованою, складною та надмірно бюрократизованою, валютне законодавство містить суперечності, об'єктивно зумовлені тим, що воно досі перебуває на стадії формування і не має чітко вираженої системи побудови валютних норм. Усунення недоліків чинного валютного законодавства є можливим тільки в разі наявності блоку законів України, конкретизованих відповідними підзаконними нормативно-правовими актами органів спеціальної компетенції [2].

Потреба в удосконаленні законодавчого регулювання реалізації єдиної державної валютної політики, а також у досягненні стабільності валюти України та валютного ринку України як факторів прогресивного розвитку національної економіки і міжнародної економічної співпраці.

Одним із напрямів удосконалення чинного валютного законодавства є обмеження загального розміру штрафних санкцій за порушення резидентами термінів розрахунків під час здійсненні експортно-імпортних операцій [3].

Такі правові орієнтири необхідні як для суб'єктів нормотворення, так і для органів валютного регулювання й інших у тому числі у разі розгляду справ, пов'язаних з юридичними колізіями, суперечностями та розбіжностями між окремими нормативними правовими актами, які регулюють валютні відносини.

Одним із необхідних напрямів удосконалення чинного валютного законодавства є чітке, послідовне визначення й окреслення валютних операцій резидентів і нерезидентів, які потребують ліцензування. Регулювання трансграничного руху іноземного капіталу є сьогодні необхідною умовою збереження середньострокової макроекономічної та мікроекономічної стабільності в економіці з відносно високими темпами інфляції, наявністю значного диференціалу відсоткових ставок, певних економічних та політичних ризиків [1].

Зазначені вище заходи в змозі забезпечити стабільність курсу національної валюти, а також збалансувати пропозицію та попит на внутрішньому валютному ринку. Вимога про повернення валютної виручки і її продаж є головним інструментом перерозподілу валютних коштів на внутрішньому валютному ринку та гарантованим джерелом їх придбання для всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності. Необхідно враховувати, що в умовах постійної економічно-політичної кризи, недостатньої стійкості та надійності української банківської системи резиденти, одержавши право не повертати валютну виручку, будуть прагнути розміщувати одержувану іноземну валюту на рахунках в іноземних банках, що призведе до зменшення

міжнародних активів української банківської системи та негативно позначиться на її ліквідності [4].

Задля удосконалення валютного регулювання та валютного контролю слід звернути особливу увагу на те, що зовсім не всі валютні операції врегульовані чинним валютним законодавством. Таким чином, коло актуальних проблем сучасної організації валютного регулювання і валютного контролю досить широке і заслуговує на увагу дослідників, нормотворців. Водночас воно містить у собі значні труднощі, зумовлені загальною невпорядкованістю їх нормативно-правової бази. Між тим внутрішня структура механізму валютного регулювання така, що майже кожен елемент, який її створює, має право на самостійну не лише дослідницьку, але й нормотворчу увагу. Особливого значення в цьому сенсі насамперед набувають проблеми впорядкування валютного контролю (розмежування понять «валютний контроль» та «валютний нагляд»), конструювання системи валютних правопорушень і заходів фінансової відповідальності, так само як і розробка самої теорії фінансово-правової відповідальності та фінансово-правових санкцій. Масштабність кожної з названих проблем зумовила авторські підходи до їх узагальненого аналізу, які, звичайно, багато в чому мають контурний характер, тобто містять спробу теоретичного осмислення відповідних проблем, що супроводжується певним обсягом конструктивності [5].

Сьогодні необхідно кардинально та конструктивно змінювати валютне законодавство, що дасть змогу вдосконалити нормативно-правову базу України та привести її у відповідність до вимог Європейського Союзу, розширить

можливості суб’єктів господарювання ефективно здійснювати зовнішньоекон омічну діяльність, створюватиме сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій в економіку України. Ці зміни сприятимуть законодавчому забезпеченню державної валютної політики, розвитку валютного ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. ЗУ «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. Електронний ресурс: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19

2. Джавага А.А. Правові основи валютного регулювання та валютних відносин в Україні: дис….канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2015. 229 с.

3. Береславська О. Інтервенції на валютних ринках як інструмент курсової та грошово-кредитної політики // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 10. – С. 36-37

4. Городницька В.С. Державне регулювання валютних операцій в Україні / В.С. Городницька // Управління розвитком. – 2016. – № 8. – С. 36-38.

5. Сулейманова С. Р. Валютне регулювання в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку/ С.Р. Сулейманова// Право і суспільство. – 2015. – № 5. – Ч. 2. – С. 102-108

Безносюк Тетяна Євгенівна,
Пугач Ірина Олександрівна
курсанти взводу ПМПФ-16-3
Факультет підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник: **Сластьоненко Оксана Олександрівна**
к.ю.н.,доцент,
доцент кафедри фінансового права.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У ході реформаційних перетворень, які відбуваються в країні, багато змін впроваджено стосовно податку на прибуток підприємств. Причиною таких змін є податкова реформа, яка проводиться в Україні у зв’язку з її рухом до ЄС. Як відомо, процес інтеграції починається з гармонізації законодавства, і норми податкового законодавства не є винятком.

У розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році» від 4 березня 2015 р. № 213-р йде мова про ліквідацію неефективних пільг. У Постанові Верховної Ради України «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України» в одному із пунктів йдеться про розроблення та сприяння прийняттю змін до ПКУ на 2015 р., які не оминули і розділ ІІІ ПКУ «Податок на прибуток підприємств» [1; 2; 3].

Із наведених вище нормативно-правових актів бачимо, що податкове законодавство України гармонізують до законодавства країн ЄС. Одним із найважливіших кроків у європейському напрямі адаптації податкового законодавства України з законодавством ЄС є Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [4]. У ньому зазначено, що стратегічним вектором руху є саме податкова реформа. Оскільки податок на прибуток є одним із бюджетоутворюючих податків, відіграє значну роль у наповненні Державного бюджету України та правова регламентація цього податку не була на досконалому, наближеному до європейських стандартів, рівні, то значні зміни торкнулись саме цього податку.

Отже, з точки зору інтеграційних процесів України у світовий простір доцільно розглянути питання пільг в європейських країнах з податку на прибуток підприємств.

В Угорщині деякі підприємства та організації звільняються від сплати податку на прибуток підприємств. Так, не оподатковуються організації соціальної сфери, церкви та різноманітні фонди за умови, що їхній дохід від комерційної діяльності не перевищує 10 відсотків. Зменшується розмір ставки податку для підприємців, які були зайняті у сфері надання культурних, спортивних та оздоровчих послуг. Якщо іноземний інвестор вкладає в Угорщину понад 1 мільярд форинтів, то він вважається великим інвестором і може розраховувати на окремі додаткові податкові знижки [5].

Польська влада заохочує іноземні інвестиції в економіку країни всіма доступними їй засобами, запроваджує податкові пільги для таких підприємств, створює спеціальні економічні зони. Також польська влада дозволяє переносити збитки або списувати до 50 відсотків збитків у кожному податковому році з п’яти підприємств, які здійснюють діяльність, важливу для економіки країни [6; 7, с. 247- 248].

У Великобританії існує класифікація пільг залежно від категорії, до якої належить платник податку. Класифікація пільг розроблена на основі критерію, який залежить від розміру отримання прибутку, що дозволяє визначити кількість платників за кожною із окремих груп доходів. Знижена ставка на дохід корпорацій до 30 відсотків. Податкові пільги вводяться щодо амортизації та створення резервів на сумнівні борги. Не оподатковуються податком неприбуткові організації, освітні установи та пенсійні фонди.

У Франції як пільговий метод запровадили відстрочення податкової заборгованості для підприємств. Сплата податку на прибуток відбувається в чотири етапи. Може застосовуватися знижена ставка залежно від діяльності, виконуваної підприємством, корпорацією [8].

Норвегія збільшила податкові пільги для компаній у сфері інвестиційної діяльності. Результатом нововведення стало зменшення надходжень від корпоративного податку. Підприємствам, які можуть бути уразливими з боку іноземних конкурентів, надаються субсидії з боку держави, допомога і пільги при експорті товарів. Встановлена гнучка система відрахувань у соціальні фонди, сплачуваних роботодавцем при переміщенні підприємств з великих міст у північні регіони, при цьому ставка коливається від 0 відсотків до 14 [8; 7, с. 242-243].

Загалом, розглядаючи пільгове оподаткування в європейських країнах та інших країнах світу з потужним прогресуючим економічним розвитком, бачимо, що створюються сприятливі умови для ведення підприємницької діяльності.

В результаті аналізу зарубіжного законодавства, бачимо, що суттєве скорочення пільг з податку на прибуток підприємств є правильним кроком, який, з одного боку, матиме позитивні наслідки (до бюджету буде надходити значна кількість коштів), але, з другого - і негативні (відомо, що скорочення пільг, тобто збільшення податкового тиску на платників, сприяє порушенню фінансової дисципліни), у такому разі це може виявитися в ухиленнях від сплати податку, приховуванні реальних доходів від оподаткування тощо. Проте на нашу думку, насамперед держава повинна підтримувати (через надання пільг) тих платників, діяльність яких є важливою та перспективною для майбутнього країни. Тому буде правильним виважено та індивідуально підходити до оподаткування прибутку окремих видів платників. Основний акцент в Україні варто було б зробити не лише на номінальне зменшення податкового навантаження, а й на інші моменти оптимізації системи оподаткування та використати напрацьований світовий досвід.

На нашу думку, для налагодження системи оподаткування в Україні необхідно впровадити низку реформ, спираючись на світовий досвід, а саме: надання обґрунтованих пільг; встановлення диференційованої ставки податку на прибуток; звільнення деякої групи підприємств тимчасово від оподаткування; надання кредитів по сплаті даного виду податку тощо. Також вважаємо доцільним надавати право підприємствам зараховувати поточні збитки до минулих звітних періодів з виплатою раніше сплаченого податку на прибуток підприємств. Впровадиши запопоновані реформи Україна стане на крок ближчою до до членства в Євросоюзі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна-2020” у 2015 році: розпорядж. Каб. Міністрів України від 04.03.2015. № 213-р // Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80.

2. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: постанова Верхов. Ради України від 11.12.2014. № 26-УШ // Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/26-19.

3. Податковий кодекс України: від 02.12.2010. № 2755-УІ // Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

4. Про Стратегію сталого розвитку "Україна-2020": Указ Президента України від 12.01.2015. № 5/2015 // Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5Z2015.

5. Світовий досвід оподаткування: Угорщина // Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/hungary/.

6. Світовий досвід оподаткування: Швеція // Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. 2016 р. URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/sweden/

7. Якушик І. Д., Литвиненко Я. В. Податкові системи зарубіжних країн: довідник. Київ: МП Леся, 2004. 480 с.

8. Світовий досвід оподаткування (досвід розвитку та модернізації податкових служб країн світу) // Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/.

Бейгул Микита Андрійович
студент ІІІ курсу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шолкова Тетяна Борисівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сьогодні в Україні діє запроваджена в 2015 році класична європейська модель податку на прибуток підприємств, згідно з якою базовим показником для розрахунку об'єкта оподаткування є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який в подальшому коригується на різниці, прямо визначеній Податковим кодексом України. Така модель є досить дієвим засобом формування дохідної частини державного бюджету (на даний момент частка податку на прибуток підприємств становить близько 15%), але в умовах тінізації економічних процесів та утворення монополістичних структур, вона починає втрачати ефективність, а також є одним із головних чинників стримування інвестиційного розвитку.[1] Зарубіжні та вітчизняні експерти говорять про необхідність удосконалення класичної системи оподаткування прибутку підприємств. З метою протидії розмиванню податкової бази, виведення прибутку з-під оподаткування, а також для загального удосконалення системи оподаткування прибутку підприємств у країнах ЄС, Європейською Комісією та ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) був створений план ОЕСР/ G20 (Base Erosion and Profit Shifting – «BEPS»).[2]

Така проблема є досить актуальною, в контексті дефіциту інвестиційних ресурсів в Україні, а також виведення коштів за кордон. Все це обумовило виникнення дискусій щодо зміни традиційного податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал. Доцільність та перспективи податку на виведений капітал в Україні досліджували: І. А.

Гудим, Н. В. Захарченко, Н. Д. Маслій, М. С. Осіпова, А. М. Савченко, І. Л. Таптунова, Ю. М. Циганок, Т. Б. Шаповал, Т. С. Шевцова та інші вітчизняні науковці.

Вперше, податок на виведений капітал був запроваджений у 2000 році в Естонії. Для тогочасного світу, таке рішення було досить незвичайним та ризиковим, але воно увінчалось успіхом. Реформа була спрямована на сприяння розвитку підприємств, створення додаткових робочих місць та залучення інвестицій. Відповідно до реформи, оподатковуватись повинні дивіденди або розподілений прибуток, а не фінансові прибутки компаній.[3] За 15 років функціонування, система Естонії продемонструвала прогресивність та ефективність, зокрема, Естонія у 2014 та 2015 роках займає перше місце як в загальному рейтингу Індексу конкурентоспроможності податкових систем (International Tax Competitiveness Index), так і в частині оподаткування прибутку підприємств. Згідно з дослідженнями Податкового Фонду - провідної незалежної організації США з дослідження податкової політики, на даний час саме Естонія має найбільш конкурентоспроможну податкову систему в ОЕСР. [2]

Податок на виведений капітал є досить ефективним з огляду на спрощення системи оподаткування, він створить кращі умови для підприємств, шляхом зменшення адміністративного навантаження, оскільки база оподаткування зміниться з фінансових прибутків на фінансові операції. Підприємства та контролюючі органи в процесі функціонування будуть мати менший адміністративний тиск, порівняно з оподаткуванням на основі фінансової звітності. Основною різницею між діючим податком на прибуток підприємств та податком на виведений капітал, є зміна податкової бази з коригованого фінансового доходу до окремо взятих фінансових операцій. В цілому, податок на виведений капітал фактично і залишається податком на прибуток, проте саме по собі поняття прибутку змінюється з поточного (згідно фінансової звітності) на пропонуємий (відповідно до руху фінансових ресурсів).

З приводу заміни податку на прибуток підприємств на податок на виведений капітал Т. С. Шевцовою та О. О. Шемяткіним був запропонований законопроект на основі естонської моделі, який передбачає оподаткування в грошовій та не грошовій формах (фінансові операції з виведення капіталу) за ставкою 15%. Відповідно до нього, оподаткуванню підлягають операції з виведення капіталу, до яких належать виплати дивідендів на користь неплатника податку, виплата частини прибутку державними некорпоратизованими, казенними, чи комунальними підприємствами, повернення внесків власнику корпоративних прав – неплатнику податку, та інші. Важливим є те, що фінансові операції між платниками податку на виведений капітал не підлягають оподаткуванню. Лише в разі, коли певний капітал розподіляється фізичній особі або ж підприємницькій структурі за кордон (на територію, де податок не функціонує), він оподатковується.[4] Крім наведених вище змін, законопроект передбачає створення механізмів протидії ухилення від сплати податків. Одним з них є можливість контролюючих органів звернутися до суду з позовом, у разі, якщо в результаті перевірки платника податку буде виявлено операції, які є об’єктом оподаткування, але не були оподатковані через маскування їх документально під вигляд операцій, які не підлягають оподаткуванню. У разі визнання судом таких документів нікчемними та фіктивними, відповідні операції будуть підлягати оподаткуванню. Інший способом протидії ухилення від сплати податків є механізм контролю з використанням банків: якщо платник здійснюватиме операції, які є об’єктом оподаткування з неплатником податку, то відповідна документація буде передаватися до контролюючих органів для перевірки, оскільки такі операції можуть бути способами ухилення. [1]

Отже, впровадження податку на виведений капітал може бути досить вдалим для України, оскільки значно покращить вітчизняну систему оподаткування та матиме позитивний економічний результат. Крім того, заміна податку на прибуток підприємств на податок на виведений капітал

стане стимулом ділової активності, зокрема щодо вкладення іноземних капіталів у підприємства у вигляді інвестицій. Іншою перевагою такої системи є спрощення роботи органів ДФС, а також вона зможе слугувати ефективним механізмом уникнення подвійного оподаткування.

Все ж таки, зрозуміло, що такий перехід від класичної моделі до нової приведе до того, що з'явиться необхідність компенсувати втрати бюджету, а з огляду на наявний дефіцит, це буде складно. Крім того, науковці стверджують: не дивлячись на те, що нині 57,9 % обсягу виробленої в Україні продукції припадає на 3-й технологічний уклад і 38 % − на 4-й уклад, а податок на виведений капітал передбачає право не сплачувати податок на прибуток з прибутку, який не виводиться з бізнесу, дає підстави для висновку, що таким чином відбудеться реінвестування в підприємства, які виробляють низькотехнологічну та сировинну продукцію і, як наслідок − подальша консервація наявної, застарілої структури економіки. [5]

Аналізуючи роботи вітчизняних науковців, ми дійшли висновку, що заміна податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал може мати позитивний ефект для України, але таке рішення буде досить ризиковим, оскільки є вірогідність того, що така зміна буде підгрунтям для виникнення інших, більших за обсягом проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шаповал Т. Б Чи уникнуть нерезиденти сплати податку на виведений капітал? / Т. Б. Шаповал / Право і суспільство. 2018. № 5. 171-176 с.

2. Таптунова І.Л. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал / І.Л. Таптунова / Європейський інформаційно дослідницький центр. URL http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28909.pdf

3. Савченко А. М., Гудим І. А. Порівняльний аналіз податку на прибуток та податку на виведений капітал: сучасні реалії та перспективи / А.М. Савченко, І. А. Гудим / Інвестиції: практика та досвід. 2018. №11. 66-69 с.

4. Осіпова М.С. Податок на виведений капітал як перспективний засіб стимулювання інвестиційної діяльності піприємств. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/16506/1/81-83.pdf

5. Мельничук Г. С. Оцінка доцільності запровадження податку на виведений капітал як стимулу до реінвестування у розвиток вітчизняного виробництва. URL: http://ndi-fp.nusta.com.ua/thesis/395/

Бичок Тетяна Петрівна
студентка IV курсу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Субіна Тетяна Володимирівна**
к.ю.н., доцент кафедри
Університету державної фіскальної служби України

НОВАЦІЇ У СФЕРІ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Україна активно намагається стати частиною Європейського Союзу. Зокрема, 27 червня 2014 року була підписана Угода про асоціацію з Європейським Союзом, відповідно до якої Україна взяла на себе певні зобов'язання. Зокрема, це зобов'язання щодо забезпечення вільного руху капіталу, який є одним із основоположних принципів функціонування Європейського Союзу. У зв'язку з цим, Національний банк України взяв курс на валютну лібералізацію. Результатом цієї роботи стало прийняття Закону України «Про валюту і валютні операції» та низки Постанов Правління Національного банку України. Дані нормативно-правові акти стали основою для нової ліберальної системи валютного регулювання, що передбачає низку послаблень та нововведень на валютному ринку, що і зумовлює актуальність дослідження.

Варто зазначити, що раніше основу валютного законодавства складав Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», прийнятий ще у 1993 році. Однак, у 2019 році система

валютного регулювання докорінно змінилася: Декрет втратив чинність і нині саме Закон України «Про валюту і валютні операції» (далі – Закон) визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства [1]. Крім того, Закон передбачає низку послаблень на валютному ринку, на відміну від Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю». Зокрема, Закон передбачає наступні новації:

– банки надають банківські та інші фінансові послуги, якщо вони є валютними операціями, на підставі банківської ліцензії (індивідуальні та генеральні ліцензії на здійснення валютних операцій, інші ліцензії на здійснення валютних операцій, у тому числі на організацію та (або) проведення операцій з купівлі та продажу валютних цінностей у безготівковій формі, відкриття рахунків в іноземній валюті, проведення розрахунків в іноземній валюті, видані Національним банком України до дня введення в дію цього Закону, втрачають чинність після введення його в дію, крім генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій, виданих Національним банком України небанківським фінансовим установам, операторам поштового зв'язку);

– скасування валютного контролю: замість валютного контролю запроваджується валютний нагляд. Органи валютного нагляду в межах своєї компетенції здійснюють нагляд за дотриманням резидентами та нерезидентами валютного законодавства. При цьому, валютному нагляду підлягатимуть операції на суму від 150 тис. гривень на предмет відповідності вимогам валютного законодавства (аналогічно фінансовому моніторингу);

– скасовуються санкції у вигляді припинення зовнішньоекономічної діяльності за порушення строків розрахунків;

– впровадження засобів захисту: Національний банком України за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи,

погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави, має право запровадити такі заходи захисту: обов'язковий продаж частини надходжень в іноземній валюті у межах, передбачених нормативно-правовими актами Національного банку України; встановлення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів; встановлення особливостей здійснення операцій, пов'язаних із рухом капіталу; запровадження дозволів та (або) лімітів на проведення окремих валютних операцій; резервування коштів за валютними операціями; заходи відповідно до статті 7^{-1} Закону України «Про Національний банк України». Правління Національного банку України має право запровадити заходи захисту на строк не більше шести місяців та подовжувати строк дії попередніх заходів захисту на строк не більше шести місяців;

– інші нововведення [1].

Варто зазначити, що, крім законодавчих актів, до системи валютного регулювання входить значна кількість нормативно-правових актів, виданих Правлінням Національного банку України. Зокрема, нова система валютного регулювання складається з восьми основних постанов Правління Національного банку, які замінили попередню базу з 56 нормативно-правових актів у сфері валютного регулювання. Зокрема, Постанова № 3 «Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей» визначає порядок ввезення, пересилання на митну територію України, вивезення, пересилання з митної території України або транзит через митну територію України фізичними особами, юридичними особами та банками готівкової валюти і банківських металів [2]; Постанова № 5 «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» визначає заходи захисту, запроваджені Національним банком України, порядок їх застосування, а також порядок здійснення окремих операцій в іноземній валюті [3].

Окрім цього, Правління Національного банку затвердило ще два технічних документи з метою реалізації вимог нового валютного законодавства. Це, зокрема, Постанова № 10 «Про затвердження Правил функціонування Системи підтвердження угод на валютному ринку України» [4]. Також затверджена Постанова № 16 «Про документ для обліку та реєстрації валютно-обмінних операцій», яка встановлює форму і зміст розрахункових документів для проведення валютно-обмінних операцій [5].

Отже, прийняття усіх зазначених нормативно-правових актів є черговим важливим етапом лібералізації валютного ринку. Норми цих нормативно-правових актів спрямовані на розширення переліку доступних валютних операцій та спрощення порядку їх проведення. А саме, нова система валютного регулювання передбачає низку послаблень на валютному ринку, які поліпшать інвестиційну привабливість України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19.

2. Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей : Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 3 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19.

3. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19.

4. Про затвердження Правил функціонування Системи підтвердження угод на валютному ринку України : Постанова Правління Національного

банку України від 02.01.2019 № 10 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/v0010500-19.

5. Про документ для обліку та реєстрації валютно-обмінних операцій : Постанова Правління Національного банку України від 04.01.2019 № 16// БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show.

Блажко Наталія Олександрівна,
Карпин Наталія Петрівна
курсанти взводу ПМПФ-16-3
факультету податкової міліції УДФСУ
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н., доцент,с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На даному етапі розвитку бюджетної політики дана тема є досить актуальною. Адже, формування ефективної моделі реалізації бюджетної політики є запорукою розвитку регіонів, їх економічного зростання, а як результат задоволення потреб місцевого населення, що є основною метою. Протягом років самостійності в Україні запроваджено відповідні організаційно-правові засади, методичні підходи до формування державної бюджетної політики. У роботі визначено основні тенденції бюджетної політики в умовах сьогодення та зазначено основні недоліки та перспективи їх подолання, а також розвитку бюджетної політики на місцях, які є рушійною силою розвитку регіонів та держави загалом.

У проведенні бюджетної політики беруть участь всі гілки влади: законодавча, виконавча та судова. Серед вагомих досліджень зарубіжних вчених у сфері розвитку інституційних засад бюджетної політики слід назвати праці: Дж. Б'юкенена , А. Вагнера, Дж. М. Кейнса, П. Кругмана, А. Лаффера, Р. Масгрейва, В. Парето, К. Рау, Дж. Сакса, П. Самуельсона,

А. Сміта, Р. Солоу, Дж. Стігліца, В. Танзі, С. Фішера, Дж. Хікса. Питанням формування та реалізації бюджетної політики в умовах економічних перетворень, її впливу на соціально-економічний розвиток суспільства присвячені праці вітчизняних вчених: В.М.Базилевича, Т.В.Боголіб, О.Н.Василика, В.К.Гейця, А.Д. Даниленка, І.П. Запатріної, Л.Лисяк , І.В. Лук'яненко, І.К. Луніної, І. Р. Лютого, А.К. Мазаракі, В.П. Опаріна, Д.Г. Полозенка, В.В. Федосова , І.О. Чугунова , А. В. Чухна, С. П. Юрія та інших [1].

Досягнення основної мети бюджетної політики забезпечує збільшення реальних доходів населення, покращення якості товарів та послуг, що надаються суспільству, створення сприятливих умов для отримання освіти, охорони здоров'я, збільшення рівня культури, безпеки конституційних прав, охорони зовнішнього природного середовища та ін. Для вирішення цих завдань необхідно забезпечити поступовий розвиток комерційної діяльності, прискорення економічного росту, забезпечення високого рівня зайнятості, стримування інфляції, активізацію інвестиційної діяльності тощо.

На сучасному етапі до основних пріоритетів бюджетної політики розвинених країн належать: запровадження та підвищення якості середньострокового бюджетного планування; створення та удосконалення системи планування і моніторингу соціально-економічної результативності бюджетних витрат за допомогою якісних і кількісних індикаторів, відносно як бюджетів усіх рівнів, так і конкретних бюджетоотримувачів, серед зазначених методів особливу роль відіграє бюджетування, орієнтоване на результат, середньострокове планування видатків в умовах бюджетних обмежень [2].

В даний період для України важливим є недопущення подальшого погіршення рівня життя суспільства. Місцева влада має проводити політику яка б гарантувала, що у подальшому життєвий рівень населення не буде нижче ніж прожитковий мінімум. Враховуючи значний дефіцит

бюджетних коштів на забезпечення соціальних сфер необхідно оптимізувати розподіл наявних фінансових ресурсів місцевих органів самоврядування, які мають ґрунтуватись на об'єктивній системі показників державних соціальних стандартів і норм, які розраховуються з погляду на найнеобхідніші потреби суспільства у сучасних умовах розвитку.

Основою для покращення ведення бюджетної політики місцевих органів влади є:

1. Конкретний розподіл повноважень та відповідальності між місцевими та центральним органами влади;

2. Гарантування фінансової незалежності та достатності бюджетів місцевого рівня для реалізації органами місцевого самоврядування їх повноважень;

3. Стимулювання розвитку слабких регіонів і регіонів із складними природними умовами через фіскальне та інвестиційне сприяння [3].

Щоб забезпечити реалізацію вище зазначеного, необхідно провести ефективну політику у сфері залучення інвестицій. У даному випадку, необхідним є зростання обсягу інвестиційної діяльності країни, недержавних вітчизняних та закордонних інвесторів. Формування в Україні середньострокового бюджетного планування, призведе до позитивних зрушень у інвестиційному напрямку. Адже, зміни нададуть можливість складати лояльні плани інвестиційної діяльності з відповідним розподілом ресурсів для їх забезпечення. Посилення фінансового контролю за повнотою надходжень і цільовим використанням витрат бюджетів усіх рівнів передбачає введення обов'язкової публікації звітів та забезпечує відкритість процедури розміщення державних замовлень. Це є вагомою перспективою прозорості та відкритості ведення бюджетної політики, яка на сьогоднішній час в більшій мірі відсутня, аніж притаманна місцевим бюджетам.

Ефективність бюджетної політики слід оцінювати з позицій виконання належних функцій держави. Фіскальна ефективність відображає ступінь вирішення бюджетних проблем: акумуляції бюджетних доходів, виконання бюджетних зобов'язань, управління бюджетним дефіцитом і боргом. За результатами діяльності виконавчої влади з реалізації зазначених напрямів може бути надана кількісна оцінка ефективності. З виникненням в умовах напруженості з виконанням бюджетів дефіциту коштів на соціальні виплати та недофінансування інших видатків знижує ефективність фіскальної політики. Тому формування довгострокових чинників економічного зростання при одночасному підвищенні ефективності використання бюджетних коштів є стратегічним орієнтиром у сфері державних фінансів [4].

Виходячи із зазначеного можна зробити висновок, що ефективність бюджетної політики місцевих органів влади в умовах загострення політичних суперечностей в першу чергу залежить від політичної волі керівництва держави та місцевої влади. А саме усвідомлення ними загальнодержавних пріоритетів, загальнонаціональних інтересів та інтересів громадян відповідного регіону (території) і створення ефективного механізму їх реалізації через відповідні інститути фінансової системи, правове поле та відповідальності кожного політика перед громадянами України. В реаліях сьогодення існує надзвичайний хаос і безвідповідальність політичного сектору перед населенням, це перші і основні негативні фактори які необхідно подолати, а як результат зберегти та зміцнити державність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с

2. Шляхи вдосконалення та перспективи розвитку бюджетної політики України в сучасних умовах розвитку. URL: http://www.finalearn.com/lifers-1396-1.html.

3. Юнусов О.О. Проблеми реалізації регіональної бюджетної політики та шляхи їх вирішення. URL: http://intkonf.org/yunusov-oo-problemi-realizatsiyi-regionalnoyibyudzhetnoyi-politiki-ta-shlyahi-yih-virishennya/.

4. Чугунов І.Я., Лондар С.Л. Фінансово-бюджетні відносини:аналіз тенденцій розвитку в умовах трансформації економіки. – Київ : Міністерство фінансів України, Львівський національний університет ім. І.Франка, 2012. – 203 с.

Бондар А.Ю., Нечипорук М.В.,
студентки групи ПБ-15-3
УДФСУ
Науковий керівник: **Субіна Т.В.**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
УДФСУ

ВАЛЮТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ

Після того, як Україна стала незалежною почали відбуватися радикальні політичні, економічні та соціальні реформи. Одним із головних чинників стало зняття бар'єрів щодо вільного руху грошових коштів на початку 90-х років XX століття. Це призвело до виникнення валютних відносин і необхідного для їх регулювання законодавства.

Дослідження у сфері валютних правовідносин є одним з пріоритетних напрямів фінансової науки. Значна кількість вчених досліджували дане питання, а саме Л.М. Кравченко, Є.А. Алісов, О. А. Костюченко, Є. В. Корманов, С. М. Половко, А.В. Емеліна та інші. Але є великий обсяг питань у сфері валютних відносин, який потребує дослідження.

Існують різні погляди щодо валютних правовідносин, зокрема:

1) валютні правовідносини - урегульовані нормами права суспільні відносини, що виникають між учасниками валютних операцій з приводу проведення таких операцій;

2) валютні правовідносини - урегульовані нормами права суспільні відносини, що виникають між учасниками валютних операцій та державними органами у зв'язку з регулюванням порядку проведення валютних операцій та контролем за його додержанням. Інші вважають валютними правовідносинами ті суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення валютного регулювання і валютного контролю, врегульовані нормами фінансового права та мають владно-майновий характер [1].

Погоджуємося з визначенням Л.М. Кравченко, яка зазначає, що «валютні правовідносини» визначала врегульовані нормами права суспільні відносини, що виникають у фінансово-кредитній сфері з приводу стягнення та використання валютних фондів держави, окремого підприємства чи громадянина, що носять комплексний та владно-майновий характер [2].

Валютні правовідносини виникають у сфері фінансової діяльності держави, тому їм притаманні риси фінансового права, що дозволяє стверджувати, що ці відносини у своїй сукупності утворюють один із інститутів фінансового права і входять до предмету фінансового права. Тому, О.О. Дмитрик виділяє такі ознаки валютних правовідносин:

- вони виникають на основі норм права, які закріплюють ту модель поведінки для сторін правовідносин, яку згодом буде реалізовано в правовідносинах;

- характеризуються наявністю суб'єктивних юридичних прав і обов'язків[3].

Як і будь-які правовідносини, валютні виконують такі основні функції:

- вказують на коло осіб, на яких у конкретний час розповсюджується дія правової норми;

- закріплюють конкретну поведінку учасників правовідносин, якої вони повинні дотримуватись;

- є умовою для можливості приведення в дію юридичних засобів забезпечення суб'єктивних прав і обов'язків учасників правовідносин.

Також, існують специфічні ознаки, притаманні валютним правовідносинам:

1) вони виникають у процесі ведення в обіг, припинення і самого обігу валюти та валютних цінностей;

2) регулюються законодавством у сфері обігу валюти і валютних цінностей, а також законодавчими актами інших галузей права (цивільним, адміністративним, банківським);

3) мають змішаний характер - одночасно публічний і приватноправовий;

4) мають спеціальний правовий режим об'єкта (правовий режим операцій з валютою та валютними цінностями спеціально врегульований нормативними актами і даний режим істотно відрізняється від режиму інших об'єктів);

5) наявне коло певних суб'єктів, які можна визначити як резидентів та нерезидентів та уповноважених органів державної влади;

6) опосередковується через валютну політику держави.

Взагалі, валютні відносини в системі економічних відносин можна поділити на два рівні:

- валютні відносини в системі національної економіки, котрі являються складовою частиною грошово-кредитної сфери держави та впливають на стан державного бюджету та економічний ріст країни;

- валютні відносини в системі світової економіки, що виступають головною формою міжнародних економічних зв'язків і обслуговують цілий спектр напрямків міжнародного співробітництва: зовнішньоторговельний оборот, рух факторів виробництва між державами, науково-технічний, гуманітарний та культурний обмін між країнами, міжнародний туризм, тощо.

Для повної характеристики валютних правовідносин важливим є дослідження структури цих правовідносин, а саме об'єкта, суб'єкта та змісту правовідносин. Об'єктом є те, на що направлено суб'єктивні права та юридичні обов'язки їх учасників. Іншим структурним елементом є суб'єкти, їх поділяють на дві групи:

1) органи державного управління валютними правовідносинами(ВРУ, НБУ, КМУ, Президент України, Міністерство фінансів);

2) конкретні учасники валютних правовідносин(фізичні та юридичні особи, як резиденти, так і нерезиденти).

Що стосується змісту, його складають суб'єктивні права та обов'язки . Всі складові частини спрямовані на встановлення та досягнення режиму здійснення валютних операцій на території України й зумовлені специфікою цієї діяльності. За відсутності хоча б одного з перелічених елементів стає можливим наявність і самого валютного правовідношення. Завдяки такому складу, валютні правовідносини здійснюють ефективний вплив на здійснення валютних операцій [4].

Отже, існує безліч підходів до визначення поняття «валютні правовідносини». Однак думки науковців у даному питані є різними. Як і будь-які правовідносини, вони мають свої характерні ознаки (загальні та специфічні), функції та склад. Тому, узагальнивши всі думки вчених, можна визнати, що валютні правовідносини – це відносини у сфері обігу валюти і валютних цінностей та процесу функціонування уповноважених державою органів з приводу валютного регулювання та валютного контролю, метою яких є забезпечення прав та інтересів фізичних, юридичних осіб або держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Старинський Микола Визначення поняття «валютні правовідносини» [Електронний ресурс] / М. Старинський // Юридична Україна. - 2011. - Режим доступу: file:///C:/Users/USER/Downloads/urykr_2011_8_11%20(1).pdf

2. Кравченко Л.М. Правові засади валютного регулювання та контролю в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. юрид. наук: спец.12.00.07/Л.М. Кравченко.- Ірпінь, 2003. – 20 с.

3. Дмитрик О.О. Фінансові правовідносини: підручник / Г.В. Бех, О.О. Дмитрик, І. Є. Криницький : за ред. М. П. Кучерявенка.- К.: Юрінком Інтер, 2004. – 320с.

4. Шевчик О.С. Валютні правовідносини як специфічний вид фінансових правовідносин / О.С. Шевчик// Форум права. – 2012. - №1. – С. 1075-1080 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_1_172

Бондарева Анна Валеріївна
студентка 3 курсу юридичного факультету
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шолкова Тетяна Борисівна
к. ю. н., доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ СУДОВОГО ЗБОРУ ДО ЕЛЕМЕНТІВ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

На сьогоднішній день, сплата судового збору є однією із складових доступу до правосуддя, що є елементом права особи на судовий захист, який передбачений Конституцією України. Однак реалізація даного положення обходить осторонь податкову систему, хоча судовий збір має класичні ознаки збору, який закріплений в Податковому кодексі України (далі ПКУ). Тому дана проблема потребує врегулювання та закріплення положень про судовий збір на законодавчому рівні. З поміж вчених, які досліджували дане питання можна виокремити: Д. Вінницького, Л. Воронову, М. Карасьову, І. Криницького, О. Козиріна, М. Кучерявенка, І. Таптунову, Ю. Тихомирова, тощо, які, у свою чергу, заклали міцне підґрунтя для подальшого наукового опрацювання вказаного питання.

Варто зазначити, що в історичній площині поняття «судовий збір» в системі законодавства України був вперше закріплений в 2011 році. Це було пов’язано з прийняттям Закону України «Про судовий збір». Раніше при зверненні до суду необхідно було сплачувати державне мито. Таким чином, «судовий збір є

наступником державного мита, яке передбачало плату за вчинення юридичних дій та за видачу документів уповноваженими на те органами» [1]. Крім того, державне мито як загальнообов'язковий платіж входило до системи оподаткування (ст. 14 Закону «Про систему оподаткування», який втратив чинність з 1 січня 2011 року з набуттям чинності ПКУ). Тому правовий механізм сплати державного мита був чітко врегульований на законодавчому рівні як й інших платежів, що входили до системи оподаткування. Даний судовий збір, який сплачують на сьогодення є фактично поєднанням витрат з інформаційно-технічного забезпечення судових процесів та минулого державного мита.

Щодо визначення судового збору, то воно міститься в ст. 1 Закону України «Про судовий збір» під його значенням слід розуміти «збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень» [2]. Тобто він належить до складу судових витрат, які призначені для фінансування судів. Крім того, варто зазначити, що через суди реалізується суспільний інтерес населення в забезпеченні правосуддя, а кошти, які стягуються судовою гілкою влади забезпечують наповнення Державного бюджету, тому судовий збір також слугує елементом наповнення загального фонду держави. Також, вищенаведеним законом передбачено коло платників цього збору (ст. 2), об'єкти справляння судового збору (ст. 3), а також розміри ставок судового збору (ст. 4). Тобто, можна простежити, що в судовому зборі наявні класичні ознаки податку та його сплата відбувається до Державного бюджету України, тобто він міг бути податковим збором прописаним в Податковому кодексі України.

Щодо визначення збору, воно офіційно закріплене в ПКУ. Так, відповідно до ч. 2 ст. 6 «збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій» [3]. Стаття 8

ПКУ встановлює види податків та зборів, а саме виділяють загальнодержавні та місцеві податки та збори і закріплено положення про обов'язковість їх сплати на усій території України. Отже, і загальнодержавні, і місцеві збори повинні бути встановлені в ПКУ.

Так, в ст. 9 ПКУ встановлюється перелік загальнодержавних податків та зборів до яких відносяться: «1) податок на прибуток підприємств; 2) податок на доходи фізичних осіб; 3) податок на додану вартість; 4) акцизний податок; 5) екологічний податок; 6) рентна плата; 7) мито» [3]. А в ст. 10 ПКУ встановлюються місцеві податки та збори, а саме: «1) податок на майно; 2) єдиний податок; 3) збір за місця для паркування транспортних засобів; 4) туристичний збір» [3]. Проаналізувавши дані статті ми бачимо, що судового збору в ПКУ не має. А відповідно до ч. 4 ст. 9 ПКУ установлення загальнодержавних податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється. Подібна норма закріплена і в ч. 4 ст. 10 ПКУ стосовно місцевих податків та зборів, установлення місцевих податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється.

З цього виходить, що наразі судовий збір, який є обов'язковим до сплати у разі звернення до суду з позовною заявою, апеляційною скаргою і т.п., не входять до системи оподаткування за ПКУ. Зокрема, він відсутній у переліку загальнообов'язкових та місцевих податків та зборів, що ставить під сумнів легітимність його справляння. Проте, в той же час, він відповідає всім ознакам збору: «1) спрямований на задоволення інтересів юридичних та фізичних осіб; 2) наявна обумовленість сплати - отриманням спеціальної вигоди, яка полягає у вчиненні державними органами юридично значимих дій на користь платників; 3) спрямування (зарахування) збору до спеціального фонду; 4) є одноразовим; 5) має цільову спрямованість» [4].

Тобто, можна зробити висновок, що на сьогодні питання судового збору як елементу податкової системи є неврегульованим. З одного боку, судовий збір відповідає всім ознакам збору, а з іншого, він не закріплений у ПКУ, що виключає можливість його використання як збору. Тому, це питання потребує

негайного врегулювання, саме шляхом внесення змін до ПКУ, а саме: закріплення судового збору до переліку загальнообов'язкових податків і зборів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Таптунова І. Правова природа судового збору та адекватність його нормативного регулювання. Частина ІІІ циклу «Відшкодування витрат як метод боротьби з податковим беззаконням». *Юридична газета* - 2013. - № 27-28. - С. 369 -370.

2. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011. (редакція від 01.01.2017) - № 3674-VI. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17

3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010. (редакція від 01.01.2019) - № 2755-VI. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html

4. Оніщук Ю. Податок і збір як системоутворюючі категорії податкового права: поняття, ознаки та сутність. *Наука і практика* - № 2(113) 2010. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua

Бражніченко Інна
Кравченко Аліна
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Шакірова Олена Вадимівна**
к.ю.н, доцент, доцент кафедри фінансового права

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Проблема державного боргу постала перед вітчизняною економікою, починаючи зі становлення її незалежності. Протягом всього періоду функціонування української економічної системи розмір державного та гарантованого державою боргу варіювався, однак ніколи не досягав нульових значень. Дане питання є досить актуальним на сьогодні, і потребує ретельного дослідження, адже процес формування державного боргу є

динамічним, статистичні дані постійно оновлюються, що зумовлює потребу їх постійного аналізу.

Згідно бюджетного кодексу Українидержавний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [1]. У складі державного боргу виділяють зовнішній та внутрішній борг, також до його складу відносять гарантований державою борг.

Державний борг формується під впливом як об’єктивних, так і суб’єктивних факторів. До перших з них можна віднести несприятливий інвестиційний клімат, трансформаційний склад виробництва і звуження на цій основі податкової бази, від’ємне сальдо торговельного балансу, переважання застарілої технологічної бази із значною мірою морального старіння і фізичного спрацювання основного капіталу, уповільнені темпи виробничого відтворення.

Варто підкреслити, що на 2014 рік сума державного боргу становила 1.100.563.980,35 тис. грн. [2], на 2015 рік борг вже становив 1.424.126.798,27 тис. грн. [3], а вже 2016 року борг перетнув межу у 1.541.345.808,22 тис. грн. [4]. У 2017 - 1.823.730.215,1 [5], а вже у 2018 р. державний борг становив в межах 2.001.846.749,3 тис. Гривень [6]. На 2019 рік ми бачимо зростання боргу до 2.060.101.364,5 тис. гривень. Отже, державний борг кожного наступного року збільшувався приблизно на 10 - 15%, що пов’язано із коливанням курсу іноземної валюти та іншими факторами.

Дефіцит сучасного державного бюджету України складається при такій фінансовій ситуації, яка виникає тоді, коли їй необхідно зробити витрати на більшу суму, ніж можлива величина його доходів. Така витратна частина склалася внаслідок військових подій на сході України і збільшення витрат на обороноздатність країни, зменшення термінів виплат по відсотковим ставкам.

Поточна економічна ситуація в Україні характеризується значним зростанням боргового навантаження, що значно гальмує економічний розвиток країни. Серед базових причин зростання державного боргу протягом останніх років доцільно виокремити:

- необхідність нарощення валютних резервів, які значно вичерпались валютними інтервенціями НБУ;
- залежність України від імпорту енергоносіїв;
- технічна відсталість значної частини сфер національної економіки;
- анексія Криму та військовий конфлікт на сході України;
- використання державних запозичень для покриття дефіциту державного бюджету, зумовленого збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу, сформованого у попередні роки;
- необхідність потужної державної підтримки державних підприємств та банків.

Аналіз структури та динаміки державного боргу України дозволяє запропонувати наступні перспективні заходи щодо оптимізації його рівня та структури:

- доцільним видається розширення ринку запозичень, номінованих у національній валюті, що дозволить уникнути ризиків, пов’язаних з коливанням валютного курсу;
- доцільно зменшити обсяги боргу та сплату відсотків міжнародним кредиторам, розробивши стратегію переорієнтування на ринкові джерела фінансування та збільшення частки внутрішніх запозичень у структурі державного боргу;
- політику управління державним боргом доповнювати продуманою бюджетною політикою, перспективними напрямами якої є:збалансування витрат і доходів державного та місцевих бюджетів;забезпечення прозорості використання запозичених коштів;спрямувати державну політику на підвищення податкоспроможності господарського та

фінансового сектору держави, підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки.

Основним твердження, яке стоїть перед українською економікою є те, що український державний борг потрібно не погашати, а рефінансувати. Для України існують чотири основні способи вирішення проблеми бюджетного дефіциту: скорочення бюджетних витрат(затягування поясів); пошук джерел додаткових доходів; випуск (емісія) незабезпечених грошей з метою використання для фінансування державних витрат;позика грошей у банків, господарських організацій, громадян, інших держав, іноземних та міжнародних фінансових організацій.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що перспективи подальших досліджень полягають у пошуку та обґрунтуванні альтернативних шляхів залучення коштів для фінансування окремих сфер державного бюджету, а семе сьогодні надзвичайно актуальне питання зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування та покращення бюджетного забезпечення територіальних громад.

Також у нашій країні рівень оподаткування настільки високий, що підвищувати його практично неможливо. Недостатність доходів державного бюджету головним чином зумовлюється недостатнім обсягом доходів підприємств і громадян. А відтак державний борг походить не з фінансової політики держави у сфері доходів, а з нестачі фінансових ресурсів в економіці держави

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI - URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17/page2.

2. Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України від 16 січня 2014 року №719-VII - URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/719-18.

3. Про Державний бюджет України на 2015 рік: Закон України від 28 грудня 2014 № 80-VIII року - URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-19.

4. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 25 грудня 2015 року № 928 - URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/928-19.

5. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19

6. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19

7. Про державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23.11.2018 № 2629-VIII – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19

Браславець Ірина Вікторівна
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
студентки ННІ Права
групи ПБП 16-5
Університету державної
фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шакірова Олена Вадимівна
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового права

ПРАВОВА ПРИРОДА ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

В умовах економічного спаду в державі є важливим дослідження правової природи фінансової відповідальності, а саме правого регулювання відносин у сфері оподаткування та відповідальності за податкові правопорушення. Зміцнення законності у податкових відносинах є надзвичайно важливим сьогодні, адже це допоможе не лише зменшити показники податкових правопорушень, а й покращити рівень економіки в країні в цілому .

Юридична відповідальність за вчинення правопорушень безперечно є одним із механізму регулювання суспільних відносин та є його головним

запобіжним і в деяких випадках превентивним заходом. Дослідження цього питання є надзвичайно важливим не лише в теоретичному аспекті, але має вагоме практичне значення, а саме від правової природи цього інституту залежить, які санкції та в якому порядку будуть застосовані до порушника податкового законодавства.

Виокремлення фінансової відповідальності за податкові правопорушення, як самостійного виду, і до сьогодні є дискусійним. Багато науковців в галузі фінансового права висловлюють на рахунок цього питання різні погляди, тому ми не можемо констатувати одну думку щодо «статусу» фінансової відповідальності за податкові правопорушення в системі юридичної відповідальності. Дослідивши наукові праці таких науковців, як: Л. Воронова, А. Іванського, Н. Якимчука, М. Кучерявенка, В. Назарова, О. Федорчука, Ф. Ярошенко та інших, можна виділити дві основні теорії щодо даного питання.

По-перше, одні є прихильниками того, що фінансова відповідальність є складником адміністративної відповідальності. На нашу думку, вищезазначене припущення є недоречним, адже є суттєві відмінності які відрізняють ці види відповідальності між собою. Можна виділити такі, зокрема: наявний різний суб'єктний склад при адміністративній – тільки фізичні особи, а при фінансовій – як юридичні так і фізичні особи [1, с 120].

Відрізняються вони також за видами відповідальності: адміністративна відповідальність у сфері оподаткування виявляється у сплаті штрафу або попередження, що може застосовуватися до суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства може відбуватися у таких формах : стягнення всієї суми прихованого або зниженого платежу в бюджет у формі податку; штрафу; пені, що стягується з платника за затримку сплати податку [2, с. 80] .

По-друге, інші обстоюють позицію того, що фінансова відповідальність є самостійним видом юридичної відповідальності. Прихильники цієї теорії аргументують це тим, що фінансові відносини мають майновий характер,

тому правопорушення в даній сфері завжди завдають певної майнової шкоди державі. Також важливим аргументом даної позиції є те, що фактичною підставою фінансово-правової відповідальності слід вважати фінансове правопорушення, тобто протиправне, винне діяння, що посягає на встановлений порядок у сфері фінансів, яке не передбачає кримінальної або адміністративної відповідальності. Об'єктом такого правопорушення є суспільні відносини, що забезпечують господарські інтереси держави у сфері утворення, перерозподілу та використання публічних фінансів. Ці відносини регулюються та охороняються нормами фінансового права [3, с. 65].

У нормах фінансового законодавства, що встановлюють правила поведінки суб'єктів правовідносин, захищають фінансові інтереси держави, встановлено фінансову відповідальність за порушення цих норм.

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001 адміністративна відповідальність не охоплює спеціальні види юридичної відповідальності, які передбачені різними галузями права податкову, банківську та інші [4] .

Ми погоджуємося саме із цією правовою позицією, адже вважаємо її більш обгрунтованою та ефективною саме зі сторони практичного застосування фінансової відповідальності. На підтвердження своєї позиції, я вважаю доцільним згадати те, що сам законодавець у статті 111 Податкового кодексу України виокремив як самостійний вид юридичної відповідальності саме фінансову, що настає за порушення законів з питань оподаткування, контроль за дотриманням якого покладено на відповідні контролюючі органи [5, с. 40]. Тому, що законодавець таким чином розмежовував фінансову відповідальність від адміністративної та кримінальної і надає їй відповідного самостійного статусу у сфері податкового законодавства.

Отже, можна зробити такий висновок, щоб запобігти колізіям у вирішені питань фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства, слід удосконалювати чинне законодавство, систематизувати нормативно-правові акти, щоб уникнути різного тлумачення при

застосуванні відповідальності та зменшити кількість правопорушень та запобігти вчиненню нових.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1 Ярошенко Ф. О. Історія оподаткування : навчальний посібник / Ф. О.Ярошенко, П. В. Мельник, В. Л. Андрущенко, В. М. Мельник - Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. - 242 с.

2. Воронова Л. К. Фінансове право України: Підручник. - К.: Прецедент; Моя книга. 2009. - 448 с.

3. Податкове право України : навч. посіб. / за ред. М. П. Кучерявенка. — Х. : Право, 2012. — 256 с.

4. Рішення Конституційного Суду України від 30.05.2001 р. № 7-рп/2001 у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.legal.com.ua/document/kodeks/0CH56007CH50710-01.html.

5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс] // ВВР. − 2011. − №№13-17. − ст.112 – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/ main.cgi?nreg=2755-17

Брик Ангеліна Святославівна ,
Ковальчук Олеся Володимирівна
студенти групи ПБ-15-5 ННІ права
Університету фіскальної служби України
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна
к. ю. н., доцент
кафедри фінансового права
Університету фіскальної служби України

НЕДОЛІКИ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

У фінансовій діяльності незалежної суверенної України важливу роль відіграє валютне законодавство. Валютне законодавство можна визначити як сукупність нормативних актів, до яких включаються норми, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з порядком здійснення угод з валютними цінностями в межах країни та у відносинах з іноземними державами і громадянами (резидентами і нерезидентами), порядок ввезення, вивозу, переказу і пересилання з-за кордону і за кордон національної та іноземної валюти й інших валютних цінностей, а також регламентацію міжнародних розрахунків.

За роки незалежності України у державі розроблено нормативно-правову базу, яка визначає засади організації валютного регулювання та валютного контролю. В основі валютного регулювання покладено спеціальний базовий нормативно-правовий акт - Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993 р. із змінами, в якому визначено режим здійснення валютних операцій на території України, загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших кредитно-фінансових установ України у регулюванні валютних операцій, права та обов'язки суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю та відповідальність за порушення валютного законодавства [1].

До валютного законодавства належать: Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23 вересня 1994 р., Укази

Президента України: «Про невідкладні заходи щодо повернення в Україну валютних цінностей, що незаконно знаходяться за її межами» від 18.06.1994 р., «Про заходи щодо забезпечення валютного та експортного контролю» від 07.09.1994 р., «Про врегулювання порядку одержання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів та застосування штрафних санкцій за порушення валютного законодавства» від 27.06.1999 р.; нормативно-правові акти, які приймаються Національним банком України в межах його компетенції, наприклад, постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про валютний контроль» від 08.02.2000 р. № 49, «Про затвердження Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою» від 10.08.2005 р. №281, «Про затвердження Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на використання іноземної валюти на території України як засобу платежу» від 14.10.2004 р. № 483 із змінами, а також відносно новий Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 р., який визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду в Україні, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства.

На нашу думку, нічого радикального або ж нового в цьому законі немає. Фактично цей закон упорядковує та закріплює чинну систему регулювання валютного ринку з боку НБУ. За словами експертів, деякі норми в законі виписані слабо або розмито, що може серйозно ускладнити на практиці реалізацію принципу "дозволено все, що прямо не заборонено". Наприклад, можливість (хоч і з підзвітністю) вводити обмежувальні заходи, вимоги до підтверджувальних документів.

Одним з головних недоліків Закону України «Про валюту і валютні операції» можна вважати те, що він прив’язаний до податкового законодавства. Тобто НБУ готовий провести повну валютну лібералізацію лише за умови прийняття низки податкових ініціатив: ратифікація угоди між

урядом України та США — FATCA, план боротьби з розмиванням оподатковуваної бази і виведенням прибутку з-під оподаткування — BEPS, добровільне декларування активів фізичних осіб — нульова деклараціях [2].

Вважаємо, що в Україні немає єдиного нормативного документу, який поєднував би в собі всі аспекти валютного регулювання і контролю. В існуючій нормативній базі не існує чіткого розподілу функцій валютного регулювання та контролю між державними органами, статті законів носять в основному декларативний характер і містять взаємні посилання. Немає чіткості і у визначенні валютного регулювання та валютних обмежень. А валютні обмеження, що застосовуються чи застосовувалися в Україні, зокрема, попередні імпортні депозити, регулювання термінів розрахунків між резидентами та нерезидентами за експортноімпортними контрактами, обмеження вивозу іноземної і національної валюти за кордон, обов'язкового продажу експортної виручки у валюті, описані у різних нормативних актах, що є досить незручно для усіх учасників валютного ринку[3].

Враховуючи вище зазначене, можна виділити певні специфічні особливості валютного законодавства:

1. Воно має міжгалузевий комплексний характер, адже містить норми різних галузей права: адміністративного, фінансового, цивільного, господарського, кримінального, приватного міжнародного.

2. Нормотворення в галузі валютних відносин, безпосередньо кількість законів, що регулюють різні аспекти валютного регулювання і валютного контролю, незначна. Це пояснюється складною і повільною процедурою прийняття законів.

3. Валютне законодавство України становить багаторівневий масив підзаконних відомих нормативних актів, які не систематизовані і не мають узагальнюючого фундаментального закону.

4. Для валютного законодавства властиво переважання публічних інтересів над приватними у сфері валютних відносин. Саме в рамках публічного права держава здатна реалізовувати й охороняти загальні

підвалини, без яких неможливі адекватний розвиток економіки та нормальне функціонування валютної системи держави.

5. Нині валютне законодавство зорієнтоване, головним чином, на вирішення поточних проблем, що виникають у сфері валютного регулювання, а це призводить до частих змін норм валютного законодавства і не сприяє стабільності валютних відносин, негативно впливає на практику застосування валютного законодавства.

Отже, для вдосконалення нормативно-правової бази України та приведення її у відповідність до вимог Європейського Союзу необхідно:

1. Кардинально та конструктивно змінювати валютне законодавство

2. Розширити можливості суб'єктів господарювання ефективно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність

3. Створювати сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій в економіку України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баулін О.В., Лебідь В.І., Матвєєв П.С., Пожидаєва М.А. Адвокатський іспит: підготовчий курс: Навч. посіб. – 4-те вид., доповн. і перероб. К.: Алерта, 2016. 850 с.

2. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018р. № 2473-VIII. Введення в дію: 07.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 20.02.2019).

3. Владимир О. Недосконалість валютного законодавства України – один із бар'єрів на шляху розвитку валютної діяльності банків. Соціально-економічні проблеми і держава. Київ, 2012. С. 25.

Будинкевич Юлія Андріївна,
Панасюк Альона Сергіївна
група ПБі-15-1, УДФСУ
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права УДФСУ

ПИТАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Валютний ринок України, як і валютні ринки більшості країн світу, суттєво відображає стан економіки країни. Валютний ринок виступає об'єктивним організатором валютних відносин, який сегментує і упорядковує прагнення різних економічних агентів.

Питання у сфері валютного ринку в Україні досліджували такі вчені, як: Л. Воронова, С. Колтун, М. Кучерявенко, С. Лучковська, Л. Савченко, Л. Малярчук, П. Пірникоза, С. Дзюба, А. Паскалова, В. Голубчик, Ю. Сибірянська, звернули увагу на актуальність цього питання та на необхідність його конструктивного вирішення.

Для повного розуміння поняття «валютного ринку» необхідно висвітлити даний термін у різних аспектах: економічному та юридично-фінансовому.

Валютний ринок, як економічна категорія - це система стабільних економічних і організаційних відносин, пов'язаних з операціями купівлі-продажу іноземних і платіжних документів в іноземній валюті. Як інституційний механізм, це сукупність установ і організацій - валютних бірж, брокерських послуг [1, с. 35].

З фінансово-правової точки зору, валютний ринок є сукупністю соціальних відносин між уповноваженими суб'єктами, які регулюються законодавством держави, що виникає у фінансовій сфері держави і пов'язані з реалізацією діяльності з володіння, використання та розпорядження фінансовими інструментами в іноземній валюті або валютних цінностях.

Гаряга Л. О. зазначила, що характерним для сучасного валютного ринку є наявність широкого кола регулюючих інституцій, до яких належать:

відповідні державні органи; система міжнародних фінансових організацій, угруповань і угод, діючих на міждержавній основі, а також система страхування від валютного ризику [2, с. 104].

Можна зауважити, що Україна має недостатньо розвинену інфраструктуру валютного ринку, що зумовлено застосуванням переважно адміністративних заходів впливу на валютний ринок, а також використанням механізму валютних обмежень на міжнародний рух капіталу, недостатнім розвитком інших сегментів фінансового та валютного ринків України, наприклад, ринку валютних деривативів.

Ми погоджуємося з думкою Матросової Л.М. яка вважає, що з метою покращення ситуації у валютній сфері та досягнення позитивного сальдо платіжного балансу країни, необхідно забезпечити стимулювання розвитку експорту, вжити заходів щодо державної підтримки експортоорієнтованих підприємств та протекціоністської політики загалом, що сприятиме зростанню валютної виручки, стабілізації курсу національної валюти, підвищенню платоспроможного попиту виробників та населення [3, с. 469].

Українське законодавство вже розпочало свій шлях удосконалення у сфері регулювання валютної політики. 21 червня 2018 року було прийнято Закон України «Про валюту та валютні операції», який був введений в дію 7 лютого 2019 року. Даний закон був прийнятий для досягнення стабільності валюти України. Зокрема, виділимо найважливіші нововведення:

- скасовано ряд валютних обмежень, зокрема тепер фізичні особи та підприємства зможуть здійснювати інвестиції за кордоном (наприклад, інвестувати в цінні папери, майнові права, нерухомість за кордоном, вкладати іноземну валюту в іноземні банки, імпортувати та експортувати цінні папери в/з України тощо) без отримання індивідуальної ліцензії від НБУ;
- немає потреби реєструвати кредити, отримані від нерезидентів у НБУ;

- скасовано 180-денний строк для здійснення платежів у зовнішньоекономічних операціях (якщо НБУ не визнає за необхідне встановити цей термін у своєму рішенні);

- валютні операції в яких сума зовнішньоекономічної операції не перевищує 150 000 грн. тепер не підлягають валютному контролю;

- скасовуються санкції, які передбачають припинення зовнішньоекономічної діяльності та застосування індивідуального ліцензування порушників валютного регулювання.

- проголошення вільного виконання валютних операцій за принципом «дозволено все, що не заборонено явно законом;

- заміна валютного контролю на валютний нагляд за дотриманням встановлених лімітів.

Отже, враховуючи все вищезазначене можна сформулювати визначення валютного ринку як систему економічно-правових відносин між його суб'єктами щодо здійснення операцій з купівлі-продажу валют і валютних цінностей та платіжних документів в іноземній валюті, а також операцій з інвестування валютного капіталу. Законодавство України у сфері валютної політики вже зробило перші кроки до стабілізації та врегулювання економічної ситуації в Україні, зокрема вагоме значення має Закон України «Про валюту та валютні операції». Адже норми даного закону спрямовані на забезпечення більш гнучкого та сучасного режиму валютного регулювання та валютної політики держави загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзюблик О.В. Валютна політика як фактор макроекономічної стабілізації./ О.В. Дзюблик // Фінанси України. К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2016. № 11. с. 33–51.

2. Гаряга Л.О. Вплив волатильності валютного курсу на окремі показники фінансово-економічного розвитку України / Л.О. Гаряга // Вісник Хмельницького національного університету. - 2016. - № 4. - Том 1. - с. 104.

3. Матросова Л. М. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи їх вирішення/Л. М. Матросова//Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 18. – с. 468-473.

4. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.18. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-viii (станом на 25.02.2019).

Ванюшин Павло Вікторович
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
студент 2 (ОР) магістр юридичний факультет
Науковий керівник:
Гедзюк Олена Вікторівна, к.ю.н., асистент
кафедри фінансового права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

СВІТОВИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ (ГАРАНТУВАННЯ) БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ

Актуальність теми дослідження пов’язана в першу чергу з тим, що за 28 років незалежності України відбулася значна втрати довіри населення як до національної валюти, так і до банківської системи. Таким чином, одним із заходів підвищення довіри до банків було створення вітчизняної системи страхування та гарантування повернення вкладів, яка за цей період також пережила становлення та ще перебуває в процесі формування.

Страхування депозитів - це захід, запроваджений у багатьох країнах для захисту вкладників банків, повністю або частково, від збитків, спричинених неспроможністю банку погасити свої борги в належний час. Системи страхування вкладу є одним з компонентів безпеки фінансової системи, що сприяє фінансовій стабільності. Така система була створена в США у 1933 році для захисту дрібних банківських установ. Розглядаючи теоретичні передумови виникнення такого явища як страхування банківських вкладів можна відмітите наступне.

Банкам дозволяється надавати або інвестувати більшу частину коштів, які вони депонують, замість збереження в повному обсязі. Якщо багато позичальників банку не можуть погасити свої кредити в строк, кредитори банку, включаючи його вкладників, зазнають значних ризиків. Через те, що вони покладаються на депозити клієнтів, які можуть бути без повідомленням, банки, які перебувають у стані «фінансової нестабільності», схильні до створення від'ємних банківських потоків, де вкладники прагнуть швидко вивести кошти перед можливим банкрутством банку. Оскільки банкрутство банківських установ мають потенціал викликати широкий спектр негативних наслідків, включаючи економічні рецесії, держава, в особі уповноваженого органу розробляє схеми страхування депозитів для захисту вкладників і надають їм впевненість, що їхні кошти не будуть під загрозою.

Аналіз зарубіжних і вітчизняних наукових публікацій свідчить про відсутність єдиного підходу до класифікації механізмів захисту вкладів. Механізми захисту банківських депозитів можна систематизувати за сферою дії на: зовнішні, внутрішні, змішані.

Також треба зазначити, що більшість країн включаючи Україну є членом «International Association of Deposit Insurers» (IADI). IADI була створена 6 травня 2002 року з метою спільної експертизи з питань страхування депозитів у світі та сприяння стабільності фінансових систем як стандартного страхування депозитів з глобальним та зростаючим членством.

Директива 94/19 / ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 1994 року про схеми гарантування вкладів вимагає, щоб усі держави-члени мали схему гарантування вкладів як мінімум 90% від суми депозиту. Українська система гарантування вкладів була побудована на засадах даної Директиви ЄС.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі –Фонд) розпочав свою діяльність 1998 року з підписанням Президентом України Указу «Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків». Гарантії Фонду поширюються на фізичних осіб, у тому числі фізичних осіб-

підприємців. Усі банки, які мають банківську ліцензію, є учасниками Фонду, окрім АТ «Ощадбанк», відшкодування якого здійснюється прямо бюджетом.

На наше глибоке переконання, основна проблема Фонду гарантування вкладів, є те, що держава жорстко регулює діяльність таких фондів, з метою захист населення. Так, відповідно до статті 3 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», Фонд є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, яке є об'єктом права державної власності і перебуває у його господарському віданні. Фонд є суб'єктом управління майном, самостійно володіє, користується і розпоряджається належним майном, вчиняючи стосовно нього будь-які дії, що не суперечать законодавству та меті діяльності Фонду.

Фонд є економічно самостійною установою, має самостійний баланс, поточний та інші рахунки в Національному банку України, а також рахунки в цінних паперах у депозитарних установах - державних банках. Але у цій же самій статті законодавець нівелює всю можливість використання таких широких економічних ресурсів, одним додатковим рядком – «Фонд є установою, що не має на меті отримання прибутку». Хоча вже в наступній 4 статті до функцій Фонду приписує: інвестування коштів Фонду в державні цінні папери України; розміщення облігацій у порядку та за напрямами залучення коштів, видачу векселів; інші функції. При створені Фонду законодавець мав на меті захист вкладів громадян, через що значно зменшив ризики по діяльності, яку проводить Фонд.

Є два виходи з даної ситуації, радикальний - зміна форми побудови системи гарантування вкладів на приватну, або більш поміркований, який полягає у зміні самої сутності Фонду гарантування вкладів з неприбутковості на прибутковість, приклади таких фондів можна віднайти в ОАЄ, Норвегії, Саудовській Аравії. Звичайна зміна сутності несе у собі певні ризики, які тісно пов'язані з так званим «План Біббі» (the Bibby Plan), який охоплює проблему моральної небезпеки, але при цьому перешкоджає банківським банкрутствам. Та існує достатньо вдалий приклад побудови державного

фонду та його діяльності – Урядовий пенсійний фонд Норвегії, більш відомий, як «Нафтовий фонд».

Метою фонду є інвестування частин великого надлишку, сформованого норвезьким нафтовим сектором, головним чином з податків компаній, а також оплата ліцензій на видобуток нафти, а також прямих фінансових відсотків держави та дивідендів від частково державної власності. Нафтогазовий фонд був створений у 1990 році після прийняття законодавчим органом країни рішення про протидію майбутньому зниженню доходів та пом'якшенню негативних наслідків сильних коливань нафти. Урядовий пенсійний фонд інвестує на міжнародному фінансовому ринку, тому ризик є незалежним від норвезької економіки.

Дехто може зазначити, що існує різниця в джерелах надходження до фонду, але принципової відмінності, окрім діяльності, яку здійснюють Фонди не має. Така діяльність дозволила у 2017 році довести капітал Урядового пенсійного фонду до $ 1 трильйона, окрім цього Урядовий фонд володіє 1,3% світових акцій, що робить його найбільшим державним фондом у світі.

На нашу думку, таку модель керування державним фондам, яку використовує Норвегія треба брати за основу. Законодавець повинен чітко зрозуміти, що закріплюючи за фондами значні матеріальні активи і в той же самий час позбавляючи їх права використовувати їх для отримання прибутку, та збільшення надходження до самих фондів, він фактично ставить їх під загрозу недофінансування та дефіциту. Інвестиційний дохід допоможе збільшити не тільки фінансування Фонду, але й збільшити гарантовану суму відшкодування довівши її до стандартів Директив ЄС, і, можливо, в майбутньому запровадити додатково систему страхування вкладів вклади юридичних осіб. Хоча ризик втрати активів Фонду через проведення такої діяльності зросте, так чіткий економічний розрахунок, використання певного відсотка коштів Фонду, а також страхування цих коштів, зменшить ризик дефіциту Фонду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хоменко Л.М., Авраменко О.І., Марценюк А.В Податкова гармонізація в умовах глобалізації в Україні. *Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського*. Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 4 (19), 2016 року. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями від 1 січ. 2011 р. URL: www.rada.gov.ua.

3.Державна фіскальна служба України: офіційний портал: http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-xii--mistsevi-podatki-i/.

4. Галина Нагорняк, Юрій Вовк Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення. Галицький економічний вісник, 2010 року, №2 (27), с. 140-152. URL: https://www.researchgate.net/publication/277308004.

Васека Владислав Анатолійович
Ковальова Вікторія Віталіївна
курсанти 3 курсу факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Забезпечення фінансової безпеки на всіх рівнях управління є важливим завданням для багатьох країн в тому числі і України. Без належного забезпечення фінансової безпеки держави неможливо вирішити економічні проблеми. Отже, пошук шляхів зміцнення фінансової безпеки

держави вимагає, особливої уваги дослідників та набуває особливої актуальності останнім часом.

Мета даного дослідження полягає у визначенні напрямів для зміцнення фінансової безпеки України.

Фінансова безпека – є найважливіша складова економічної безпеки в умовах ринкової економіки яка включає:

– стан фінансів і фінансових інститутів, при якому забезпечується гарантований захист національних економічних інтересів;

– гармонійний і соціально спрямований розвитокнаціональної економіки, фінансової системи і всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі [3].

Загалом, на сьогоднішній день здійснення економіної безпеки України будується на правовій основі, офіційно прийнятого в державі Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 [2]. Відповідно до статей 1, 2, 17, 18 і 92 Конституції України визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз [1].

Однією із найважливіших складових економічної безпеки є фінансова безпека. Без фінансової безпеки практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоїть перед державою. Однак фінансова безпека є широким поняттям, яке викликає різні підходи вчених до його трактування.

На думку Кравчука Н.Я. виділено три основні аспекти тлумачення поняття фінансова безпека держави, а саме:

– з позицій ресурсно-функціонального підходу фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб’єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов’язань;

– з точки зору статики фінансова безпека – це такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи і економічне зростання;

– у контексті нормативно-правового регламентування фінансова безпека передбачає створення таких умов функціонування фінансової системи, при яких, по-перше, фактично виключена можливість спрямовувати фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами.

Як ми бачимо із зазначених підходів, дослідник, приділяє увагу тільки внутрішнім складовим фінансової безпеки, залишаючи поза увагою зовнішньоекономічні відносини держави, які теж мають вплив на фінансову безпеку [4, с. 26].

Сьогодні наша держава стикається з дуже великою кількістю зовнішніх та внутрішніх загроз, що негативно впливають на стабільність та стійкість фінансової системи та розвиток економіки в державі у цілому, економічної безпеки, та стан національної валюти в державі.

Основними загрозами для фінансової безпеки України на нашу думку є:

- кібер-тероризм, у фінансовій сфері (потужний вірус «PetyaA», що відчули на собі, зокрема, банківські системи,та банки у цілому);

- кібер-злочинність;

- зовнішня агресія (сепаратизм на сході нашої країни);

- корупція у владі;

- недостатня ефективність державного регулювання фінансово-кредитної сфери;

В результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок що, наразі фінансова безпека є радше метою, аніж дієвим, ефективно працюючим інструментом. Саме тому влада, фахівці, експертна спільнота та інші уповноважені посадові особи мають зробити рішучі кроки, щодо зміцнення фінансової безпеки України.

Зокрема, необхідно спільними зусиллями:

- розробити та запровадити дієві механізми попередження означених загроз;

- модернізувати законодавство;

- впровадити сучасні форми взаємодії різних владних структур та інституцій у питаннях фінансової безпеки та фінансового моніторингу;

- запобігти впливу іноземного капіталу у будь-яких формах на внутрішньодержавні процеси в Україні.

Держава має гарантувати такий стан захищеності фінансових інтересів, за допомогою якого дасть змогу реформувати усі проблемні сфери суспільного життя та фінансових інтересів, а також подолати конфлікт на сході нашої країни. Тільки за таких умов Україна матиме європейське майбутнє та стане цивілізованою правовою державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.

2. Закону України «Про національну безпеку України» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355.

3. Савицька О. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України /О.Савицька //Економічний форум. - 2012. - No3.- С.14

4. Кравчук Н.Я. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник / Н.Я. Кравчук, О.Я. Колісник, О.Ю. Мелих – Тернопіль: Вектор, 2010. – 26 с

Верницький Юрій Сергійович
студент ІІІ курсу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шолкова Тетяна Борисівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЛОТЕРЕЙНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, в зв'язку з великим дефіцитом державного бюджету існує потреба пошуку нових джерел його наповнення. Одним із таких джерел є здійснення лотерейного бізнесу. Останніми роками надходження від лотерейного бізнесу України, зменшилися, так в 2013 році до державного бюджету надійшло 321 млн. грн., в 2014, це показник становив 319 млн. грн., 2015 – 26 млн. грн., 2016 – 42 млн. грн., за перше півріччя 2017, лише 13 млн., гривень. В певній мірі це обумовлено падінням економіки, загальним зубожінням населення, але головне в цьому те, що рівень тіньового лотерейного бізнесу в Україні на даний момент становить, близько 1 млрд. доларів США. Тобто, оборот лотерейного бізнесу в України збільшився, відповідно повинні були зрости і надходження до бюджету, але замість цього ринок, пішов в «тінь», важливу роль в цьому відіграє непродумана державна податкова політика.

Вагомий внесок у вирішенні питань оподаткування лотерейного бізнесу зробили ряд відомих вчених, таких як: Н. Абрамченко, М. Брагинський, В. Дорогих, С. Ковальов, Є. Ковтун, М. Лиськов, К. Рудий та ін.

Відповідного до ЗУ «Про державні лотереї в Україні» від 6 вересня 2012 року №5204-17, «Лотерея» – це масова гра, незалежно від її назви, умовами проведення якої передбачено розіграш призового (виграшного) фонду між її гравцями і перемога в якій має випадковий характер, територія проведення (розповсюдження) якої поширюється за межі однієї будівлі (споруди), незалежно від способу прийняття грошей за участь у такій грі [1]. Аналогічне

трактування даного поняття передбачено і пп. 14.1.101 п. 14.1 ст. 14 ПК України [2]. За своїми ознаками лотерейний бізнес повністю підпадає під визначення азартного бізнесу, однак згідно ЗУ «Про заборону грального бізнесу в Україні» № 1334-VI від 15.05.2009 до них не належить, а тому діяльність з організації та проведення лотерей не є забороненою [3].

Сьогодні в Україні функціонують 4 ліцензованих оператори державних лотерей: Підприємство зі 100% іноземних інвестицій «Українська Національна Лотерея», ТОВ «М.С.Л.», ПАТ «Патріот», ПАТ «Державний ощадний банк України» [4]. Хоча фактично «Ощадбанк» не здійснює лотерейної діяльності, тобто на ринку, залишається всього три ліцензованих оператора.

Згідно з п. 2 ст. 5 ЗУ «Про державні лотереї в Україні» розмір призового фонду державної лотереї, який підлягає розігруванню між учасниками гри для визначення переможця, повинен становити не менше 50 % від сум доходів, отриманих відпродажу лотерей. Таким чином, інші 50 %, за вирахуванням витрат на сплату податку та інших обов'язкових платежів, є чистим прибутком лотерейного оператора. Відповідно до ПК України, держава отримує лише відрахування до бюджету у вигляді податку на прибуток в розмірі 26 %, починаючи з 1 січня 2019 року, що сплачують оператори лотерей та податку з доходів фізичних осіб – 18 % і військовий збір – 1,5 %, з виграшу [2]. Оподаткування прибутку лотерейного бізнесу регулюється III Розділом ПК України. Базою оподаткування податком на прибуток є фінансовий результат за звітний період визначений за даними фінансової звітності ліцензованого оператора лотерей. Пункт 48, Підрозділу 4, XX розділу ПК України, визначає нові ставки податку на дохід від операцій з випуску та проведення лотерей, визначений п. 14.1, 14.1.271 ст. 14 ПК України: з 1 січня 2017 року – 18 %; з 1 січня 2018 року – 24 %; з 1 січня 2019 року – 26 %; з 1 січня 2020 року – 28 %; з 1 січня 2021 року – 30 % [2]. Сплату податку з доходів переможців лотерей покладено за пп. 170.6.2 п. 170.6 ст. 170 ПК України на податкового агента – оператора лотереї, який під

час нарахування (виплати, надання) на користь переможця виграшу (призів) має здійснити утримання ПДФО та військового збору із загальної суми виграшів.

Одним з інструментів для створення «тіньових» лотерей були зміни в податкове законодавство – платити податок повинен був кожен гравець незалежно від розміру виграшу. На думку, президента ТОВ «М.С.Л.» Георгій Ложенка: «Звичайному гравцеві неважливо платить лотерейний оператор податки чи ні - його цікавить тільки свій виграш. Якщо гравець виграв 5 гривень, а лотерейний оператор виплачує йому 4,56 гривень, то він більше не прийде до цього оператора. І це проблема влади, а не споживача»[5]. Для вирішення цієї проблеми можна звернутися до досвіду оподаткування лотерейного бізнесу в інших країнах. Яскравим прикладом в оподаткуванні лотерейного бізнесу є США, адже саме в цій країні реєструються рекорди (рекордний виграш в 2018 році – 1.6 млрд. доларів США), щодо виграшів в лотерею. Згідно податкового законодавства США сума доходів, отриманих від прийняття ставок розподіляється на доходи держави у розмірі 25%, призовий фонд – 40%, соціальні потреби – 15% та решта - доходи операторів [6]. При цьому з суми виграшів та призів передбачається сплата федерального податку та податку штату. Федеральний податок має вигляд прогресивної ставки в межах від 10 до 39,6 %, залежно від суми виграшу. Що стосується податку штату, то він регулюється законодавством штату де було куплено виграшний лотерейний квиток. Податок штату варіюється від 8.82 % в штаті Нью-Йорк до 3% в штаті Нью-Джерсі, а в деяких штатах податок на виграш в лотереї відсутній взагалі [7]. Наприклад ФРН, для активізації участі гравців у лотереї, а відповідно і збільшення надходжень до бюджету, звільняє від оподаткування виграші. Результатом такої податкової політики є річний прибуток від продажу лотерейних білетів понад 5 млрд. євро. Серед інших європейських країн доходи лотерейного бізнесу та виграші також не оподатковуються у Великобританії, Франції, Австрії, Чехії, Болгарії. В свою чергу законодавство

Польщі передбачає, податок на лотерейні виграші у розмірі 10%, лише у разі якщо сума виграшу перевищує 2280 злотих. Відповідальність за сплату податку повністю покладається на операторів лотерей [7].

З погляду на все вищевказане, для впровадження в Україні сучасної моделі оподаткування, потрібно, здійснити ряд заходів: по-перше звільнити, від сплати податків виграші, для залучення, якомога більше грошей, за рахунок купівлі лотерейних квитків, адже люди, які будуть брати участь в розіграші, бачитимуть можливість зірвати джекпот в повному розмірі; по-друге встановити ставку в розмірі 10 %, з прибутку суб'єктів лотерейного бізнесу, на початковому етапі для поступового виведення ринку з «тіні», а в подальшому щороку збільшувати цю ставку на 5 %, з доведенням її до граничного показника у 25 % від прибутку лотерейних операторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про державні лотереї в Україні: Закон України № 5204-17 від 6 вересня 2012 року // ВВР України. 2013. № 31. 369 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5204-17.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI // ВВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

3. Про заборону грального бізнесу в Україні : Закон України № 1334-VI від 15 травня 2009 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1334-17.

4. Офіційний сайт Мінфіну України: Перелік суб'єктів господарської діяльності, що мають ліцензію на діяльність з випуску та проведення лотерей. URL: http://www.minfin.gov.ua/control

5. Лотерейний ринок міг з 2016 року платити податків на 6 млрд грн. щорічно. Електронне видання LB.ua. 2018. URL: https://lb.ua/economics/2018/10/25/410786_lotereyniy_rinok_2016_goda.html

6. Абрамченко. Н. А. Зарубіжний досвід оподаткування фізичних осіб: минуле та сучасність / Н.А. Абрамченко // Держава та регіони. 2015. №5(86) .63-68 с.

7. Шехавцов В. Налогообложение выиграша в лотерею в странах мира. URL: http://www.stoloto.ru.

Виноградова Дарія Сергіївна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ННІ права УДФСУ
Науковий керівник: **Мацелик Тетяна Олександрівна,** д.ю.н., доцент, завідувач кафедри фінансового права

ПРАВОВА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Одним із найбільш важливих аспектів, під час формування та функціонування ринкової економіки кожної держави, є показники її фінансової та економічної ситуації. Сучасна економічна ситуація України характеризується загостренням фінансово-економічної кризи, нестабільністю, нарощенням кредитних зобов'язань, низьким рівнем боргової безпеки, застоєм у перспективних галузях промисловості. За таких умов, питання управлінням держаним боргом та боргова політика держави в цілому виходить на перший план, адже в Україні простежується дефіцит державного бюджету; залучення та використання позик для його покриття, призвели до значного зростання державного боргу. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього боргу, а також, відповідно, зростання витрат на його обслуговування, обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу.

Варто зазначити, що наукові дослідження, які присвячені проблемам виникненню та зростанню вітчизняного державного боргу, управління та визначення його впливу на економічний розвиток та економічну стабільність держави, почали проводитись зовсім нещодавно. Це пов'язано з тим, що Україна є ще молодою державною, у якій формування державного боргу розпочалося порівняно недавно. Серед науковців, які досліджували державний борг як специфічне явище, варто виділити: Василюка О. Д.,

Вахненка Т.О., Конопліцького В.А, Павлюка К.Д., Філіну Г.А. Однак , якщо взяти до уваги той факт, що проблема збільшення державного боргу набирає все більше загрозливих масштабів, актуальність дослідження даного питання є очевидною.

Що ж собою являє державний борг?

Відповідно до Бюджетного кодексу України, а саме ст.2, державний борг – є загальною сумою боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникає унаслідок державного запозичення [1].

На думку Василика О.Д. і Павлюка К.В. державний борг — це сукупність усіх боргових зобов'язань держави перед своїми кредиторами» [2, с. 454].

У фінансовій енциклопедії державний борг розглядається як система фінансових зобов'язань держави перед юридичними та фізичними особами, резидентами та нерезидентами, іншими країнами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародного права, що виникають у результаті здійснення запозичень державою; пролонгації та реструктуризації боргових зобов'язань за попередні роки згідно із законодавством [3, с. 111].

Конопліцький В.А. та Філіна Г.І. вважають державним боргом «мобілізацію засобів державою за допомогою випуску державних цінних паперів і урядових позик» [4, с. 53].

Ми притримуємося думки Василика О.Д. та Павлюка К.В., та вважаємо, що державний борг являє собою сукупність усіх боргових зобов'язань держави перед своїми кредиторами.

Правова природа державного боргу обумовлюється його функціями. До таких функцій належать [3, с. 111]:

– фіскальна – забезпечує залучення державою необхідних коштів для фінансування бюджетних
видатків;

– регулятивна – державний борг коригує обсяг грошової маси через купівлю-продаж цінних паперів НБУ.

Для подальшого розгляду сутності поняття «державний борг» необхідно з'ясувати причини (фактори) виникнення боргу.

Вахненко Т.О [5]. виділяє об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення боргу в державі. До суб'єктивних причин науковець відносить:

– популістські передвиборні соціальні програми, які не забезпечені відповідним бюджетним фінансуванням;

– неправильно спроектований та затверджений бюджетний закон країни;

– нецільове використання бюджетних коштів;

– неефективне використання бюджетних коштів при фінансуванні запланованих проектів як на державному, так і на місцевому рівнях, що зумовлює залучення позикових коштів під державні гарантії;

– хибна курсова політика Національного банку України.

Серед об'єктивних причин було виділено такі:

– непередбачене виникнення кризових явищ в економіці країни;

– погіршення світової економічної кон'юнктури, що негативно впливає на вітчизняне виробництво;

– фінансування важливих пріоритетних національних програм розвитку економіки країни;

– форс-мажорні обставини, що пов'язані з природними катаклізмами;

– застосування нових виробничих технологій у передових індустріальних країнах та ін.

На нашу думку, усі ці причини зводяться до одного, вони свідчать про неналежне виконання державними органами своїх повноважень у фінансовій та економічній сфері, що тягнуть за собою виникнення кризових явищ в економіці країні.

Крім того, дослідження правової сутності державного боргу не можлива без виокремлення його основних видів. Борг класифікують за певними ознаками. Наприклад, залежно від позиції уряду держави борг

поділяють на активний і пасивний. Активний борг виникає внаслідок дискретних заходів уряду щодо залучення додаткових ресурсів, а пасивний – створюється при виникненні пасивного бюджетного дефіциту.

Залежно від ступеня охоплення державних боргових зобов'язань, розрізняють капітальний і поточний державний борг[6, с. 199].

Капітальний містить усю суму випущених і непогашених боргових зобов'язань держави разом із нарахованими відсотками, що повинні бути виплачені за цими зобов'язаннями [6, с. 199].

Поточний формує суму витрат поточного періоду з виплати відсотків кредиторам за всіма борговими зобов'язаннями держави і за погашенням зобов'язань, строк сплати яких настав [6, с. 199].

Залежно від отримувача кредитних ресурсів державний борг може бути прямий та умовний (гарантований) [6, с. 199].

Прямий відображає обсяги позичених ресурсів, які надійшли в розпорядження уряду країни. [6, с. 199].

Гарантований державний боргє визнає зобов'язаннями держави як гаранта повернення ресурсів кредитору в разі неплатоспроможності позичальника.

Бюджетний кодекс України передбачає класифікацію державного боргу за типом кредитора і за типом боргового зобов'язання на внутрішній та зовнішній [1].

Отже, у процесі дослідження було розглянуто цілу низку наукових поглядів на формування поняття «державний борг» та встановлено, що дане поняття має дискусійний характер. Підсумовуючи вище зазначені думки, можна сказати, що державний борг являє собою економічні відносини між державою-позичальником та її кредиторами з приводу перерозподілу позикових капіталів та вартості ВВП позичальника.

Важливим моментом для розкриття правової сутності державного боргу являється виокремлення його основних функцій та факторів, які є підставою для здійснення класифікації державних боргів. З цією метою було

розглянуто основні складові державного боргу – внутрішній та зовнішній та виділено фіскальну та регулятивну функції, оскільки державний борг впливає на економічний розвиток держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України: Верховна Рада України / Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://zakon.rada.gov.ua.

2. Василик О.Д. Бюджетна система України / Василик О.Д., Павлюк К.В. К. Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.

3. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха [таін.] // За заг. ред. О. П. Орлюк.

К.: Юрінком Інтер, 2010. – 472 с.

4. Конопліцький В.А. Економічний словник. Тлумачно-термінологічний / Конопліцький В.А., Філіна Г.І. – К.: КНТ, 2007. – 580 с.

5. Вахненко, Т. П. Державний борг України та його економічні наслідки [Текст] / Т. П. Вахненко. – К.: Альтепрес, 2008. – 196 с.

6. Еш С.М., О.А. Гнатенко. Місце боргових зобов'язань України у державних фінансах / Еш С.М., О.А. Гнатенко. // Економічний аналіз. – 2014. – Том 16. № 1. – С.195 – 204.

Воробей Оксана Сергіївна
студентка групи ПБ-15-4
ННІ Права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Сластьоненко Оксана Олександрівна,
к.ю.н., доцент, с.н.с. кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

«ЄДИНЕ ВІКНО» В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕАЛІЇ

Питання спрощення процедур торгівлі набувають все більшого значення в умовах інтеграції України в європейські і світові ринки. У разі

успішної реалізації прості процедури торгівлі можуть стати важливим фактором для залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій, необхідних для розвитку країни. Виходячи з цього, заходи зі спрощення процедур торгівлі розглядаються в якості першочергових заходів, що сприяють розвитку країни.

Розвиток торговельних відносин з Європейським Союзом набуває для України все більшого геополітичного та геоекономічного значення. Окреме місце серед процедур полегшення умов торгівлі відводиться проблематиці спрощення митних формальностей. Дієвим засобом вирішення цієї проблеми та суттєвого скорочення часу при перетині кордонів та проведенні зовнішньоекономічних операцій є запровадження концепції «єдиного вікна». «Єдине вікно» – єдина електронна система обміну даними, яка дозволяє різним службам контролю та митницям в автоматичному режимі обмінюватись інформацією про вантаж, який проходить через кордон України та про результати його державного контролю [1].

Для міжнародної практики принцип «єдиного митного вікна» не є новим. Такі країни, як Німеччина, США, Швеція, Сінгапур вже давно користуються його перевагами. По-перше, це створює сприятливі умови для підтримання відносин з ключовими партнерами, зокрема, в аспекті розвитку торгівлі. По-друге, це значно спрощує сам процес здійснення співпраці такого формату. Основна перевага – значне зниження рівня бюрократизації митниці, яку експерти вважають основною перешкодою в умовах глобалізації економіки [2]. Основною метою принципу «єдиного вікна» став безконтактний метод оформлення митної декларації з використанням автоматизованих процесів, що сприяє уникненню суб'єктивізму, формалізму та «мотивування матеріального характеру» посадового складу місць митного оформлення [3].

Принцип «єдиного вікна» започаткували в Україні з 1 серпня 2016 року на добровільних засадах. З 1 лютого 2018 року запроваджено обов'язковість використання підприємствами і державними органами

інформаційної системи «єдине вікно». За період з 1 лютого по 18 березня 2018 року на українських митницях через «єдине вікно» оформлено 87,1 % митних декларацій по експорту. За даними Міністерства фінансів розподіл всієї кількості митних декларацій за принципом «Єдиного вікна» становить:

• при імпорті – більше 118 тис. (76,8%);

• при експорті – близько 77 тис. (87,1%);

• при транзиті – більше 4 тис. (15,5%).

Загалом, за вищезазначений період 74,1% митних декларацій було оформлено тільки за принципом «єдиного вікна» (198 860 митних декларацій) [4].

Також 27 грудня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року та План заходів з її реалізації. Основними аспектами, що розглядаються в рамках Стратегії, є законодавче забезпечення, організаційна структура, процеси управління ризиками, взаємодія, ІТ, ресурсне забезпечення та підготовка персоналу. Прийняте рішення сприятиме подальшій автоматизації процесів аналізу та оцінки ризиків, зменшенню впливу людського фактора на прийняття управлінських рішень під час митного контролю, впровадженню найкращого міжнародного досвіду з питань управління ризиками у роботу ДФС України[5].

З урахуванням практичного досвіду застосування автоматичної системи інформаційного обміну за принципом «єдиного вікна» та за пропозиціями представників бізнесу і незалежних експертів, Міністерство фінансів підготувало, а Уряд 31 січня ухвалив рішення для вдосконалення механізму «єдиного вікна» в українських митницях. Водночас, після детального моніторингу було виявлено ряд проблемних питань, що можуть ускладнити процес митного оформлення товарів при обов’язковому застосуванні «єдиного вікна». Це стосується, зокрема, відмінних від автомобільного видів транспорту (водний, залізничний, авіа) та поштових і міжнародних експрес-відправлень. У зв’язку з цим, Міністерство фінансів

розробило проект Постанови КМУ, де запроваджується диференційований підхід до обов'язкового застосування «єдиного вікна» з урахуванням особливостей транспортних операцій. Проект Постанови КМУ передбачає продовження на один рік можливості добровільного застосування системи «єдиного вікна» . Запроваджується на 90 днів перехідний період у вигляді добровільного застосування системи «єдиного вікна» у кожному новому місці митного оформлення, в яких розпочнеться застосування цієї системи. Серед нововведень заслуговує на увагу також запровадження ризик-орієнтованого підходу до обрання об'єктів фітосанітарного контролю дерев'яного пакувального матеріалу та палет, що передбачатиме: - при експорті – здійснення контролю маркування палет митницями і лише у випадках, коли товари підлягатимуть митному огляду; - при імпорті – огляду (інспектуванню) будуть підлягати 10%, 25%, 50% або 100% підконтрольних вантажів залежно від рівня ризику в розрізі країн-відправників [6].

Проте, має місце ряд недоліків, які перешкоджають ефективному використанню «єдиного вікна», основним з них – фактичне зростання часу на проходження контролю. «Єдине вікно» не гарантує скорочення термінів отримання дозвільної документації, ніж це є при паперовій подачі документів безпосередньо відповідному інспектору, наприклад, Держпродспоживслужби.

Слід зазначити також, що у розділі VIII Митного Кодексу України, який регламентує порядок здійснення митного оформлення, не зазначена роль принципу «єдиного вікна» в питаннях декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення з використанням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документу, що може подаватися до місця митного оформлення як електронний документ або навпаки, на паперовому носії, що буде мати однакову юридичну силу з електронним документом.

На підставі проведеного дослідження можемо констатувати, що сьогоднішня ситуація впровадження принципу «єдиного вікна» в місцях

митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення на митній території та митному кордоні України потребує негайного реагування. Людський фактор, як відомо, відіграє при митному оформленні негативну роль. Законодавчі норми України з питань державної митної справи, що стосуються питань митного оформлення за принципом «єдиного вікна», не є досконалими. Отже, значним недоліком є затягнута та заплутана реорганізація митниць ДФС, яка більше нагадує не їх реструктуризацію, а навпаки – оптимізацію, яка помножена на безкрайній ротаційний процес, що в певній мірі спричиняє розгубленість та деморалізацію особового складу. Як результат, принцип «єдиного вікна» буде широко використовуватися підприємцями лише за умови, якщо всі вище перераховані перешкоди будуть усунуті, а переваги від його використання переважать всі наявні недоліки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Уряд схвалив рішення про обов’язкове використання принципу «єдиного вікна» в українських митницях з 1 лютого 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250443668

2. Як працює «єдине вікно» на митниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://biz.nv.ua/ukr/experts/draganchuk/jak-pratsjuje-jedine-vikno-na-mitnitsi-2458133.html

3. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21 листопада 2002 р. № 228– IV. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/228-15

4. Статистика застосування «Єдиного вікна» на митниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/news/view/iedyne-vikno-operatsii-za-period-z--po-- statystyka?category=derzhavna-fiskalna-sluzhba-ukraini-organi&subcategory=mitnicja

5. Уряд затвердив Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-rozvitku-sistemi-upravlinnya-rizikami-u-sferimitnogo-kontrolyu-na-period-do-2022-roku

6. Мінфін удосконалив механізм «єдиного вікна» на українських митницях [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.kmu.gov.ua/ua/news/minfin-udoskonalivmehanizm-yedinogo-vikna-na-ukrayinskih-mitnicyah

Воробей Оксана Сергіївна,
Ружицька Ірина Вячеславівна
студентки групи ПБ-15-4
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Субіна Тетяна Володимирівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Запорукою ефективного здійснення валютного регулювання в Україні постає удосконалення її діючого валютного законодавства. За роки незалежності у нашій країні так і не було створено ефективних механізмів взаємодії державних органів у сфері валютного регулювання, не були знайдені ефективні методи та форми валютного контролю.

Дослідженню питань, що пов’язані з регулюванням валютних операцій в Україні, зокрема з регулюванням валютного ринку, валютною стабілізацією, присвячені праці: О. Береславської, Г. Бортнікова, А. Гальчинського, Ф. Журавки, О. Дзюблука, О. Колодізєва, В. Міщенка, О. Петрика, М. Савлука, А. Ставицького, В. Стельмаха та інших науковців.

Загальновідомо, що зміст системи валютного регулювання визначається чинним законодавством країни та правовими нормами окремих держав. Валютне регулювання є сукупністю нормативних документів, встановлених органами валютного регулювання у законодавчому або

адміністративному порядку, спрямованих на регулювання потоків капіталу в країну та за її межі, а також валютних операцій, що здійснюються в Україні, з метою підтримання стабільності курсу національної грошової одиниці, зростання валютних резервів і збалансування міжнародних платежів [1]. Таким чином, валютне регулювання – це регламентація державою міжнародних розрахунків і порядку здійснення валютних операцій.

7 лютого 2019 року було введено в дію Закон України «Про валюту і валютні операції». Відповідно до даного закону: "скасовуються низка неактуальних обмежень, визначено нові правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та нагляду, висвітлено значну лібералізацію валютних операцій та руху капіталу" [2].

По перше, відбувається скасування індивідуальних ліцензій Національного банку. Індивідуальні ліцензії НБУ видаються на здійснення разової валютної операції на період, необхідний для здійснення такої операції. Індивідуальної ліцензії потребують, зокрема, операції із розміщення валютних цінностей на рахунках і у вкладах за межами України, а також здійснення інвестицій за кордон (із деякими винятками). Процедура одержання ліцензій є бюрократизованою та довготривалою. Варто наголосити, що на практиці, НБУ часто відмовляє у видачі таких ліцензій. Протягом останніх років НБУ лібералізував вимоги стосовно отримання індивідуальних ліцензій фізичними особами, які не є суб'єктами підприємницької діяльності. зараз для легального перерахування валюти на свій закордонний рахунок або інвестування необхідно отримати індивідуальну ліцензію НБУ. Новий закон узагалі не передбачає таких ліцензій. Нацбанк може вводити дозволи на окремі види операцій тільки як тимчасовий захід. Втім, НБУ має повноваження встановлювати правила для обміну валют та для інших валютних операцій.

Відповідно до зазначених вище змін в валютному регулюванні щодо фізичних осіб, українські резиденти зможуть вільно відкривати рахунки за кордоном та перераховувати кошти на ці рахунки, а також здійснювати

інвестиції в іноземні цінні папери, корпоративні права, нерухомість шляхом перерахування коштів з території України (з дотриманням вимог фінансового моніторингу та в рамках лімітів, які будуть встановлені НБУ). Як наслідок скасування індивідуальних ліцензій призведе до спрощення імплементації «програм заохочення співробітників корпорацій» (Stock Purchase and Option Plans, тощо), які зазвичай передбачають придбання акцій закордонних компаній.

По друге, ЗУ "Про валюту та валютні операції" скасовує вимоги щодо реєстрації кредитів в іноземній валюті, які були укладені з нерезидентами. На наш погляд, відповідно до нововведень українські позичальники отримають можливість здійснювати конвертацію торгової або іншої заборгованості в довгострокову позику. Реєстрація договорів та змін до них в НБУ буде скасована. Контроль за здійсненням операцій за договорами позики залишається за обслуговуючими банками.

По третє, є ще одне скасування граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями. Тепер граничні строки розрахунків на рівні закону будуть скасовані. В той же час, НБУ залишає за собою право встановлювати граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів. Національний Банк України планує встановити граничні строки розрахунків в межах 365 днів. В такому разі, пеня в розмірі 0.3% за день прострочення залишається. А також, розширено підстави для звільнення від нарахування пені: 1) виникнення форс-мажорних обставин; 2) прийняття позовної заяви до провадження міжнародним комерційним арбітражем; 3) прийняття уповноваженим органом відповідної країни документа про стягнення заборгованості на користь резидента в позасудовому, досудовому порядку (наприклад, через нотаріуса).

Також згідно до ЗУ "Про валюту та валютні операції" відбулось скасування санкцій за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.

Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» передбачав спеціальні санкції, які можуть бути застосовані до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, зокрема: застосування індивідуального режиму ліцензування та тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності [3]. Зазначені санкції, які часто призводили до фактичної зупинки діяльності українських підприємств, скасовуються. Також документ скасовує 37 статтю закону "Про зовнішньоекономічну діяльність". Раніше вона дозволяла чиновникам повністю блокувати експортно-імпортні операції підприємств навіть за незначних порушень і під надуманими приводами, стимулюючи останніх "вирішувати питання" неформальним шляхом.

Важливим нюансом закону є його прив'язка до податкового законодавства. Так, Закон зобов'язує Кабінет Міністрів України спільно з Національним банком України до 7 січня 2019 року розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти щодо здійснення одноразового декларування активів фізичних осіб та про міжнародну співпрацю України в галузі оподаткування (анти-BEPS), що визначатимуть: правила оподаткування контрольованих іноземних компаній; правила звітності в розрізі країн для міжнародних груп компаній; правила обмеження витрат на фінансові операції з пов’язаними особами; правила оподаткування постійного представництва; заходи щодо запобігання зловживанням у зв’язку із застосуванням договорів про уникнення подвійного оподаткування.

На нашу думку, подальша лібералізація валютного контролю та застосування / незастосування НБУ антикризових заходів (граничні строки розрахунків, обов'язковий продаж валютної виручки, обмеження на капітальні операції, тощо) буде напряму залежати від прийняття чи неприйняття низки законів. Оскільки, країни Центральної та Східної Європи здійснили лібералізацію валютного законодавства ще у середині 1990-х років, а Росія пройшла цей шлях у середині 2000-х. Консолідація валютного законодавства у вигляді реформ в інших сферах посприяла збільшенню надходжень прямих іноземних інвестицій у ці країни.

На підставі проведеного аналізу, можемо констатувати, що ЗУ "Про валюту та валютні операції" забезпечує просте, прозоре і несуперечливе валютне регулювання та свободу проведення валютних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Береславська О. Валютна політика України: теорія та практика: [монографія] / О. Береславська. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2010. – 330 с.

2. Про валюту та валютні операції: Закон України - прийняття від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. [Електронний ресурс] // – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19

3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України в редакції від 07.02.2019 р. № 959-XII. [Електронний ресурс] // – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/1700-18.

Ворона Юлія Олексіївна,
студентка групи ПМФ-18-1
Університету ДФС України
Науковий керівник: **Ковтун Валентина Миколаївна,**
к. ю. н., доцент кафедри
фінансового права Університету ДФС України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО КОМПРОМІСУ

Сьогодення української економіки та особливості правової системи України обумовлюють гостру потребу впровадження нових підходів до запровадження ефективних механізмів із запобігання виникненню спорів у різних правовідносинах та їх вирішення. Сферу податкових правовідносин сміливо можна визнати однією з найбільш конфліктних, враховуючи постійне протиборство публічного (державного) інтересу та інтересу платників податків.

Домінування фіскально-контрольної функції податкових органів над

сервісною, а також недосконаліть українського правового регулювання у поєднанні з можливістю неоднозначного тлумачення податкового законодавства провокує платників податків до ухилення від сплати податків і зборів, а також до тривалих судових процедур для максимального відстрочення виконання податкових зобов’язань [4].

Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей уточнення податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість у разі застосування податкового компромісу”, прийнятий Верховною Радою України 25 грудня 2014 року (далі — Закон від 22.12.2014 року), унормовує процедуру так званого “податкового компромісу”, доцільність запровадження якого у пояснювальній записці до вказаного проекту пояснюється необхідністю “встановлення діалогу між державою та платниками податків, звільнення платників податків від фінансової, кримінальної та адміністративної відповідальності за умови сплати не задекларованих та/або неузгоджених платежів з податку на додану вартість та податку на прибуток підприємств, зменшення кількості адміністративних скарг до контролюючих органів та адміністративних позовів до суду платників податків на рішення контролюючих органів, а також забезпечення додаткових податкових надходжень до бюджету” [1].

Для уникнення довготривалих податкових спорів, які унеможливлюють своєчасне виконання фіскальної (наповнюючої) функції бюджету держави, а також з метою сприяння відновленню довіри до системи податкових органів держави та досягнення взаємовигідних умов для обох учасників податкових правовідносин прогресивним та ефективним є застосування механізмів альтернативного вирішення спорів (Alternative dispute resolution – ADR).

Альтернативне вирішення спорів як сукупність правових механізмів, започаткованих та ефективно запроваджених у приватно-правових відносинах на міжнародному рівні та в багатьох розвинених державах (включаючи Україну), поступово впроваджуються до публічно-правової

площини.

Україна не є винятком та активно намагається імплементувати механізми ADR шляхом прийняття необхідної нормативно-правової бази, враховуючи іноземний досвід. Центральною категорією в альтернативному вирішенні спорів у податкових спорах є поняття компромісу, тобто досягнення взаємовигідного результату щодо сплати податків та зборів між державою в особі податкових органів та платників податків.

Компроміс є результатом будь-якого вирішення спору із застосуванням альтернативних підходів. Проте компроміс може бути досягнутий і без виникнення спору до моменту застосування заходів відповідальності. Водночас компроміс неможливий у разі застосування адміністративного порядку вирішення спору та судової процедури вирішення спору, оскільки при зверненні до адміністративного суду чи вищого органу одна зі сторін завжди виступає переможцем, а інша – переможеним [5].

Закон від 22.12.2014 року передбачає доповнення розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України 2010 року (далі — ПК) підрозділом 9-2, який визначатиме особливості уточнення податкових зобов’язань з податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість під час застосування податкового компромісу [2].

Окрім того, відповідно до даного законодавчого акту буде внесено зміни ще до ряду законів України, у тому числі — до Кримінального кодексу України 2001 року (далі — КК). Зокрема, ст. 212 Кодексу буде доповнено частиною п’ятою такого змісту: “5. Діяння, передбачені частинами першою — третьою цієї статті, не вважаються умисним ухиленням від сплати податків, зборів (обов’язкових платежів), якщо платник податків досяг податкового компромісу відповідно до підрозділу 9-2 розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України”.

Дана новела потребує серйозного осмислення, зважаючи на декілька аспектів: а) конкретний кримінально-правовий зміст ч. 5 ст. 212 КК; б) кримінально-правові наслідки податкового компромісу вплив, який він

справлятиме на виникнення, зміну та припинення кримінально-правових відносин; в) місце у системі кримінального права норми, передбаченої ч. 5 ст. 212 КК [3].

Насамперед, необхідно чітко окреслити широкий та вузький підходи до визначення поняття податкового компромісу. Законодавець визначає поняття податкового компромісу через режим звільнення від юридичної відповідальності платників податків та/або посадових осіб за заниження податкових зобов'язань за умови оплати 5% від занижених податкових зобов'язань.

У такому контексті сутність компромісу виявляється у звільненні платника податків від відповідальності та можливості оплатити лише 5% від суми неузгоджених податкових зобов'язань, а держава отримує такі 5% до бюджету, а також зобов'язується не застосовувати юридичну відповідальність до платників податків за факт ухилення від належної та своєчасної сплати.

У разі досягнення податкового компромісу посадові (службові) особи платника податків звільняються від кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 212 КК України, а саме за ухилення від сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) [4].

Широкий підхід до визначення податкового компромісу дозволяє визначати його через будь-яке досягнення взаємовигідного результату для платника податку та держави. Податковий компроміс може досягатися як у разі виникнення спору між платником податку та податковим органом, так і на стадії декларування чи сплати податкових зобов'язань або податкового боргу. У чинній редакції ПК України розстрочення та відстрочення податкових зобов'язань або податкового боргу є яскравим прикладом податкового компромісу, який може бути досягнутий між платником податку та податковим органом шляхом відтермінування оплати податкового зобов'язання або податкового боргу чи здійснення оплати зобов'язання або податкового боргу частковими платіжками згідно з правилами,

встановленими ст. 100 ПК України [2].

Застосування податкового компромісу є звичною справою для багатьох іноземних країн та особливо популярне серед платників податків – транснаціональних корпорацій. Такий податковий компроміс досягається, зокрема, за допомогою здійснення податкового врегулювання (tax settlement) між платником податку та податковим органом держави [5].

Наприклад, регулярним учасником такого податкового врегулювання є компанія Google, яка протягом останніх років достатньо часто виступає фігурантом резонансних податкових справ.

У 2016 р. Google здійснила врегулювання податкового спору з урядом Індонезії, при цьому сума компенсації за наслідком врегулювання не вказувалося. У травні 2017 р. компанія Google погодилася виплатити уряду Італії 490 млн доларів США компенсації для врегулювання податкового спору між платником Google Alphabet та податковими органами Італії.

Такий результат був досягнутий після ініціювання перевірки та виявлення недоїмки сплати податку в розмірі 1,6 млрд доларів США у період з 2009 р. до 2013 р. Іншим прикладом податкового врегулювання з податковими органами Великої Британії є факт виплати компанією Google 185 млн доларів США для врегулювання спору, що виник у зв’язку з недоплатою податків з продажів за 2005-2015 рр.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що поняття податкового компромісу значно ширше від поняття податкового компромісу, закріпленого в чинному ПК України.

Підміна податкового компромісу звичайною податковою амністією, яка на практиці не забезпечила повного звільнення посадових (службових осіб) платників податків від кримінальної відповідальності – це шлях, який не сприятиме успіху. Безперечно, наслідком податкового компромісу виступає податкова амністія, яка звільняє платника податків від формальних негативних наслідків досягнення компромісу.

Проте податковий компроміс є значно ширшим поняттям, яке включає різні механізми ефективної та взаємовигідної взаємодії між платником податків і податковими органами як на етапі спірних правовідносин, так і до моменту їх виникнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та ПДВ у разі застосування податкового компромісу: Закон України від 25 грудня 2014 року № 63-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. – 2014. – № 63. – Ст.38.

2.Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 26.02.2019).

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.01 р. № 2341-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 25.02.2019).

4. Палій О. Податковий компроміс як варіант податкової амністії / О. Палій // Віче.-2015.-№ 6.- С.24-26.

5. Трубін І.О. Застосування податкового компромісу та податкової амністії / І.О.Трубін // Фінансове право. – 2014 – С. 39-42.

Герус Наталія Валеріївна,
Карпюк Ірина Сергіївна
студентки 4 курсу ННІ права Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Субіна Тетяна Володимирівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права Університету державної фіскальної служби України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОВОВВЕДЕНЬ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На сучасному етапі розвитку України зростає необхідність в якісному нормативно-правовому забезпеченні у сфері управління ринковою економікою. Можна зазначити, що ринкові інституції функціонують набагато ефективніше у тому разі, якщо держава створює необхідне правове регулювання. Яке не тільки визначає правовий статус всіх суб'єктів економічних правовідносин, а й бере до уваги тенденції розвитку сучасних наукових досліджень у даній сфері, а саме шляхом удосконалення законодавства іде сприяння розвитку ринкових відносин, зокрема і у валютній сфері.

Одним із основних нововведень в Українському законодавстві є прийняття Закону України «Про валюту та валютні операції» [1], який започаткував докорінні зміни у структурі валютного правового регулювання та законодавчої бази з 56 нормативно-правових актів, що дозволило зробити її простою, зрозумілою та доступною та зменшити кількість нормативно-правових документів, що визначають:

- структуру валютного ринку та правила торгівлі іноземною валютою та банківськими металами;
- порядок розрахунків, операцій з купівлі та переказів іноземної валюти на території України та за кордон;

- транскордонне переміщення готівкової національної та іноземної валюти, банківських металів, а також цінних паперів в документарній формі банками, юридичними та фізичними особами;
- загальний перелік заходів захисту для можливого застосування Національним банком, критерії і порядок їх запровадження, умови їх подовження та дострокового припинення;
- перелік запроваджених заходів захисту та порядок їх застосування (антикризова постанова, що має тимчасовий характер);
- інші інструменти стабілізації грошово-кредитного ринку (резервування за валютними операціями), а також повідомлювальну систему збору інформації про валютні операції;
- порядок дотримання граничних строків розрахунків, встановлених Національним банком [1, 2].

Даний нормативно-правовий акт став поштовхом для впровадження якісно нової політики лібералізації валютного регулювання. Основними із причин таких оновлень була необхідність адаптація українського законодавства до положень Європейського Союзу (з 2021 року Україна повинна домовитися з ЄС щодо нових валютних правил) [3].

Найперше, слід відмітити наступні демократичні зміни, які передбачені даним законом. По-перше, граничний строк здійснення розрахунків за експортно-імпортними контрактами буде розширено до 365 днів (раніше він становив 180 днів). Пеня в розмірі 0.3% за день прострочення залишається. Проте варто зазначити, розширення підстав для звільнення від нарахування пені, зокрема: 1) виникнення форсмажорних обставин, 2) прийняття позовної заяви до провадження міжнародним комерційним арбітражем або 3) прийняття уповноваженим органом відповідної країни документа про стягнення заборгованості на користь резидента в позасудовому (досудовому) порядку (наприклад, через нотаріуса) [1, 4]. По-друге, скасовується валютний нагляд для експортно-імпортних операцій на суму до 150 тис. грн. По-третє, індивідуальні валютні ліцензії буде скасовано. Натомість з’явиться система

електронних лімітів. На додаток до зазначених вище змін в валютному регулюванні щодо фізичних осіб, українські резиденти (в тому числі, суб'єкти господарювання) тепер можуть вільно відкривати рахунки за кордоном та перераховувати кошти на ці рахунки, а також здійснювати інвестиції в іноземні цінні папери, корпоративні права, нерухомість шляхом перерахування коштів з території України (з дотриманням вимог фінансового моніторингу та в рамках лімітів, які встановлені НБУ [1, 4]. По-четверте, скасовуються санкції у вигляді припинення зовнішньо-економічної діяльності за порушення строків розрахунків. Дане положення є доволі прогресивним та відповідає вимогам сучасності, оскільки зазначені санкції, доволі часто призводили до фактичної зупинки діяльності українських підприємств. По-п’яте, дозволено online купівлю іноземної валюти фізичними особами. При цьому на такі операції розповсюджуватиметься аналогічний ліміт, як і на купівлю готівкової валюти. Також у зв’язку із змінами, тепер електронні гроші отримують статус валютних цінностей – з’являються перспективи легального використання електронних грошей за зовнішньоекономічними договорами (наприклад, оплата за допомогою мобільних грошей, внесених на рахунок абонента мобільного зв’язку) [1, 2].

Даний закон принципово змінює підхід до валютного регулювання. Так, процедури пов’язані з валютою та валютним регулюванням мають носити не дозвільний, а повідомлювавальний, тобто інформаційний характер. Наприклад, резидент подає інформацію про закордонний кредит до НБУ не з метою отримання дозволу, а з метою інформування НБУ для статистичних цілей. Цей принцип називають «дозволено все, що не заборонено». Ще одним принципово новим положенням валютного регулювання є відсутність валютних обмежень за звичайних економічних умов та їх введення тільки за умов фінансової кризи на короткотерміновий період, накладання стримуючих обмежень (обмеження у часі, необхідність обґрунтування умов фінансової кризи перед Радою Національного банку України), декларується

відповідність європейським і міжнародним практикам валютного регулювання [3].

Отже, підсумовуючи все вище наведене, слід зазначити, що прийняття нового законодавства у сфері валютного регулювання та нагляду найперше забезпечить свободу здійснення валютних операцій, та закріпить принцип у даній сфері – «дозволено все, що прямо не заборонено законом». Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 року скасовує низку неактуальних обмежень, визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та нагляду, декларує значну лібералізацію валютних операцій та руху капіталу. Можна із впевненістю стверджувати, що прийняття змін у сфері валютного обігу сприятиме розвитку української економіки та бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua (дата звернення 25.02.2019).

2. Національний банк оприлюднив проект структури майбутнього валютного регулювання. *Національний банк України*. 2018. URL: https://bank.gov.ua (дата звернення 25.02.2019).

3. Валютне регулювання по-новому: революційний прорив чи лише косметична зміна обгортки. 2018.: URL: https://www.golovbukh.ua (дата звернення 25.02.2019).

4. Нове правове регулювання валютних операцій в Україні з 2019 року Огляд законодавчих змін. 2018. URL: https://www.pwc.com/ua (дата звернення 25.02.2019).

Гнатик Наталя Ігорівна,
Сливка Андрій Володимирович,
студенти 4 курсу
Навчально-науковий інститут права
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України

СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Успішний економічний розвиток держави неможливий без добре розвиненої валютної системи, на стан якої впливає як внутрішня економічна і політична ситуація, так і зміни світової валютної системи.

7 лютого 2019 року вступив у силу Закон України «Про валюту та валютні операції». Цей закон замінив Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» [1] від 19 лютого 1993 року та низку інших нормативно-правових актів. Передусім, замість 56 нормативно-правових актів, що регулювали діяльність для населення, тепер на офіційній сторінці Національно банку України опубліковано вісім.

До постійно діючих нормативно-правових актів постанов належать Постанови № 1–3 та Постанови № 4 та № 6. Тимчасовий характер мають Постанови № 5, 7. Одним із ключових документів у впровадженні ризик-орієнтованого підходу у валютному нагляді є Постанова № 8.

Закон передбачає низку законодавчих змін, також у ньому вперше законодавчо закріплене поняття валютного регулювання та визначено принципи валютного регулювання. Усі нововведення можна умовно розділити на дві групи: для бізнесу і для населення.

Передбачено скасування низки обмежень, які діяли у валютній сфері до вступу в силу Закону України «Про валюту та валютні операції». Основна причина законодавчих змін це невідповідність нормативно-правових актів

міжнародним нормативно-правовим актам. Євроінтеграція – стала поштовхом до кардинальних змін.

Скасовано індивідуальні ліцензій на валютні операції для юридичних осіб та замінено їх е-лімітами. Раніше для проведення валютної операції за кордоном компанії мусили отримувати індивідуальні ліцензії. Вони видавалися на конкретну суму, тобто на конкретну операцію. Компанії доводилося збирати документи і надавати їх банку. Процедура одержання ліцензій була бюрократизованою та довготривалою. Більше того, на практиці, НБУ часто відмовляв у видачі таких ліцензій.

Тепер юридична особа має право інвестувати за кордон 2 млн. євро на рік без необхідності отримувати індивідуальних дозволів, а фізичні особи – 50 тисяч євро на рік. Всю інформацію про здійснені операції буде отримувати НБУ, і як тільки досягнена гранична сума, проводити нові операції не вдасться.

Це призведе до спрощення валютних операцій українців та зніме валютні бар'єри (імплементація «програм заохочення співробітників корпорацій» (Stock Purchase and Option Plans,тощо), для здійснення інвестицій закордон, які зазвичай передбачають придбання акцій закордонних компаній [2].

Крім того, більш зручними стануть операції на невеликі суми, до 150 тис грн. в еквіваленті, вони не підпадатимуть під валютний контроль. На заміну тотального контролю кожної валютної операції прийде ризикоорієнтований валютний нагляд. Він полягатиме в тому, що банки наглядатимуть за операціями, що несуть більше ризиків.

Головні переваги – валюту можна буде купити онлайн і перераховувати за кордон без зайвої бюрократії. Тепер щодня можна купити онлайн доларів чи євро на суму еквівалентну 150 тисяч гривень. Суми, менші за цей ліміт, контролюватися не будуть.

Фактично, ці зміни направлені на те, щоб полегшити життя фізичних осіб. Адже для того, щоб отримати валюту на карті, не буде необхідності

здійснювати обов'язкову купівлю валюти в готівковій формі, а потім вже розміщувати кошти на карті. Завдяки таким змінам, українці зможуть розраховуватись за покупки в Інтернеті, не втрачаючи кошти на подвійній конвертації. Окрім того, враховуючи послаблення валютного законодавства щодо здійснення інвестицій за кордон, в подальшому можна буде перераховувати придбану валюту на рахунки, відкриті українцями в іноземних банках.

Скасовано санкцій за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» передбачав спеціальні санкції, які могли бути застосовані до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, зокрема: застосування індивідуального режиму ліцензування та тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності [3]. До порушників можуть застосувати такі заходи впливу, як: зупинення зовнішньоекономічної діяльності, запровадження режиму індивідуального ліцензування, застосування штрафних санкцій. Зазначені санкції, які часто призводили до фактичної зупинки діяльності українських підприємств, скасовано. Але це не означає відсутність відповідальності взагалі, оскільки можливість застосування заходів впливу все-таки залишилась (перевірки ДФС, тощо.).

Скасування Нацбанком реєстрації зовнішніх запозичень. Відтепер компанія, яка отримає кошти з-за кордону, не буде про них звітувати. Нерезиденти і раніше могли відкривати рахунки в українських банках, а також позичати валюту вітчизняним компаніям. Але кількість обмежень щодо роботи таких рахунків, а також процедура реєстрації та отримання дозволу за іноземними позиками була досить громіздкою і багато в чому дуже складною [4]. Тепер складнощів буде істотно менше, оскільки суб'єкт валютних операцій зобов'язаний надати банку, через який вона здійснюється, лише повну інформацію про таку операцію. Національний банк України своєю чергою має право здійснювати збір статистичних даних. про валютні операції.

Скасовується обмеження на дострокове погашення зовнішніх зобов'язань. Це обмеження було запроваджено після подій 2014 року, відтоку капіталу, обвалу гривні і банкопаду 2014-2016 років, Нацбанк був змушений фактично заборонити дострокові повернення валютних кредитів іноземцям. Тепер цю заборону зняли.

Скасовується подвійний контроль за операціями з експорту продукції – валютний нагляд здійснюватиме лише той банк, який отримав інформацію про відповідну митну декларацію. Це істотно скоротить бюрократичну тяганину при оформленні експортних операцій.

Наслідком скасування обмежень є полегшення проведення валютних операцій, виконання зобов'язань Україною та Європейським Союзом. Отже, валютне законодавство України зробило черговий крок до лібералізації. Новий закон – це свобода здійснення валютних операцій, коли дозволено все, що прямо не заборонено, тим не менше Національний банк України має практично всі важелі для оперативного управління ситуацією на валютному ринку і в більшості випадків сам вирішує, що і коли йому змінювати в існуючих процедурах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про валюту та валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII // Відомості Верховної Ради України. – URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19. (дата звернення: 25.02.2018).

2. Новий закон про валюту: що змінюється для населення і бізнесу В. Руденко 28 січня 2019 року URL : https://www.epravda.com.ua/publications/2019/01/28/644702/. (дата звернення: 25.02.2018).

3. Нове правове регулювання валютних операцій в Україні з 2019 року : Огляд законодавчих змін від листопада 2018 року // Адвокатське об'єднання «ПрайсуотерхаусКуперс Лігал». – С. 6.

4. Вся правда про нове валютне регулювання 16 січня 2019 року URL : https://minfin.com.ua/ua/2019/01/16/36361050/. (дата звернення: 25.02.2018).

Головатюк Ольга Євгенівна,
здобувач першого (бакалавр) рівня вищої освіти
ННІ Права студентка групи ПБ-15-7
Науковий керівник: **Гарбінська-Руденко А. В.**
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового права

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВАЛЮТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

На сучасному етапі Україна знаходить у важкому не лише політичному, але і економічному становищі. Тому негайного врегулювання та оптимізації вимагає валютне право. Важливого значення набувають зовнішньоекономічні відносини країни із країнами Європи, що залежать від механізму валютного регулювання.

Дослідженням цього питання займаються такі науковці-працівники: Є. О. Алісов, Л. К. Воронова, Я. Крупко, Н. О. Місяць, Прокопчук, Н. А. Сатарова, Б. Г. Федоров, Н. І. Хімічева, Є. О. Царьова тощо.

Велика кількість нормативно-правових актів, в основному підзаконного характеру не завжди сприють створенню міцної правової бази валютного регулювання та контролю, чіткому визначенню стабільних основ державної валютної політики. Немає сформованої юридичної характеристики фінансово-примусових заходів, а також фінансових санкцій, що застосовують суб’єкти валютного контролю.

Одним із напрямів удосконалення чинного валютного законодавства є уточнення та розмежування термінів «право власності на валютні цінності», «валютні операції», «уповноважені банки», «іноземна валюта» і «валюта України», «резиденти», «нерезиденти», «валютні цінності», «валютна виручка» тощо. З метою лібералізації, дієвості валютного законодавства та створення сприятливих умов для залучення іноземного капіталу в Україну в

процесі здійснення резидентами зовнішньоекономічної діяльності в основу підходу до регулювання порядку здійснення валютних операцій необхідно закласти загальний правовий принцип «Дозволено все, що не заборонено» та неухильно дотримуватися його. Характер інструментів валютного регулювання є не повсякденним, а лише антикризовим – у разі серйозного погіршення платіжного балансу. При цьому, на думку законотворців, важливо, що застосування таких антикризових заходів має універсальний характер щодо суб'єктів регулювання. Деякі науковці вважають, що оптимальне впорядкування валютного законодавства – це єдина кодифікація, тобто підготовка Валютного кодексу України. Закріплення на рівні закону на досить тривалий термін валютних обмежень було би виправдане. Проте їх детальна регламентація в межах одного нормативного акта (прямої дії) не лише, поза сумнівом, стала б штучною перешкодою на шляху об'єктивних і дуже болючих процесів інтеграції нашої економіки у світове господарство, але й не дала би практичної можливості оперативного вирішення окремих, менш значущих проблем проведення суб'єктами ринку валютних операцій в умовах економічної ситуації, що швидко змінюється [1, с. 149].

Сьогодні актуальним є врегулювання прав й обов'язків резидентів і нерезидентів, у тому числі обов'язку надавати органам та агентам валютного контролю документи й інформацію, та доскональне визначення порядку розрахунків за зовнішньоекономічними операціями та термінів їх проведення [2, с. 47].

21 червня 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про валюту і валютні операції» (далі також - Закон). Починаючи з 07 лютого 2019 р. в Україні почав діяти новий порядок здійснення валютних операцій. Закон уперше визначає принципи валютного регулювання: декрет не містив конкретного переліку принципів, а лише визначав, що «Національний банк України у сфері валютного регулювання здійснює валютну політику виходячи з принципів загальної економічної політики України». Закон же передбачає більш конкретний перелік принципів, які

визначають права для суб'єктів валютних операцій та заходи досягнення ефективності валютного регулювання, а саме: принцип свободи здійснення валютних операцій, принцип ризикоорієнтованості, прозорості, достатності та ефективності валютного регулювання, принцип самостійності та ринковості валютного регулювання, який передбачає гнучкість валютного курсу, незалежність Національного банку України у формуванні та реалізації валютної та монетарної політики у межах, визначених законом. Новим Законом передбачено видачу лише банківських ліцензій банкам, небанківським фінансовим установам, які здійснюють валютні операції, та операторам поштового зв'язку, що мають право на здійснення валютних операцій. резиденти (юридичні особи, у тому числі уповноважені банки, фізичні особи - підприємці, фізичні особи) можуть одержувати кредити, позики, у тому числі поворотну фінансову допомогу, в іноземній валюті від нерезидентів відповідно до договорів та в порядку, установленому Положенням Правління НБУ № 280. Такий договір обов'язково необхідно реєструвати в Національному банку України до моменту фактичного одержання резидентом-позичальником коштів за кредитом (позикою, поворотною фінансовою допомогою). З практики можна сказати, що у випадку якщо документи оформлено належним чином, відповідають усім вимогам законодавства та повністю висвітлюють усі моменти здійснюваної операції, то у середньому процедура такої реєстрації в НБУ складає від 2-х до 7-ми робочих днів, про що НБУ надсилає відповідні документи, що підтверджують проведення реєстрації. Закон значно спростив процедуру отримання кредиту (позики, поворотної фінансової допомоги) і визначив: «Суб'єкти валютних операцій - резиденти та нерезиденти зобов'язані надавати інформацію про їхні валютні операції уповноваженим установам, через які здійснюються такі валютні операції». Тобто, суб'єкт валютних операцій зобов'язаний надати банку, через який вона здійснюється, лише повну інформацію про таку операцію. Національний банк України своєю

чергою має право здійснювати збір статистичних даних про валютні операції. Так, процедуру значно спрощено [3].

Отже, проаналізувавши законодавство, можна зробити висновок, що новацією для валютного права та валютного регулювання є новий Закон. Його перевагою є те, що здійснення валютних операції буде простішим, але за умови менш спокійної економічної ситуації в Україні. Тепер залишається відкритим питання коли і чи найближчим часом економічна ситуація в країні стане стабільною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крупко Я. Деякі питання вдосконалення валютного законодавства України. Підприємство, господарство і право. 2018. № 8. С. 149-151.

2. Дмитренко Е.С. Місце та роль фінансово-правової відповідальності у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України. Фінансове право. 2011. № 4 (18). С. 39-42.

3. Кравченко Д. Валютне регулювання: Закон vs Декрет. Платформа Ліга: Закон. 2018. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/171306_valyutne-regulyuvannya-zakon-vs-dekret (18.02.2019р)

Горова Софія Віталіївна,
Студентка 3 курсу, групи ПБ-16-3,
ННІ права Університету ДФС України,
Науковий керівник:
Шолкова Тетяна Борисівна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
ННІ права Університету ДФС України

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

Валютні відносини є важливим елементом правового регулювання, які потребують багато уваги на сьогоднішній день в Україні. Доказом цього є нестабільна економічна ситуація в країні, яка супроводжується «стрибками» курсу долара і євро відносно національної валюти – гривні. Беручи до уваги те, що Україна має намір вступити до Європейського Союзу, а саме

приєднатися не тільки до політичного європейського простору, а й до економічного, що передбачає торгівлю в єдиній європейській валюті – євро. Тут і постає проблема нестабільності валюти, що робить Україну не конкурентоспроможною на зовнішньому економічному ринку.

Валютним регулюванням вважається діяльність компетентних органів державної влади, яка полягає у виданні нормативно-правових актів, які регулюють функціонування внутрішнього валютного ринку та визначають основні засади, умови, строки та порядок проведення валютних операцій, встановлення іноземних курсів валют, режими здійснення іноземних інвестицій, порядок ввезення та вивезення іноземної валюти, а також порядок притягнення осіб до відповідальності за порушення норм валютного законодавства [1]. На сьогоднішній день нормативно-правовим актом, який забезпечує єдину державну політику у сфері валютних операцій та вільного здійснення валютних операцій на території України є Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21 червня 2018 року. Відповідно до даного Закону валютне регулювання - діяльність Національного банку України та в установлених цим Законом випадках Кабінету Міністрів України, спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами [2].

Для стабілізації валюти та покращення ринкової спроможності, Україна, як країна з перехідною економікою вимушена встановлювати на своїй території валютні обмеження. Адже в експортерів часто виникає бажання не повертати валютні кошти в країну, а залишати їх за кордоном, що негативно впливає на економіку країни загалом, а зокрема призводить до дефіциту платіжного балансу, різкого підвищення попиту на іноземну валюту на внутрішньому валютному ринку, і у результаті до зниження вартості національної грошової одиниці. Як наслідок, було встановлено валютне обмеження відповідно до якого усі розрахунки на території України проводяться виключно у гривні [3, с. 371].

Актуальність вироблення ефективної валютної політики зумовила також проблема інфляції в країні. Для її подолання необхідно вибрати єдиний валютний курс, якого в подальшому наша країна буде притримуватися. В світі існують два основних напрямки вибору валютного курсу: фіксований валютний курс та плаваючий (гнучкий) валютний курс [4, с. 291-292]. Вищезгаданим Законом, а саме п.3, ч.1, ст.. 2 визначено принципи самостійності та ринковості валютного регулювання, що передбачає гнучкість валютного курсу та незалежність Національного банку України у формуванні та реалізації валютної і монетарної політики у межах, визначених законом, а також свободу у здійсненні валютних операцій [2]. Таким чином, наступним кроком є досягнення повної внутрішньої конвертації національної валюти, що передбачає вільний доступ до валютного ринку країни, тобто відсутність будь-яких обмежень на купівлю і продаж іноземної валюти. Такий дозвіл ефективніше допомагає боротися з проблемою існування «чорного ринку» іноземних валют [3, с. 371].

Варто зауважити, що для подолання проблем валютного регулювання необхідно також здійснити комплекс заходів не тільки у валютній сфері, а й в економічній, політичній, бюджетній та податковій сферах. Насамперед, варто приділити увагу проблемі тінізації економіки, що знижує ефективність валютних регулятивних заходів Національного банку України. Це можна досягти шляхом:

- підвищення прозорості державних закупівель;
- реформування податкової системи з метою ефективного експортного відшкодування ПДВ;
- подолання корупції;
- подолання проблеми спекуляції на валютному ринку;
- посилення фінансового контролю у бюджетній сфері;
- підвищення привабливості гривні;

- врахування міжнародного досвіду та імплементація норм валютного законодавства іноземних країн з урахуванням рівня економічного розвитку [3, с. 372].

Аналізуючи вищесказане, можна стверджувати про наявність багатьох проблем у сфері регулювання валютних відносин, як складової валютної політики України. Для нашої країни важливо швидко та безболісно подолати кризову ситуацію та вийти на міжнародний ринковий простір. Саме тому необхідно стабілізувати та підвищити привабливість національної валюти – гривні. Для реалізації цієї мети, законодавством встановлено валютне обмеження, відповідно до якого всі розрахунки повинні відбуватися тільки в гривні. Крім цього, Україна притримується гнучкого валютного курсу, який є необхідним для країни з перехідною економікою. Але незважаючи на це, багато проблем все ж таки знаходяться на поверхні і потребують врегулювання, при чому, не тільки змінами у валютному законодавстві, а й в інших сферах. Пропонується залучення іноземних інвестицій для відновлення значущих загальнодержавних галузей народного господарства шляхом вироблення режиму найбільшого сприяння для проведення господарської діяльності на території України в національній валюті. Внаслідок цього, прогнозується ріст ВВП та покращення економіки країни. Поряд з цим, необхідно забезпечити якісне виконання антикорупційних законів та посилити відповідальність за вчинення правопорушень в сфері державної служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шкарупа В. К. Фінансове право України:.. Істина. 2007. – 148 с.
2. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 року № 2473-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 30. ст.239. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19
3. Віблий П.І., Горбова Х.В., Федак б.А. Проблеми валютного регулювання в Україні. Вісник Національного університету "Львівська

політехніка" : збірник наукових праць. Львів. 2015. – № 819. С. 368-372. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31701/1/47-368-372.pdf

4. Моторнюк У.І., Калиновська Н.Л. Проблеми валютного регулювання в Україні. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2010. № 682. С. 288–294. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/7828/1/42.pdf

Гриневич Анна Василівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-науковий інститут права,
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шакірова Олена Вадимівна
к.ю.н. доцент, доцент кафедри фінансового права.

ВПЛИВ РЕФОРМИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ УКРАЇНИ

Важливою складовою повноцінного розвитку України є формування фінансово забезпечених органів місцевого самоврядування, оскільки наявність достатніх коштів у місцевих бюджетах дає змогу оперативно вирішувати завдання соціально-економічного характеру на рівні територіальної громади. Зміцнення фінансової основи місцевої влади можливо за допомогою впровадження реформи децентралізації, в комплексі як адміністративно-територіальної, політичної та фіскальної (бюджетної), адже для виконання делегованих, переданих на місця та власних повноважень органів місцевого самоврядування необхідним є наявність стабільних та достатніх джерел наповнення місцевих бюджетів.

Однією із важливих проблем у сфері державних фінансів є накопичення значних обсягів державних запозичень для фінансування дефіциту бюджетів, що утворився протягом останніх років [1, с. 50], як наслідок, нестача фінансових ресурсів не дає змоги ефективно виконувати соціально-економічні завдання держави.

Від початку упровадження в Україні реформи децентралізації суттєво змінилася філософія формування та використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування, практичні механізми їхньої реалізації також зазнали відчутних змін. Сучасні процеси розбудови системи місцевих бюджетів, фінансові аспекти об'єднання територіальних громад досліджують такі вчені, як Ю. Ганущак, Я. Казюк, Г. Маркович, Н. Наталенко, Т. Станкус, О. Сунцова, та ін. Питання зміцнення податкової спроможності місцевих бюджетів, розвиток системи місцевих податків і зборів є предметом наукових розвідок таких науковців: Й. Бескид, М. Карлін, Є. Кузькін, Л. Простебі, Н. Проць, І. Цимбалюк та ін. Разом із тим практичне втілення реформи бюджетної децентралізації в Україні вимагає подальшого зміцнення податкової бази місцевих бюджетів з метою формування фінансово спроможних територіальних громад. [2]

З 2015 року перелік податкових надходжень до місцевих бюджетів значно розширився. Згідно з Бюджетним кодексом України [3], бюджети сіл, селищ, міст районного значення отримують повний обсяг надходжень від плати за землю (з 2015 р. набула статусу місцевого податку), 100 % податку на нерухоме майно, єдиного податку, збору за місце для паркування автотранспорту, туристичного збору, плати за надання адміністративних послуг, податку на прибуток підприємств комунальної власності, рентної плати за користування надрами місцевого значення. Також ці бюджети отримали 25 % екологічного податку, 90 % коштів від продажу земель несільськогосподарського призначення та інші доходи. Новим видом місцевих доходів став акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів. З 2018 р. в місцевих бюджетах почало залишатися 5 % від рентної плати за добування нафти, газу та газового конденсату [2]. Значні переваги отримали ОТГ, бюджети яких було прирівняно до бюджетів міст обласного значення і районів. Крім зазначених податків вони одержують ще й 60 % ПДФО, трансферти з державного бюджету, а також інші доходи, у т. ч. кошти державного фонду

регіонального розвитку. Власні доходи місцевих бюджетів демонструють позитивну динаміку, збільшуючись з кожним роком.

Слід констатувати, що законодавство закріпило значні можливості для наповнення місцевих бюджетів, однак викликом для місцевого самоврядування є максимально повне використання наданих можливостей. Аналіз власних доходів місцевих бюджетів за 366 ОТГ у 2017 р. показав, що найвагомішими джерелами надходжень є ПДФО (56 %), плата за землю і єдиний податок (по 15 %), а також акцизний податок (близько 9 %).

Починаючи з 2018 р. до бюджетів ОТГ надходить 3 % від рентної плати за добування нафти, газу та газового конденсату, тому на територіях, де здійснюється видобування корисних копалин, ці надходження стануть значним поповненням місцевих бюджетів. Утім ОМС слід докладати зусиль щодо контролю реєстрації діяльності надрокористувачів і співпрацювати в цьому напрямку з органами ДФС. Необхідно звіряти реальний стан діяльності таких суб'єктів господарювання з інформацією ДФС про перелік надрокористувачів, про обсяги видобування ними ресурсів, обсяги сплати ними рентної плати, договори, за якими вони здійснюють платежі тощо. Проведений аналіз показав, що місцеві бюджети в Україні мають резерви поповнення дохідної частини. Формування доходів власних бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт із запровадження та збирання місцевих податків і зборів, а також із мобілізації закріплених податків, таких як ПДФО, акциз та рентна плата. У цьому контексті необхідним є формування даних про податкову базу громади, що передбачає: проведення інвентаризації податкової бази та платників податків; запровадження повного обліку ресурсів громади (матеріальних, природних, земельних тощо); визначення "точок зростання" економічного потенціалу громади (створення нових підприємств, нових робочих місць, розвиток малого та середнього бізнесу тощо)[4].

Безумовно, існує низка зовнішніх перешкод – зволікання з вирішенням питання щодо розпорядження землями поза межами населених пунктів, недосконаліть законодавства у сфері оподаткування нерухомого майна тощо. Водночас є низка внутрішніх причин невикористання наявного потенціалу поповнення дохідної частини бюджету. Це є викликом для місцевої влади і потребує певних зусиль у сфері вдосконалення механізмів адміністрування, встановлення економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, виявлення резервів у частині розширення бази оподаткування, створення сприятливих умов для розвитку бізнесового середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кудряшов В.П. Державні фінанси в період проведення реформ / В.П. Кудряшов // Фінанси України. – 2012. – № 1. – С. 41–57.

2. Маркович Г. Формування місцевих бюджетів на 2018 рік. URL: http://decentralization. gov.ua/news/item/id/6634. 3. Офіційний сайт Головного

3. Бюджетний кодекс України: від 08.07. 2010 р. № 2456-VI // Голос України. 2010. № 143. (4 серп.).

4. Гончаренко М. В. Резерви зміцнення податкової бази місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації/ М.В. Гончаренко//Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку.-2018. -№1. – С. 7-8.

Гуменюк Вероніка Олександрівна
студентка ПБ 16-2 групи
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шолкова Тетяна Борисівна
к. ю. н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Складовою частиною державного регулювання економіки загалом є валютне регулювання, яке є також одним із необхідних елементів ринкової економіки, який забезпечує вирішення проблеми надійності грошової системи України шляхом запровадження політики гнучкого валютного курсу, що визначається взаємодією ринкових сил, вільних від адміністративних обмежень.

Значний внесок у розвиток механізму валютного регулювання в Україні зробили вітчизняні науковці: О. Береславська, О. Боришкевич, Г. Веріга, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, О. Дзюблюк, Ф. Журавка, В. Козюк, Б. Лапчук, В. Міщенко, А. Мороз, С. Науменкова, М. Савлук, А. Сомик, А. Філіпенко, О. Шаров.

Валютне регулювання полягає у діяльності держави та уповноважених нею органів, спрямоване на регламентацію міжнародних розрахунків та порядок здійснення операцій з валютними цінностями. Метою валютного регулювання є підтримка економічної стабільності й утворення надійного фундаменту для розвитку міжнародних економічних відносин шляхом впливу на валютний курс і на валютно-обмінні операції [1, с. 43].

Суб’єктами валютного регулювання та контролю виступають усі без винятку учасники валютних операцій, наприклад, уповноважені банки-резиденти; юридичні особи-резиденти та нерезиденти; фізичні особи-резиденти та нерезиденти. Об’єктом валютного регулювання та контролю в Україні є операції резидентів та нерезидентів, фізичних та юридичних осіб,

що пов’язані з переміщенням валюти, зміною її власника, перерахуванням валюти закордон, отриманням валютних коштів за товари та послуги; а також зобов’язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна резидентів, що перебувають за межами України. [2, с. 174].

Специфіка валютного регулювання полягає в тому, що воно здійснюється на різних рівнях у рамках національної, регіональної та світової валютних систем. На сучасному етапі відбувається активне міжнародне співробітництво в сфері валютного регулювання як на світовому рівні, так і на регіональному рівні. Тому ефективне регулювання валютної сфери – це найважливіший фактор розширення участі України в світогосподарських зв’язках.

На сьогодні механізм валютного регулювання в Україні має високий ступінь обмеженості і характеризується: по-перше, наявністю лібералізації проведення валютних операцій за рахунком поточних операцій платіжного балансу, і, по-друге, значними обмеженнями за рахунком операцій із капіталом та фінансових операцій [1, с. 49].

Основними виконавчими органами валютного регулювання та контролю виступають центральні банки, спеціальні державні установи. Головним виконавчим органом управління є Національний банк України, як уповноважений орган державної влади, відіграє основну роль в реалізації валютної політики, оскільки забезпечує проведення валютного регулювання та контролю, сприяє стабілізації національної грошової одиниці.

Національний банк України для регулювання валютного курсу в своїй практиці використовує різні інструменти валютного регулювання: девізна політика, валютні інтервенції, девальвація та ревальвація валюти. Професор А.М. Мороз під інструментами валютного регулювання пропонує розуміти прийоми, важелі, методи, які використовуються для впливу на валютні відносини суб’єктів ринку з метою реалізації завдань валютного регулювання і валютного контролю в країні [3, 196].

Важливим досягнення у сфері валютного регулювання в Україні є прийняття Закону «Про валюту і валютні операції» . Цей Закон визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства.

Основними новаціями є:

- замінення діючих 56 нормативно-правових акти у сфері валютного регулювання на 7 регуляцій, які визначатимуть структуру і правила валютного ринку, а також інструменти стабілізації грошово-кредитного ринку.
- граничний термін здійснення розрахунків за експортно-імпортними контрактами розширюється до 365 днів.
- скасовується валютний нагляд для експортно-імпортних операцій на суму до 150 тис. грн.
- індивідуальні валютні ліцензії будуть скасовані. Замість них з'явиться система електронних лімітів.
- скасовується санкції у вигляді припинення зовнішньоекономічної діяльності за порушення строків розрахунків.
- дозволяється вільне використання рахунків юридичних осіб за кордоном (крім операцій з переказів коштів з України на такі рахунки);
- скасовується обмеження на дострокове погашення зовнішніх зобов'язань;
- уніфіковано переміщення валютних цінностей через кордон.[4]

Отже, валютне регулювання відіграє значну роль у грошово-кредитній політиці держави. Уряд та Національний банк України формують відповідну стратегію розвитку грошової-кредитної системи та корегують її відповідно до зміни впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. В Україні сформована система валютного регулювання і валютного контролю, яка є фундаментом

режиму валютних обмежень, створений дієвий правовий механізм регулювання валютних відносин, котрий вдосконалюється при здійсненні практичної фінансової діяльності всіма її учасниками і в цілому відображає прагнення до цивілізованих відносин в економічній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Береславська О.І. Лібералізація механізму валютного регулювання в Україні / О.І. Береславська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НУ»ОА», вересень 2016. – № 2(30). – С. 43–50.

2. Владимир О. Особливості регулювання валютних відносин з боку держави та Національного банку України: реалії сьогодення та шляхи оптимізації / О. Владимир // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3 (28). – С. 174–178.

3. Андрусь О.І. Механізм державного регулювання валютного ринку в Україні / О.І. Андрусь, Л.В. Ряба // Сучасні проблеми економіки і підприємництво : збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 10. – С. 196-202.

4. Закон України «Про валюту і валютні операції» (від 21.06.2018 № 2473-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19

Демченко Ірина Леонідівна
Науковий керівник: **Цимбалюк Анатолій Володимирович,**
к.е.н., професор кафедри фінансового права
Університету ННІ права ДФС України

ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВОГО ПРИМУСУ НА ФОНІ КОНФЛІКТНОСТІ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Сьогодні науковці все частіше звертаються до аналізу правових засад і механізму застосування заходів, що відповідають за належне виконання платником податків свого обов’язку, спонукають його до цього. Ця проблема порушувалася у працях Т. Коломійця, В. Кириченка, М. Кучерявенка, Н. Маринчак, В. Серьогіної, Н. Саттарової, А. Тимченка та ін. Такий інтерес є виправданим і зрозумілим особливо, якщо враховувати конфліктність податкових правовідносин і специфічність їх суб’єктного складу, до яких додається ще специфіка правової природи податків, і разом ці фактори визначають намагання суб’єктів оподаткування мінімізувати зобов’язання і їхні спроби вдаватися до порушень норм податкового права. У цьому сенсі, заходи податкового примусу дають змогу захистити і поновити законні інтереси територіальних громад і держави на отримання коштів, поновити їхні порушені права.

На думку М. Коркунова, в основі права знаходиться взаємність, адже як інший буде поважати мої права, якщо і не поважатиму його, чи, приміром, сумлінне виконання юридичних обов'язків ґрунтується на впевненості, що ці обов’язки будуть дотримувані всіма. Так само з раціональністю і корисністю правових норм, що залежать від їх загального дотримання [1, с. 97]. За логікою розбудови правової системи примус постає складником функціонування державної влади, який застосовується для досягнення стану належної поведінки суб’єктів. Водночас в ході застосування цього складнику виникає питання відновлення тих прав і законних інтересів платників, які

були порушенні під час застосування примусових заходів з боку контролюючих органів, тому виникає потреба у захисті цих прав.

Державний примус багатьма правниками і експертами трактується як особлива реакція держави на окремі правопорушення, а уповноваженими цієї реакції є особи, які наділені владою компетентних органів. Дехто з фахівців звертає увагу на зміст державного примусу як форми впливу держави на певних осіб з метою їх спонукання або примушування до виконання правових приписів. Інші розглядають його у кореляції до державної влади, наголошуючи на реалізації у правовій формі наказів і приписів, котрі обов'язкові для організації поведінки конкретних суб'єктів. Таке тлумачення тісно пов'язане з правозастосовною діяльністю.

Юридичний зміст застосування засобів державного примусу свідчить про орієнтацію на коригування поведінки учасників правових відносин, коли санкції щодо відповідальності можуть і не застосовуватись. Саме тому примус об'єктивно поєднується із заохоченням і переконанням, на основі яких і формуються складні форми нормативно-правових засобів регулювання відповідних правовідносин діями суб'єктів. Досліджуючи це питання, І. Самсін виділяє ознаки державного примусу, акцентуючи увагу на засобах впливу. Йдеться, по-перше, про поведінку зобов'язаних осіб, які обумовлені повноваженнями державних органів, по-друге, про засоби впливу, що закріплені виключно публічно-правовими нормами, по-третє, які стосуються майнових, особистих та організаційних обмежень прав та обов'язків зобов'язаних осіб, і, по-четверте, підставами застосування яких має бути лише протиправне діяння цих осіб [2, с. 40].

Що стосується фінансистів, то більшість з них цілком обґрунтовано на даному етапі виокремлюють податковий примус як самостійний вид примусу державного. Зокрема, такої думки дотримуються П. М. Дуравкін, О. М. Дуванський, М. П. Кучерявенко, А. М. Тимченко та ін. Цікавою є позиція останнього, що характеризує податково-правовий примус як особливий вид державного примусу, який представлений системою заходів впливу, що

застосовуються до зобов’язаних суб’єктів податкових правовідносин, які порушують податково-правові норми, з метою забезпечення реалізації ними податкового обов'язку, надходження податків і зборів до публічних грошових фондів, і регламентована ця система нормами податкового права. Серед ключових ознак цього поняття він виділяє наступні: 1) податково-правовий примус є видом державного примусу; 2) має сферу реалізації і здійснюється в межах податково-правових відносин; 3) регулюється податково-правовими нормами; 4) його зміст полягає в застосуванні уповноваженими суб'єктами системи заходів до зобов'язаних осіб податкових правовідносин; 5) існує як вплив на свідомість (волю) і поведінку таких зобов’язаних суб’єктів; 6) застосування його заходів покладається на спеціально уповноважені державні органи – податкові органи; 7) дія примусових заходів завжди пов'язана зі створенням особі обмежень, що мають чітко виражений майновий характер; 8) його реалізація можлива лише у формах і в порядку, визначених законом, має відповідати загальному конституційному принципу діяльності державного апарату; 9) його природа зумовлюється методом правового регулювання податкових відносин, специфікою суб’єктів останніх і також сутністю податкових платежів; 10) підставою його застосування є недотримання зобов'язаними суб'єктами вимог, закріплених у нормах податкового права, що виявляється в невиконанні або неналежному виконанні ними податкового обов’язку; 11) має конкретно визначену спрямованість – забезпечення реалізації податкового обов'язку й належного надходження грошових коштів до публічних фондів [3, с. 67-68].

В цілому погоджуючись з підходом дослідника, можна висловити деякі уточнення і зауваження. Якщо відштовхуватися від норм Податкового кодексу України, то примус застосовується до платників податків, під якими варто розуміти зобов’язаних суб’єктів податкових правовідносин. Інші сторони податкових правовідносин (податкові агенти, представники платників податків) не зазнають примусового впливу. Відносно їх

регулювання нормами , то коректніше було б вказати на норми Податкового кодексу України.

Отже, під податковим примусом потрібно розуміти систему заходів впливу, яка визначена Податковим кодексом України, що застосовуються до порушуючих податково-правові норми платників податків з метою забезпечення здійснення ними свого податкового обов'язку. Цей примус має певну сферу реалізації; регулюється вищезазначеним кодексом; передбачає застосування відповідних заходів до платників податків з боку контролюючих органів і суду; впливає на свідомість і поведінку зазначених суб’єктів; має конкретну спрямованість і завдання; його реалізація можлива виключно у формах і порядку, встановлених Податковим кодексом України; підставою для звернення до таких заходів є недотримання платниками податків вимог, закріплених у цьому кодексі; оперування ним пов'язано зі створенням особі обмежень, що мають чітко виражений майновий характер

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коркунов Н. М. Лекции по общей теории права. Курс лекций. – СПб.: Юрид. центр-Пресс, 2004. – 458 с.

2. Самсін І.Л. Податкове зобов’язання в механізмі фінансово-правового регулювання (методологічний аспект): дис. … д-ра. юрид. наук: 12.00.07 / І. Л. Самсін; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2014.

3. Тимченко А. М. Види примусових заходів у податковому праві : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.М. Тимченко ; Нац. ун-т держ. податк. служби. України. – Ірпінь, 2011. – 213 с.

Деркач Ірина Миколаївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
групи ПБ-15-8 ННІ права УДФС України
Науковий керівник: **Гарбінська-Руденко А. В.,**
к. ю. н, доцент, доцент кафедри фінансового права

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Дослідження валютних правовідносин має важливе значення, оскільки ці відносини забезпечують економічну самостійність держави, забезпечують товарообмін, експорт та імпорт.

Для аналізу особливостей цих відносин необхідно з'ясувати їх визначення. Так, Л.М. Кравченко визначала валютні правовідносини як урегульовані нормами права суспільні відносини, що виникають у фінансово-кредитній сфері з приводу створення та використання валютних фондів держави, окремого підприємства чи громадянина. що носять комплексний та владно-майновий характер [1, с.7].

На думку Ю.А. Крохіної валютні правовідносини – це сукупність економічних і фінансових відносин, що складаються в національній та світовій економіці при функціонуванні валюти та валютних цінностей [2, с. 94].

Ж.В. Завальна та М.В. Старинський до валютних правовідносин відносять відносини у сфері обігу валюти та валютних цінностей та процесу функціонування уповноважених державою органів з приводу валютного регулювання та валютного нагляду, метою яких є забезпечення прав та інтересів фізичних, юридичних осіб і/або держави [3].

Є.О. Алісов зазначав, що «валютні правовідносини, по своїй суті, є специфічним різновидом фінансово-правових відносин…». Їм притаманні «найважливіші ознаки суспільних зв'язків, що виникають у процесі

утворення, розподілення та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів [4, с. 16].

Також вчений констатує, що валютні правовідносини є своєрідними фінансовими правовідносинами, що дає можливість виділити ознаки, які характерні тільки для валютних правовідносин і відрізняють їх від «чистих» фінансових відносин. До таких ознак Є.О. Алісов відносить, по-перше, своєрідність владно-майнового характеру валютних правовідносин, яка виявляється в еквівалентному, тобто двосторонньому русі грошової форми вартості між суб'єктами виробництва. У цих відносинах здійснюється перерозподіл не вартості, а частини грошових засобів суспільства, за допомогою яких можливий міжнародний обмін та фінансове співробітництво, що на його думку, значно відрізняється від традиційних фінансових відносин. По-друге, вони мають комплексний характер [4, с. 18-19].

На спеціальну ознаку валютних правовідносин – змішаний характер, а саме поєднання публічного й приватно-правового звернув увагу О.Б. Альтшулер, зокрема він зазначив, що норми валютного законодавства мають як правило адміністративно-правовий характер і рефлектують, наприклад, на цивільно-правові угоди, у яких предметом виступають валюта та валютні цінності, у тому сенсі, що ці угоди мають здійснюватись у порядку, який передбачений законом [5, с.26]. На підставі цього й виникає певний комплексний характер їх правового регулювання.

Досліджуючи валютні правовідносини А.М. Іскоростенський, зазначає, що можна виділити такі особливості валютних відносин, які вказують на їх відмінність від фінансових: а) валютна діяльність держави є складовою фінансової та полягає у мобілізації, розподілі та використанні валютних ресурсів шляхом встановлення валютного режиму, валютного регулювання та валютної політики; б) валютним відносинам притаманне регулювання іншими галузями права, зокрема цивільним та господарським правом [6, с. 16-17].

Валютні правовідносини мають певні особливості. Так, О.А. Костюченко, виділяє наступні:

1. Вони здійснюються у сфері фінансової діяльності держави, яка регламентує порядок утворення і використання валютних фондів;

2. Підставою для виникнення валютних відносин є здійснювана державою планова діяльність з утворення і використання валютних фондів;

3. Ці відносини мають завжди грошовий характер, однак роль грошей у таких відносинах виконують валютні цінності;

4. Об'єктом валютних відносин є валютні цінності, які є специфічним засобом платежу в міжнародних розрахунках;

5. Валютні правовідносини мають комплексний характер і підпадають під дію норм не тільки фінансового права, а й цивільного, господарського, міжнародного приватного та інших галузей права;

6. Ці відносини характеризуються владно-майновою природою, що визначається діяльністю держави, яка концентрує валютні ресурси, формує національну валютну систему і валютний ринок, закріплює принцип резидентства у валютних відносинах;

7. Для регулювання валютних відносин застосовується метод імперативного впливу на учасників валютних відносин, причому допускаються такі засоби правового регулювання, як заборона, дозвіл і припис [7, с. 21].

Об'єктами валютних правовідносин, на думку Л.М. Кравченко, слід вважати валютні цінності, тобто такі цінності, по відношенню до яких валютним законодавством встановлений особливий режим обігу на території країни та при перетині її кордонів [7, с. 47].

Отже, валютні правовідносини можна визначити як урегульовані нормами права суспільні відносини, що виникають. змінюються та припиняються в сфері обігу валюти та валютних цінностей. що відбуваються між конкретними учасниками правовідносин при безумовній участі уповноважених державою органів валютного регулювання та нагляду, що реалізують виконання валютної політики держави. Вони є своєрідними

фінансовими правовідносинами та мають певні особливості, притаманні лише їм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кравченко Л.М. Правові засади валютного регулювання та контролю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Л.М. Кравченко. Ірпінь. 2003. 20 с.

2. Крохіна Ю.А. Валютне право : підручник для університетів / Ю.Л. Смірникова, Ю.В. Тютіна ; під ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. А. Крохіної. М. : Вища освіта. 2007. 378 с.

3. Завальна Ж.В. Валютне право України : навч. посібник / Ж.В. Завальна, М.В.Старинський. – 2-ге вид., перероб. і допов. Суми : ВТД «Університетська книга». 2006. 384 с.

4. Алісов Є. А. Правове регулювання валютних відносин в Україні / Алісов Є. А. Харків : Фірма «Консум». 1998. 142 с.

5. Альтшулер А. Б. Валютні відносини в зовнішній торгівлі СССР / Альтшулер А.Б. М. : Правові питання. 1987. 120 с.

6. Іскоростенський А. М. Правове регулювання валютних відносин в Україні : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.07 / Іскоростенський А. М. К.. 2008. 220 с.

7. Кравченко Л. М. Правові засади валютного регулювання і контролю в Україні : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.07 / Кравченко Л. М. К.. 2003. 220 с.

Джурук Наталія Ігорівна
Студент-бакалавр Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник:
к.ю.н., **Маринчак Євген Степанович**

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

У сучасному світі транскордонне переміщення товарів, послуг та капіталу потребує належного забезпечення у формі безперешкодного руху фінансових активів. Здійснення валютних операцій – невід'ємна складова зовнішньоекономічної діяльності фізичних та юридичних осіб, тому достатній рівень правового регулювання сприяє ефективному функціонуванню економіки держави. Нормативно-правове регулювання валютних операцій, що діяло в Україні з середини 90-х років, не відповідало фінансово-економічним відносинам XXI ст. та потребувало якнайшвидшої лібералізації. З набранням чинності Законом України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (надалі – Закон № 2473-VIII) вимоги до здійснення розрахунків у іноземній валюті були приведені у відповідність до сучасних умов та набули істотних змін, так само, як і процедура здійснення валютних операцій.

Перш за все, варто розпочати з того, що на законодавчому рівні відбулися зміни у визначенні поняття валютної операції, а саме: до її змісту віднесено торгівлю, транскордонний переказ, переміщення валютних цінностей та операції, що пов'язані з переходом права власності на валютні цінності та (або) права вимоги і пов'язаних з цим зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, між резидентами, нерезидентами, а також резидентами і нерезидентами, крім операцій, що здійснюються між резидентами, якщо такими валютними цінностями є національна валюта [1, ст. 1]. Під валютними цінностями законодавець має на увазі національну валюту (гривню), іноземну валюту та банківські метали. Поняття

національної та іноземної валюти розширилися завдяки тому, що тепер вони включають і електронні гроші. Раніше правове становище останніх регулювалося лише постановами правління Національного банку України (надалі – НБУ), а законами не було визначене. Тепер з’являється можливість цілком легально використовувати електронні гроші для розрахунків за зовнішньоекономічними договорами. Іншою важливою зміною в правовому регулюванні валютних операцій є скасування індивідуальних ліцензій НБУ для здійснення грошових переказів в іноземній валюті. За новими правилами ліцензування потребують лише банки, небанківські фінансові установи, які здійснюють валютні операції, та оператори поштового зв'язку, що мають право на здійснення валютних операцій. Однак це не означає, що валютні операції тепер взагалі не мають обмежень, оскільки законом передбачені засоби захисту, серед яких є запровадження дозволів та лімітів на проведення окремих валютних операцій, які встановлюються НБУ. Зокрема, у п. 88, п. 89 постанови Правління НБУ «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» від 02.01.2019 р. № 5 зазначається, що дані ліміти становитимуть 2 млн євро/рік для юридичних осіб та 50 тис. євро/рік для фізичних осіб [2]. Такі нововведення значно спрощують процедуру здійснення валютних операцій та дозволяють суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності детінізувати грошовий обіг. Разом з тим, попри зазначену лібералізацію, в багатьох випадках гривня визнається єдиним законним платіжним засобом в Україні, а коло відносин, у яких дозволяються розрахунки іноземною валютою є обмеженим. Зокрема, у ст. 5 Закону № 2473-VIII вказано, що всі розрахунки на території України проводяться виключно у гривні, окрім прямо передбачених випадків, серед яких: операції зі здійснення іноземних інвестицій; операції банків з надання банківських та інших фінансових послуг; операції з надання фінансових послуг, що надаються небанківськими фінансовими установами та операторами поштового зв’язку; операції з розміщення, виплати грошового доходу та погашення облігацій,

казначейських зобов’язань України, номінованих в іноземній валюті; операції з купівлі-продажу державних цінних паперів, номінованих в іноземній валюті; інші операції, передбачені нормативно-правовими актами [1]. Тобто, фактично валютні операції дозволяється здійснювати фізичним особам лише тоді, коли в цьому є реальна потреба: для зовнішньоекономічних операцій та при розрахунках з іноземними інвесторами. Такі обмеження виступають захистом для української грошової одиниці та запобігають її девальвації, яка може бути спричинена зменшенням на неї попиту при здійсненні розрахункових операцій. Не менш важливим законодавчим нововведенням є визначення принципів валютного регулювання. На перший погляд, можна дійти до помилкового висновку, що вони є декларативними, і майже не мають практичного застосування. Однак, на нашу думку, факт їх виокремлення вкрай важливий, оскільки саме вони визначають шляхи подальшого підзаконного нормативно-правового регулювання та виступають як керівні ідеї для суб'єктів нормотворчої діяльності. Загалом, наукова спільнота позитивно оцінює нововведення Закону № 2473-VIII, але не з усіма положеннями можна погодитись. Однією з проблем правового регулювання валютних операцій, на нашу думку, є те, що фактично регуляція багатьох важливих питань переходить до НБУ, а не затверджується безпосередньо в Законі № 2473-VIII. Також досить суперечливою є ст. 12 Закону № 2473-VIII, у якій зазначається, що НБУ, за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави, має право запроваджувати заходи захисту [1]. З одного боку, таке положення виглядає цілком логічним, але з іншого, проаналізувавши економічні показники України за останні роки, можна дійти до висновку, що фактично НБУ може користуватися цією статтею завжди.

Підсумовуючи вищенаведене, можна дійти до висновку, що в сучасних умовах інтенсивного розвитку світової економіки, нормативне забезпечення

безперешкодного руху валютних цінностей сприяє як соціально-економічному розвитку держави, так і її інтеграції в економічний простір розвинених держав. У цьому випадку поєднується як публічний, так і приватний інтерес. Безперечно, Закон № 2473-VIII впровадив нові ліберальні підходи до правового регулювання валютних відносин, що в подальшому неодмінно призведе до активізації зовнішньоекономічної діяльності фізичних та юридичних осіб і, як наслідок, позитивно вплине на фінансову систему держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 р. № 2473-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19.

2. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» від 2 січня 2019 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19.

Дзюба Світлана Вікторівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
студентка групи ПБ-15-6
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
к ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового права НУДФСУ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Валютний ринок виступає невід’ємною складовою функціонування загального фінансового ринку країни, а ефективність його функціонування – це запорука успішної та конкурентної економіки держави та її фінансових процесів в цілому.

Сучасний валютний ринок України функціонує в умовах вкрай несприятливого зовнішнього середовища та загострення соціально-політичного напруження в суспільстві, що негативно впливає на національну економіку та не сприяє інноваційному розвитку України.

У наш час особливе значення має питання розробки та удосконалення механізмів регулювання національного валютного ринку, оскільки саме його наслідки мають надзвичайно важливий вплив на економіку та світогосподарські зв'язки.

Прогресуюча інтеграція України у світове співтовариство вимагає оптимізації та вдосконалення функціонування внутрішнього валютного ринку як важливого механізму забезпечення взаємодії між національною та світовою економікою. З іншого боку, валютний ринок та його регулювання займає важливе місце в економічній політиці держави, оскільки стимулює економічний розвиток у країні та здійснює відповідний вплив на стан окремих секторів, галузей і підприємств [1,с. 123].

За своєю суттю валютний ринок – це система економічних відносин, пов'язана з операціями купівлі-продажу іноземних валют з метою їх використання в міжнародних розрахунках. Сучасний валютний ринок – один із видів грошового ринку, який забезпечує купівлю-продаж іноземної та національної валюти. Існування такого ринку є важливою складовою економіки України.

Саме валютний ринок сьогодні є однією з головних форм забезпечення світових господарських зв'язків, виконуючи по суті функції міжнародної грошової системи та сприяючи здійсненню міжнародних інвестицій і торгівлі. Він обслуговує не лише експортерів та імпортерів, а й величезні міжнародні потоки капіталів [1,с. 115].

Валютний ринок забезпечує своєчасне здійснення міжнародних розрахунків, страхування від валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, валютні інтервенції та отримання прибутків його учасниками у вигляді різниці курсів валют [2, с. 102].

Варто наголосити, розвиток валютних ринків є одним із ключових факторів нормального функціонування світової економіки та міжнародної торгівлі. В умовах глобалізації економічних процесів швидкість та ефективність міжнародних розрахунків, що здійснюються на основі своєчасного, оптимального обміну іноземних валют, є необхідним підґрунтям міжнародного обороту товарів, послуг, робіт і капіталів. Саме валютний ринок сьогодні є однією з головних форм забезпечення світових господарських зв'язків, виконуючи по суті функції міжнародної грошової системи та сприяючи здійсненню міжнародних інвестицій і торгівлі. Він обслуговує не лише експортерів та імпортерів, а й величезні міжнародні потоки капіталів [1, с. 128].

Зміцнення та підтримання національної валюти, її ефективне курсоутворення впливає у кінцевому результаті як на розвиток економіки країни загалом, так і на добробут кожного окремого громадянина. З огляду на це підтримка оптимальної валютно-курсової стабільності України є одним з головних завдань НБУ.

Сьогодні в силу певних політичних і економічних причин Україна переживає мінливість курсу української валюти, що веде до зменшення обсягу інвестицій та експорту. Варто зазначити, що режим функціонування всіх видів валюти в країні є потужним фактором її подальшого економічного розвитку. Коливання обмінних курсів у кризовій ситуації має багатосторонній та могутній вплив як на національні економіки, так і на світову економіку, тому проблема стабілізації обмінного курсу валют набуває великого значення та є актуальною. Це пояснюється тим, що за останні роки курс гривні суттєво знизився.

Валютний ринок є складовою економічної системи держави і його ефективне функціонування залежить від процесів, що відбуваються в ній, тому було б правильно дослідити динаміку валютного курсу України. Упродовж лютого 2017 року офіційний курс гривні відносно долара США зменшився на 71.82% та на кінець місяця становив 2776.31 грн. за 100 дол.

США. Станом на 23 жовтня 2018 року офіційний курс гривні до долара США був на рівні 28,20 грн за 1 долар США, а до євро – 32,49 грн за 1 євро. Виходячи з попереднього аналізу, можна зробити висновок, що курси гривні до долара США досить нестабільні. Факторами впливу на курс валют є як внутрішні так і зовнішні чинники. Ці всі негативні явища нанесли серйозний удар по економіці та рівню життя населення. [3].

Варто також наголосити, що дефіцит готівкової іноземної валюти за одночасно високого рівня попиту, а також значна кількість адміністративних обмежень, обумовила виникнення незадоволеного валютного попиту та появу «чорного валютного ринку». Курси купівлі/продажу на «чорному ринку» відрізняються від значень обмінних курсів, встановлених комерційними банками, зазвичай, на 2-3 грн. в бік збільшення [4, с. 44].

В Україні особливо за останній період чорний валютний ринок процвітає. Хоча згідно з законодавством обмінні пункти та інші так названі фінансові установи не мають право діяти без відповідної ліцензії, ці нелегальні пункти обміну валют досі не закривають. На такому ринку курс валюти постійно коливається, може змінюватися протягом дня декілька разів, хоча це не передбачено законом.

Для України, яка на шляху інтеграції в Європейський Союз, існування чорного або сірого ринку – це основна завада на шляху до економічного піднесення. ЄС навряд чи буде співпрацювати з нашою державою, допоки існуватимуть відповідні нелегальні організації, які порушують модель вільного руху капіталів [5, с. 213].

Питання ліквідації чорного та сірого валютних ринків також є одним з ключових. України як асоційований член ЄС має вирішити проблему пов’язану з незаконною діяльністю неофіційних ринків. Вирішення цієї проблеми сприятиме покращенню економічного становища нашої країни, прозорості обмінних операцій, прискорить процеси інтеграції.

Ці проблеми створюють серйозну загрозу ефективному функціонуванню валютного ринку, негативно впливають на економіку,

порушують стабільність національної валюти, а саме тому потребують негайного розв'язання. Для того щоб здійснювати ефективне валютне регулювання необхідно прийняти законодавство та здійснювати політику, яка удосконалить структуру внутрішнього та зовнішнього ринків [5, с. 44].

Залежність економіки України від доларів США призводить до підвищення валютних ризиків, які ми бачимо і сьогодні. Валютна політика Національного банку України повинна бути направлена на розробку комплексу заходів, щодо повернення довіри до національної валюти, лібералізації валютного ринку та продовження режиму плаваючого курсоутворення. НБУ як уповноважений орган валютного регулювання та проведення валютної політики має удосконалити механізми контролю, забезпечивши відповідну нормативно-правову базу. Першочерговим завдання НБУ є збалансування попиту та пропозиції на іноземну валюту [5, с. 46].

Таким чином, аналізуючи тенденції на валютному ринку України, варто зазначити, що він розвивається в непростих соціально-економічних умовах. Серед основних проблем, які потребують швидкого вирішення можна виділити наступні: тенденцію до девальвації національної валюти відносно іноземних валют, що призводить до зростання інфляції, необхідність регулювання ситуації на валютному ринку шляхом створення нового законодавства, втрата довіри до національної валюти, що призвело до зростання рівня доларизації.

З усього зазначеного, можна зробити висновок, що нинішній стан українського валютного ринку характеризується певними проблемами, які заважають йому ефективно функціонувати, розриватися та сприяти стабільному розвитку української економіки. Це — девальвація гривні, зростаючий попит населення на іноземні валюти, зростання рівня доларизації української економіки та ін. Треба здійснити ряд заходів, які забезпечать стабілізацію валютного ринку та національної грошової одиниці в Україні, а

зокрема: поліпшення стану та структури платіжного балансу України, скорочення та ліквідація міжнародної кредитної заборгованості України.

Тому вважаємо, що для успішного й ефективного функціонування валютного ринку необхідним є: поперше, забезпечення відповідної ліквідності; по-друге, оптимізація механізму регулювання (застосування фінансових механізмів для забезпечення ефективного регулювання платіжного балансу та збереження рівноваги на валютному ринку); по-третє, підтримка впевненості у грошовій системі та національній грошовій одиниці [6, с. 122].

1. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

2. Валютний ринок України. URL : https://www.bank.gov.ua/control/uk/index. (дата звернення 19. 02. 2019)

3. Бодрова Н. Е. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи. Вісник СумДУ. Серія «102 Економіка», 2016, № 1. С. 102–114.

4. Показники валютного ринку України 2015-2018 рр. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080. (дата звернення 19. 02. 2019)

5. Статистичні матеріали Національного банку України. URL: https://www.bank.gov.ua/control/uk/index.(дата звернення 19. 02. 2019).

6. Сусіденко Ю.В. Міжнародний валютний фонд і його співробітництво з Україною. Фінансова інфраструктура: формування, проблеми та перспективи розвитку в умовах інноваційної економіки Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. К.: ГО «Київський економічний науковий центр». 2017. Ч. 4. С. 44-46.

7. Міщенко В. І. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України: науково-аналітичні матеріали/Міщенко В. І., Нідзельська І. А., Кулінець А. П., Шульга С. О. К.: НБУ ЦНД, 2010. Вип. 15. 124 с.

Жовмір Анна,
Наконечна Анна
Студентки групи ПБі-15-1
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права

ОКРЕМІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Єдиним інструментом регулювання взаємостосунків між учасниками зовнішньо-економічних угод є відповідна правова система, побудована як на національних, так і на міжнародних стандартах. Тому в сучасних умовах валютне законодавство займає важливе місце у правовому регулюванні валютних відносин, виступає інструментом державного регулювання у проведенні грошово-кредитної політики та спрямоване на підвищення ефективності національної валютної системи, а також на реалізацію валютної політики держави, подолання фінансової кризи тощо.

Оскільки з набранням чинності Закону «Про валюту і валютні операції» [1] будуть скасовані низка нормативно-правових актів, серед позитивних, задекларованих у Законі реформ, можна виокремити такі:

- вільне відкриття рахунків у закордонних банках;
- інвестування за кордон у цінні папери, нерухомість та інші активи без особливих дозвільних процедур;
- ввезення в Україну іноземних цінних паперів.

Але, на нашу думку, Законом дещо змінено та легалізовано ситуацію, що існує сьогодні. Також проекти та постанови НБУ, що стосуються цієї тематики, натепер вже є, але жодного полегшення проведення валютних операцій не здійснено.

Тому розгляньмо новий Закон крізь призму окремих основних дійсних обмежень у валютних відносинах.

Обмеження суми переміщення валюти через кордон. Відповідно до частини 1 статті 8 Закону транскордонне переміщення фізичними особами

валютних цінностей у сумі, що дорівнює або перевищує еквівалент 10 тисяч євро за офіційним курсом валют, установленим Національним банком України на день переміщення через митний кордон України, підлягає письмовому декларуванню центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Тому після вступу Закону в дію, фізичні особи, перевозячи із собою через кордон суму еквівалентну або більшу 10 000 євро, мають задекларувати її.

Граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів. Відповідно до статті 1 і 2 Закону України «Про порядок розрахунків в іноземній валюті» дається лише 180 днів для повернення валютної виручки за експорт із дати оформлення митної декларації або для ввезення імпорту з дати проведення авансового платежу.

І хоча Постанова «Про порядок розрахунків в іноземній валюті» втратила силу з 7 лютого 2019 року, проте п. 2 ч. 1 ст. 12 Закону про валюту передбачено, що Національний банк України має право встановити граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави.

Так, на сайті НБУ вже розміщено постанови НБУ щодо врегулювання валютних відносин, які набрали чинності 7 лютого 2019 року. У ньому йдеться про встановлення граничного строку розрахунків за експортно-імпортними контрактами - 365 днів.

Ліміти на здійснення валютних операцій. Відповідно до пп. 3 п. 6 Постанови Правління НБУ від 13.12.2016 року № 410 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України», можливе здійснення операції з продажу готівкової іноземної валюти або банківських металів одній особі в один операційний (робочий) день у сумі, що не

перевищує в еквіваленті 150 000 гривень у межах одного/однієї банку/ фінансової установи.

Так повноваження щодо запровадження лімітів залишається у Національного банку України, адже згідно з п. 4 ч. 1 ст. 12 Закону «Про валюту» Національний банк України за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави, має право запровадити дозволи та (або) ліміти на проведення окремих валютних операцій.

Індивідуальні ліцензії. Відповідно до пп. 11 п. 6 Постанови Правління НБУ від 13.12.2016 № 410 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» фізичні особи мають отримати ліцензію на перерахування валюти за кордон.

Згідно з п. 4 ч. 1 ст. 12 Закону «Про валюту», Національний банк України за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави, має право запровадити дозволи та (або) ліміти на проведення окремих валютних операцій. На нашу думку, хоча і ліцензії відмінені з 7 лютого 2019 року, але ці дозволи, передбачені п. 4 ч. 1 ст. 12 Закону, будуть механізмом, який замінятиме наявні індивідуальні ліцензії.

Так, відповідно до постанови Правління НБУ, розміщеного на сайті, до операцій фізичних осіб із переведення грошових коштів за кордон будуть застосовуватися електронних ліцензій, тобто фізична особа має право перевести до 50 тисяч доларів на рік лише за умови отримання електронної ліцензії. Щодо сум, що перевищують цей ліміт, регулювання поки відсутнє.

Також Законом про валюту передбачається, що Національний банк України за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової

системи держави, матиме право резервування коштів за валютними операціями, а також визначати тимчасові особливості регулювання та нагляду за банками або іншими особами, які можуть бути об’єктом перевірки Національного банку України, зокрема особливості підтримання ліквідності банків, застосування економічних нормативів, формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат за активними операціями банків, запроваджувати обмеження на діяльність, зокрема обмежувати або забороняти видання коштів із поточних та вкладних (депозитних) рахунків фізичних та юридичних осіб, а також обмежувати або тимчасово забороняти проведення валютних операцій на території України, зокрема операцій із вивезення, переказування і пересилання за межі України валютних цінностей.

Принагідно зауважити, що положення Закону щодо запровадження та припинення заходів захисту викладені вкрай нечітко. Із статті 12 Закону не зовсім зрозуміло, за якою процедурою ухвалюється, набирає чинності рішення Нацбанку про заходи захисту та якою є у цих процедурах послідовність дій та повноваження Правління Національного банку, Ради Національного банку у запровадженні заходів захисту або їх припиненні.

У частині першій статті 12 Закону передбачається, що Національний банк України за наявності відповідних ознак має право запроваджувати заходи захисту, у частині другій цієї ж статті - що Правління Національного банку має право запроваджувати заходи захисту та продовжувати дію попередніх заходів захисту, а рішення Правління Нацбанку «потребує підтвердження Радою Національного банку України наявності ознак та/або обставин, передбачених частиною першою цієї статті». Обов’язковою умовою для прийняття Правлінням Національного банку України рішень щодо заходів захисту є надання звіту про запровадження заходу (заходів) захисту до Комітету Верховної Ради України, до предметів відання якого належать питання банківської діяльності. Проте не зовсім зрозуміло, якою є роль Комітету в процедурах застосування заходів впливу.

Отже, із Законом України «Про валюту і валютні операції» не все так просто, як здавалося б на перший погляд. Закон насправді не містить досконалого механізму дерегуляції валютних відносин, як заявлялось законотворцем. Проте в Законі міститься дуже велика кількість банкетних норм, які повністю віддають регулювання валютного ринку в руки Національного банку України. На нашу думку, у 2019 році варто чекати прийняття великої кількості постанов Правління Національного банку України, тому тема потребує подальшого дослідження після набрання прийняття нового підзаконного регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту і валютні операції: Закон від 21.06.2018 № 2473-VIII // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 21.02.2019).

2. Про порядок розрахунків в іноземній валюті: Закон від 23.09.1994 № 185/94-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 21.02.2019).

3. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України: Постанова від 13.12.2016 № 410 // База даних «Законодавство України»/Правління НБУ. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0410500-16 (дата звернення: 21.02.2019).

Катеринчук Богдан Костянтинович,
Савченко Богдана Василівна,
студенти ННІП УДФСУ
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна,
к.ю.н,
доцент кафедри фін. права
УДФСУ

АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ЗМІН ДО ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

З прийняттям 7 липня 2018 року Закону України «Про валюту та валютні операції» № 2473-VIII (далі – «Закон»), що був уведений в дію 7 лютого 2019 року, валютна система та порядок валютного регулювання в Україні зазнали відповідних змін [1]. Прийняття даного Закону має на меті спростити валютне регулювання в Україні, а також забезпечити вільне проведення валютних операцій на території України та вільний рух валютних коштів при здійсненні цих операцій між резидентами і нерезидентами, а також реалізацію зобов'язань, прийнятих Україною згідно Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, зокрема впровадження принципів регулювання руху капіталу Європейського Союзу.

Закон встановлює значний рівень свободи здійснення валютних операцій та, фактично, змінює сам підхід до системи валютного регулювання, основними положеннями якої є:

- усі процедури, які пов'язані з валютою та валютним регулюванням мають носити не дозвільний, а інформаційний характер;
- відсутність валютних обмежень за звичайних економічних умов та їх введення тільки за умов фінансової кризи на короткотерміновий період,

накладання стримуючих обмежень на НБУ (обмеження у часі, необхідність обґрунтування умов фінансової кризи перед Радою НБУ);

- відповідність європейським і міжнародним практикам валютного регулювання [2].

Скасування індивідуальних ліцензій. Зазнали змін положення, щодо відкриття валютних рахунків та права здійснювати валютні операції. Раніше існували обмеження для юридичних та фізичних осіб щодо можливості відкриття валютних рахунків в іноземній банківській установі без індивідуальної ліцензії НБУ. Наразі ж, ст. 2 Закону скасовує ці обмеження та надає право фізичним та юридичним особам - резидентам укладати угоди з резидентами та (або) нерезидентами та виконувати зобов'язання, пов'язані з цими угодами, у національній валюті чи в іноземній валюті, у тому числі відкривати рахунки у фінансових установах інших країн [1].

Скасовано обов'язок декларувати валютні цінності, за винятком переміщення фізичними особами через кордон валютних цінностей у сумі від 10 тис. євро за офіційним курсом НБУ.

Поняття «валютний контроль» було замінено на «валютний нагляд». НБУ, фіскальні та інші уповноважені органи здійснюватимуть валютний нагляд за операціями на суму від 150 тис. гривень на предмет відповідності вимогам валютного законодавства [3].

Спрощення процедури залучення зовнішніх кредитів. Процедура реєстрації, внесення змін та анулювання реєстрації зовнішніх кредитів в іноземній валюті, укладених резидентами-позичальниками буде повністю автоматизована. Ініціювання таких процедур здійснюватиме уповноважений банк шляхом надсилання до Національного банку України (далі – «НБУ») відповідного електронного документу, на підставі якого НБУ в автоматизованому режимі здійснюватиме необхідну процедуру перевірки.

Скасування граничних строків, що становили 180 днів для розрахунків при експортних та імпортних операціях.

Скасовано також обов'язковий продаж виручки в іноземній валюті.

Вказані зміни, по-суті надають можливості юридичним та фізичним особам:

- без обмежень інвестувати за кордон у цінні папери, нерухомість, майнові права тощо;
- розміщувати іноземну валюту на закордонних рахунка з походженням як з України, так і за її межами (кожний житель України зможе перерахувати чи отримати з-за кордону без обмежень іноземну валюту);
- юридичним особам надавати кредити нерезидентам, інвестувати закордон для купівлі інших компаній, переказувати валюту для гарантійного забезпечення участі в тендерах [2].

Усе наведе вище свідчить, що прийняття даного Закону є довгоочікуваним та позитивним кроком як для звичайних громадян, так і для бізнесу, адже новели валютного регулювання дозволять Україні перейти до свободи проведення валютних операцій за європейськими стандартами та відкриють інвесторам вікно можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII [Електронний ресурс] – режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19

2. Валютне регулювання по-новому: революційний прорив чи лише косметична зміна обгортки: Онищенко Віктор [Електронний ресурс] – режим доступу: https://www.golovbukh.ua/article/7333-valyutne-regulyuvannya-po-novomu-revolyutsyniy-proriv-chi-lishe-kosmetichna-zmna-obgortki#anc_5

3. Революційні зміни валютного законодавства: DLF ATTORNEYS-AT-LAW UKRAINE [Електронний ресурс] – режим доступу: https://dlf.ua/ua/revolyutsijni-zmini-valyutnogo-zakonodavstva/

Клепальська Жанна Сергіївна
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти ННІ права УДФСУ
Науковий керівник: **Гарбінська-Руденко**
Альона Валеріївна,
к. ю. н., доцент кафедри фінансового права

ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД ЯК ОНОВЛЕНА ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Актуальність дослідження правового регулювання та сучасних положень про порядок здійснення валютного нагляду пов'язана з набуттям законної сили спеціального нормативно-правового акту, що модернізує та покращує валютну сферу держави, Закону України «Про валюту та валютні операції». Розробники законопроекту наголошували на підвищенні рівня прозорості здійснення подальшої наглядової діяльності й її демократизації, але неузгодженими залишається велика кількість аспектів. Зокрема, вагомим завданням постає визначення нового порядку реалізації повноважень органами валютного нагляду для подальшої розробки стратегії дій суб'єктів, на які спрямовується така діяльність, з метою захисту їх прав та законних інтересів.

Метою дослідження варто визначити формулювання якісних положень про оновлення контрольних повноважень органів, що діють у валютній сфері, їх принципова відмінність від наглядових та встановлення перспектив нормотворчості у межах визначеної теми.

Питання валютного нагляду не достатньо детально досліджене у межах доктринального обґрунтування, оскільки є новим та регламентоване законодавством не повною мірою. Проте окремі положення у межах вдосконалення валютного законодавства, визначення особливостей санкцій знаходять своє відображення у працях українських юристів-науковців. Зокрема, Алісов Є. В., Крупко Я. О., П'янкова О. В. та інші.

Валютна сфера визнається однією з провідних у межах модернізації економічного добробуту населення держави, тому зазнає оновлення як на фактичному, так і на правовому рівнях. Одним з таких аспектів вдосконалення законотворці визначили – впорядкування та зміна процесу здійснення валютного нагляду, що знаходить своє відображення в нормах Закону України «Про валюту та валютні операції». Відповідно до вказаного нормативно-правового акту, валютний нагляд визначається як система заходів, що спрямована на забезпечення дотримання суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами валютного законодавства [1]. Дане визначення окреслює плацдарм подальшого дослідження та вимагає розвитку теми у межах практичного значення положень закону та процесуального порядку виконання вказаних заходів.

Розглядаючи оновлені положення законодавства, вагомого значення набуває здійснення порівняльного дослідження, яке розкриє відмінності між контролем та наглядом у валютній сфері, що проявляє положення варті уваги для подальшої регламентації вказаних аспектів. Дане порівняння можливо здійснити на основі зіставлення двох спеціальних нормативних актів – Положення про валютний нагляд та Положення про валютний контроль, що затверджені Правлінням Національного банку України.

Першою принциповою новелою є наявність в межах регламентації валютного нагляду чітко визначеної дати, з якої порушення валютного законодавства вважається виявленим. Таким моментом визначається дата складання акту перевірки установи чи іншого суб'єкта щодо правильності здійснення ним окремих валютних операцій, а також дата складання документа про виявлення порушень вимог ліцензування валютної діяльності [2]. Подібні норми не передбачалися в Положенні про валютний контроль, що ускладнювало обрахунок строку притягнення до відповідальності та беззаперечну можливість оскарження рішень органу, що здійснював контрольну діяльність[3].

Лібералізація валютного законодавства дає змогу виокремити наступний оновлений аспект, а саме - запровадження ризик-орієнтованого підходу до визначення кола питань перевірки та її підстав. Тоді як раніше, програма здійснення контролю могла включати різні аспекти у межах законодавства, то на даний момент для проведення перевірки необхідно вибирати окремі операції з валютою зважаючи на доведення їх ризиковості та можливості фактичного порушення [2]. Офіційне представництво Національного банку України, коментуючи вказане положення, акцентує увагу: якщо, на приклад, у фахівців Національного банку виникнуть підтверджені доказами сумніви щодо прозорості здійснення операцій банками, то вони можуть витребувати документальні пояснення від таких суб'єктів, або включити саме визначений напрям регулювання в програму перевірки [4]. Такий підхід до провадження нагляду дає змогу більш вільній діяльності банків та інших фінансово-кредитних установ у межах здійснення валютної діяльності.

Відповідно до положень, що регламентують як контрольну, так і наглядову діяльність основним завданням є припинення здійснення неправомірної поведінки суб'єктами валютних правовідносин, та в свою чергу, відшкодування заподіяної шкоди, тобто притягнення до відповідальності за порушення законодавства. Основним джерелом отримання інформації про такі порушення є проведення перевірок, що є методом валютного нагляду, у процесі яких у разі виявлення порушення передбачається застосування заходів впливу [5, с. 151]. Саме тому положення про окремі санкції як міри відповідальності зазнали змін поряд із іншими сферами валютного регулювання.

Важливою відмінністю вважається застосування для визначення розміру штрафу чи іншого виду впливу, принципу суттєвості, який передбачає необхідність враховувати суму операцій, дії суб'єктів, що призвели до порушення, та перешкоджання здійснення органами валютного нагляду своїх законних повноважень. Крім того, встановлено пропорційне співвідношення суми незаконних або здійснених з порушенням правових норм валютних

операцій до штрафу, що підлягає накладанню [2]. Тобто основним завданням нового Закону України «Про валюту та валютну діяльність» щодо регламентації питань застосування санкцій як кінцевого результату валютного нагляду можемо визначити запровадження гнучкої системи штрафів, що відповідатиме суттєвості та ризиковості правопорушення.

Наступною зміною, що стосується безпосередньо фізичних та юридичних осіб, які здійснюють валютні операції, є створення системи нагляду за клієнтами банку, що є більш спрощеною та менш вимогливою. Зазначена система передбачає: спрощення нагляду за операціями на суми до 150 тисяч гривень, які визнаються законодавством дрібними; застосування для формування питань перевірки вже вказаного ризикового принципу та наявність суворих санкцій за вчинення суттєвих правопорушень [2]. Така процедура послаблення передбачає наявність реальних можливостей для прискорення операцій, які здійснюються громадянами з побутових питань, а також встановить можливостей постійної документальної «тяганини» для представників легального бізнесу.

Отже, визначивши основні зміни законодавства щодо регламентації валютного нагляду варто зазначити, що нова валютна політика спрямована на лібералізацію, усунення тиску на сферу бізнесу. Конкретними позитивними аспектами визначаємо скасування повного контролю за кожною операцією, а натомість запровадження принципу ризиковості, що дасть змогу звернути більше уваги на реально проблемні види валютних операцій. Проте система нормативного визначення процедури проведення нагляду потребує більшого правого окреслення шляхом прийняття нових нормативно-правових актів та запровадження механізму їх реалізації, що визначається як перспектива нормотворчої діяльності у межах валютного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 15.02.2019).

2. Про затвердження Положення про валютний нагляд: Постанова Правління Національного банку України від 30.02.2019 № 13// БД «Законодавство України / ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v001350019 (дата звернення 15.02.2019).

3. Про затвердження Положення про валютний контроль: Постанова Правління Національного банку України від 04.04.2000 № 209/4430 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0209-00 (дата звернення: 15.02.2019).

4. Про виконання законів України: Лист Національного банку України від 07.02.2019 № 57-0007/7109 URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish (дата звернення: 15.02.2019).

5. Крупко Я. О. Деякі питання вдосконалення валютного законодавства України. *Підприємство, господарство і право.* 2018. № 8. С. 149-154.

Кравцова Єлизавета Андріївна
Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: **Гедзюк Олена Вікторівна,**
к.ю.н., асис. каф. фінансового права
юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ОКРЕМИМ КРИТЕРІЯМ ПОДАТКОВОГО РЕЗИДЕНТСТВА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

На сьогодні питання підтвердження резидентського статусу фізичної особи є актуальним для багатьох осіб, особиста або економічна діяльність яких пов’язана з декількома юрисдикціями. Резидентство є одним з факторів, що впливають на правовий статус платника податку. Визнання особи резидентом України надає державі право покладати на неї необмежений податковий обов’язок, тобто оподатковувати всі доходи отримані особою як на території держави, так і поза її межами. Нерезиденти мають обмежений

податковий обов’язок, що передбачає оподаткування тільки тих доходів, джерелом яких є Україна. З іншого боку, тільки особи-резиденти України можуть застосовувати переваги укладених нею угод про уникнення подвійного оподаткування. Окрім того, для резидентів та нерезидентів встановлюються різні правила та ставки оподаткування, наприклад, пунктом 174.2 статті 174 встановлено різні ставки податку на доходи фізичних осіб для доходу у вигляді спадщини (0% та 5% - для резидентів, та 18% - для нерезидентів) [1]. З огляду на це, чітке правове регулювання порядку визнання особи резидентом або нерезидентом та підтвердження цього статусу є важливим для справедливого та ефективного оподаткування її доходів.

Аналіз питання резидентства фізичних осіб в своїх роботах досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені як Л.І. Вдовічена, В.О. Гідірім, Є.С. Маринчак, І.М. Мусійчук, С.Г. Пепеляєв, О.В. Церковний, О.А. Шахмаметьєв та інші. Однак, проблема порядку підтвердження резидентського статусу фізичної особи залишається невирішеною.

Порядок підтвердження податкового резидентства в Україні встановлено Наказом Державної податкової адміністрації «Про підтвердження статусу податкового резидента України» від 12.04.2002 № 173. Проте, цей нормативно-правовий акт встановлює виключно порядок звернення до контролюючих органів для отримання довідки-підтвердження статусу податкового резидента та її форму. Так, довідки видають державні податкові інспекції за місцем проживання фізичної особи строком на один рік [2]. Водночас, особливості визначення відповідності критеріям резидентства та порядок її підтвердження законодавчо не встановлені. Відповідно до Податкового кодексу України такими критеріями, що застосовуються послідовно, є: 1) місце проживання; 2) місце постійного проживання; 3) центр життєвих інтересів; 4) правило «183 днів»; 5) громадянство; 6) самостійне визначення особою (цей критерій може бути застосовано незалежно від попередніх). Через відсутність спеціального

регулювання порядку визнання особи резидентом, аналізуючи відповідність особи певному критерію, доводиться звертатись до іншого законодавства або роз'яснень державних органів. Розглянемо документи, що можуть бути використані для підтвердження кожного з критеріїв.

1) За загальним правилом місце проживання фізичної особи підтверджується шляхом реєстрації місця проживання. В такому випадку підтвердженням може слугувати відмітка в паспорті або іншому документі особи [3]. Окрім того, про наявність місця проживання можуть свідчити документи про право власності на житло в Україні або договори оренди житла тощо.

2) Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає, що постійним є місце проживання особи не менше одного року [4]. Тобто, можна припустити, що підтвердженням цього критерію може бути реєстрація місця проживання особи більше ніж один рік.

3) Факторами, що враховуються при визначенні центру життєвих інтересів, є сімейні і соціальні зв'язки особи, її заняття, політична, культурна або інша діяльність, місце бізнесу, місце, з якого вона керує своєю власністю тощо [5]. Для їх підтвердження можуть бути використані документи про місце проживання сім'ї, виписки з рахунків, спортивних та навчальних секцій тощо.

4) Документами, що підтверджують перебування фізичної особи - нерезидента на митній території України понад 183 календарні дні, можуть бути паспортний документ та/або імміграційна картка, довідка з прикордонної служби, а також документи, на підставі яких він тимчасово (постійно) проживає в Україні [6].

5) Не дивлячись на те, що однією з підстав визнання особи резидентом України є самостійне визначення нею основного місця проживання на території України, порядок реалізації цього права відсутній. Це призводить до найбільш неоднозначного тлумачення контролюючими органами та судами такого порядку, внаслідок чого для самостійного

визначення себе резидентом України необхідним наразі є звернення особи до суду. На цю проблему звертає увагу також Маринчак Є.С.: «зв'язку з відсутністю законодавчо визначеного порядку самостійного визнання особою свого основного місця проживання, цей безумовний критерій на правозастосовчому рівні неможливо застосувати для визначення резидентського статусу як громадян, так і іноземців чи апатридів» [7, с. 26].

Отже, в українському законодавстві відсутній чіткий порядок визнання та підтвердження резидентства особи. Це питання вирішується на підставі значної кількості неуніфікованих нормативно-правових актів та роз'яснень контролюючих органів, що значно ускладнює можливість однозначного визначення резидентства та дає підстави для суб'єктивного тлумачення податковими органами або платниками податку норм податкового законодавства в цій частині. Для подолання цієї прогалини доцільним є прийняття підзаконного нормативно-правового акту, що встановить перелік документів та юридичних фактів, що підтверджують відповідність особи певному критерію. Норми цього акту можуть ґрунтуватись на усталеній практиці застосування критеріїв, нормах суміжного законодавства тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, №15-16, № 17. – Ст. 112.

2. Про підтвердження статусу податкового резидента України : наказ Державної податкової адміністрації України від 12.04.2002 № 173 // Офіційний вісник України. – 2002. - 18. – Ст. 951

3. Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру : постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207 // Урядовий кур'єр. – 2016. – Ст. 64

4. Про зовнішньоекономічну діяльність : закон України від 16.04.1991 № 959-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377

5. Про рекомендації щодо застосування конвенцій про уникнення подвійного оподаткування : Лист Державної податкової служби України від 27.12.2012 р. № 12744/0/71-12/12-1017 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/normativno-pravovi-atty/80816.html

6. Лист Державної фіскальної служби України від 10.02.2016 № 1341/М/99-99-17-02-03-14 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-fizichnih-osib/66461.html

7. Маринчак Є.С. Проблемні питання основних критеріїв детермінації резидентського статусу платників податків // Науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Право». Запоріжжя, 2015. № 4 (50). С. 22–28

Кравчук Артур Денисович
Науковий керівник: **Борець Лариса Василівна**
к.ю.н., доцент кафедри
фінансового права
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ ДЕРЖАВНОГО ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ : ФІНАНСОВИЙ АУДИТ ТА АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ

Порівняльна характеристика здійснювалась на основі аналізу Звіту Рахункової палати України за 2017 рік та Звіту про результати аудиту ефективності використання та розпорядження майном державного підприємства “ПРОЗОРРО”, що має фінансові наслідки для державного бюджету 2017 р.

Мета аудиту ефективності: встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо законного, ефективного використання у 2016–2017 роках і державним підприємством “ПРОЗОРРО” (далі – ДП “ПРОЗОРРО”, Підприємство) майна, матеріальних, нематеріальних та інших активів, розпорядження ними; встановлення фактичного стану справ законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень Міністерством економічного розвитку і торгівлі України щодо здійснення функції уповноваженого органу управління об’єктом державної власності; стану сплати ДП “ПРОЗОРРО” податків, зборів та інших платежів, що мають фінансові наслідки для державного бюджету; аналіз рівня управління фінансово-господарською діяльністю ДП “ПРОЗОРРО”, аналіз стану внутрішнього контролю.

Метою ж фінансового аудиту було встановлення достовірність бухгалтерського обліку і бухгалтерської звітності у всіх істотних аспектах, тобто визначити чи відповідає діяльність ДП “ПРОЗОРРО” чинному законодавству.

Предмет аудиту ефективності: використання майна ДП “ПРОЗОРРО” у 2016– 2017 роках, доходів, одержаних від реалізації продукції, робіт, послуг та інших видів господарської діяльності; капітальних вкладень, коштів, отриманих з інших джерел, що не заборонені законодавством України; управлінські рішення уповноваженого органу управління та управлінські рішення Підприємства за напрямом аудиту. Аналіз нарахування та сплати податків, зборів, інших платежів, що мають фінансові наслідки для державного бюджету; нормативно-правові акти, розпорядчі та інші документи за напрямом аудиту; статистична, фінансова звітність об’єктів аудиту, що відображає їх діяльність і стосується предмета аудиту.

Предметом дослідження фінансового аудиту є: кошти державного бюджету; бюджетна та фінансова звітність, первинні документи, документи бухгалтерського обліку, інші документи та дані; нормативно-правові акти,

розпорядчі й інші документи, що регламентують порядок надходження та використання коштів в сфері, що досліджується.

Об'єкти аудиту ефективності та фінансового аудиту тотожні: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (далі – Мінекономрозвитку, Міністерство, уповноважений орган управління), ДП "ПРОЗОРРО". Направлено запити до Міністерства юстиції України, ТОВ "ДЕ НОВО", державного підприємства "ПРОЗОРРО.ПРОДАЖІ", державної установи "ПРОФЕСІЙНІ ЗАКУПІВЛІ", Громадської організації "Трансперенсі Інтернешнл Україна", Фонду державного майна України, Шевченківської районної у м. Києві державної адміністрації, Державної фіскальної служби України, Антимонопольного комітету України.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту ефективності та фінансового аудиту тотожні: часові: 2016– 2017 роки; географічні – м. Київ.

Критерії, які використовувалися у ході аудиту ефективності: - щодо результативності: ступінь досягнення ДП "ПРОЗОРРО" визначених статутом цілей, їх повнота та відповідність законодавству; рівень збереження активів; повнота сплати податків, зборів, інших платежів, що мають фінансові наслідки для державного бюджету; - щодо економності (раціональності): досягнення об'єктом аудиту (ДП "ПРОЗОРРО") запланованих результатів за рахунок використання 4 мінімального обсягу коштів або досягнення максимального результату при їх ефективному використанні; - щодо законності: відповідність управлінських рішень об'єктів аудиту положенням чинного законодавства; - щодо продуктивності: співвідношення між досягнутим результатом об'єкта аудиту (ДП "ПРОЗОРРО") і використаними фінансовими та матеріальними ресурсами.

Критерії, які використовуються при фінансовому аудиті: достовірності – інформація, наведена у звітності щодо надходжень та витрат бюджету, має бути достовірною, тобто, не містити викривлень; відповідності – звітність щодо надходжень та витрат бюджету має відповідати аналогічним даним бухгалтерського обліку та звітності органів Державної казначейської

служби України; повноти – звітність щодо надходжень та витрат бюджету повинна містити інформацію про всі проведені господарські операції, які відображені в бухгалтерському обліку; цільового використання коштів – кошти державного бюджету використані на цілі, передбачені бюджетними призначеннями, встановленими законом про Державний бюджет України, напрямам використання бюджетних коштів, визначеним у паспорті бюджетної програми; законності – здійснення операцій з бюджетними коштами відбувалось з дотриманням норм законодавства.

Методи збирання даних є спільними: аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів, управлінських рішень, інших документів, пов'язаних з предметом аудиту; перевірка та аналіз документів щодо організації роботи та виконання покладених на об'єкти аудиту завдань; перевірка фінансових планів та звітів про їх виконання, бухгалтерських (первинних і зведених) документів, статистичної та фінансової звітності, отримання пояснень посадових осіб об'єктів аудиту та інші.

Результати проведення фінансового аудиту засвідчують наявність порушень у сфері державних закупівель: так, Рахунковою палатою встановлено, що при введенні ІТС «Prozorro» в експлуатацію порушено вимоги законодавчих актів України, які регулюють її роботу. Зокрема, не створено комплексної системи захисту інформації (КСЗІ). А таклож виявлено порушень законодавства у сфері публічних (державних) закупівель на загальну суму 45 414,4 тис. гривень.

Що ж до **результатів аудиту ефективності**: Аудитом виявлено цілий ряд факторів, які свідчать про неефективне використання державного майна ДП "ПРОЗОРРО", що має негативні наслідки для бюджету. Результати аудиту засвідчили, що ДП "ПРОЗОРРО" за 2,5 роки із збиткового стало прибутковим. Однак, незважаючи на щорічне зростання обсягу доходів, прибуток Підприємства зменшується. Одним з чинників, що впливають на зменшення прибутку, є збільшення собівартості, насамперед витрат на оплату праці, питома вага яких щороку зростає.

Висновок. необхідно відзначити прогалину на законодавчому рівні в частині відсутності характеристики окремих форм зовнішнього державного фінансового контролю, зокрема таких як фінансовий аудит та аудит ефективності, що в свою чергу призводить до неефективного використання цих форм контролю. Наявність чіткого розділення форм контролю, встановлення на підзаконному рівні рекомендацій щодо використання тієї чи іншої форми контролю у визначених випадках, а також алгоритм його реалізації значно б оптимізував роботу Рахункової палати. Відсутність таких чітких меж призводить до плутанини, дублюванню окремих результатів та відсутності розуміння яка ж форма все ж була реалізована.

Отже, принципова різниця між цими формами контролю полягає саме у меті їх проведення та у використанні результатів здійснення таких форм зовнішнього фінансового контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – № 36. – Ст. 360.

2. Рішенням РП від 22.09.2015 № 5-5 - Методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту. [Електронний ресурс] // Верховна рада України : [сайт]. Київ, 2017. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746274/Metod_rek_fin_audit.pdf (дата звернення: 25.02.2019).

Красько Василина Василівна,
студентка групи ПБі-16-1
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Шолкова Тетяна Борисівна**,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри фінансового права, Університету
державної фіскальної служби України

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ: ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

На сучасному етапі розвитку місцеві податки і збори є одним з основних економічних важелів державного регулювання та важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. Із моменту набрання чинності Податковим кодексом України з 2011 року, система місцевого оподаткування була реорганізована, зокрема шляхом внесення змін до переліку місцевих податків і зборів. Внаслідок цього було ліквідовано комунальний податок, ринковий збір, збір за надання дозволу на розміщення об’єктів торгівлі, які складали 90% доходів до місцевого бюджету [1]. Значні зміни внесла й податкова реформа, головною ідеєю якої було забезпечення чіткої децентралізації влади і суттєве розширення повноважень територіальних громад, щоб сприяло б підвищенні фінансової самостійності місцевих бюджетів.

На сьогодні відповідно до ст.10 ПКУ встановлено такі місцеві податки як – податок на майно та єдиний податок. Однак ця ж стаття відносить до місцевих податків і ще й місцеві збори, а саме збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір. Отже, законодавець недоречно відносить до статті із назвою «Місцеві податки» також збори, що свідчить про нестабільність законодавства, неузгодженість і суперечливість його положень, результатом чого є неправильне тлумачення даної норми платниками податків.

У своїх працях питання щодо понять, сутності та значення місцевих податків та зборів, їх особливостей теоретично обґрунтували такі науковці як

Н. О. Бикадорова, Л. К. Воронова, І. І. Гуженко, А. В. Ібатулліна, М. П. Кучерявенко, І. П. Лопушинський, Л. Г. Маркова, М. М. Огородник, Н. Ю. Пришва, В. Б. Хмельницька, М. М. Черновська, В. Л. Андрющенко, А. І. Крисоватий, О. А. Музика-Стефанчук, А. М. Соколовська, Л. Л. Тарангул, Т.Б. Шолкова тощо. Вони здійснили значний поштовх щодо дослідження та аналізу місцевих податків і зборів та висловили ідеї щодо перспективи їх вдосконалення. Однак, все ж існує потреба з'ясування в подальшому даної проблематики.

Статею 10 ПКУ встановлено два види обов'язкових платежів, які сплачуються до місцевих бюджетів. Податковий кодекс України до місцевих податків відносить і місцеві збори, тобто об'єднує всі обов'язкові платежі в одну категорію, що призводить до незрозумілості та неповного відображення основних ознак цих платежів. У результаті виникає ситуація, що певні платежі є податками, і навпаки, платіж, який є збором, належить до податків. Тому доцільно виділити спільні та відмінні ознаки даних платежів для подальшого розмежування.

Зокрема, варто виділити спільні риси місцевих податків і зборів, а саме: 1) використання надходжень від цих платежів для фінансування місцевих потреб у межах території, підвідомчої відповідним органам місцевого самоврядування; 2) зарахування їх до місцевих бюджетів; 3) віднесення організації, запровадження та стягування цих платежів до компетенції органів місцевого самоврядування та фіскальних органів; 4) збір і використання платежів як складової частини доходів місцевих бюджетів перебуває також під контролем органів місцевого самоврядування; 5) наявність у органів місцевого самоврядування ширшої компетенції у правовому регулюванні місцевих податків і зборів порівняно з податковими платежами інших рівнів [2, с. 372].

На думку науковців О. О. Головашевича, та В. В. Капустника, незважаючи на схожість податку та збору, це все-таки різні важелі, а тому вони мають також особливі (видові) ознаки. До загальних ознак цих

обов’язкових платежів вони відносять такі як: насичення бюджету й цільових фондів; надходження коштів для задоволення суспільних потреб; обов’язковість сплати, виконання якої забезпечується примусовою силою держави; безповоротність; безеквівалентність; законодавче закріплення; регулювання їх актом компетентного органу державної влади [3, с. 23-25; 4, с. 27-30].

Тому загалом можна додати, що податки і збори є видовими категоріями, які являють собою форми обов’язкових платежів податкового характеру. Однак, податки мають такі відмінні та визначальні ознаки як: безумовність, систематичність і нецільове призначення. Адже після їхнього надходження в бюджети неможливо простежити використання цих коштів, вони спрямовуються на задоволення публічних потреб. Збори є умовними та цільовими надходженнями, які необхідні для фінансування певних заходів в результаті яких платник збору отримує певну спеціальну вигоду. Іншою відмінною рисою є те, що податки справляються виключно до місцевого бюджету, а збори наповнюють цільові фонди. Тому варто наголосити, що винятково стабільними і систематичними надходженнями до місцевих бюджетів є лише податки, тоді як збори сплачуються лише задля конкретної мети платника, наприклад: права займатися певною діяльністю, посвідчення юридичного статусу особи і характеризуються разовим характером. Також необхідно сказати, що встановлення, зміна і скасування податків і всіх – його елементів є виключною компетенцією органів законодавчої влади, а збори можуть деталізувати у перспективі і органи виконавчої влади.

У ст. 6.1 Податкового кодексу України податок визначається як обов’язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього кодексу [5]. З огляду на це можна виокремити також такі ознаки податку як обов’язковість, безвідплатність, законність, адже платник повинен його сплачувати лише відповідно до норм Податкового кодексу України. Відповідно до ст. 6.2 ПКУ збором (платою, внеском) законодавець визначає обов'язковий платіж до відповідного

бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій [5]. Тому важливою характеристикою збору є спеціальна вигода та оплатність.

Таким чином, точне визначення понять «місцевий податок» і «місцевий збір» є досить важливим із позицій юридичної практики [6]. При цьому не варто зводити до однозначного правового розуміння визначені обов'язкові платежі. Тому як і місцеві податки, так і збори потребують чіткої правової регламентації задля усунення проблем їх адміністрування. Зважаючи на це, доцільним було б внесення змін до Податкового кодексу України шляхом перенесення в окрему статтю під назвою «Місцеві збори» – туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів з метою уникнення неузгодженості та колізій норм податкового законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шолкова Т.Б. Особливості правового регулювання місцевого оподаткування Податковим кодексом України: матеріали Вороновських читань (Співвідношення матеріального та процесуального в регулюванні фінансових відносин) Чернівці: Чернівецький юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія». 4-5 жовтня 2017 року. 154 с.

2. Фінансове право: за ред. Н. І. Хімічева. М: Юрист. 1999. 600 с.

3. Головашевич О. О. Правове регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. 2007. 193 с.

4. Капустник В. В. Правове регулювання податкового періоду. 2015. 199 с.

5. Податковий кодекс України: Відомості Верховної Ради України. 2011. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 23.02.2019).

6. Шолкова Т.Б. Габрись О. М. Переваги та недоліки майнового оподаткування в Україні. // „National law journal: teory and practice" L.L.C. Scientific and practical Publication in law Nr. 3-2 (31) 2018, page 70-74 http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_2/2018-3_2.pdf

Курмазенко Анастасія Анатоліївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
студентка групи ПБ-15-8
ННІ права НУДФС України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі для України формування ефективної валютної політики набирає актуального й важливого значення, оскільки від неї значною мірою залежить не тільки розвиток ринкових відносин і розширення зовнішньоекономічних стосунків, але і забезпечення економічної безпеки держави в цілому.

Слід також визначити місце валютної політики в загальноекономічній політиці держави та розробку концептуальних засад її подальшого розвитку. На жаль в Україні не має загальної концепції валютної політики, в той час як інші країни приділяють цьому питанню достатньо серйозну увагу.

Дане питання є досить важливим та актуальним, його дослідження продовжується і мабуть ще буде досить цікавим для подальшого вивчення. Суттєвий внесок зробили як вітчизняні так і зарубіжні вчені, а саме: Е. Долан, Дж. Френкель, Ф. Мишкін, М. Фрідман, О. Береславська, Л. Кравченко, С. Макуха, А. Мороз та інші.

Було б доречно з’ясувати поняття «валютна політика». Валютна політика − це частина загальноекономічної політики і являє собою комплекс здійснюваних державою економічних, організаційних та правових заходів у сфері валютних відносин з метою реалізації стратегічних завдань розвитку національної економіки [1, с. 471].

Валютна політика спрямована на досягнення головних цілей економічної політики держави: забезпечити усталеність економічного росту; підтримати рівновагу платіжного балансу; стримати ріст інфляції.

Цікавим є також реалізація валютної політики Національним банком України, яку вчені поділяють на декілька етапи.

На першому етапі (1991–1993 рр.) в умовах кризи усієї економічної системи були сформовані базові, інституційні основи проведення валютної політики держави. Для подолання негативних явищ у сфері валютних відносин Національний банк запровадив режим фіксованого валютного курсу українського карбованця на рівні 5970 крб. за 100 дол. США, підвищив ставки рефінансування комерційних банків до 80 % у 1992 р. і 90 % річних у 1993 р. [2].

Другий етап (1994–1996) характеризується початком лібералізації операцій на валютному ринку та відносної стабілізації обмінного курсу українського карбованця. Основною характерною ознакою цього етапу був початок фінансової стабілізації економіки.

Третій етап (1997–1998 рр.). На початку 1997 р. відбувалась подальша лібералізація валютного ринку. Однак уже в середині року почали виникати проблеми із стабільністю у сфері валютних відносин.

Четвертий етап (починаючи з 1999 р.) відображає процес реалізації валютної політики за умов досягнення національним господарством економічного зростання, макроекономічної стабілізації, зниження темпів інфляції, активізації зовнішньоторговельної діяльності і зростання активного сальдо платіжного балансу. Спрямованість валютної політики у цей період набула ознак поступової відмови від жорсткого адміністративного

регулювання валютних відносин та переходу до ліберальніших умов функціонування внутрішнього валютного ринку.

Упродовж усього періоду (2000–2004 рр.) дії Національного банку України були спрямовані на певне пом'якшення наявної системи валютного регулювання і валютного контролю та впровадження режиму плаваючого обмінного курсу зі збереженням незначних коливальних тенденцій у бік ревальвації або девальвації [3, с. 198].

Період який тривав з 2005 по 2018 рік досить вдало охарактеризований Василем Юрчишином, який зазначає, що розгортання глобальної кризи у 2008р., під час якої Україна не вживала інших антикризових заходів, а лише проводила інтервенції на підтримку гривні (при тому, що зовнішньоторговельний дефіцит наростав). Обвал гривні (з 5 грн. до майже 8 грн. за $1) не зміг зупинити навіть стабілізаційний кредит МВФ у листопаді 2008р. (діаграма «Курс і резерви України») [4, с. 11-12]

Завершення даного періоду припадає на те, що Україна пережила низку економічних шоків, серед яких чи не найболючішими були валютні. Неспроможність НБУ впоратись із викликами, які постали перед країною, у т.ч. внаслідок російської агресії, призвела до глибокої валютної кризи, одним з проявів якої стала нищівна девальвація національної грошової одиниці.

На сьогодні основним досягненням стало прийняття Закону України «Про валюту і валютні операції» від 07.02.2019 року. Прийняття Закону є першою спробою внести суттєві зміни в порядок українського валютного регулювання з часу прийняття в 1993 році Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютного контролю».

Що ж стосується концепції валютної політики, то можна зазначити, що концептуальними основами валютної політики України повинно стати формування оптимального курсу гривні, що передбачає реалізацію комплексу заходів, які забезпечать: посилення довіри вітчизняних підприємців і громадян до власної національної грошової одиниці;

підвищення попиту на неї з боку іноземних учасників валютного обігу; подолання локального статусу гривні.

Отже, головною метою концептуальних засад валютної політики держави повинно бути забезпечення стабільності національної грошової одиниці та валютної безпеки країни. У якості концептуальних необхідно вважати правові, організаційні, монетарні та немонетарні засади валютної політики.

На завершення можна сказати, що для реформування своїх економічних систем країни з перехідною економікою активно використовували валютну політику. Основною причиною такого вибору було те, що інструменти монетарної політики були ще нерозвиненими і до того ж Центральний банк не в змозі був оголосити та самостійно здійснити реструктуризацію монетарної політики для стабілізації цін.

Однак за допомогою валютної політики можна досягнути двох основних цілей, які тим не менше, є несумісними одна з одною, принаймні у короткотривалому періоді. Політика корегування інфляції вимагає режиму фіксації валютних курсів, тоді як підтримка конкурентоспроможності вітчизняних виробників на світовому ринку – гнучкішого валютного режиму. Для того, щоб досягти згаданих вище цілей, потрібно обрати валютну політику на межі фіксації валютних курсів та їх вільного плавання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підручник / [А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.] ; за ред. д.е.н., проф. А. М. Мороза і к.е.н., доц. М. Ф. Пуховкіної. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с

2. UN – United Nations Common Database (UNCDB). – 2009. – [Cited 2009, 25 November]. - Available from: http://www.unstats.un.org

3. Про економічну самостійність Української РСР: Закон України від 03.08.1990 № 142-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 34. – С. 499.

4. Сучасна валютна політика та особливості її реалізації в Україні / Наук. ред. В.Юрчишин. – Київ: Заповіт, 2016. – 120с.

Кутузова Ірина Олександрівна,
Зуб Парасковія Василівна
курсанти взводу ПМПМ-16-4
Факультет підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник: **Сластьоненко Оксана Олександрівна,**
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового права.

НАПРЯМИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

На сьогодні державна митна політика в цілому належить до числа найважливіших проявів суверенітету держави, що зумовлює особливу увагу з боку законодавчої та виконавчої влади при формуванні міжнародно-правової позиції та вирішенні внутрішніх проблем держави.

Україна визначає і проводить єдину державну митну політику, спрямовану на прискорення товарообігу, стимулювання розвитку національної економіки, захист внутрішнього ринку та власного виробника, а також на розвиток митної справи, відповідно до загальновизнаних міжнародних норм.

Метою даного дослідження є визначення основних напрямів розвитку державної митної політики України.

За останні роки в економіці України відбулися зміни, зумовлені досягненням політичної та економічної незалежності і переходом до розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки. На сучасному етапі розвитку економіки України проведення ефективної митної політики є одним з основних засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності з огляду на важливість інтеграції у світовий торгівельний простір.

Стаття 5 Митного Кодексу України визначає, що державна митна політика-це система цілей, принципів, функцій, напрямів, засобів і

механізмів діяльності держави, спрямованих на забезпечення національних митних інтересів та безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки та її інтеграцію до світової економіки, наповнення державного бюджету, які реалізуються через: 1) механізми тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; 2) участь у митних союзах, зонах вільної торгівлі та міжнародних договорах (конвенціях) з митних питань; 3) встановлення порядку переміщення товарів через митний кордон України та здійснення їх митного контролю; 4) законодавство України з питань державної митної справи [1].

Говорячи про державну митну політику, слід визначити функції, які вона виконує в суспільстві. Під функціями слід розуміти ті завдання, які покладені на державну митну політику та мають значення для суспільства.

Напрями розвитку державної митної політики повинні забезпечувати виконання наступних функцій.

1. Фіскальна функція є однією з провідних, та була покладена на митні органи ще за часи Київської Русі. Ця функція полягає в поповненні дохідної частини бюджету за рахунок сплати мита та інших митних платежів, які стягуються за митне оформлення предметів, осіб та транспортних засобів. Фіскальна функція має важливе значення, бо від її виконання залежать показники ефективності дії митних органів. Як свідчить статистика, митні органи України виконують цю функцію в повному обсязі, не дивлячись на економічну та політичну ситуацію в Україні.

2. Регулятивна функція полягає в здійсненні впливу на суб'єкт економічних відносин з боку державних органів. Цей вплив має комплексний характер, а його метою є захист інтересів держави в економічній сфері, виконання обов'язків перед іншими країнами світу. За допомогою регулятивної функції держава встановлює "правила гри" для суб'єктів митних відносин. Регулятивна функція повинна забезпечувати рівні умови конкуренції як вітчизняних товаровиробників, так і іноземних підприємств.

3. Захисна функція державної митної політики полягає в забезпечені захисту країни від загроз як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Реалізація цієї функції передбачає здійснення працівниками та посадовими особами митних органів функцій контролю за дотриманням встановлених правил переміщення через Державний кордон предметів, товарів, транспортних засобів та осіб. Функція захисту завжди пов'язана з припиненням або попередженням протиправних дій. Повноваження митних органів при здійсненні контролю є чітко регламентованими та не повинні порушувати права суб'єктів митних відносин [2,115с.].

Державна митна політика України, як і інші види державної політики, має механізми реалізації, які являють собою комплекс заходів та управлінських рішень, направлених на втілення положень державної митної політики на практиці. Засоби реалізації державної митної політики поділяються на тарифні (митний контроль, митне оформлення) та нетарифні (ліцензування, митні обмеження). Виконання цих рішень покладено на Державну фіскальну службу України та її структурні підрозділи. Кожен з органів митної системи України в рамках своїх повноважень приймає рішення, які мають розпорядчий характер та є обов'язковими до виконання. Ефективна державна митна політика потребує чітких дій від посадових осіб різного рівня. Саме таким шляхом можливо досягнути бажаного результату.

До однієї з ключових категорій державної митної політики слід віднести її напрями. Стосовно до державної митної політики під напрямами слід розуміти головні, концептуальні ідеї, вихідні положення, на основі яких відбувається розробка всієї митної політики. Іншими словами, напрями вказують на необхідні шляхи розвитку відповідної сфери. Напрями державної митної політики визначають роль та завдання митних органів України як в межах держави, так і на світовій арені. Від правильного вибору напрямівдержавної митної політики залежить ефективність митної справи в цілому [3, с. 44].

Державна митна політика України зводиться до необхідності забезпечення її єдності на всій території, координації зусиль усіх митних органів на виконання її пріоритетних напрямів, удосконалення нормативно правової бази, взаємодії та тісної співпраці з митними органами інших країн. Державна митна політика включає в себе елементи гуманітарної, економічної (зовнішньоекономічної), торгової, фінансової, науково технічної, інвестиційної, природоохоронної та інших видів політики. Питання сучасної державної митної політики України залишаються актуальними в наш час. Сучасні напрями державної митної політики враховують останні потреби суспільства та спираються на стратегічні прогнози розвитку митної справи. До напрямів сучасної державної митної політики України можна віднести наступні:

1) розвиток українського імпорту;

2) взаємодії митних органів з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

3) боротьба проти ввезення на територію України неякісних продуктів харчування та споживчих товарів;

4) розробка сучасних технологій та технічних засобів в діяльності митних органів України.

Всі ці заходи спрямовані на адаптацію законодавства України в сфері митнотарифної політики з нормами і правилами.

В результаті проведеного дослідження, можна зробити висновок ,що державна митна політика України на сучасному етапі розвитку відіграє велику роль в захисті національних інтересів держави та гарантуванні економічної безпеки України. В умовах курсу європейської інтеграції напрями митної політики набувають особливого значення та зосереджуються на питаннях міжнародного співробітництва та впровадження в Україні світового досвіду митного регулювання. Головними напрямами державної митної політики України є: структура системи органів державного регулювання митної справи; розміри мит та умов митного обкладання; вільні митні зони та митні режими на території України; перелік товарів, експорт,

імпорт та транзит. Головною тенденцією є реформування державної митної політики ,яке зараз покладене на Міністерство фінансів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552

2. Владимиров К.Н., Бардачова В.Ю. Митне регулювання.Херсон, 2002.–336 с.

3. Грачёва Е.Ю., Толстопятенко Г.П.. Рыжкова Е.А. Финансовый контроль. Москва, 2004. – 270 с.

Куценко Анастасія Олександрівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Шакірова Олена Вадимівна**,
к.ю.н, доцент, доцент кафедри фінансового права

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

На сьогодні в умовах розвитку ринкової економіки України та процесів євроінтеграції виникає потреба перегляду особливостей функціонування податкової системи України. Хоча проведено багато реформ, однак виникають проблеми щодо ефективності функціонування податкової системи України, зумовлені недосконалістю законодавства України.

Тому, тема реформування податкової системи України є актуальною і потребує детального дослідження.

Дану тему досліджували: Г. Тарасюк, А. Соколовська, К. Ковальчук, Т.Рева, В. Вишневський, О. Атаманчук, М. Кучерявенко, І. Луніна, В. Мельник.

В Законі України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики», що був прийнятий у 2010 р., курс на вступ до Європейського Союзу визначений

як пріоритетний та незмінний [1]. Зокрема, в статті 11 Закону серед засад зовнішньої політики визначальною є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [1]. Забезпечення виваженої фіскальної політики в умовах євроінтеграції, насамперед, передбачає уніфікацію чинного податкового законодавства, а також використання позитивного досвіду розвинених європейських держав для удосконалення організаційно-інституційної складової податкової політики держави.

7 лютого 2019 року Верховна Рада закріпила в Конституції України курс на ЄС та НАТО. Зокрема, в статті 85 пункті 5 до повноважень Верховної ради України належить «визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» [2].

Регулювання податкової сфери в Україні здійснюється у відповідності до Податкового кодексу України, норми якого зазнають постійних змін, що свідчить про значну нестабільність вітчизняної системи оподаткування [3]. З іншого боку, в умовах, що склалися на сьогоднішній день в України, реформування податкового законодавства є необхідною умовою ефективної роботи всієї економічної системи.

З огляду на прийняте рішення в орієнтації України на Європу, корегування існуючого інституційного механізму оподаткування має бути здійснено з урахуванням вимог європростору. У межах Європейського співтовариства діють Директиви ЄС, проте вести мову про їх дотримання Україною зарано, оскільки її рівень економічного, соціального і політичного розвитку не відповідає європейському, і відповідно інститути, адаптовані для країн Європи, не можуть бути застосовані в Україні. Проте, при розбудові інституційного середовища в Україні необхідно орієнтуватися на соціально-економічні інститути, що діють в Європі, брати до уваги принципи побудови податкової системи ЄС.

Основними недоліками податкової системи України є наступні:

– податки в Україні не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави. Це проявляється у тому, що система формування державних доходів має в основному фіскальний характер, а регулююча функція податків не є орієнтованою на стабільне економічне зростання. Цей недолік значно знижує рівень конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи серед країн ЄС;

– витрати на адміністрування податкової системи є надто великими і невідповідними. Діяльність Міністерства фінансів, органів Державної фіскальної служби не є достатньо узгодженою, відсутній цілісний інформаційний простір між організаціями, що призводить до повторення деяких функцій;

– процеси глобалізації зумовлюють надшвидкий розвиток світової торгівлі, а також інтенсифікацію процесів на цьому ринку. На жаль, система митно-тарифного регулювання в Україні не дає змоги оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку;

– неефективний механізм розподілу податкових надходжень між центральним і місцевими бюджетами гальмує розвиток економіки в областях [4].

Проаналізувавши вказані недоліки, можна виділити основні напрямки реформування: підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу; легалізація тіньового сектора; активізація інвестиційних процесів в економіці; простота та зрозумілість податкових норм для суб'єктів господарювання; скорочення витрат платників на нарахування і сплату податків та держави на їх адміністрування; адаптація податкового законодавства України до законодавства ЄС; забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків; запровадження інформаційно-аналітичної системи державної податкової служби в національному масштабі; автоматизація процесів оподаткування із застосуванням сучасних технологій [5, с. 15-18].

Стан функціонування податкової системи України на сьогоднішній день не можна порівняти з жодною європейською державою ні за економічним розвитком, ні за податковою культурою, ні за рівнем корупції, ні за рівнем тіньової економіки та ін. Фіскальна ефективність системи оподаткування в нашій державі хоча і має тенденцію до збільшення, але є нижчою від країн Євросоюзу як в цілому (рівень оподаткування 33 та 37,4% відповідно) так і по основних бюджетно-формуючих податках. Так, в оподаткуванні індивідуальних доходів громадян, Україна акумулювала їх у сумі, що дорівнювала лише 3,8% обсягів ВВП, в країнах ЄС частка цих податків – 8,8% ВВП. Сума ПДВ, зібраного в Україні з вітчизняних товарів, становила 5,5% ВВП, у країнах Євросоюзу – 7,7% ВВП [6].

Отже, намір України інтегруватися в європейський економічний та політичний простір зумовлює необхідність не тільки адаптації вітчизняного законодавства до вимог ЄС, але й його гармонізації та уніфікації. Зважаючи на позитивний досвід країн-членів ЄС, основними напрямами трансформації податкової політики України є: впровадження норм ЄС у сфері оподаткування в національну правову систему та податкову практику; удосконалення принципів податкової політики, а також модифікація національної структури за видами податків відповідно до європейських стандартів; забезпечення системного й ефективного функціонування режиму внутрішнього оподаткування та процесу адміністрування податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики України» 2411-17 від 01.07.2010 р. // База даних «Законодавство України»/ВР України. – URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2411-17 (дата звернення: 21.02.2019)

2. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України»/ВР України. – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 26.02.2019)

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VI зі змінами та доповненнями від 01 січня 2011 року.

4. Мельничук Ю. М. Реформування податкової системи україни в умовах євроінтеграції. URL: https://ukrlogos.in.ua/documents/18_04_2018_151.pdf (дата звернення: 26.02.2019)

5. Попова В. В. Удосконалення структурно-організаційної моделі податкової політики в умовах євроінтеграції // Економіка. Фінанси. Право .2016 Вип. 11.С. 15-18.

6. Педченко Н. С. Напрями податкової політики України відповідно до євроінтеграційних процесів. URL: dspace.uccu.org.ua/ bitstream/.../ Лугівська_Л. А._1.pdf.

Лавчи Яна Дмитрівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ННІ Права
студентка групи ПБ-15-8
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Вибір валютної політики в країні відіграє неабияку роль для розвитку суспільного життя та міжнародних відносин. На органи державної влади покладено велику відповідальність за обрання напрямку ефективної політики у сфері валютного регулювання та законодавчого закріплення його реалізації. Розвиток суспільства та нові виклики останнього неминуче призвели до змін у валютному законодавстві. Так, найголовнішою новацією у сфері валютного регулювання стала втрата чинності з 07.02.2019 р. Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» №15-93 від 19.02.1993 р. (далі за текстом – Декрет). І не дивно, адже з моменту його прийняття пройшло більше 20 років, а розвиток

валютних правовідносин у світі відбувається кожні 24 години. «Правонаступником» Декрету став Закон України «Про валюту і валютні операції» №2473-VIII від 21.06.2018 р. (далі за текстом – Закон).

Дослідженням положень валютного законодавства в Україні займалися відомі вчені, зокрема І.А. Андрєєв, В.К. Васенко, Ж.В. Завальна, О.І. Кабанець, Є.В. Карманов, В.Д. Кольга, О.А. Костюченко, Л.А. Савченко, М.В. Старинський, А. С. Гальчинський, Ф. О. Журавка, Л. Н. Красавіна, В. Й. Лажнік, Д. Г. Лук'яненко, С. В. Федонюк та ін.

На нашу думку, слід розпочати з аналізу основного поняття «валютне регулювання». В Декреті відсутнє однозначне визначення згаданого вище терміну, на відміну від Закону. Так, валютне регулювання – діяльність Національного банку України (далі за текстом – НБУ) та в установлених Законом випадках Кабінету Міністрів України (далі за текстом – КМУ), спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами [1]. В Декреті ж було визначено повноваження НБУ та КМУ у сфері валютного регулювання. Органи державної влади, що здійснювали валютне регулювання не змінились. Процес зміни торкнувся обсягу їх повноважень та обсягу свободи, що надається суб'єктам валютних правовідносин.

Декрет не містив конкретного переліку принципів, а лише визначав, що «НБУ у сфері валютного регулювання здійснює валютну політику виходячи з принципів загальної економічної політики України» [2]. При цьому в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. зараз закріплено лише загальні принципи, що стосуються суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів, зокрема такими принципами є: принцип суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності; принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва; принцип юридичної рівності і недискримінації; принцип верховенства закону та ін. [3]. Закон вперше закріплює конкретний перелік принципів, які

визначають права суб'єктів валютних операцій та заходи досягнення ефективності валютного регулювання, а саме:

1) принцип свободи здійснення валютних операцій [1]. Саме цей принцип передбачає право фізичних та юридичних осіб - резидентів укладати угоди з резидентами/нерезидентами, у національній валюті чи в іноземній валюті, у тому числі відкривати рахунки у фінансових установах інших країн, а також право фізичних та юридичних осіб - резидентів придбавати валютні цінності, інші активи за кордоном, переміщувати через митний кордон України валютні цінності. Але, паралельно передбачена можливість правомірного та обґрунтованого втручання держави у валютні операції, що буде здійснюватися виключно з метою стабільності фінансової системи нашої держави;

2) принцип ризикоорієнтованості, прозорості, достатності та ефективності валютного регулювання [1]. Цей принцип передбачає здійснення повноважень НБУ щодо використання заходів захисту при обґрунтуванні такого застосування, а також максимізацію ефективності валютного нагляду як для держави, так і для інших суб'єктів валютних правовідносин;

3) принцип самостійності та ринковості валютного регулювання [1], який передбачає гнучкість валютного курсу, незалежність Національного банку України у формуванні та реалізації валютної та монетарної політики у межах країни.

Далі, розглянемо зміни у валютному декларуванні. Відповідно до Декрету, був обов'язок декларувати валютні цінності закордоном [2]. В Законі ж обов'язок декларування всіх валютних цінностей відсутній, проте необхідно декларувати переміщення фізичними особами через кордон валютних цінностей у сумі від 10 тис. євро за офіційним курсом НБУ [1].

Однією з головних змін стало питання «валютного контролю». Так, відповідно до Декрету, усі валютні операції підпадали під валютний контроль [2]. Наразі, валютний контроль перетворюється на валютний

нагляд. Згідно Закону, це – система заходів, спрямованих на забезпечення дотримання суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами валютного законодавства, яка здійснюється органами валютного нагляду та агентами валютного нагляду з метою встановлення відповідності здійснюваних валютних операцій валютному законодавству з урахуванням ризик-орієнтованого підходу [1]. Органами валютного нагляду відповідно до Закону є Національний банк України та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику [1]. Слід зазначити, що під нагляд потрапляють тільки операції, які перевищують еквівалент 150 тис. грн. Така сума порогу фінансового моніторингу по запобіганню легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом [4].

Слід звернути увагу також на вимогу реєстрації кредитів від нерезидентів, яка була обов'язковою згідно Декрету. З 07.02.2019 р. така реєстрація непотрібна, але в НБУ існує можливість встановлювати ліміти та дозволи на окремі операції [1].

В Декреті існувала заборона без індивідуальної валютної ліцензії НБУ населенню мати валютні рахунки в закордонних банках [2]. Без ліцензії можна було легально розміщувати на закордонних рахунках валюту, що отримана закордоном у вигляді, наприклад, зарплати або стипендії. Для юридичних осіб також необхідна була індивідуальна ліцензія НБУ. Законом ж передбачено видачу банківських ліцензій лише банкам, небанківським фінансовим установам, які здійснюють валютні операції, та операторам поштового зв'язку, що мають право на здійснення валютних операцій [1]. На здійснення валютних операцій фізичними особами отримувати індивідуальну ліцензію наразі не потрібно. Але це положення не означає, що тепер можна проводити будь-які операції, у будь-яких розмірах. Порядок здійснення валютної операції дійсно спрощено, але за банками та НБУ все ж закріплено повноваження валютного регулювання та можливість введення тимчасових заходів впливу для ефективності та достатності такого валютного регулювання [1].

Отже, проаналізувавши головні зміни у валютному законодавстві нашої країни, можемо зробити висновок, що існуючі норми Декрету дійсно змінились принципово новими, валютні операції стали більш спрощеними та поповнились новими, законодавчо закріпленими видами. Такі зміни, в першу чергу, мінімізували труднощі при переказі коштів за кордон, що є важливим чинником для ведення бізнесу та залучення іноземних компаній для співробітництва на теренах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. №2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 23.02.2019).

2. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. №15-93 (втратив чинність). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93 (дата звернення: 23.02.2019).

3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12 (дата звернення: 23.02.2019).

4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18 (дата звернення: 23.02.2019).

Лазоришин Яна
здобувач першого (бакалавр) рівня вищої освіти
студентка групи ПБ-15-6
ННІ права, Університету ДФС України
Науковий керівник: Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
к.ю.н, доцент кафедри фінансового права

ВАЛЮТНІ ОБМЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ

Регулювання валютних відносин притаманне кожній державі, а відтак і світовому співтовариству в цілому. Це пов’язано з формуванням світових товарних і фінансових ринків, процесами міжнародної економічної інтеграції та виходу капіталу за межі національних кордонів. Тому у сучасних умовах стрімко зростає значення валютної політики як однієї з форм регулювання зовнішньоекономічних відносин у процесі впливу держави на економіку.

Питанням правових засад валютної політики та використання її інструментів приділено значну увагу у працях багатьох вітчизняних науковців та практиків: Старинського М.В., Завальної Ж.В., Шевчик О.С., Гальчинського А. С., Дзюблюка О. В., Щербакової О. А., Корабліна С. О., Петрика О. І., Журавки Ф. О., Мороза А. М., Береславської О. А. та інших.

Інструменти валютної політики – це певні операції і механізми, за допомогою яких центральний банк може впливати на поточні орієнтири монетарної політики, що позначається на організації валютних відносин у країні. Інструменти є по суті певними знаряддями центрального банку, за допомогою яких він впливає на стан валютного ринку в країні і діяльність економічних агентів щодо проведення ними операцій із валютними цінностями [1, с. 106–107].

Використання економічних методів валютного регулювання є опосередкованим регулюванням, тобто створенням певних економічних умов, які мають забезпечувати виконання визначених цілей валютної політики. Використання адміністративних методів валютного регулювання є прямим регулюванням, яке здійснюється шляхом встановлення певних норм,

правил, а також прямої заборони щодо здійснення операцій з валютними цінностями [2, с. 17, 20].

Валютні обмеження – це сукупність регулятивних заходів, які передбачають встановлення законодавчих або нормативних правил щодо заборони, лімітування і регламентації операцій резидентів і нерезидентів із валютою та валютними цінностями [1, с. 157].

В Україні основними законодавчими актами, що регламентують діяльність валютного ринку і валютні операції економічних агентів, є Закон України “Про валюту та валютні операції”[3] та Закони України “Про Національний банк України”, “Про банки і банківську діяльність”, “Про зовнішньоекономічну діяльність”.

Валютні обмеження як різновид валютної політики переслідують такі цілі:

- вирівнювання платіжного балансу;
- підтримання валютного курсу;
- концентрація валютних цінностей в руках держави для вирішення поточних і стратегічних завдань.

Однією із форм валютних обмежень виступає валютна блокада — припинення або обмеження валютно-фінансових відносин з блокованою країною аж до заморожування в банках валютних цінностей держави та валюти приватних осіб з метою здійснення на неї економічного і політичного тиску[2].

Розрізняють односторонню, коли одна країна блокує іншу, та багатосторонню, коли вона здійснюється рядом держав, валютні блокади. Валютна блокада буває повна — при використанні всіх методів валютно-фінансового впливу аж до заморожування валюти країни, що піддається валютній блокаді, та часткова, коли використовуються лише окремі методи валютної блокади. Багатостороння валютна блокада часто здійснюється через міжнародні валютно-фінансові організації — Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та ін.

Валютний кліринг – це угода між урядами двох або кількох країн про обов'язків залік взаємних вимог і зобов'язань.

Валютні обмеження передбачають:

- регулювання міжнародних платежів і переказів капіталів, репатріації прибутків, руху золота, грошових знаків і цінних паперів;
- заборону вільної купівлі-продажу іноземної валюти;
- концентрацію в руках держави іноземної валюти та інших валютних цінностей [2].

Принципи валютних обмежень:

- централізація валютних операцій в Центральному і уповноважених (девізних) банках;
- ліцензування валютних операцій – вимагання попереднього дозволу органів валютного контролю для придбання імпортерами чи боржниками іноземної валюти;
- повне або часткове блокування валютних рахунків;
- обмеження оборотності валют. Відповідно вводяться різні категорії валютних рахунків: вільно конвертовані, внутрішні (в національній валюті з використанням у межах країни), згідно з двосторонніми урядовими угодами, клірингові, заблоковані тощо[4].

Негативні наслідки валютних обмежень полягають в тому, що, по-перше, вони порушують єдність світового господарювання, по-друге, перешкоджають вільному розвитку зовнішньої торгівлі і, по-третє, роздроблюють світовий валютний ринок на більше чи менше ізольовані валютні сфери.

Штучні обмеження платежів іноземною валютою за закордонними торговими операціями, введеними одними країнами, перешкоджають вивезенню товарів з інших країн і провокують їх на адекватні заходи. Нерідко валютні обмеження поєднуються з тією чи іншою формою валютного демпінгу[5].

Отже, валютні обмеження є однією з найважливіших складових валютної політики. Валютні обмеження виступають своєрідним “буфером” для нейтралізації негативного впливу зовнішніх шоків на економіку, яка характеризується становленням ринкових відносин, у зв’язку з чим не можна недооцінювати їх значення в процесі реалізації валютної та грошово-кредитної політики. Разом з тим, необхідно враховувати, що з плином часу дієвість будь-якого обмеження знижується, оскільки у економічних агентів з’являються шляхи для уникнення діючих адміністративних норм. Законодавцю варто визначати оптимальний строк дії обмежень з метою недопущення зниження ефективності їх запровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова Банківська енциклопедія. К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.

2. О. В. Боришкевич, І. В. Краснова Валютне регулювання та контроль : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2008. 400 с.

3. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. Дата оновлення : 07.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 24.02.2019)

4. Дзюблюк О. В. Валютна політика : підручник. Київ : Знання, 2007. 422 с.

5. Журавка Ф.О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. 334 с.

Лакіс Аліна Вікторівна,
Цвик Дмитро Михайлович,
Науковий керівник: **Побоча Катерина Павлівна,**
к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків
Університет ДФС України

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЯК СУБ'ЄКТА ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Держава регулює діяльність суб'єктів фінансового ринку й окремі види фінансових послуг. Ринок фінансових послуг піддається значному регулюванню, спрямованому на підтримку стійкості та стимулювання розвитку ринку в цілому.

Одним із органів, що здійснює державне регулювання ринку фінансових послуг є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг(Нацкомфінпослуг).

Місія Нацкомфінпослуг – це створення умов для належного та ефективного функціонування ринків небанківських фінансових послуг, зміцнення системної стабільності на цих ринках, забезпечення захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг, а також інтеграція у світовий фінансовий простір без загроз національним інтересам та економічній безпеці України.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», державне регулювання діяльності з надання небанківських фінансових послуг здійснюється Нацкомфінпослуг шляхом:

1) ведення державних реєстрів фінансових установ і реєстрів осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг;

2) нормативно-правового регулювання діяльності фінансових установ;

3) нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг);

4) застосування заходів впливу;

5) проведення інших заходів з державного регулювання ринків фінансових послуг [1].

Протягом 2017 року Нацкомфінпослуг як колегіальним органом прийнято 4678 розпоряджень, у тому числі 3451 щодо надання адміністративних послуг, 925 – застосування заходів впливу до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг), 154 – щодо нормативного регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових послуг (у тому числі схвалення та/або затвердження нормативно-правових актів, розроблених Нацкомфінпослуг, надання експертних висновків до законопроектів, погодження та надання пропозицій до проектів нормативно-правових актів, розроблених центральними органами виконавчої влади, тощо) [2].

За участі представників учасників ринків небанківських фінансових послуг, їх асоціацій у 2017 році Нацкомфінпослуг розроблено 39 проектів нормативних актів: 4 проекти законів, 2 проекти постанов Кабінету Міністрів України і 33 проекти розпоряджень Нацкомфінпослуг.

Нацкомфінпослуг входить до складу Цільової команди реформи фінансового сектору, головним завданням якої є реалізація Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року (далі – Комплексна програма) [2].

Нацкомфінпослуг забезпечено відкритість процесу реформування на ринках небанківських фінансових послуг та залучено громадянське суспільство до впровадження реформ шляхом створення відповідних робочих груп, якими упродовж року здійснювалися заходи, що були складовою Комплексної програми.

Комплексна програма є документом, що визначає основні завдання та заходи розвитку ринку небанківських фінансових послуг як складової

фінансового ринку. Нацкомфінпослуг реалізує 5 проектів (які включають 14 підпроектів), за якими Нацкомфінпослуг визначена головним виконавцем. У рамках реалізації Комплексної програми Нацкомфінпослуг у 2017 році виконувала заходи щодо розвитку страхового ринку та посередницької діяльності у фінансовому секторі, кредитної кооперації та лізингового ринку, накопичувального пенсійного забезпечення, а також захисту активів небанківських фінансових установ. Крім того, Нацкомфінпослуг разом з іншими регуляторами ринків фінансових послуг протягом року забезпечували реалізацію низки взаємопов'язаних заходів з метою системного розв'язання існуючих проблем розвитку фінансового сектору [2].

Головними здобутками у ході реалізації Комплексної програми стали законодавчі пропозиції, нормотворчі заходи щодо наближення до законодавства ЄС, розроблені регуляторні акти та інші заходи Нацкомфінпослуг, які забезпечують розвиток сфери небанківських фінансових послуг.

Отже, можна зробити висновок, дослідивши річну звітність Нацкомфінпослуг за 2017 рік, що ринок фінансових послуг в Україні розвивається, приймаються нові стандарти та нормативно-правові акти у даній сфері, здійснюється моніторинг, оцінка, аналіз та контроль діяльності господарюючих суб'єктів у сфері надання банківських та небанківських послуг. Розмежування компетенції між контролюючими органами дозволяє розмежувати способи впливу та забезпечує врівноваженість ринку фінансових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14 (дата звернення 13.02.2019).

2. Про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2017 рік: Публічний звіт.

URL: https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT2017/3BIT_2017.pdf (дата звернення 13.02.2019).

Лихолат Яна Андріївна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: **Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна**
к.ю.н, доцент, доцент кафедри фінансового права
ННІ права Університету ДФС України

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОЇ (МІЖНАРОДНОЇ) ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Розширення можливості валютного ринку, прискорені інтеграційні та глобалізаційні процеси зумовили необхідність удосконалення як національних валютних систем, так і валютної системи міжнародного рівня.

Світова валютна система включає систему взаємопов’язаних та взаємозалежних елементів, за допомогою яких реалізуються міжнародні валютні правовідносини та здійснюється платіжно-розрахунковий оборот в межах світового господарства.

Головне завдання міжнародної валютної системи – регулювання міжнародних розрахунків і валютних ринків для забезпечення сталого економічного зростання, підтримки рівноваги зовнішньо-економічного обміну і платіжного обороту різних держав. При здійсненні цих завдань міжнародна валютна система дозволяє помітно мінімізувати ризики в першу чергу іноземних інвесторів на території приймаючої інвестиції держави в зв'язку з переведенням доходів за межі цієї держави [1; с.106].

Світова валютна система відображає специфіку функціонування національних валютних система та виступає, в свою чергу, своєрідним регулятором міжнародних валютних відносин, які обслуговують різноманітні види діяльності у сфері зовнішньоекономічного обміну.

Регулювання світових міждержавних зв’язків здійснюють міжнародні валютно-фінансові організації, найвпливовішими з яких є Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції і розвитку.

В рамках міжнародного співробітництва організації забезпечують реалізацію валютних та фінансово-кредитних відносин між державами, а також підтримують стабільність світової економіки. Зокрема, співпраця з МВФ країн-членів виражається в отриманні позик для проведення ринкових реформ, підтримання національної валютної системи.

Процес структурної та інституційної еволюції світової валютної системи знайшов віддзеркалення у формуванні особливої функціональної ролі валютних відносин, характерними рисами яких є: 1) універсальність, що додає внутрішньої цілісності світовій економіці; 2) інтернаціональний характер їх функціонування; 3) чутливість до динаміки економічного циклу; 4) нерівномірність розвитку, зумовлена економічними, геополітичними та інституційними асиметріями глобального розвитку [2; с. 10].

Основними елементами світової валютної системи є:

1. Світові гроші, що виступають невід'ємним елементом міжнародних розрахункових відносин між суб'єктами.

Під поняттям «світові гроші» розуміють ситуацію, коли одна валюта має істотні переваги стосовно якоїсь з валют в обороті світового валютного ринку.

Так, світова валютна система характеризується, з одного боку, глобалізацією долара як міжнародного валютного резерву, а з іншого – виділенням та поширенням ключової валюти євро.

Відповідно до позиції Кравчук Н., «світова ціна виступає грошовим вираженням інтернаціональної вартості товару, економічна тотожність міжнародного обміну та пропорційності можливі лише за умови функціонування на світовому ринку загального, інтернаціонального за своїм змістом вартісного еквівалента» [2; с. 10].

2. Валютний курс, який визначає вартість однієї валюти, вираженої в грошових одиницях іншої, тобто купівельну спроможність валюти.

Валютні курси встановлюються шляхом котування іноземних валют. Котування – визначення офіційними державними органами (національним

банком чи іншою фінансовою установою) ціни іноземної валюти. Під час котування валют зазначається курс продавця курс, за яким банки продають валюту й курс покупця (курс, за яким банки купують валюту) [3; с.357]. Котирування здійснюється за допомогою двох основних методів: прямого та непрямого. Прямий метод передбачає встановлення курсу іноземної валюти в співвідношенні до національної валюти, а непряме котирування має зворотню форму.

3. Валютні ринки, які функціонують з метою обігу іноземних валютна основі попиту та пропозиції.

Світовий валютний ринок є дієвим механізмом, що охоплює національні валютні ринки та обслуговує міжнародну систему валютних операцій.

На сьогоднішній день основний масив купівлі-продажу валюти реалізується фінансовими корпораціями та фондами, які створюють єдину міжнародну систему FOREX (Foreign Currency Exchange Market), що функціонує на засадах прозорості ринку для інвесторів.

Ринок FOREX має ряд переваг порівняно з фондовим ринком, на якому переважно існує проблема ліквідності інвестованого капіталу. Наприклад, стандартною тенденцією світових фондових ринків є різке зниження курсу акцій, що зумовлює труднощі інвестора у пошуку покупців цих акцій. На противагу цій тенденції на міжнародному валютному ринку завжди існують готові продавці і покупці – банки, які виконують угоди за поточними котируваннями в будь-який момент часу. Ринок FOREX на сьогодні є одним з найбільших та високоприбуткових ринків у світі для інвесторів. Однак отримання інвестором максимального прибутку на цьому ринку в основному залежить від мобільного доступу до найбільш точної інформації про стан ринку і його аналізу, тобто ринок FOREX, як доводять світові тенденції інвестиційної практики, це абсолютно пріоритетний за своєю доступністю сектор світового ринку для капіталовкладень [4].

Отже, функціонування світової валютної системи забезпечується інституційними механізмами національних валютних структур, а також інститутами валютних відносин регіонального та глобального рівня. В цілому, за допомогою світової валютної системи здійснюється, по-перше - стимулювання виробництва та міжнародного поділу праці, а по-друге – належне функціонування валютних ринків та інших інституційних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шперун Х. В. Поняття та ознаки світової валютної системи: міжнародно-правовий аспект. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред..), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН молодьспорт України ; НУ ОЮА. Одеса. Фенікс, 2012. Вип.. 45. С. 102-113.

2. Кравчук Н. Концептуальні виміри та альтернативні вектори реформування світової валютної системи .*Світ фінансів*. - 2015. Вип. 4. С. 7-21

3. Кулішов В. В. До питання про світову валютно-фінансову систему. *Вісник ЖДТУ.* 2013. № 1(63). С. 356–358

4. Слободяник А.М. Світовий валютний ринок: тенденції сучасного розвитку.URL:http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/view/8171/7800(21. 02. 2019 р.)

Лихопой Аліна
курсант навчального взводу
факультету податкової міліції
Університету ДФС України
прапорщик податкової міліції
Науковий керівник: **Мельник Олена Петрівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університет ДФС України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В системі права України та інших пострадянських держав давно стало загальновизнаним, місце фінансового права, як самостійної галузі права. Нажаль в науці не існує єдності в позиціях щодо розгляду критеріїв виділення фінансового права в системі права, а це суттєво впливає на визначення змісту та структури цієї галузі права.

Слід сказати, що незважаючи на занадто широкій підхід щодо розповсюдження сфери фінансово-правового регулювання на всі або майже всі грошові відносини, у науці останніх років простежується протилежна тенденція обґрунтування вкрай вузького підходу до визначення предмета фінансового права, яка, на наш погляд, також не зовсім відповідає об'єктивним потребам у регулюванні суспільних відносин. Така позиція формулюється як в наукових працях, так і в навчальній літературі.

Дослідженням цієї проблеми займалися як українські так і зарубіжні вчені такі як А.А. Нечай, К.С. Бєльський, Е.Е Емірсултанова., Д.Є. Кошель, С.С. Тропська, С.В. Запольський, Л.П. Арзуманова.

Межі правового регулювання - рубежі владно-вольового впливу громадянського суспільства (народу) і держави (її органів) на суспільні відносини. За допомогою меж визначаються предмети та окреслюються сфери правового регулювання.

Розширення меж фінансово-правових відносин вимагають переосмислення предмету фінансового права, перегляду категоріально-

понятійного апарату фінансового права, структури системи фінансового права з включенням нових фінансово-правових інститутів [1, с.400].

Вивчення широкого кола джерел, у тому числі фундаментальних, дозволило виділити деякі новітні роботи, в яких автори активно використовують загальнотеоретичну базу, праці знаних фахівців з теорії права, та які, реалізуючи нову наукову перспективу під “новим кутом зору”, суттєво збагачують науку свіжими ідеями.

Наш погляд серед таких робіт заслуговують уваги такі, що містять раціональні узагальнення поглядів дослідників щодо розуміння природи правового (юридичного) регулювання, та систематизація яких виділяє два основних методологічні підходи: 1) інструментальний; 2) діяльнісний [2,с.260].

Згідно з першим підходом, основними представниками якого є С.С. Алексєєв, А.І. Бобилєв, С.В. Бобровник, О.В. Малько, О.М. Мельник, П.М. Рабінович та ін., правове регулювання трактується як здійснюваний усією системою правових засобів державно-владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони та розвитку [2,с.260].

Такі вчені, як В.В. Пашутін, В.М. Сирих, Ф.Н. Фаткуллін, Е.Р. Чернова та деякі інші, погляди яких відносяться до другого методологічного підходу, в узагальненому вимірі трактують правове регулювання як специфічну діяльність держави, її органів, посадових осіб та уповноважених на те громадських організацій щодо впорядкування суспільних відносин шляхом встановлення правових норм і прийняття в необхідних випадках індивідуально-регламентуючих рішень відповідно до цих норм із юридично важливих питань, які виникають у межах таких відносин [2,с.260].

На сучасному етапі економічна й фінансова глобалізація – ключовий процес розвитку світової економіки кінця XX – початку XXI ст., наслідком якого стала нова якість економічних зв’язків, яка дозволяє називати глобальну економіку принципово новим явищем, яке не мало аналогів в економічній історії. Таким самим новим явищем є глобальний фінансовий ринок.

До найбільш важливих нових явищ, пов’язаних з фінансовою глобалізацією, можна віднести зростання значення ринкових методів запозичення в системі світових фінансових відносин. Відбуваються принципові якісні зміни в умовах доступу до зовнішніх запозичень, що виражаються в переносі акценту від системних урядових запозичень, на використання ринкових методів залучення позикових ресурсів у світових масштабах. За час трансформаційних перетворень ціни українського експорту зросли майже в 4,5 разу, а ціни імпорту – приблизно в 6 разів. За таких умов Україні доведеться в подальшому платити значно більше за імпорт, ніж буде отримуватися доходів від експорту, а це прямий шлях до запозичень, а, значить і більш глибокої боргової залежності [3,с.3–32].

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна зробити такий висновок, що

межі фінансово-правового регулювання України мають базуватися, на нашу думку на системному принципі, вони мають наповнюватися достатньою кількістю законів, які здатні регулювати фінансові відносини ринкового типу. Також, чинні закони мають базуватися на достатньо відомому принципі, верховенства права, адже мають бути наповнені нормами прямої дії, доступними в практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фінансове право: підручник / За ред. М.П. Кучерявенко. – Х. : Право, 2013. – 400 с.

2. Кривицький Ю. В. Спеціалізовані норми права в механізмі правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Юрій Віталійович Кривицький. – К., 2010. – 260 с.

3. Геєць В. Інноватівно-інноваційний шлях розвитку – модернізаційний проект розвитку української економіки і суспільства початку XXI століття / В. Геєць // Банківська справа. – 2003, – № 4. 3–32 с.

Лопушанська Катерина Святославівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: **Шолкова Тетяна Борисівна**,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
ННІ права Університету ДФС України

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ МЕТОДІВ УСУНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Для виконання державою покладених на неї функцій та забезпечення прогресивного розвитку усіх сфер суспільних відносин вона встановлює податки. Оскільки за рахунок податків наповнення державного бюджету сягає 80%. Отже, податки являються основним джерелом формування доходної частини державного бюджету, що забезпечує можливість реалізації покладених на державу функцій щодо задоволення публічних потреб населення. Таким чином, чітке закріплення в нормативно-правових актах механізму сплати податків, своєчасна і в повному обсязі їх надходження до бюджету, є запорукою ефективного функціонування держави.

Зростання економіки, торгівлі на території України та за її межами зумовлює виникнення такого явища, як «подвійне оподаткування». Високий рівень тіньової економіки, ухилення від сплати податків, низький рівень податкової культури вітчизняних платників, а з іншого – намагання держави забезпечити бюджет необхідними фінансовими ресурсами, вимагає пошуку дієвих механізмів уникнення подвійного оподаткування, яке деструктивно впливає на наміри платників.

Крім того, після відкриття кордонів, багато наших співвітчизників поїхали на роботу до інших країн таких як (Польща, Німеччина, Чехія і т.д.), мають там нерухомість, здійснюють підприємницьку діяльність і питання уникнення подвійного оподаткування стає для них надзвичайно актуальним. Саме тому, чітке розуміння методів уникнення подвійного оподаткування, закріплення їх в законодавстві, допоможе вивести об’єкти оподаткування з тіні та забезпечить захист наших громадян від надмірного податкового тиску.

Подвійне оподаткування – це обкладання одного суб'єкта господарювання (резидента або нерезидента), одного і того ж об'єкта - одним податком декілька разів протягом одного податкового періоду [1, ст.13]. Організаційно-правовий механізм уникнення явища міжнародного подвійного оподаткування є предметом наукових досліджень як у вітчизняній так і у зарубіжній літературі [2].

Для дослідження правової природи способів та методів усунення міжнародного подвійного оподаткування, в першу чергу, важливим є встановлення методів уникнення міжнародного подвійного оподаткування [1].

Методи усунення міжнародного подвійного оподаткування є самостійним комплексним інститутом, який застосовується для повної ліквідації явища подвійного оподаткування після застосування інституту резиденства або інституту обмеженої податкової юрисдикції та спеціальних правил про звільнення від оподаткування окремих видів доходів [1, с. 77].

Самий лояльний метод – це **звільнення**. Його сутність полягає в тому, що країна – джерело отримання доходу, має виключні права й оподаткування доходів, отриманих на її території, тоді як держава резиденства відмовляється від свого права на оподаткування доходу своїх резидентів, отриманих на території інших країн, тобто від оподаткування звільняються певні типи доходів, отримані резидентом на території інших країн [3, с. 251]. Даний метод був закріплений в Конвенціях між Урядом України і Франції [4], Молдови, Польщі про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень [5].

Наступний метод **податкового кредиту** – платники податків країн із вищими податковими ставками, які отримають доходи з країн із нижчими податковими ставками, будуть сплачувати у своїй країні лише суму перевищення податків своєї країни над податками іншої країни. Якщо ж доходи платника податків за кордоном оподатковуються за вищою ставкою, ніж у своїй країні, то жодного відшкодування чи компенсації для нього не

передбачається [3, с. 176]. В ст. 13.2 ПКУ вказано, що при визначенні об'єкта та/або бази оподаткування витрати, здійснені резидентом України (крім фіз. осіб) у зв'язку з отриманням доходів з джерел походження за межами України, враховуються у порядку і розмірах, встановлених ПКУ [2].

Третій метод **вирахування**, згідно з яким податок, сплачений на території іншої країни, дорівнюється до стандартних податкових вирахувань, тобто вираховується із бази оподаткування. Застосування зазначеного методу, за визначенням О.О. Лашука, відбувається у випадках, коли юридичний склад податку, сплаченого в іншій країні, не дає змоги застосовувати інші методи (наприклад, коли податок, що сплачується за кордоном, не має аналогу в країні-резиденті) [7, с. 28]. Ст. 13.1 ПКУ вказує, що для отримання права на зарахування податків та зборів, сплачених за межами України, платник зобов'язаний отримати від державного органу країни, де отримується такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, довідку про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування. Зазначена довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній дипломатичній установі України, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України [2].

Четвертий метод **податкової знижки** – це податок сплачений в якості витрат, на які зменшується сума доходів, що підлягають оподаткуванню. Тобто, з метою усунення подвійного оподаткування, можна оперувати не самими податками, а об’єктом оподаткування. Принципова відмінність між податковим кредитом і податкової знижки полягає у тому, що кредит зменшує розмір податку, а знижка зменшує сам об’єкт оподатковування [8]. Ст. 13.4 ст. 13 ПКУ зазначає, що суми податків та зборів, сплачені за межами України, зараховуються під час розрахунку податків та зборів в Україні за правилами, встановленими ПКУ. Даний метод також застосовується у двосторонній міжнародній угоді між Урядом України та Кіпром [9].

На сьогодні в Україною було підписано більше 60 двохсторонніх міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування, у тому числі з

основними країнами де працюють громадяни України, це Польща, Данія, Німеччина та ін. Саме в цих угодах використовується метод звільнення, тому можна сказати, що він є найактуальнішим.

Отже, нами було наведено невичерпний перелік методів, згідно з якими здійснюється усунення такого явища, як подвійне оподаткування. Конкретно виділити один найрезультативніший метод неможливо, оскільки кожен з них має певні переваги і недоліки. Правове регулювання на міждержавному рівні здійснюється за допомогою двохсторонніх угод між державами, котрі на власний вибір запроваджуються найсприятливіший метод усунення подвійного оподаткування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України// Відомості Верховної Ради України. 2011. № 17, ст.112 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n2311

2. Устинова, І. П, Мединська Т. Ю. Міжнародна практика усунення подвійного оподаткування. .URL: http://www.kibs.kiev.ua/images/%D0%9F

3. Максак О.І. Щодо питання про підстави усунення зовнішнього оподаткування. 2009. № 2. С. 250-253.

4. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Молдова про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/498_62

5. Конвенція між Урядом України і Урядом Республіки Польща про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/616_168

6. Михалич В.М. Методика усунення міжнародного подвійного оподаткування на національному та міждержавному рівнях. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05/part_2/40.pdf

7. Лашук. А. Односторонные меры государства по избеганию двойного налогообложения. 2007. С. 27-32

8. Демянчук Ю. Г. Методики уникнення міжнародного подвійного оподаткування. URL: https://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n1/11dyhmpo.pdf.

9. Сергей Барбашин. Уникнення подвійного оподаткування: завжди актуально. URL: https://blog.liga.net/user/sbarbashin/article/25810

Любчик Леся Василівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шакірова Олена Вадимівна,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового права

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Валютне регулювання є однією з найважливіших сфер державного регулювання. Розвиток цієї сфери розпочався після оголошення Україною економічної самостійності. Тому дослідження розвитку валютного регулювання є актуальним завданням для підвищення ефективності функціонування валютного ринку та стабілізації валютної ситуації у нашій країні.

Дослідження валютного регулювання в Україні проводили такі вчені: С. Боринець, Я. Белінська, А. Гальчинський, А. Гриценко, О. Дзюблюк, І. Лютий та інші.

Доцільно розпочати дослідження розвитку валютного регулювання із аналізу валютного законодавства. Державна валютна монополія існувала в той час, коли Україна була у складі СРСР. Тобто, єдиним законним власником іноземної валюти була держава, мала виключне право на здійснення операцій з валютними коштами, на управління належними їй золотовалютними резервами.

В радянський період з 1917 - 1925 рр. було створено Особливу валютну нараду при Наркоматі фінансів СРСР, яка регулювала лібералізацію валютної політики і мала широкі повноваження щодо ліцензування валютних операцій, також функціонували такі державні органи, як Держплан,

Держбанк, Міністерство фінансів. Усі найважливіші рішення приймались Радою Міністрів СРСР, окремі міністерства і відомства мали обмежену свободу дій у даній області навіть по технічним і самим дрібним питанням. Головними нормативно-правовими документами, були: Декрет Ради Народних Комісарів (далі – РНК) РРФСР «Про угоди з іноземною валютою та дорогоцінними металами»; Постанова Центрального Виконавчого Комітету (далі – ЦВК) та РНК СРСР «Про торгівлю фондовими та валютними цінностями»; Постанова ЦВК та РНК СРСР «Про угоди з валютними цінностями і платежі в іноземній валюті»; Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про угоди з валютними цінностями на території СРСР».

Наступна періодизація припала на початок 80-х років, де до системи валютного регулювання входили вищі органи державної влади, зокрема, Верховна Рада та Рада Міністрів, органи планування та фінансування (Держплан, Міністерство фінансів, Держбанк і Зовніштоpгбанк), а також організації, які безпосередньо здійснювали цю діяльність (Міністерство зовнішньої торгівлі та його зовнішньоторговельні об’єднання).

Після розпаду СРСР українська економіка отримала в спадок цілу низку негативних явищ, серед яких слід виокремити:

1) організаційну слабкість банківської системи та низький рівень державних валютних резервів;

2) кризу неплатежів у безготівковому обігу з країнами СНД, зокрема з Росією;

3) недосконаліть системи контролю за проведенням валютних операцій і порядку переміщення валюти через кордон України;

4) постійний дефіцит платіжного балансу у відносинах з країнами СНД і загострення економічної та енергетичної кризи.

Головним кроком у розвитку валютного ринку вже в незалежній Україні

було запровадження у 1993 році низку декретів Кабінету Міністрів України щодо валютного регулювання, що призвело до запровадження власної національної грошової одиниці та прийняття валютного законодавства, відновлення державної валютної монополії. Першим спеціальним нормативним актом, що регулював валютні відносини, став прийнятий 19 лютого 1993 р. Декрет Кабінету Міністрів «Про систему валютного регулювання та валютного контролю». Декретом було встановлено основні принципи проведення операцій з валютою України та з іноземною валютою на території України, операцій на валютному ринку, розмежовано повноваження органів влади і визначено функції банківської системи у регулюванні валютними ресурсами. В Декреті вперше проголошено гарантоване право власності резидентів і нерезидентів на валютні цінності в країні; визначено загальні принципи володіння, користування і розпорядження валютними цінностями державою, підприємствами й організаціями, а також громадянами; встановлено основні положення порядку здійснення валютних операцій резидентами і нерезидентами [1, с.147-152].

На сучасному етапі відбулися зміни, а саме, вступив в силу Закон України

«Про валюту і валютні операції», від 21 червня 2018 року , де встановлено правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов’язки суб’єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства. Метою цього Закону є забезпечення єдиної державної політики у сфері валютних операцій та вільного здійснення валютних операцій на території України [2].

Закон скасовує всі види індивідуальних ліцензій, які видаються Національним банком України, в тому числі ліцензій на здійснення інвестицій за кордон, а також спеціальні санкції, пов’язані з тимчасовим обмеженням на проведення українськими резидентами

зовнішньоекономічних операцій з нерезидентами у зв'язку з порушенням експортно-імпортних правил [3]. Тому вище зазначений Декрет «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», який діяв з 1993 року втратив свою чинність.

Також широко застосовується практика європейських країн на законодавчому рівні, що супроводжується доволі жорсткою моделлю валютного регулювання, яка забезпечує велику кількість валютних обмежень. Використання валютних обмежень спрямоване на підтримку валютного курсу, на вирівнювання платіжного балансу, на концентрацію валютних цінностей, попередження відтоку капіталу з державного бюджету та спекуляцій [4, с.247-249].

Таким чином, проаналізувавши, законодавство України у сфері розвитку валютного регулювання, можемо відмітити важливі зміни, зокрема, прийняття Закону України «Про валюту і валютні операції», який спрямований на істотну оптимізацію регулювання валютних операцій шляхом заміни обмежувального режиму ліцензування на обов'язок інформування. А також встановлює ряд нових санкцій, щодо проведення українськими резидентами зовнішньоекономічних операцій з нерезидентами у зв'язку з порушенням експортно-імпортних правил. В подальшому це сприятиме стабілізації ситуації на валютному ринку та покращенню валютної системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сутормiна А. М. Еволюція системи валютного регулювання та контролю в україні / А. М. Сутормiна. // Фінанси, облік і аудит. – 2014. – №2. – С. 147–157.URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/7135/1/Sutormina.pdf

2.Про валюту і валютні операції: закон України від 21.06.2018 р., № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19

3. Радько О. Новий закон про валюту та валютні операції набув чинності [Електронний ресурс] / О. Радько // Юридична газета. – 2018. URL:http://yur-

gazeta.com/dumka-eksperta/noviy-zakon-pro-valyutu-ta-valyutni-operaciyi-nabuv-chinnosti.html.

4. Білецька В. В. Правові засади валютного регулювання в україні / В. В. Білецька. // правозахисний рух: історія та сучасність. – С. 247–249. URL:http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/6283/1/Bilecka.pdf

Мартинюк Юлія Юріївна,
здобувача першого (бакалаврського) рівня
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шакірова Олена Вадимівна,
к. ю. н., доцент,
доцент кафедри фінансового права,

СУЧАСНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Валютне регулювання – це діяльність уповноважених державних органів, спрямована на організацію функціонування внутрішнього валютного ринку, визначення порядку проведення операцій з валютними цінностями та міжнародних розрахунків. За своїм змістом валютне регулювання передбачає видавання компетентними державними органами нормативно-правових актів щодо принципів, порядку, умов та строків здійснення валютних операцій, визначення курсів іноземних валют, виражених у валюті України, курсів валютних цінностей, виражених в іноземній валюті, порядку вивезення та ввезення іноземної валюти, режиму здійснення іноземних інвестицій, підстав та процедури притягнення осіб, винних у порушенні норм валютного законодавства, до відповідальності [1, с. 34]. Регулювання валютного ринку посідає важливе місце у системі заходів щодо забезпечення стабільного розвитку банківської системи країни. Валютне регулювання є складовою частиною державного регулювання економіки загалом.

Серед авторів, які займаються дослідженням валютного регулювання, можна зазначити: Н. Є. Бодрову, У. І. Моторнюк, Н. Л. Калиновську та ін.

Проте окремі аспекти валютного регулювання потребують подальшого дослідження.

Актуальність полягає в тому, що у лютому 2019 року Національний банк України затвердив і оприлюднив нормативно-правові акти, які є основою для нової ліберальної системи валютного регулювання, передбаченої Законом України "Про валюту і валютні операції" та вносять вагомі зміни до бюджетного законодавства.

Останніми роками фінансова і банківська системи України зазнали суттєвих змін під впливом світових тенденцій. Це зумовило розвиток і поширення негативних явищ, серед яких: недостатній рівень інвестицій, стрімке падіння курсу гривні, надмірне внутрішнє і зовнішнє навантаження. Усе це призвело до дефіциту платіжного балансу, різкого погіршення стану валютного ринку і необхідності фінансової підтримки з боку МВФ та інших міжнародних організацій.[2, с.14].

В сучасних умовах валютне законодавство займає важливе місце у правовому регулюванні валютних відносин, виступає інструментом державного регулювання у проведенні грошово-кредитної політики та спрямоване на підвищення ефективності національної валютної системи, а також на реалізацію валютної політики держави, подолання фінансової кризи тощо.

Угодою про асоціацію із ЄС від 27.06.2014 Україна взяла зобов’язання щодо адаптації валютного законодавства до норм і стандартів ЄС. Над розробленням нового законодавства 2017 року працювала робоча група за участі експертів, залучених Європейською комісією в рамках проекту EU-FINSTAR. Нове валютне регулювання втілене в життя за Законом України «Про валюту і валютні операції», проект якого ухвалила Верховна Рада України.[2, с.15].

Законом визначено головні цілі змін у валютному законодавстві:

– прозорість, спрощеність і зрозумілість валютного регулювання;

– виведення обмежень і регуляцій на підзаконний рівень — можливість для НБУ оперативно застосовувати інструментарій відповідно до стану платіжного балансу та кон'юнктури ринку;

– чіткий розподіл повноважень центральних органів влади в законодавстві України;

– усунення невідповідності (протиріч) у законодавстві;

– відповідність норм законодавства сучасним реаліям [4].

Нове валютне законодавство має принципово новий підхід до валютного регулювання і гарантує вільний рух капіталу на законодавчому рівні. Як для інвестування українського бізнесу, так і для виведення коштів за кордон іноземцям і громадянам України не потрібно суттєво спрощувати дозвільні процедури та бюрократію з боку регулятивних органів. За новим законодавством не потрібно ліцензій і дозвільних документів для переказу коштів із України за кордон і, навпаки, для інвестицій за кордон (окрім, документа, який показує джерела походження коштів), на відкриття рахунків за кордоном в іноземних банках, придбання майна та цінних папері.

Великі зміни на валютному ринку НБУ має узгоджувати з МВФ. Тому наявний план, погоджений із програмою МВФ, але економічна нестабільність країни не дозволяє прискорити процес змін. Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати європейські стандарти і створити умови для вільного руху капіталу в 2019 році. Згідно із законом про Національний банк, у нього три основні завдання — макроекономічна стабільність, фінансова стабільність і сприяння економічному зростанню [2, с. 15].

Закон передбачає збереження мінімально необхідних повноважень Національного банку України для перешкоджання дестабілізації валютного ринку. Закон є єдиним рамковим законодавчим актом, що має регулювати питання організації валютного регулювання і здійснення валютного нагляду, визначає права і обов'язки суб'єктів валютних операцій та відповідальність за порушення ними норм валютного регулювання.

Отже, ухвалення закону про валютні відносини дає змогу вдосконалити законодавчу базу і привести її у відповідність з європейськими практиками про вільне переміщення капіталу, що розширює можливості резидентів щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності та в майбутньому будуть створені умови для інвестування капіталу в українську економіку, розвитку міжнародних зв'язків тощо. Загалом, на нашу думку, всі зазначені в законі зміни слід визнати позитивними. Незважаючи на скептичне ставлення низки експертів, ухвалені НБУ постанови не перетворили закладену законом лібералізацію у фікцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веріга Г. В. Критичний огляд категорій валютного ринку та аналіз підходів до його регулювання. Г. В. Веріга. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2015. № 1. С. 34-55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2015_1_6

2. Бартош О. М. Валютне регулювання в умовах сьогодення. О. М. Бартош. Фінансовий простір. 2018. № 2(30). С. 8-13. Режим доступу: https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1802/18bomvus.pdf

3. Матросова Л. М. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи їх вирішення. Л. М. Матросова. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 18. С. 468–473.

4. Закон України «Про валюту і валютні операції». Режим доступу : https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=53357806

5. Постанова від 02.01.2019 № 1: "Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України". Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19?lang=en

6. Постанова від 02.01.2019 № 2: " Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями". Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19

Матейчик Вікторія Олександрівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права,
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Шакірова Олена Вадимівна,**
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Валютні відносини є однією з найбільш складних сфер ринкового господарства, оскільки в них зосереджені проблеми національної і світової економіки. В умовах глобалізації постійно збільшуються міжнародні потоки товарів, послуг і особливо капіталів і кредитів.

Валютний ринок та його регулювання займає провідне місце в економічній політиці держави. Валютне регулювання може стимулювати економічний розвиток у країні та відповідно впливати на стан окремих секторів, галузей і підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі, у свою чергу, впливають на розвиток валютних відносин й відповідним чином вносять коригування у валютну політику, що проводиться в державі[1].

Вивченню теоретичних та практичних аспектів функціонування валютних ринків присвячено наукові праці відомих зарубіжних учених: Дж. Вільямсона, Дж. М. Кейнса, Р. Манделла, П. Самуельсона, М. Фрідмана та ін. В економічній літературі проблеми валютної системи і валютного ринку висвітлені у працях таких вчених, як А. Демківський, Б. Івасів, С. Боринець, В Козюк.

Питання розвитку валютного ринку в сучасних умовах є дуже важливими для нашої держави. Тому, що без ефективного валютного ринку економіка просто не зможе функціонувати. Держава повинна сприяти

розвитку валютного ринку та контролювати цей розвиток. Вона повинна забезпечувати покращення механізмів функціонування валютного ринку. Аналіз процесу становлення вітчизняного валютного ринку засвідчує вагомий внесок Національного банку України в розбудову збалансованої та самодостатньої фінансової системи країни.

Необхідність підвищення рівня ефективності валютного контролю зумовлена ще і проблемами відпливу капіталів, повернення валютної виручки за зовнішньоекономічними договорами внаслідок незадовільних макроекономічних показників і недостатньо розвинених ринкових інститутів, відсутності достатніх гарантій захищеності підприємницької діяльності в Україні, високого рівня інфляції, дефіциту бюджету, знецінення національної валюти, диспропорцій фінансовоподаткової політики, низького соціально-економічного рівня життя, загальної політичної нестабільності та постійних змін умов господарювання[2].

Незадовільнй стан валютного ринку характеризується рядом проблем. Назвати і описати їх всіх, напевно, неможливо, адже він складається із безлічі взаємопов'язаних елементів, що взаємодіють один з одним.

Доларизація -- це використання валют інших країн як законного платіжного засобу. Тобто, доларизація заводить українську економіку в тінь. Зараз валюта, що раніше перебувала у межах банківської системи, частково перейшла в систему готівкових розрахунків. Малий і середній бізнес дедалі активніше використовує долари як платіжний засіб, а населення – як чи не єдиний інструмент заощадження. Якщо в країні в обігу кілька валют, то й влада не одна. Довіряючи американському долару більше, ніж гривні, населення фактично довіряє владі США.

Шкідливість доларизації для національної економіки проявляється у таких наслідках:

- національні гроші неспроможні виконувати свої базові функції - виступати єдиним засобом нагромадження і всезагальним еквівалентом на території держави, яка їх репрезентує;

- вартість української гривні залежить не від нагромаджених поколіннями матеріальних багатств і національних надбань, а повністю визначається масою іноземних грошей на валютному ринку;

- зв'язуючи на своєму внутрішньому ринку наявну в обігу іноземну валюту наявною товарною масою, українська держава, таким чином, бореться з інфляцією не у своїй, а у чужих країнах;

- втрачаються значні потенційні емісійні доходи від випуску державою національних грошей. Йдеться про втрату сеньйоражу - різниці між номінальною ціною грошей і витратами на їх виготовлення; окрім того, держава потрапляє у певну економічну залежність від країни - емітента іноземної валюти, яка використовується у внутрішньому грошовому обігу;

- провокується недовіра до української гривні, як валюти аутсайдера;- наявність суттєвого рівня доларизації не стимулює зменшення обсягів тіньової економіки[3].

Формування дієвої системи валютного ринку в Україні - дуже складна і комплексна проблема. Вирішальне значення у стані валютного ринку України займає валютна політика. Валютна політика являє собою сукупність заходів держави та центрального банку у сфері валютних відносин (валютні обмеження, регулювання валютних курсів, імпортні депозити) з метою впливу на платіжний баланс, валютний курс та конкурентоздатність національного виробництва. На жаль, валютні проблеми вирішуються в Україні вкрай повільно і наштовхуються на великі труднощі.

Таким чином, за умов що склалися в Україні, назріла потреба у проведенні активної державної політики, спрямованої на подолання несприятливих тенденцій у валютній системі країни.

Основними на сьогодні шляхами подолання проблем по покращенні стану валютного ринку є:

- вдосконалення контролю і розробка нових методів банківського і валютного регулювання, що впливатиме на оптимізацію валютної діяльності (вдосконалення та розширення меж валютної діяльності, відновлення довіри до головних суб'єктів валютних відносин з боку резидентів та іноземних партнерів, забезпечення більш строкової стабілізації валютного курсу національної валюти);

- реформування банківської системи у напрямку її капіталізації та підвищення конкурентоспроможності й зміцнення позицій вітчизняних банків на валютному ринку України та у сучасному інтегрованому світі;

- вдосконалення валютного законодавства. Переймаючи світовий досвід, слід створити відповідну структурну одиницю, на яку було б покладено функції валютного контролю, а завдання комерційних банків полягало лише у поданні інформації про виконання ними тих валютних операцій, які підлягають контролю. Скажімо у США функціонує спеціальних орган - FinCEN, який у режимі реального часу відстежує всі фінансові трансакції.

- вдосконалення функціонування системи інформаційного обміну. Необхідно вдосконалити співпрацю з правоохоронними органами, Службою безпеки України, з метою недопущення ведення незаконної валютної діяльності[4].

Також для вдосконалення механізму функціонування валютного ринку суттєвого значення набуває пошук системи підвищення ефективності валютного контролю. Найважливішою функцією такої системи є попередження відтоку національних активів як однієї із серйозних загроз економічній безпеці банку і країни. Україна повинна терміново провести економічні реформи, які відповідали б її статусу країни

з ринковою економікою й відповідали б загальним тенденціям розвитку світових ринків[2].

Питання ліквідації чорного та сірого валютних ринків також є одним з ключових. Україні як асоційований член ЄС має вирішити проблему пов'язану з незаконною діяльністю неофіційних ринків. Вирішення цієї проблеми сприятиме покращенню економічного становища нашої країни, прозорості обмінних операцій, прискорить процеси інтеграції[4].

Ситуація, що існує на сучасному валютному ринку невтішна, однак поступово економіка стає на етап піднесення, проводяться реформи у різних секторах, тому залишається сподіватись на позитивні зміни, що принесуть ці реформи, у тому числі і для валютного ринку. Необхідність реальних дій та змін, запровадження дієвого законодавства, якісне виконання НБУ та іншими суб'єктами своїх основних функцій призведе до покращення тенденцій, що притаманні валютному ринку та поверне довіру українців до стабільності національної валюти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бодрова Н. Е. Валютний ринок україни: стан, проблеми й перспективи [Електронний ресурс] / Н. Е. Бодрова // Вісник СумДУ. Серія "Економіка". – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/27841/1/Bodrova.pdf.

2. Павлова О. М. Сучасний стан валютного ринку україни та проблеми його функціонування [Електронний ресурс] / О. М. Павлова // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2017. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/efek_2013_5_48.pdf.

3. Аржевітін С. Відплив капіталу з України: причини та шляхи подолання / С. Аржевітін // Вісник Національного банку України, 2018. – № 1 – С. 3-7.

4. Сусіденко Ю. В. Основні тенденції розвитку валютного ринку україни [Електронний ресурс] / Ю. В. Сусіденко, А. О. Яремко // «Young

Scientist» • № 12 (27) • Part 2 •. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/79.pdf.

Мацегора Юлія Русланівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Шакірова Олена Вадимівна,**
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Незважаючи на те, що більшість країн світу, в сучасних умовах господарювання, дедалі більше використовують ринкові важелі управління економічними процесами, потреба в якісному нормативно-правовому забезпеченні такого управління з боку держави помітно зростає. Пояснюється це тим, що ринкові механізми функціонують ефективніше тоді, коли держава створює необхідне правове середовище, яке не тільки визначає права та обов'язки кожного економічного суб'єкта, а й враховує тенденції розвитку сучасної наукової парадигми в сфері державного регулювання економіки. Тобто держава через удосконалення законодавства здатна сприяти розвитку ринкових відносин, зокрема і у валютній сфері.

Дослідженню теоретико-методологічних основ реалізації валютної політики на рівні держави присвятили свої праці такі відомі науковці, як О. Береславська, О. Владимир, А. Гриценко, О. Дзюблюк, Ф. Журавка, П. Круш, В. Шевчук та ін. Проблеми правового регулювання валютних відносин в Україні актуалізувалися в роботах В. Атаманчука, О. Андрійко, Ю. Бездітка, Л. Воронової, С. Колтуна, та ін. В той же час, незважаючи на численні надбання теоретичного та практичного характеру в сфері дослідження валютних відносин, окремі питання, зокрема, що стосуються інституційного та правового забезпечення валютного регулювання в Україні є недостатньо розкритими у науковій літературі.

Підписавши в 1992 р. статті Угоди Міжнародного валютного фонду (Статут МВФ) та приєднавшись до цієї авторитетної міжнародної організації, Україна, як незалежна держава, взяла на себе зобов'язання з організації власної валютної системи. Згодом, після проведення грошової реформи та введення в обіг національної валюти – гривні, Україна прийняла зобов'язання за ст. VIII Статуту МВФ, що свідчило про офіційне міжнародне визнання гривні конвертованою за поточними операціями [1, с. 190]. З огляду на відсутність єдиного закону, що регламентував би порядок здійснення валютних операцій в нашій державі, система валютних відносин в Україні, наразі, регулюється низкою нормативноправових актів. Здійснюючи їхній аналіз, передусім варто зробити акцент на Конституції України, де п.1 ч.2 ст.92 визначається, що засади створення і функціонування грошового ринку в Україні, а також статус національної та іноземних валют, що перебувають в обігу на території України встановлюються виключно законами України [2].

Ст. 99 Конституції України визначено, що грошовою одиницею України є гривня, а забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією Національного банку України (далі-НБУ). В Конституції України також зазначається, що основні засади грошово-кредитної політики, однією зі складових якої є саме валютна політика держави, розробляються Радою НБУ, яка також здійснює контроль за її проведенням. З 1993 року основним нормативно-правовим актом у сфері валютного регулювання був Декрет Кабінету Міністрів України (КМУ) «Про систему валютного регулювання і валютного контролю»[3].

У 2018 році був прийнятий Закон Уаїни «Про валюту та валютні операції». В ньому, зокрема, визначаються права і обов'язки учасників валютних відносин в нашій країні, основні поняття та принципи, що стосуються валютного регулювання, порядок здійснення валютного контролю, а також відповідальність за порушення валютного законодавства. В частині, що стосується регулювання валютної сфери, то п.5 ст.4 цього Закону зазначається: "Національний банк України зобов'язаний проводити політику, спрямовану на підтримання валюти України, і з цією метою може виступати суб'єктом міжбанківського валютного

ринку України". Тобто, цим пунктом першочергова роль, серед інструментів валютного регулювання, фактично відводиться девізній політиці, яка полягає в здійсненні центральним банком операцій купівлі/продажу іноземних валют в обмін на національну саме на міжбанківському валютному ринку [4].

Оскільки обсяг грошової маси в країні прямо впливає на обсяг пропозиції національної грошової одиниці, як на готівковому, так і на міжбанківському валютному ринках, то очевидно, що він впливає і на валютно-курсову динаміку. Тому інструменти грошово-кредитної політики, які використовуються саме з метою регулювання обсягу грошової маси, є одночасно й інструментами валютного регулювання. До таких інструментів, згідно ст.25 Закону України "Про Національний банк України" відносяться: – визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для банківських установ; – процентна політика; – рефінансування банків; – управління золотовалютними резервами; – операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), у тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку; – регулювання імпорту та експорту капіталу; – запровадження на строк до шести місяців вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті; – зміна строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів; – емісія власних боргових зобов'язань та операції з ними [5].

Отже, регулювання валютних відносин в Україні здійснюється на основі відповідного нормативно-правового забезпечення. Керуючись положеннями Статуту МВФ, Конституцією України, Законом України «Про валюту та валютні операції» та іншими правовими документами, НБУ, разом з іншими органами валютного регулювання, встановлює порядок здійснення операцій з валютними цінностями на території України, а також визначає фундаментальні принципи організації вітчизняного валютного ринку. В той же час, постійне удосконалення нормативно-правової бази у сфері валютних відносин є запорукою становлення та розвитку України як правової держави з міцною національною грошовою одиницею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бідник Н. Б. Валютне регулювання та валютний контроль / Н. Б. Бідник // Вісн. Нац. ун-ту “Львів. Політехніка”. – 2017. – № 739. – С. 189–194.

2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96- %D0%B2%D1%80.

3. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/15-93.

4. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19.

5. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14.

Могилко Назар Олександрович,
Черниш Богдан Петрович,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ ЯК ЕЛЕМЕНТІВ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день золото, як дорогоцінний метал, залишає за собою вагоме значення у світовій валютній системі. На думку К.Р. Макконел та С.Л. Брю, вперше закріплення за золотом домінуючої ролі у валютній світовій системі розпочинається з Бреттон-Вудської конференції 1944 року. Проведення даної конференції, з метою нового регулювання валютної системи у світі, зумовлено Великою депресією та Другою світовою війною, де перша поставила під сумнів реальність забезпечення валюти золотом, а інша – підірвала торгівлю, цивільну промисловість та, як наслідок, економіку як в окремих країнах так і загалом у світі [1].

Домінування золота тривало аж до 1976 року. Причиною реформування системи і зміщення золота зі провідної ролі була неможливість золотого запасу країни-емітента (США) світової валюти (долара) відповідати реальним потребам у світовій валюті для здійснення всіх міжнародних угод. З 1967 року розпочалась валютна криза, що і зумовила перегляд Бреттон-Вудської конференції.

У 1976 році була проведена Ямайська конференція, у результаті були сформовані нові принципи світової валютної системи. Відбулося фіксування демонетизація золота – центробанки продаватимуть золото не як платіжний засіб, а як товар. Також було відмінено золотий стандарт та золоті паритет.

Відтепер, на ринку міжнародних валютних операцій, валюти не прикріплені до золота [2].

Отримавши незалежність Україна, як самостійний суб'єкт міжнародних відносин, стала учасником міжнародної валютної системи, тому виникла необхідність розробки та впровадження власного валютного законодавства. Одними із перших нормативно-правових актів, які регулювали валютні правовідносини були: Закон України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» та Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютного контролю» [3, 4]. Дані акти закріпили у вітчизняному законодавстві поняття: «валютні цінності», «іноземна валюта» та «банківські метали». Фактично, закріплене поняття «банківських металів» за наведеними вище актами більше не зазнавали змін і наразі, після втрати чинності названого вище Декрету Кабінету Міністрів України, мають аналогічне трактування за новим Законом України «Про валюту та валютні операції», а саме: «банківські метали – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів» [5].

Варто зазначити, що законодавець розрізняє поняття «банківські метали» та «дорогоцінні метали», зокрема, під дорогоцінними металами розуміється не лише золото, срібло, платина і метали платинової групи у зливках та порошках, а у будь-якому вигляді та стані (сировина, сплави, напівфабрикати, промислові продукти, хімічні сполуки, вироби, відходи, брухт тощо) [3].

Таким чином, визначальним моментом у розумінні ряду металів як предмета валютного права та валютного регулювання, згідно чинного законодавства, є:

1) нормативне закріплення найменування металу як банківського;

2) наявність найвищої проби (проба щодо кожного з металів визначається відповідно до Положення про здійснення операцій з банківськими металами [6];

3) визначена форма: зливки, порошки чи монети;

4) наявність сертифікату якості.

Законодавець, накладаючи додаткові умови при здійсненні операцій з банківськими металами, обмежує обіг банківських металів. Зокрема, згідно з Листом НБУ «Про переміщення громадянами банківських металів через митний кордон України», фізична особа має право ввезти на територію України банківські метали вагою до 500 грам у вигляді монет чи зливків, а для вивозу додатково потрібна індивідуальна ліцензія на таке вивезення. Крім того, така операція повинна обов'язково письмово декларуватися у митному органі [7].

Також згідно з Постановою Правління НБУ «Про затвердження Положення про здійснення операцій з банківськими металами» використання банківських металів на території України як застави здійснюється за умови отримання індивідуальної ліцензії Національного банку на право проведення такої валютної операції. Цією ж постановою зазначається, що уповноважений банк повинен мати експерта під час здійснення операцій з банківськими металами з фізичною поставкою [6].

Зазначимо, що хоча і Ямайська валютна система передбачає відмову від золота як платіжного засобу та його закріплення як товару, Україна досить обачливо відноситься до правового регулювання операцій з банківськими металами.

Регулювання банківських металів в межах валютного законодавства має дещо другорядний характер. Законодавець фактично не приймає вузькоспеціалізовані нормативно-правові акти, які регулювали б відносини з приводу виключно банківських металів. Зазвичай, правове регулювання банківських металів здійснюється в межах регулювання валютних цінностей загалом. Такими нормативно-правовими актами є: Постанова Правління НБУ

«Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей», Постанова Правління НБУ «Про схвалення Методики розрахунку уповноваженими банками лімітів відкритої валютної позиції» та інші [8, 9]. Щодо цільових нормативно-правових актів, то таким є Лист НБУ «Про переміщення громадянами банківських металів через митний кордон України» та Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про здійснення операцій з банківськими металами» [6, 7].

А.О. Сінянська вважає, що законодавець встановив високу розрахункову спроможність дорогоцінних металів, аргументуючи це щоденним встановленням офіційного курсу гривні до банківських металів [10].

На нашу думку, факт встановлення офіційного курсу гривні до золота щоденно, відповідно до Постанови Правління НБУ «Про деякі питання встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та внесення змін до Класифікатора іноземних валют та банківських металів», є швидше декларативною нормою.

Аналізуючи наявні нормативно-правові акти Л.М. Чиж дійшла висновку, що становлення ринку банківських металів – це необхідне та закономірне явище. Погоджуючись з даною думкою вважаємо, що законодавцю слід сконцентрувати увагу саме на уніфікації норм, які регулюють відносини з банківськими металами для чіткого розуміння всіх приписів закону учасниками названих правовідносин [11].

На думку М.В. Старинського факт дорогоцінності золота, як банківського металу, закріплює за золотом статус високоліквідного активу на який завжди є попит і пропозиція. Саме попит і пропозиція зумовлює виникнення правовідносин щодо операцій з банківськими металами [12].

Дорогоцінні метали протягом всієї історії людства відігравали важливу роль як платіжного засобу, так і засобу забезпечення валюти. На сьогоднішній день роль банківських металів хоч і зменшилася, проте, ми вважаємо, що вітчизняному законодавцю слід звернути увагу на дану сферу

та створити єдиний нормативно-правовий акт, який зможе закріпити всі особливості банківських металів, вимоги до них, їх обіг та порядок проведення банківських та валютних операцій з ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: учебник. ИНФРА-М, 2003. 983 с.

2. Голікова А. П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.

3. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 р. № 637/97-ВР. Дата оновлення: 28.12.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-вр (дата звернення: 17.02.2019).

4. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. № 15-93. Втрата чинності: 07.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93 (дата звернення: 17.02.2019).

5. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 17.02.2019).

6. Про затвердження Положення про здійснення операцій з банківськими металами та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Національного банку України від 06.08.2003 р. № 325. Втрата чинності: 07.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0749-03 (дата звернення: 17.02.2019).

7. Про переміщення громадянами банківських металів через митний кордон України: Лист Національного банку України від 31.01.2013 р. № 29-207/1263. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1263500-13 (дата звернення: 17.02.2019).

8. Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей: Постанова Національного банку України від 02.01.2019 р. № 3. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19 (дата звернення: 17.02.2019).

9. Про схвалення Методики розрахунку уповноваженими банками лімітів відкритої валютної позиції: Постанова Національного банку України від 01.12.2015 р. № 847. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0847500-15 (дата звернення: 17.02.2019).

10. Сінянська А. О. Дорогоцінні метали як об’єкти валютних правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. Випуск 46. Том 2. 2017. С. 25–28. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.46/part_2/7.pdf (дата звернення: 17.02.2019).

11. Чиж Л. М. Правові засади регулювання ринку банківських металів в Україні. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. Випуск 17.6. 2007. С. 221–226. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2007/17_6/221_Czyz_17_6.pdf (дата звернення: 17.02.2019).

12. Старинський М. В. Правовий режим золота як об’єкта валютних правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Випуск 27(2). 2014. С. 187–191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27(2)__48 (дата звернення: 17.02.2019).

Мостова Софія Олегівна,
Хельменко Олександр Володимирович
студенти групи ПБ-15-4 ННІ права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ВАЛЮТНІЙ СФЕРІ

Здійснення валютного регулювання в Україні передбачає видання нормативно-правових актів щодо проведення операцій на валютному ринку України; дотримання ліміту зовнішнього державного боргу України; лімітів заборгованості в іноземній валюті уповноважених банків нерезидентам; ліцензування діяльності в сфері здійснення валютних операцій; встановлення способів визначення і використання валютних (обмінних курсів) іноземних валют, виражених у валюті України; курсів валютних цінностей, виражених в іноземній валюті або розрахункових (клірингових) одиницях тощо.

Формою реалізації валютної політики держави є валютне регулювання, що являє собою спеціальний правовий режим реалізації валютних відносин, який передбачає комплекс заходів, здійснюваних уповноваженими державними органами, спрямованих на організацію функціонування внутрішнього валютного ринку в державі та визначення порядку проведення валютних операцій [1, с. 343].

Метою валютного регулювання є підтримка економічної стабільності й утворення надійного фундаменту для розвитку міжнародних економічних відносин шляхом впливу на валютний курс і на валютно-обмінні операції.

Запорукою ефективного здійснення валютного регулювання в Україні постає удосконалення її діючого валютного законодавства. За роки незалежності у нашій країні так і не було створено ефективних механізмів взаємодії державних органів у сфері валютного регулювання, не були знайдені ефективні методи та форми валютного контролю. До цього часу

потребує свого вдосконалення і система заходів адміністративної відповідальності та фінансових санкцій за валютні правопорушення. Таким чином, потреба у глибокому системному аналізі проблем валютного регулювання в Україні та виявленні шляхів їх подолання постає доволі актуальною на сучасному етапі.

На сьогодні Україна, беручи за основу практику європейських країн у сфері валютного регулювання та контролю закріпила на законодавчому рівні доволі жорстку модель системи валютного регулювання, яка забезпечує своє існування за рахунок великої кількості валютних обмежень. Їх слід розглядати як систему державних заходів, спрямованих на встановлення порядку проведення валютних операцій [1, с. 344]. Використання валютних обмежень спрямоване в першу чергу на підтримку валютного курсу, на вирівнювання платіжного балансу, концентрацію валютних цінностей в руках держави, попередження відтоку капіталу з державного бюджету та спекуляцій з ним. Проте незважаючи на всі позитивні сторони використання валютних обмежень вони мають і ряд суттєвих недоліків. Вони здатні створювати перешкоди процесу інтеграції господарства України у світову економічну систему та гальмувати розвиток її власної економіки. Проте якщо відмінити взагалі валютні обмеження як засіб валютного регулювання і задекларувати при цьому перехід до режиму вільного проведення валютних операцій, це неминуче призведе до втечі капіталу з України, що також негативно вплине на її господарство. Вирішення цього питання на думку багатьох правознавців полягає у необхідності кардинального перегляду вітчизняного законодавства, яке регулює валютні обмеження у бік лібералізації валютних операцій та переміщень капіталу [2, с. 37].

Крім валютних обмежень первісна жорсткість української валютної системи зумовлюється відсутністю єдиних критеріїв класифікації валютних операцій. Їх розробка та впровадження має принципово важливе значення, адже буде визначати загальні підходи до їх правового регулювання та режиму їх здійснення [3, с. 105].

Необхідно також вдосконалити інститут відповідальності за порушення валютного законодавства. На думку дослідниці Л. М. Кравченко, валютне правопорушення слід визначати як протиправне винне діяння, що скоєне навмисно або з необережності, за яке валютним законодавством України повинна бути встановлена адміністративна відповідальність [4, с. 137].

Таким чином, з метою покращення правового регулювання валютного законодавства України у ньому необхідно здійснити наступні перетворення, а саме: переглянути законодавчі норми у бік лібералізації валютної системи країни за умови існування валютних обмежень; уточнити порядок та механізм здійснення валютного регулювання та контролю; чітко розмежувати повноваження та обов'язки органів валютного регулювання; на законодавчому рівні закріпити поняття валютне правопорушення, після здійснення якого має наступати адміністративна відповідальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронова Л. К. Фінансове право України: Підручник / Л. К. Воронова. – К.: Правова єдність, 2009. – С. 385.

2. Халявко Д. О. Стан та шляхи вдосконалення законодавства України щодо регулювання валютних відносин / Д. О. Халявко // Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи НБУ. – 2011. – №1. – С. 36-39.

3. Кравченко Л. М. Правові проблеми регулювання валютного ринку України / Л. М. Кравченко // Право і суспільство: актуальні проблеми взаємодії. Матеріали конференції. – Вінниця, 2000. – С. 104-107.

4. Кравченко Л. М. Проблеми вдосконалення відповідальності за фінансові правопорушення в сфері валютного регулювання / Л. М. Кравченко // Українське адміністративне право: актуальні проблеми реформування. Зб. наук. праць. – Суми, 2000. – С. 136-138

Яна Музиченко

курсант 3 курсу
навчального взводу ПМПФ-16-2
факультету податкової міліції
Університету ДФС України *(м.Ірпінь)*
курсант податкової міліції
Науковий керівник: **Мельник Олена Петрівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України *(м.Ірпінь)*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Фінансова система, доходи та видатки держави, побудова податкової системи та ефективність використання бюджетних коштів, має важливе значення для сучасного суспільства, привертає до себе велику увагу з боку кожної особи та суспільства в цілому.

Основною ланкою фінансової системи є бюджетна система, яка організаційно залежить від форми державного устрою і складається з державного та місцевих бюджетів. Відносини між державним і місцевими бюджетами будуються на основі єдності бюджетної системи і фінансової політики держави. Під бюджетним устроєм розуміють організацію та принципи побудови бюджетної системи, її структуру, взаємозв'язок між її окремими ланками [1, с. 623].

Відповідно до існуючого устрою в Україні створена бюджетна система унітарного типу, а міжбюджетні відносини базуються на засадах, визначених центральною владою та її законодавчо-правовими актами [2, с. 57].

Отже, державний бюджет, бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування складають бюджетну систему України. Такої точки зору притримуються і деякі вчені. Наприклад, ще В. Опарін вважав, що бюджетна система це сукупність усіх бюджетів, що формуються у конкретній країні [3].

Пасічник Ю. вважає, що бюджетна система є складовою фінансової системи, яка включає сукупність бюджетів держави всіх рівнів, має управлінську структуру і функціонує згідно з юридичними та фінансовими нормами [4, с. 127].

Досить чітко визначає бюджетну систему І.Чугунов, а саме: «Бюджетна система – це сукупність бюджетів, утворена на основі адміністративно-територіального устрою держави та взаємовідносин між ними, які вибудовуються з огляду на оптимальний розподіл і фінансове забезпечення повноважень органів державної та місцевої влад між бюджетами всіх рівнів, спрямованих на соціально-економічний розвиток суспільства» [5, с. 282].

Сутність бюджетної системи певним чином реалізується через виконання його функцій, а саме: розподільну і контрольну. Розподільча функція полягає в тому, що держава зосереджує у себе усі джерела надходжень до бюджету з метою подальшого їх використання з найбільшою ефективністю (перерозподіл між територіями, галузями та інше), а контрольна функція реалізується в тому, що державні структури, які позиціонують себе як представники суспільства, контролюють та вирівнюють бюджетний розподіл.

На законодавчому рівні термін «бюджетна система України» знайшов своє закріплення в Конституції України 1996 р. [6].

У відповідності до статті 95 Конституції України [6], бюджетна система будується на засадах справедливого й неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами й територіальними громадами та закріплює що, виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків. Також зазначає, що держава прагне до збалансованості бюджету та закріплює необхідність регулярної звітності про доходи і видатки бюджету, а також їх оприлюднення.

Бюджетна система України складається з державного та місцевих бюджетів. Інструментом державного регулювання виступає державний бюджет України, який є найбільш вагомим бюджетом в системі. За його рахунок забезпечуються фінансування витрат на заходи, які здійснюються державою, на галузі економіки, соціальної сфери, обслуговування державного боргу, національної оборони, міжнародних відносин та державного управління. Місцеві бюджети є менш значущими порівняно з державним та до них відносяться: бюджет Автономної Республіки Крим, обласні бюджети, районні бюджети й бюджети місцевого самоврядування. Бюджетами місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, їх об’єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах) [7].

Згідно з Бюджетним кодексом України [7], до бюджету Автономної Республіки Крим відносяться: республіканський бюджет та бюджети районів і міст республіканського підпорядкування Автономної Республіки Крим. До бюджетів областей відносяться: обласний бюджет; бюджети районів і міст обласного підпорядкування. Бюджет району об'єднує: районний бюджет; бюджети міст районного підпорядкування; селищні і сільські бюджети. Бюджет міста, яке має районний поділ, об'єднує: міський бюджет; бюджети районів, що входять до складу міста.

Перебудова фінансових відносин ставить нові вимоги до побудови та устрою бюджетної системи, а також управління бюджетним процесом. За допомогою досвіду відомих вчених у сфері формування, становлення та розвитку бюджетної системи можна виділити основні теоретичні аспекти її побудови, зокрема, стає зрозуміло, що є врегульована певним чином структура бюджетної системи, але все ж залишається актуальною проблема перерозподілу бюджетних коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Федосов В. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова ; за заг. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.

2. Бураківський І.В. Фінансова політика органів місцевого самоврядування : навч. посіб. / І. В. Бураківський, В. В. Зайчикова. – К. : Нора-принт, 2003. – С. 56–82.

3. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія). – К.: КНЕУ, 1999. – 164 с.

4. Пасічник Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні. – Донецьк: ТОВ «ЮгоВосток, ЛТД», 2005.- 642 с.

5. Чугунов І.Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку. – К.: НІОС, 2003. – 488 с.

6. Конституція України. Електроний ресурс: – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/ (дата звернення 20.02.2019 р.)

7. Бюджетний кодекс України. Електроний ресурс: - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/512-12 (дата звернення 20.02.2019 р.)

Ніколаєнко Вікторія Олегівна,
Турчина Єлизавета Юріївна
курсанти 3 курсу
факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н. доцент,с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ ТА АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ

На сьогодні фіскальна політика є механізмом у системі державного регулювання, яка спрямовується на забезпечення правильності регуляторних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою сталого розвитку держави й регіонів та підвищення на цій основі добробуту суспільства. Дуалізм проблематики її функціонування полягає в тому, що ,

вона є складовою фінансової системи держави і має забезпечувати ресурсне наповнення бюджетів всіх рівнів.

Аналіз досліджень даної проблеми свідчить, що окремі питання фіскальної політики держави досліджували такі юристи та економісти: В. Бантон, А. Загородній, М. Карлін, Д. Носіков, О. Ракул, Р. Скриньковський, С. Степаненко, В. Тарангул, В. Шевченко та інші. Водночас, доцільно відмітити, що в даний час недостатньо уваги приділено головним складовим фіскальної політики держави. У зв'язку з цим виникає необхідність розгляду особливостей складових фіскальної політики держави, а також визначення стратегії і тактики фіскальної політики.

Під фіскальною політикою держави слід розуміти цілеспрямовану політику в галузі доходів державного бюджету, політику щодо визначення та отримання надходжень до державного бюджету з метою вирішення таких основних завдань, як:

1) зменшення загального рівня безробіття;

2) підвищення рівня якості життя населення;

3) стимулювання підприємницької діяльності;

4) недопущення неефективного використання ресурсів;

5) розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності;

6) недопущення зростання рівня інфляції [1, с. 34].

Водночас у науковій праці С. Степаненка «Основні підходи, напрями та інструментарії державного регулювання економіки» зазначено, що фіскальну політику держави ще називають бюджетно-податковою, яка виявляє себе у системі форм та методів мобілізації фінансових ресурсів держави (політика державних доходів) та їх розподілу (політика державних видатків), а також у фінансовому законодавстві. При цьому доцільно також відмітити, що фінансове законодавство є засобом реалізації фіскальної політики держави загалом та її конкретних компонентів в межах складових, а не її частиною [4, с. 161].

Основними невід’ємними структурними складовими фіскальної політики держави є:

1) політика державних доходів (надходжень);

2) політика державних видатків (витрат).

Тут варто також погодитись з думкою науковців, що основою зміцнення фіскальної політики держави є формування системи оптимальної сукупності компонентів в межах її визначених складових (приведені вище), їх взаємоузгодження та визначення шляхів оптимального розвитку, а також налагодження дієвого адміністративно-правового механізму реалізації цієї політики [2; 5].

Так, політика державних доходів – це складова фінансової політики держави, яка полягає у цілеспрямованій діяльності держави щодо регулювання податкових, неподаткових та інших надходжень на безповоротній основі відповідно до діючого законодавства певної країни (включаючи плату за надання адміністративних послуг, трансферти, власні доходи бюджетних установ та організацій) з метою ефективного виконання державою своїх функцій Вартісним втіленням цих відносин, що виникають і функціонують цілком об'єктивно, є фонди грошових коштів, якими розпоряджається держава. Державні доходи становлять фінансову базу її функціонування. Тобто політична, економічна і соціальна діяльність держави вже передбачає державні доходи як об'єктивну необхідність і закономірну реальність [3; 6].

Ще однією складовою фіскальної політики держави є політика державних витрат, під якою слід розуміти цілеспрямовану державну діяльність щодо регулювання видатків бюджету, надання кредитів із бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах тощо. Взагалі, визначивши свою фіскальну політику, держава визначає напрямок розвитку, а також стратегію і тактику поставленої мети. Однією з головних передумов вироблення стратегії фіскальної політики є податкове прогнозування, що є складовою макроекономічного розвитку соціально-

економічних процесів у країні взагалі. Основою розробки тактики фіскальної політики є податкове планування – важлива складова фінансового планування, підпорядкована вимогам фінансової політики держави.

Стратегія і тактика фіскальної політики взаємопов'язані. Стратегія фіскальної політики створює сприятливі умови для вирішення тактичних завдань. Тактика фіскальної політики виявляє центральні проблеми розвитку економіки та соціальної сфери. Шляхом своєчасної зміни способів і форм оподаткування, тактика дозволяє в обмежений термін з найменшими затратами вирішувати завдання, які поставлені стратегією фіскальної політики. При відносній стабільності податкової стратегії фіскальна тактика повинна бути гнучкою, що викликане мобільністю економічних умов життя.

Беручи до уваги зазначене вище та підтримуючи думку Л. П. Амбрик, доречно зазначити, що стратегічними цілями фіскальної політики України в першу чергу мають бути: детінізація економіки, створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення вкладення інвестиційних ресурсів у людський капітал, зокрема у освітньо-фаховий потенціал, оптимізація структури бюджетних доходів/видатків та проведення боргової політики тощо [7].

Такі цілі, на наш погляд, дозволять активізувати процеси заощадження та нагромадження капіталу, а також збільшити рівень фінансових ресурсів з метою забезпечення сталого економічного зростання.

Отже, в результаті проведеного дослідження можна зазначити що фіскальна політика впливає на різноманітні сфери життя суспільства, і безпосередньо пов’язана із демографією, соціальною економікою та соціально-трудовими відносинами, зокрема із державними програмами зайнятості та безробіття, рівнем мінімальної заробітної плати, зміною податкових ставок тощо. Тому, держава, маючи можливість застосовувати всі елементи фіскальної політики, повинна вибирати найпотужніші інструменти, що дозволять ефективно боротися з труднощами. В цьому

напрямі важливо використовувати наявні засоби, послідовно і правильно просуватися по шляху до зміцнення економіки і відродження держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бантон В. Д., Тарангул, В. І. Фіскальна політика та механізм її реалізації. Інвестиції: практика та досвід, 2010. 30 с.

2. Носіков Д. М. Фіскальна політика держави: теоретико-правовий аспект. Державне будівництво та місцеве самоврядування, 2016. 178 с.

3. Ракул О. В. Фіскальна політика держави: проблеми розуміння . Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ, 2015. 44 с.

4. Степаненко, С. В. Основні підходи, напрями та інструментарії державного регулювання економіки. Державне будівництво, 2013. 1 с.

5. Бюджетний кодекс України, 8 липня 2010. №2456-VI. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (дата звернення: 05.03.2019).

6. Амбрик, Л. П. Прагматика фіскальної політики України. Ефективна економіка, 2014. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3255 (дата звернення: 05.03.2019).

Падалко Олеся Романівна
Студентка IV курсу ННІ права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК РЕГУЛЯТОРА ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

На сьогодні Україна як ніколи потребує сприятливого інвестиційного клімату. Тому необхідність лібералізації валютного регулювання є давно назрілою. Крім того, чинне законодавство, яке врегульовує питання здійснення валютних операцій на території України, вже давно втратило

свою актуальність. Насамперед через те, що його було прийнято за часів, коли перед державою стояло завдання стримувати відплив капіталу з країни.

Валютне регулювання як система дій з боку держави щодо регулювання валютних відносин знаходить своє відображення у валютній політиці. Її розробкою і впровадженням у життя займається Національний банк України. [3].

Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, Законом України «Про Національний банк України» та іншими законами України.

Валютна політика кожної країни визначається політикою державного регулювання економіки загалом, ступенем втручання органів державної влади у валютно-кредитні та фінансові відносини. Валютна політика– це сукупність заходів, які здійснюються державою у сфері міжнародних валютних відносин відповідно до поточних (тактичних) та довгострокових (стратегічних) цілей країни. Уряд і Національний банк України здійснюють валютну політику відповідно до принципів загальної економічної політики України. Основною метою валютної політики Національного банку України як складової монетарної політики є стабілізація курсу національної грошової одиниці та збалансованість платіжного балансу країни.

Валютна політика Національного банку України включає такі найважливіші складові:

1. заходи, націлені на обмінні курси з метою захисту валютних резервів НБУ;

2. дії, спрямовані на стабілізацію і розвиток валютного ринку;

3. заходи щодо захисту національної валюти і забезпечення її внутрішньої та зовнішньої стабільності й конвертованості;

4. комплекс дій щодо створення сприятливих умов для припливу іноземної валюти в нашу державу;

5. накопичення золотовалютних резервів для забезпечення платоспроможності нашої держави [1].

Валютна політика Національного банку України зазнала змін в зв'язку із прийняттям Закону України «Про валюту і валютні операції».

Національний банк України затвердив нормативно-правові акти, які є основою для нової ліберальної системи валютного регулювання, передбаченої Законом України «Про валюту і валютні операції». Нова система складається з 8 основних постанов Правління Національного банку, які замінили попередню базу з 56 нормативно-правових актів у сфері валютного регулювання [4].

Нове регулювання передбачає низку послаблень на валютному ринку, які полегшать ведення бізнесу та поліпшать інвестиційну привабливість України. Також свободу проведення валютних операцій за принципом «дозволено все, що прямо не заборонено законом». Це означає, що будь-які валютні операції між резидентами і між резидентами та нерезидентами в іноземній та національній валюті можуть здійснюватися без обмежень. Режим вільного руху капіталу передбачає відсутність валютних обмежень, а отже не потребує валютного інспектування як інструменту контролю за їх дотриманням. Натомість дотримання валютного законодавства в цілому покладається на валютний нагляд.

Проте, Національний банк України за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та (або) фінансової системи держави, має право запровадити такі заходи захисту (обов’язковий продаж частини надходжень в іноземній валюті, встановлення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, встановлення особливостей здійснення операцій, пов’язаних із рухом капіталу та ін.) [2].

Кінцева мета Національного банку – зняття всіх наявних обмежень і перехід до режиму вільного руху капіталу.

Отже, зміни, що впроваджені даним законом мають позитивне значення, особливо для бізнесу, що займається зовнішньоекономічною або інвестиційною діяльністю. Лібералізація валютного регулювання сприятиме спрощенню доступу на міжнародний фінансовий ринок, збільшенню іноземних інвестицій, а також стимулюватиме економічне зростання країни та підвищить добробут її населення. При цьому, основним регулятором валютних відносин залишається Національний банк України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. — Київ: Центр навчальної літератури, 2016. — 432 с. (дата відвідування ресурсу 25.02.2019)

2. ЗАКОН УКРАЇНИ Про валюту і валютні операції (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 30, ст.239) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата відвідування ресурсу 25.02.2019).

3. Зовнішньоекономічна діяльність. Навч. посіб./ 2-ге вид. перероб. та доп . - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 296 с. (дата відвідування ресурсу 25.02.2019)

4. Національний банк затвердив нову систему валютного регулювання та оприлюднив дорожню карту валютної лібералізації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85295172 (дата відвідування ресурсу 25.02.2019).

Пашкова Андріана Андріївна,
Таранюк Тетяна Олексіївна
студентки групи ПБ-15-5 ННІ Права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Субіна Тетяна Володимирівна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

МІСЦЕ ВАЛЮТНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

За останні десятиліття в Україні відбулося чимало змін, політичні, економічні та соціальні реформи сприяли виникненню зовсім нових правовідносин, що були пов’язані з функціонуванням та обігом валюти та валютних цінностей. Норми права, що існували на той час не могли забезпечити належного регулювання даних правовідносин, оскільки вони виникали, змінювались та припинялися не лише в державі, а й поза її межами, крім того вони мали низку інших якісно-нових особливостей.

З моменту виникнення валютного права і до сьогодення перед науковцями стоїть питання, що являє собою валютне право, це галузь права, підгалузь чи складний фінансово правовий інститут.

Крохіна Ю.О. зазначає, що «виділяти валютне право як самостійну галузь права немає підстав, оскільки валютне право не має власного специфічного предмета та методу правового регулювання» [1, с. 26]. На її думку, норми, які регулюють валютні відносини, утворюють фінансово-правовий інститут [1, с. 28], хоча в подальшому її точка зору на вказане питання змінилась та полягає в тому, що валютне право — «це комплексна галузь ... законодавства, норми якої регулюють суспільні відносини, що утворюються стосовно валюти та валютних цінностей, здійснення валютних операцій, валютного контролю та притягнення до відповідальності за порушення валютного законодавства» [2, с. 34].

Проте визначати валютне право як самостійну галузь права на наш погляд є недоречним, оскільки валютні відносини регулюються різними галузями права, крім того валютні правовідносини мають економічний

характер, тому в цьому плані вони тісно пов’язані з фінансовими правовідносинами та фінансовим правом в цілому.

Також в науковій літературі існує думка, що валютне право – це підгалузь права, такої думки притримується Косаренко Н.Н., він зазначає, що «валютне право входить в систему фінансового права як її підгалузь. Валютне право – це сукупність юридичних норм, що регулюють суспільні відносини, закріплюють та регулюють відносини, що виникають в процесі організації зовнішньоекономічної діяльності держави та господарюючих суб'єктів різних форм власності [3, с. 29].

Аналогічної позиції дотримуються Г. А. Тосунян і А. В. Ємелін, які вважають, що валютне право – це підгалузь фінансового права, представляє собою сукупність правових норм, що регулюють відносини, що виникають з приводу валютних цінностей [4, с. 41].

В теорії існує ще одна думка з приводу місця валютного права в системі права, його виділяють як фінансово-правовий інститут.

Так, Артьомов Н.М. зазначає, що особливості предмета і метода регулювання дозволяють визначити валютне право як інститут фінансового права, який відображає в собі сукупність юридичних норм, якими регулюються суспільні відносини, що виникають в процесі у процесі утворення, розподілу, накопичення та використання валютних коштів [5, с. 32].

З вище наведених визначень чітко видно, що науковці не можуть дійти згоди з точки зору визначення валютного права як галузі, підгалузі чи інституту фінансового права.

Говорячи про валютне право, то ми погоджуємось з думкою А.В. Гарбінської-Руденко, що валютне право не можна виділяти в самостійну галузь права, адже говорити про власний метод правового регулювання валютного права є дещо завчасним. Відсутність самостійного методу правового регулювання можна пояснити в першу чергу тим, що валютне право – це комплексний фінансово-правовий інститут. Таким чином,

вважаємо, що валютне право варто розуміти як сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері обігу валюти та валютних цінностей в Україні. Що стосується місця валютного права в системі права, то воно окреслюється в межах підгалузі фінансового права [6, с. 196].

Водночас, валютне право України перебуває у стадії формування, на яке впливають різні чинники, зокрема, наявність залишків минулої (радянської) правової системи та негативних елементів сучасної (внутрішня незбалансованість, суперечливість норм), тенденції розвитку (рівність суб'єктів права усіх форм власності, посилення матеріальної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів), нові економічні та політичні умови функціонування держави.

Останнє поки що проявляється переважно у формі напрямків і тенденцій у розвитку валютного права України. В його розвитку можна виокремити наступні найбільш суттєві напрямки:

1. Зміни норм валютного права, що зумовлені переходом економіки до ринкових відносин

2. Посилення матеріальної (фінансової) відповідальності за порушення валютного законодавства.

3. Спрямованість правового регулювання на встановлення більшого розмаїття у формах та методах валютної діяльності.

4. Норми валютного права, які закріплюють повноваження державних органів у галузі валютного регулювання і валютного контролю, повинні відображати конституційний принцип поділу влади.

5. Активна участь України та її резидентів у валютних правовідносинах (в умовах наявного зростання на світових на національних валютних ринках ризикових ситуацій) потребує принципово нових підходів до правового регулювання валютних ризиків на міждержавному й національному рівнях, чіткої регламентації існуючої практики застосування валюти як кредитно-розрахункового засобу [7, с. 114].

Зазначені тенденції набудуть свого подальшого розвитку, незважаючи на те, що вони потребують свого поглиблення та закріплення. При цьому потрібно враховувати й те, що розвиток валютного права в цілому повинен відповідати нормам міжнародного права та сприяти створенню відповідних умов для їх реалізації, утвердженню прав і свобод людини.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що валютне право – це підгалузь фінансового права України, яка являє собою систему правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають у сфері валютної діяльності з приводу валюти та валютних цінностей, здійснення валютних операцій та валютного контролю, а також притягнення до відповідальності за порушення валютного законодавства.

Таким чином, у середовищі сучасних економічних умов створення ефективного механізму регулювання громадських відносин, виникаючих щодо проведення валютних операцій (валютних відносин), є необхідною передумовою позитивного розвитку національної економіки, а валютне право є складовим необхідним елементом цього механізму.

Водночас, система валютного регулювання є однією з найважливіших сфер державного регулювання в будь-якій країні. Тому вивчення валютного права є необхідним завданням для підвищення ефективності функціонування валютного ринку України та прийняття ефективних рішень у цій сфері, що у кінцевому підсумку спрямовуються на підтримання стабільності національної грошової одиниці України та підвищення авторитету країни на міжнародному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крохина Ю. А. Валютное право : учеб. для вузов / [Ю. А. Крохина, Ю. Л. Смирникова, Ю. В. Тютина] ; под ред. Ю. А. Крохиной. 2-е изд. М. : Высш. образование : ЮрайтИздат, 2009. 430 с.

2. Валютное право : учебник / [Ю. А. Крохина, Н. Е. Абрамова, Л. И. Волова и др.] ; под. ред. Ю. А. Крохиной. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юрайт, 2011. 579 с.

3. Косаренко Н. Н. Валютное право : курс лекцій / Н. Н. Косаренко. М. : Волтерс Клувер, 2010. 144 с. URL: https://www.litmir.me/br/?b=536355&p=6.

4. Тосунян Г.А., Ємелін А.В. Валютное право Российской Федерации. М: Дело, 2004. С. 34-35. Указ. соч.
URL: http://elib.pstu.ru/vufind/Record/RUPSTUbooks79323.

5. Артьомов Н.М. Объекты валютных отношений // Финансовое право. Учебник. / Отв. Ред. О.Н. Горбункова. М., 2005.
URL:https://rucont.ru/file.ashx?guid=237f2585-45d7-4eb1-b9 fe-6e90680e7445.

6. Гарбінська-Руденко А.В. Теоретичні основи валютного права як інституту фінансового права // Порівняльно аналітичне право. ДВНЗ «Ужгородський національний університет. Вип.5, с. 195-197. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2626/1/2429_IR.pdf.

7. Шереметьева О. Поняття валютного ризику як правова категорія / О. Шереметьева // Право України. - 2003. - № 9. - С. 111-114.

Песоцька Юлія Валентинівна,
Юрченко Вікторія Сергіївна
студенти Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Фоменко Юлія Олександрівна,**
старший викладач кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

СПРАВЛЯННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ З ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Увесь період історичного розвитку України земельний податок був головним та мав найбільше фіскальне навантаження. В умовах сьогодення в Україні здійснюється реорганізація організаційно-правової системи регулювання земельних відносин. Система земельного оподаткування в Україні представлена платою за землю, яка може стягуватися у вигляді земельного податку або орендної плати з юридичних осіб.

Відповідно до ст. 9 розділу I Податкового кодексу України плата за землю належить до загальнодержавних податків і зборів, які є обов'язковими до сплати на усій території України, і в повному обсязі зараховується до місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки [1].

Згідно з пп. 14.1.; 14.7 ст. 14 Податкового кодексу плата за землю об'єднує два обов'язкові платежі — земельний податок та орендну плату за земельні ділянки державної та комунальної власності.

Відповідно до статті 269 Податкового кодексу України від 02.12.2010 №2755-VI зі змінами та доповненнями (далі – ПКУ) платниками земельного податку є власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі [1].

Розміри земельного податку залежать від цільового призначення земельної ділянки, її місця розташування та грошової оцінки земель, яка є податковою базою для стягнення цього податку. Згідно зі ст. 201 Земельного кодексу України, нормативна грошова оцінка проводиться для визначення розміру земельного податку за методикою, яка затверджується Кабінетом Міністрів України відповідно до державних стандартів, норм, правил, а також інших нормативно-правових актів на землях усіх категорій та форм власності. Щороку грошова оцінка уточнюється на коефіцієнт індексації. Дані про оцінку земель фіксуються у Державному земельному кадастрі [2, с. 262].

Щодо термінів сплати плати за землю (земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності), як зазначає К. Гривнак [3], то податкове зобов'язання, визначене у податковій декларації на поточний рік, сплачується рівними частками власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

Таким чином, погоджуючись з вченою зазначимо, що податкове зобов'язання з плати за землю, визначене у новій звітній податковій декларації, у тому числі за нововідведені земельні ділянки [3] .

Необхідно зауважити, що юридичні особи самостійно обчислюють суму земельного податку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за формою, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 16.06.2015 №560 (зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.07.2015 за №783/27228), з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов’язку подання щомісячних декларацій. При поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника податку) разом з нею подається довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки. Надалі таку довідку необхідно подавати за умови затвердження нової нормативної грошової оцінки землі [4].

Значна увага в Податковому кодексі України приділяється податковій пільзі. Згідно з частиною другою ст. 30 цього Кодексу підставою для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат [1].

Так, звільнено від земельного податку, зокрема, таких юридичних осіб:

- дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України незалежно від їх підпорядкованості, у тому числі дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, які перебувають на балансі підприємств, установ та організацій;
- дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форм власності і джерел фінансування;
- благодійні організації, діяльність яких не передбачає одержання прибутків та інші [3].

Незважаючи на те, що плата за землю є другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів, середнє значення цього обов'язкового платежу в податкових надходженнях місцевих бюджетів невелике. Питома вага плати за землю у доходах загального фонду місцевих бюджетів порівняно з даними попередніх років практично не змінилась та становила 12,2%. Міжнародна практика вказує, що за кордоном частка земельного податку (який може стягуватися як самостійно, так і у складі податку на нерухомість) в доходах місцевих бюджетів значно вище, ніж в Україні та складає від 15 до 45% [2, с. 265].

В контексті державного регулювання земельних відносин особливе місце посідає державний фінансовий контроль, що є необхідною умовою розвитку економіки країни. Відповідно до частини 6 статті 22 Закону України від 16.05.2008 р. № 279 «Про Кабінет Міністрів України» було ліквідовано Держземінспекцію і зараховано до складу Держкомзему, що призвело до суттєвого зниження виявлених злочинів у сфері земельних відносин.

Вважаємо, що такі дії не дають можливості отримувати якісну, об'єктивну інформацію про порушення у сфері земельного законодавства, що знижує ефективність державного фінансового контролю. Ліквідація Держземінспекції призвела до зменшення кількості здійснених перевірок, скорочення площі ділянок, щодо яких виявлено порушення земельного законодавства, зменшення суми стягнених штрафів і кількості направлених до органів дізнання та прокуратури матеріалів[5, с. 58].

Отже, земельне оподаткування в Україні представлене платою за землю, яка може стягуватися у вигляді земельного податку або орендної плати. Наразі основним законодавчим актом, що регламентує земельні відносини у сфері оподаткування, є Податковий кодекс України. Для досягнення справедливих відносин між державою та платниками податків необхідно забезпечувати заходи із землеустрою, а для цього потрібно забезпечити високий рівень контролю з боку держави за використанням надходжень від сплати за землю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
2. Павлій А.С. Аналіз системи земельного оподаткування в Україні / А.С.Павлій // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету . – 2015 . – № 14 . – с. 262 – 267 . [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/14-2015/61.pdf
3. Гривнак К.Б. Плата за землю для юридичних осіб / К.Б. Гривнак // Вісник. Офіційно про податки . – 2011. – №3 (3) . [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/3590
4. Порядок справляння земельного податку з юридичних осіб / ТОВ Нова – Ком Виконавчий комітет Криворізької міської ради // Криворізький ресурсний центр. – 2017. [Електронний ресурс] : Режим доступу: https://krogerc.info/ua/tax/news/detail/id/42685.html
5. Виговська Н. Г., Стеблянко О. Л. Державний фінансовий контроль земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення / Н.Г. Виговська, О.Л. Стеблянко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2015. – № 2 (32). – с. 50-68. [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D/ptmbo_2015_2_7.pdf

Пірак Марина Вікторівна,
Ганущак Андрій Михайлович
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ННІ права УДФСУ
Науковий керівник: Гарбінська-Руденко А.В.
к.ю.н, доцент, доцент кафедри фінансового права
ННІ права Університету ДФС України

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Після підписання України Асоціації з Європейським Союзом (далі - ЄС), ЄС і надалі продовжує диктувати реформи в нашій державі, одним з найбільш важливих напрямків реформування є економіка, і тому можна говорити про валютне реформу, яка від 7.02.2019 року почала втілюватись в

життя з набранням чинності Закону України (далі - Закон) «Про валюту та валютні операції». Прийняття Закону є першою спробою спростити валютне регулювання в Україні, зокрема забезпечити вільне проведення валютних операцій на території України та вільний рух валютних коштів при здійсненні цих операцій між резидентами і нерезидентами. Даний нормативно-правовий акт кардинально змінив валютне регулювання та валютні правовідносини загалом, тому надзвичайно актуальною є тема дослідження та характеристики таких змін.

Відповідно до Закону під валютним регулюванням слід розуміти діяльність Національного банку України та в установлених цим Законом випадках Кабінету Міністрів України, спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами[1].

Закон про валюту змінює принципово підхід до валютного регулювання як:

- процедури пов'язані з валютою та валютним регулюванням мають носити не дозвільний, а повідомлювавальний, тобто інформаційний характер. Наприклад, резидент подає інформацію про закордонний кредит до НБУ не метою отримання дозволу, а з метою інформування НБУ для статистичних цілей. Цей принцип називають «дозволено все, що не заборонено»;

- відсутність валютних обмежень за звичайних економічних умов та їх введення тільки за умов фінансової кризи на короткотерміновий період, накладання стримуючих обмежень на НБУ (обмеження у часі, необхідність обґрунтування умов фінансової кризи перед Радою НБУ);

- декларується відповідність європейським і міжнародним практикам валютного регулювання[2].

Новий Закон про валюту повністю замінив Декрет, оскільки його зміст передбачає суттєві зміни та доповнення, а саме:

1. Закон уперше визначає принципи валютного регулювання

Декрет не містив конкретного переліку принципів, а лише визначав, що «Національний банк України у сфері валютного регулювання здійснює

валютну політику виходячи з принципів загальної економічної політики України»[3].

Закон же передбачає більш конкретний перелік принципів, які визначають права для суб'єктів валютних операцій та заходи досягнення ефективності валютного регулювання, а саме:

1) Принцип свободи здійснення валютних операцій - це право фізичних та юридичних осіб - резидентів укладати угоди з резидентами та (або) нерезидентами та виконувати зобов'язання, пов'язані з цими угодами, у національній валюті чи в іноземній валюті, у тому числі відкривати рахунки у фінансових установах інших країн, а також право фізичних та юридичних осіб - резидентів придбавати валютні цінності, активи за кордоном, переміщувати через митний кордон України валютні цінності[1]. Однак разом із цим одночасно передбачено можливість правомірного та обґрунтованого втручання держави у валютні операції, що буде здійснюватися лише з метою стабільності фінансової системи та рівноваги платіжного балансу України.

2) Принцип ризикоорієнтованості, прозорості, достатності та ефективності валютного регулювання. Його зміст передбачає шляхи досягнення реалізації. Національний банк України може запровадити тимчасові дії заходів захисту та обґрунтування їх здійснення[3].

3) Принцип самостійності та ринковості валютного регулювання, який передбачає гнучкість валютного курсу, незалежність Національного банку України у формуванні та реалізації валютної та монетарної політики у межах, визначеним законом[1].

2. Ліцензії

Декретом передбачено видачу Національним банком України генеральних та індивідуальних ліцензій на здійснення валютних операцій, які підпадають під режим ліцензування.

Новим Законом передбачено видачу лише банківських ліцензій банкам, небанківським фінансовим установам, які здійснюють валютні операції, та операторам поштового зв'язку, що мають право на здійснення валютних операцій. Ліцензії на здійснення валютних операцій безстрокові. На

здійснення валютних операцій фізичними особами отримувати індивідуальну ліцензію не потрібно. Однак, з огляду на новий Закон у цілому, зокрема на повноваження банків і Національного банку України, думка про те, що можна здійснити будь-яку валютну операцію, у будь-яких розмірах та порядку, є хибною. Порядок здійснення валютної операції дійсно спрощено, але за банками та НБУ залишено (розширено визначено) повноваження валютного регулювання та можливість введення тимчасових заходів впливу для ефективності та достатності такого валютного регулювання.

Тобто пакет необхідних документів на здійснення операції залишиться без суттєвих змін, спрощено тільки процедуру[3].

3. Граничний строк здійснення розрахунків за експортно-імпортними контрактами розширено до 365 днів (раніше становило 180 днів).

4. Скасовано валютний нагляд для експортно-імпортних операцій на суму до 150 тис. грн.

5. Скасовані санкції у вигляді припинення зовнішньо-економічної діяльності за порушення строків розрахунків.

6. Дозволено online купівлю іноземної валюти фізичними особами. При цьому на такі операції розповсюджуватиметься аналогічний ліміт, як і на купівлю готівкової валюти (до 150 тис. грн. на день в еквіваленті)[4].

7. Декларування валютних цінностей

Декрет передбачає обов’язкове декларування валютних цінностей та іншого майна резидентів України, яке знаходиться за межами України. А саме декларування іноземної валюти, акцій, облігацій, купонів до них, бонів, векселів (тратт), боргових розписок, акредитивів, чеків, банківських наказів, депозитних сертифікатів, ощадних книжок, інших фінансових та банківських документів, банківських металів (золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів). Декларація подається до контролюючого органу (податкової) відповідно до місцезнаходження суб’єкта.

Новим Законом таке декларування повністю виключено[3].

Проаналізувавши новий Закон України «Про валюту і валютні операції», можна зазначити, що здійснення таких операцій буде спрощено в кілька разів. У випадку, коли економічна ситуація в Україні буде більш менш спокійною та «рівною», країна матиме ліберальний режим, що значно полегшить життя та господарську діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (17.02.2019 р.).

2. Онищенко В. Валютне регулювання по-новому: революційний прорив чи лише косметична зміна обгортки. URL:https://www.golovbukh.ua/article/7333-valyutne-regulyuvannya-po-novomu-revolyutsyniy-proriv-chi-lishe-kosmetichna-zmna-obgortki (17.02.2019 р.).

3. Кравченко Д. Валютне регулювання: Закон vs Декрет. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/171306_valyutne-regulyuvannya-zakon-vs-dekret (17.02.2019 р.).

4. Як зміниться валютне регулювання у 2019 році? Нацбанк оприлюднив проект. URL: https://news.dtkt.ua/finance/currency-and-securities/50383 (17.02.2019 р.).

Полінкевич Олександр Васильович
студент IV курсу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби
України
Науковий керівник: **Субіна Тетяна Володимирівна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби
України

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Фінансова відповідальність – це система правовідносин між державою в особі уповноважених органів та порушником приписів фінансово-правових

норм, змістом яких є спричинення для правопорушника певних негативних наслідків за фінансове правопорушення з метою покарання правопорушника у притаманній сфері фінансово-правового регулювання формі, охорони фінансових правовідносин, припинення правопорушення та відшкодування завданої шкоди. Бюджетний процес – це невід'ємна складова, яка забезпечує функціонування держави, а бюджет сучасної держави відображає систему розмаїтих економічних відносин, які пов'язані з розподілом і перерозподілом ВВП [1]. Тому дотримання законності в бюджетній сфері є головним завданням державної політики.

Чинне законодавство України закріплює положення про те, що суб'єктами застосування фінансових санкцій за порушення бюджетного законодавства є Міністерство фінансів України, органи державного фінансового контролю, місцеві фінансові органи та інші державні органи, які відповідно до БК України вважаються органами бюджетного контролю.

Так, в першу чергу пропоную зупинитися на результатах діяльності Рахункової палати України. Так, за офіційними даними, під час проведення аудиторами Рахункової палати контрольно-аналітичних та експертних заходів виявлено, відповідно до статей 116 і 119 БК України, порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету, а також порушень бюджетного законодавства (у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України, на загальну суму 23 млрд 32,4 млн гривень. З цієї суми:

– порушення адміністрування доходів – 10 млрд 339 млн грн;

– порушення бюджетного законодавства, у тому числі нецільове використання коштів становлять 6 млрд 124,6 млн грн;

– неефективне – 6 млрд 568,8 млн гривень [4].

Офіційні дані говорять про те, що порушення бюджетного законодавства в Україні найменшими були у 2012 році, проте, починаючи із 2013 року, знову зросли у кількості та перебувають на стабільно високому рівні збитків – 17-23 млн грн.

Щодо застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, то за даними Державної казначейської служби України станом на 01.01.2019 року органами Державної казначейської служби України оформлено 1947 протоколів про порушення бюджетного законодавства та складено 2120 розпоряджень про зупинення операцій з бюджетними коштами на рахунках розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, з них:

– при виконанні державного бюджету – 447 Протоколів та 519 Розпоряджень;

– при виконанні місцевих бюджетів – 1500 Протоколів та 1601 Розпорядження.

Станом на 01.01.2019 за результатами застосованих заходів впливу розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів усунуто порушень бюджетного законодавства на загальну суму 1356,8 млн гривень, зафіксованих у 1560 розпорядженнях [3].

Варто зазначити, що необхідність розвитку нормативно-правового регулювання відповідальності за бюджетні правопорушення обумовлена об’єктивною потребою створення ефективної системи контролю для протистояння фінансовим зловживанням у бюджетній сфері, адже саме бюджет є невід’ємним атрибутом держави і порушення, що вчиняються в цій сфері негативно впливають на соціально-економічні процеси загалом. Саме тому, доцільно було б врегулювати на законодавчому рівні значну кількість питань, які стосуються встановлення відповідальності за фінансово-бюджетні порушення. Тільки чітка регламентація у відповідних нормативно-правових актах порядку і правил притягнення до бюджетно-правової відповідальності визначених суб’єктів бюджетних правовідносин, які вчиняють бюджетні правопорушення, виступає важливою юридичною гарантією забезпечення законності в державі [2, с. 448-449].

Так, БК України, який є базовим, тобто спеціальним нормативно-правовим актом у сфері бюджетних правовідносин, на нашу думку, потребує вдосконалення, а саме:

– визначення вичерпного переліку органів, уповноважених накладати фінансово-правові санкції за порушення бюджетного законодавства. Встановлення такого переліку в одному нормативному акті сприяло б більш чіткому та обґрунтованому застосуванню санкції;

– впорядкування системи бюджетних правопорушень відповідно до стадій бюджетного процесу, а також визначення юридичних наслідків за їх скоєння, що надасть учасникам бюджетного процесу правової свідомості та самодисципліни;

– встановлення конкретних видів санкцій, які можна застосовувати за кожне бюджетне правопорушення;

– визначення кола суб'єктів, які здійснюють бюджетні правопорушення не тільки на стадії виконання бюджету, а й на всіх стадіях бюджетного процесу;

– чітке формулювання ознак кожного із елементів складу правопорушення, що надасть можливість визначити види бюджетних правопорушень;

– застосування фінансово-правової відповідальності на всіх стадіях бюджетного процесу.

Доцільно було б, запровадити прийняття закону України «Про фінансово-правову відповідальність за порушення бюджетного законодавства», який має включати в себе виключний перелік підстав фінансово-правової відповідальності за порушення бюджетного законодавства, відповідних їм фінансово-правових санкцій (заходів впливу) та порядок їх застосування, з відповідним внесенням змін до БК України та інших нормативно-правових актів.

На мій погляд, це є необхідним кроком на шляху до остаточного законодавчого оформлення інституту бюджетної відповідальності та

полегшення як роботи правозастосовних органів щодо застосування заходів впливу, так і учасників бюджетного процесу щодо розуміння сутності тих заходів, які застосовуються до них в якості покарання за порушення норм бюджетного законодавства.

В вище викладене, правова конструкція фінансової відповідальності за бюджетні правопорушення потребує суттєвого доопрацювання в таких напрямах:

– упровадження поняття «бюджетне правопорушення» та визначення його складу (ст. 116 БКУ);

– конкретизації фінансових санкцій за бюджетні правопорушення (ст. 117 БКУ);

– визначення заходів впливу за бюджетні правопорушення посадових осіб, тобто підстави притягнення їх до відповідальності (ст. 121 БКУ);

– встановлення процесуальної форми фінансової відповідальності за бюджетні правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51. – Ст.572.

2. Дічкова О.В. Відповідальність за бюджетні правопорушення, допущені на першій стадії бюджетного процесу / О.В. Дічкова // Держава і право. – Вип. 51. – 2011. – С. 448-449.

3. Інформація щодо наданих органами Державної казначейської служби України розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства за 2010–2017 роки. URL: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/77170;jsessionid=BE04315733542B98A50688829BCEBD24.

4. Річний звіт Рахункової палати України за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/121.

Прокопчук Світлана Олександрівна,
Боревич Євгенія Василівна
курсанти взводу ПМПМ-16-4
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції Університету ДФС України

Науковий керівник: **Сластьоненко Оксана Олександрівна**
к.ю.н., доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНІСТІ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі розвитку країни особливу актуальність набувають питання вдосконалення управління, однією із важливих функцій якого є контроль. Держава не може нормально функціонувати і розвиватися без чітко організованої системи контролю за виробництвом, розподілом і перерозподілом суспільного продукту та іншими сферами суспільного життя в державі. Контроль є невід'ємним елементом суспільства, який зазнає серйозних змін у процесі розвитку його політичної системи, органів державного і господарського управління, законодавчої і виконавчої влади. Контроль, в перекладі з французької (“controle”), означає перевірку або спостереження з метою перевірки. Різновидом контролю є фінансовий контроль.

Тема фінансового контрою на сучасному етапі є актуальною. Однією з найважливіших функцій фінансового управління є контрольна діяльність, зокрема, фінансовий контроль. При розгляді співвідношення фінансового контролю і державного управління, стає зрозуміло, що фінансовий контроль є засобом досягнення конкретного завдання, що стоїть перед державою, — установлення правопорядку і законності. Фінансовий контроль є досить складним та багатогранним явищем [1, 101с.].

Метою роботи є визначення завдання, ролі та місця фінасового контролю серед інститутів фінансового права, та шляхи вирішення основних

проблем. Значний внесок у розвиток і наукове обґрунтування державного фінансового контролю зробили такі науковці: Л.А. Савченко, Л.К. Воронова, О.Ю. Грачова, а також закордонні фахівці: А.-Д. Кохен , Ф. Мерчан, М. Симмоні.

Зрозуміти сутність фінансового контролю в повній мірі неможливо без вивчення причин його зародження та історичного розвитку. Історично саме виникнення грошових відносин, приводить до виникнення своєрідного об'єкта контролю —грошових ресурсів, це сприяло виділенню фінансового контролю із контролю за ресурсами [1, 31с.].

Фінансовий контроль в широкому розумінні органічно пов'язаний із фінансовою діяльністю держави, органів місцевого самоврядування, різноманітних підприємств, установ та організацій в процесі якої збираються та витрачаються кошти, що становлять національний доход країни, відбувається рух коштів від споживача до виробника тощо. Фінансовий контроль є одним із обов'язкових елементів ефективної фінансової діяльності не тільки держави, але й навіть будь-якого приватного підприємства. Фінансовий контроль є одним з видів фінансової діяльності держави щодо перевірки застосування встановлених законодавством методів контрольної діяльності, законності та раціональності дій суб'єктів господарювання в процесі утворення, розподілу й використанню грошових фондів держави. Фінансовий контроль крім того слугує важливим способом забезпечення законності та доцільності здійснюваної фінансової діяльності. Найважливішим напрямком діяльності органів державної влади є контроль за різними сферами громадського життя [2].

Фінансовий контроль охоплює своїм впливом суспільні відносини, що виникають у сфері фінансової діяльності держави, тобто в процесі збирання, розподілу й використання певних фондів коштів [3]. Питання про поняття фінансового контролю, його сутності й формах залишається дискусійним в економічній і юридичній літературі. Висновок про поширення фінансового контролю не тільки на фінансові, але й на певний комплекс господарських

відносин, є правильним, відповідним реальній дійсності. Для підтвердження цього висновку досить послатися на акти ревізії, перевірок господарськофінансової діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. Однак визнання даного положення навряд чи дає підстави для перейменування фінансового контролю у фінансово-господарський.

В результаті проведеного дослідження можемо зазначити, що фінансовий контроль тісно пов'язаний з фінансовою діяльністю держави, органів місцевого самоврядування, різноманітних підприємств, установ та організацій. Завданням державного фінансового контролю є забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни і раціональності у ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі. Також варто сказати, що фінансовий контроль посідає одне з основних місць серед інститутів фінансового права, фінансовий контроль є гарантом суверенітету держави, її цілісності та економічного процвітання, але на даний час роль фінансового контролю в діяльності держави не значна, оскільки не розроблений механізм правового регулювання даної діяльності. Для підвищення ролі фінансового контролю в Україні, вирішення основних проблем у державі, що пов’язані з цим питанням, необхідно реформувати систему фінансового контролю шляхом реалізації таких основних напрямів: створити необхідні умови для здійснення незалежного контролю за використанням фінансових ресурсів у державі; запровадити нову інформаційну систему, яка б забезпечила обмін необхідною інформацією між контрольними органами у державі; вирішити на законодавчому рівні питання, пов’язані з матеріальним забезпеченням працівників контролюючих органів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грачёва Е.Ю., Толстопятенко Г.П.. Рыжкова Е.А. Финансовый контроль. Москва, 2004. 270 с.

2. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Закон України від 08.02.2017 № 142-р., URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80 (Дата звернення 26.02.2019).

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. 572 с.

4. Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю: Закон України від 17.12.2016. № 158-р., URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-%D1%80 (Дата звернення 26.02.2019).

Ременюк Альона Валеріївна,
студентка групи ПМФ-18-1
ННІ права УДФС України
Науковий керівник:
Мацелик Михайло Олексійович,
к.ю.н., доцент
ННІ права УДФС України

ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Бюджетна політика держави має сприяти стійкому й ефективному соціально-економічному розвитку країни й кожного регіону. Від обсягів виділених регіонам коштів з державного та місцевих бюджетів і обсягів мобілізованих власними силами коштів залежить здатність регіонів та громад виконувати намічені цілі. Саме тому важливими є питання правового забезпечення фінансування регіонів, яке б забезпечувало належний рівень їх розвитку в усіх сферах.

Дослідженням питань, які пов’язані зі сферою фінансування соціально-економічного розвитку регіону присвячено праці таких науковців, як Розмислов О.М., Журавель В.В., Бадида М.П., Андрейченко О.А. та інших.

З теорії фінансового права можна визначити, що бюджетне фінансування – безповоротний, безвідплатний відпуск коштів з державного бюджету та місцевих бюджетів з метою виконання завдань і функцій держави та місцевих органів влади [1, с.193].

Фінансові ресурси регіону включають до свого складу усі місцеві бюджети й фонди (у тому числі трансферти з Державного бюджету, вилучення до Державного бюджету); ресурси підприємств та організацій усіх форм власності, крім фінансових посередників; довгострокові кредити банківських установ на розвиток господарського комплексу регіону; інвестиції з-за меж території (у тому числі кошти іноземних інвесторів); кошти населення [2].

За декілька останніх років відбулися суттєві зміни у нормативно-правовому забезпеченні фінансування регіонів та у системі міжбюджетних відносин. До таких основних змін слід віднести реформування місцевого самоврядування, створення об’єднаних територіальних громад, бюджетну децентралізацію. Так, наприклад, на законодавчому рівні закріплено здійснення фінансової підтримки, яка полягає в наданні коштів з Державного фонду регіонального розвитку на проекти, спрямовані на підтримку добровільного об’єднання територіальних громад, підготовлені відповідно до Бюджетного кодексу України, і надання коштів у вигляді субвенцій з державного бюджету для формування відповідної інфраструктури згідно зі стратегічними програмами розвитку територій та планами соціально-економічного розвитку [3] .

Основним джерелом формування бюджетів різних рівнів є розподіл державних податків і зборів та закріплення їхніх конкретних видів за державним та місцевими бюджетами на тривалий час. Це не тільки забезпечує самостійність бюджетів, але й активізує їх роль у проведенні державної політики, дає можливість суб’єктам місцевого самоврядування без втручання центральних органів влади формувати власні фінансові ресурси та

складати довгострокові перспективні прогнози соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Завдяки бюджетній децентралізації органи місцевого самоврядування отримали додатковий власний ресурс для розвитку економічної та соціальної сфери громад, модернізації інфраструктури, поточних та капітальних ремонтів за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку. Бюджетний кодекс визначає, що Державний фонд регіонального розвитку створюється у складі державного бюджету, а його кошти спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об’єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків, спортивної інфраструктури і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів [3].

Відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» [4] метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання. Тобто, можна зазначити, що цілями соціально-економічного розвитку регіонів є збільшення доходів, поліпшення освіти, харчування та охорони здоров'я, зниження рівня бідності, оздоровлення навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя.

Перелік таких цілей соціально-економічного розвитку широкий, саме тому політика держави щодо регіонів не повинна зводитися до вибудовування міжбюджетних відносин та реалізації окремих інвестиційних проектів. Невід’ємною частиною стратегії розвитку країни має стати вироблення єдиної регіональної політики, спрямованої на досягнення ключових цілей, що стоять перед країною в довгостроковій

перспективі [5, с.154]. Для цього необхідним є належне правове врегулювання питань, які стосуються фінансування регіонів та їх соціально-економічного розвитку. Адже, незважаючи на закріплення положень, які в певній мірі сприяють розвитку регіонів чи окремих територіальних громад, поза увагою залишається ще багато питань. Так, наприклад, Андрейченко О.А. зазначає, що рівень законодавчого забезпечення питань фінансування регіонального розвитку залишається на доволі низькому рівні через ряд причин, до яких автор відносить відсутність стабільності у нормативно-правовому забезпеченні, невідповідність фактично затверджених та нормативно встановлених сум фінансування коштами Державного фонду регіонального розвитку та інші [6 , с.109].

Отже, фінансування соціально-економічного розвитку регіонів є одним з найвагоміших інструментів державної регіональної політики. Можливості його застосування перебувають у прямій залежності від наявності коштів, що виділяються на розвиток територій, а ефективність застосування – від здатності регіонів ці кошти використати. Саме тому для належного функціонування цього інструменту необхідним є таке правове регулювання, яке б було підґрунтям для ефективного фінансування соціально-економічного розвитку регіону, яке б забезпечувало явний результат. Ефективне фінансове забезпечення регіонального та місцевого розвитку вимагає поєднання використання коштів Державного та місцевих бюджетів та активізації внутрішнього потенціалу територій задля самостійного формування джерел фінансування місцевого розвитку. Регіони в Україні мають істотний потенціал розвитку, який за певних умов може стати додатковим джерелом зростання рівня економічного росту країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волощук М.Г. Фінансове право : навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. С.244.

2. Бадида М.П. Концептуальні засади фінансового забезпечення реалізації регіональної політики / М. П. Бадида, І. І. Жук // Бізнес Інформ. 2014. № 4. - С.39-44.

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 року №2456-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 2010 р. С.1778. Ст. 572.

4. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 року №156-VIII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. С.721. Ст.90.

5. Розмислов О.М. Дослідження умов фінансування соціально-економічного розвитку регіонів / О. М. Розмислов // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2014. № 8. С. 154-158.

6. Андрейченко О.А. Нормативно-правове забезпечення фінансування регіонального розвитку / О. А. Андрейченко // Економічний простір. 2016. № 115. С. 99-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_115_11.

Савчук Марія Володимирівна
здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти
ННІ права Університет ДФС України
Науковий керівник: **Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна**
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університет ДФС України

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВАЛЮТУ ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ»: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Закон України «Про валюту та валютні операції» (далі – Закон) був прийнятий 21 червня 2018 року, проте в силу вступив лише 7 лютого 2019 року. Прийняття даного нормативно-правового акту, що було необхідним полегшення проведення валютних операцій, забезпечення фінансової стабільності в Україні, виконання зобов’язань взятих Україною з одного боку та Європейським Союзом з іншого тощо. За основу законодавець взяв

принцип «дозволено все, що не заборонено» на відміну від Декрету Кабінету міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», який науковці вважають дореволюційним, *оскільки був* запроваджений у період, коли потрібно було стримати відплив капіталу з країни на тлі трансформаційних процесів. Та чи принесуть дані нововведення позитивні зміни – побачимо згодом.

Дослідженням питань валютного законодавства в Україні присвячені праці таких вчених як А. Баронін, Ю. Бездітко, Я. Белінська, О. Береславська, С. Кулицький, С. Науменкова, Е. Найман, М. Савлук, А. Сомик та інші. Питання дослідження оновленого валютного регулювання постало із прийняттям нового Закону і натепер залишається нерозглянутим як у науковому так і в практичному сенсі.

Деякі дослідники вважають, що новий Закон містить багато прогресивних норм як для бізнесу, так і для населення: тепер вони зможуть спокійно купувати акції іноземних компаній, відкривати рахунки в банках інших країн тощо.

Також, новим Законом передбачено скасування індивідуальних ліцензій на валютні операції, що спричинить за собою можливість вільного прозорого інвестування без особливих дозвільних процедур за кордон, наприклад для купівлі нерухомості, корпоративних прав, цінних паперів. Залишається всього два типи ліцензій на операції з валютою: банківська і валютна. Перша – для банків, друга – для небанківських установ.

Скасування обов’язкової реєстрації в НБУ залучених від нерезидентів кредитів має стати стимулом кредитування українського бізнесу іноземними інвесторами (НБУ потрібно буде повідомляти про залучення коштів тільки за фактом)[1]. Скасування граничного строку розрахунків за зовнішньоекономічними операціями і санкцій, які випливають із цього повинно істотно спростити ведення бізнесу на підставі зовнішньоекономічних контрактів.

Важливим моментом є скасування обмеження в 180 днів розрахунків за експортно-імпортними операціями, через що раніше контролюючі органи могли блокувати роботу компаній-порушників цієї норми. Разом з тим, НБУ і Державна фіскальна служба України, як і раніше, будуть мати право вимагати у юридичних осіб всі документи, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю.

Населення зможе купувати-продавати валюту і переводити валюту на суму до 150 тисяч гривень. Такі новації спростять життя численним трудовим мігрантам, бо у них з'явиться законна можливість офіційно тримати гроші в іноземних банках, переводити їх з банківської картки в Україну і назад. Частина коштів трудових мігрантів тепер частіше залишатиметься за кордоном.

Як зазначає Артур Загородников, заступник голови правління банку ПУМБ, як наслідок дії закону банки зможуть залучати нових клієнтів, розширювати продукти для задоволення попиту клієнтів, збільшити обсяги валютних операцій [2]. Також у банків з'явиться можливість надавати аналітичні, консультаційні, а також послуги за проведення операцій щодо придбання/продажу цінних паперів іноземних емітентів. Бізнес, розуміючи відсутність законодавчих обмежень, зможе впевнено працювати і тривало планувати свою діяльність на внутрішньому ринку.

До того ж закон повинен підвищити інвестиційну привабливість країни, що призведе до припливу іноземних інвестицій.

Проте як вважають деякі науковці, що норми певних статей в законі виписані слабо або розмито, що може серйозно ускладнити на практиці реалізацію принципу «дозволено все, що прямо не заборонено». Наприклад, можливість (хоч і з підзвітністю) вводити обмежувальні заходи, вимоги до підтверджувальних документів [3].

До того ж скасування валютного контролю для угод з купівлі та переказу валюти на суму до 150 тисяч гривень в еквіваленті не зовсім ефективне. Для бізнесу, особливо великого, цей еквівалент занадто малий,

оскільки йому доводиться працювати з великими обсягами грошових коштів [4]. Згідно з новим законом, права банків розширяться. Вони, наприклад, зможуть вимагати від компаній та фізичних осіб документи за проведеними операціями і віддавати потім на перевірку НБУ. Тобто банки будуть виконувати своєрідну роль агентів НБУ і контролювати фінансові операції замість нього.

Таким чином, у зв'язку з прийняттям нового Закону здійснення валютних операцій буде спрощено в кілька разів. Безперечно є певні недоліки у процесі здійснення валютного регулювання, проте він відповідає сучасним реаліям XXI століття. І тому, прийняття даного нормативно-правового акту є величезним кроком вперед для національного валютного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Валютна лібералізація в Україні: що швидше, то краще: Є.Степанюк.2018. URL: https://dt.ua/macrolevel/valyutna-liberalizaciya-v-ukrayini-scho-shvidshe-to-krasche-270306_.html (дата звернення: 13.02.2019).

2. Про валюту та валютні операції: Закон України. Плюси і мінуси валютної лібералізації. 2018. URL: https://ua.112.ua/statji/zakon-pro-valiutu-pliusy-i-minusy-valiutnoi-liberalizatsii-451502.html (дата звернення: 13.02.2019).

3. Чому для України важливий закон про валюту та в чому його небезпека: Ю.Григоренко. 2018. URL: https://ua.112.ua/statji/zakon-pro-valiutu-pliusy-i-minusy-valiutnoi-liberalizatsii-451509.html (дата звернення: 13.02.2019).

4. Новий закон про валюту від НБУ: до чого готуватися Україні: М.Репко.2018. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/17/628105/ (дата звернення: 13.02.2019)

Солонська Любов Аркадіївна,
Студентка групи ПМФ-18-1
ОКР магістр 1-го року навчання
Національного університету
державної фіскальної служби України
Науковий керівник: **Касьяненко Любов Михайлівна,**
д.ю.н., професор, професор кафедри фінансового права

ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Органи держави, які функціонують за межами державної території України діють в двох правових полях: міжнародного та національного права. Саме норми міжнародного права, що формують положення міжнародних договорів формують базовий правовий статус закордонних дипломатичних установ України, який деталізований положеннями національного права держави, яким встановлені функції, завдання, принципи, повноваження, права та обов'язки таких органів держави.

Відповідно до ч. 4 ст. 5 Закону України "Про дипломатичну службу" [1] закордонні дипломатичні установи України є постійно діючими органами дипломатичної служби, основними завданнями яких є представництво України в державах перебування або при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, відстоювання національних інтересів України, виконання консульських функцій, у тому числі захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном. Закордонними дипломатичними установами України є: 1) Посольство України; 2) Посольство України з резиденцією Надзвичайного і Повноважного Посла України в Києві; 3) Постійне представництво України при міжнародній організації; 4) Представництво України при міжнародній організації; 5) Місія України при міжнародній організації; 6) консульська

установа України (Генеральне консульство України, Консульство України, Віце-консульство України та Консульське агентство України).

Складовою національного правового регулювання діяльності закордонних дипломатичних установ є фінансово-правове регулювання, предметом якого є зокрема і питання спеціального фінансово-правового статусу закордонних дипломатичних установ України у бюджетних правовідносинах, участь в яких дає можливість забезпечити їх функціонування бюджетними коштами.

Фінансово-правовий статус закордонних дипломатичних бюджетних установ базується на їх адміністративно-правовому та цивільно-правовому статусах. Так, до основних елементів цивільно-правового статусу закордонних дипломатичних установ, які впливають на їх фінансовий статус слід віднести: 1) належність до юридичних осіб публічного права; 2) їх організаційно-правову форму установи; 3) закріплення за ними майна на праві оперативного управління; 4) некомерційність; 5) автономність від засновника у договірних відносинах, право мати рахунки в банку та звертатися до суду. Відповідно до ч. 2 ст. 42 Закону України “Про дипломатичну службу” закордонні дипломатичні установи України мають самостійний баланс, печатку із своєю назвою, а також рахунки в банках держав акредитації.

До основних елементів адміністративно-правового статусу закордонних дипломатичних установ належить: 1) їх статус органу держави; 2) пряме підпорядкування Міністерству закордонних справ України; 3) належність до органів виконавчої влади; 4) закріплення за ними господарсько-розпорядчих повноважень; 4) право на одержання фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України. Статус, завдання та функції закордонних дипломатичних установ України визначаються Законом України “Про дипломатичну службу” та Положенням про закордонні дипломатичні установи України, яке затверджується Президентом України.

Фінансово-правовий статус закордонних дипломатичних установ України включає в себе, зокрема їх податково-правовий статус, встановлений Податковим кодексом України, як: 1) юридичних осіб - резидентів; 2) неприбуткових організацій, які не є платниками податку на прибуток підприємств. В свою чергу бюджетно-правовий статус закордонних дипломатичних установ України включає в себе:

1) статус бюджетної установи, який передбачає: а) вони повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету та є неприбутковими (п. 12 ч. 1 ст. 2 БК України); б) не мають права здійснювати запозичення у будь-якій формі (крім випадків, передбачених цим Кодексом) або надавати юридичним чи фізичним особам кредити з бюджету (якщо не встановлено відповідні бюджетні призначення на надання кредитів з бюджету) (ч. 4 ст. 16 БК України) [2] ;

2) статус закордонної дипломатичної бюджетної установи, який передбачає: а) надходження коштів на рахунки в іноземній валюті; б) формування і використання закордонними дипломатичними установами України коштів державного бюджету на здійснення заходів щодо захисту прав та інтересів громадян України за кордоном здійснюється в порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України, зокрема постановою від 11 липня 2012 р. № 651;

3) підпорядкування Міністерству закордонних справ України – відповідно до ч. 7 ст. 51 БК України видатки, пов'язані з функціонуванням закордонних дипломатичних установ України, включаючи видатки на утримання їх працівників (крім військових аташе), здійснюються виключно через Міністерство закордонних справ України, яке відповідно до п. 24 ч. 2 ст. 8 Закону України “Про центральні органи виконавчої влади” [3];

4) право на бюджетні асигнування - повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження (п. 6 ч. 1 ст. 2 БК України) та надається головним

розпорядником бюджетних коштів – Міністерством закордонних справ України в межах встановленого йому бюджетного призначення;

5) статус нижчестоящого розпорядника бюджетних коштів, яким виступає “бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов’язань за енергосервісом та здійснення витрат бюджету” (п. 47 ч. 1 ст. 2 БК України) [2].

6) право мати кошторис, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень (п. 30 ч. 1 ст. 2 БК України);

7) право на одержання власних надходжень, які належать до доходів бюджету (п. 23 ч. 1 ст. 2 БК України), та визначаються як “кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності” (п. 15 ч. 1 ст. 2 БК України), види яких визначені ч. 4 ст. 13 БК України, а порядок їх надходження врегульований зокрема Постановою Кабінету Міністрів “Про затвердження Порядку зарахування до державного бюджету та використання коштів, отриманих за вчинення консульських дій за межами України” [4];

8) право на відкриття рахунків в закордонних банках, на які надходять кошти з Єдиного казначейського рахунку на якому консолідуються кошти державного бюджету (п. 21-1 ч. 1 ст. 2 БК України) та власні надходження закордонних дипломатичних бюджетних установ України, оскільки “Кошти, отримані за вчинення консульських дій за межами України, зараховуються на окремий поточний рахунок відповідного дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном, відкритий у банківській

установі держави місцезнаходження” (п. 2 Порядку, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2001 р. № 381) [4]. Відповідно до ч. 9 ст. 13 БК України заборона відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів органами державної влади не поширюється на розміщення закордонними дипломатичними установами України бюджетних коштів на рахунках іноземних банків. Кошти, отримані закордонними дипломатичними установами України як плата за розміщення належних їм бюджетних коштів на поточних рахунках іноземних банків надходять до загального фонду Державного бюджету України (ч. 2 ст. 29 БК України), проте власні надходження закордонних дипломатичних установ України – до спеціального [2];

9) учасник бюджетного процесу, оскільки відповідно до ч. 3 ст. 19 БК України ними “є органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами)”;

10) право на взяття бюджетних зобов’язань, при цьому відповідно до ч. 3 ст. 2 Закону України “Про публічні закупівлі” дія цього закону не поширюється на випадки, якщо предметом закупівлі є товари, роботи і послуги, закупівля яких здійснюється закордонними дипломатичними установами [5].

Отже, закордонні дипломатичні установи України є учасниками бюджетного процесу, які є бюджетними установами окремого виду, наділеними спеціальним фінансово-правовим статусом – закордонних дипломатичних бюджетних установ, який має власні ознаки та склад елементів, дослідження якого дасть можливість розкрити проблеми його правового регулювання та усунути існуючі проблеми їх казначейського обслуговування.

Список використаних джерел

1. Про дипломатичну службу : Закон України від 20.09.2001 р. № 2449-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19.

2. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542- III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17.
3. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 року № 3166-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17 .
4. Про затвердження Порядку зарахування до державного бюджету та використання коштів, отриманих за вчинення консульських дій за межами України: постанова Каб. Міністрів від 23.04.2001 р. № 381. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381-2001-%D0%BF .
5. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19 .

Харченко Анастасія Андріївна,
Здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Науковий керівник:
Мацелик Михайло Олексійович,
к.ю.н., доцент ННІ права Університету
ДФС України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ МИТНОГО БРОКЕРА В УКРАЇНІ

Одним із основних аспектів інтеграції України у європейський простір, що відбувається на підставі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, є удосконалення національного митного законодавства, в тому числі гармонізація з міжнародними стандартами та європейськими вимогами.

Сучасні тенденції розвитку митного регулювання полягають у забезпеченні максимального сприяння та спрощення переміщенню товарів і транспортних засобів через митний кордон. В контексті цього, важливу роль відіграє інститут митного брокера, сутність якого полягає у здійсненні підприємницької діяльності з надання послуг з декларування товарів та

транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України [1].

Про стрімкий розвиток інституту митного брокера та актуальність в його ефективному правовому забезпеченні свідчать відомості Реєстру підприємств, яким надано дозвіл на провадження митної брокерської діяльності (далі по тексту – Реєстр). Відповідно до Реєстру, станом на 11 лютого 2019 року п’ять тисяч дев’ятсот сімдесят чотири підприємства в Україні отримали дозвіл на провадження митної брокерської діяльності [2].

На думку Міщенко І. В.: «Митний брокер – це комерційна організація, діяльність якої укладається в представленні інтересів замовника в митниці, а також здійсненні операцій по митному оформленню товарів і транспортних засобів від власного імені, але за рахунок і з доручення замовника. Відносини між клієнтом і митним брокером будуються на договірній основі. Брокер виступає посередником між відправником вантажу, вантажоодержувачем і перевізником з одного боку, і державою в особі митних органів з іншої» [3].

Правове забезпечення діяльності митних брокерів в Україні розпочалось з Положення «Про діяльність митних брокерів на території України», затвердженого Наказом Державного митного комітета України №173 від 04.09.1992 року (далі по тексту – Положення). В Положенні вперше були закріплені вимоги до особи митного брокера, його прав і обов`язків та особливості здійснення відповідної посередницької діяльності.

Станом на сьогодні першочерговим нормативно-правовим актом, на основі якого функціонує інститут митного брокера в Україні є Митний кодекс України від 13 березня 2012 року (далі по тексту – Кодекс).

Проте, варто зазначити, що чинний Митний кодекс України присвячує митній брокерській діяльності досить незначну увагу. Тільки чотири статті Кодексу безпосередньо регулюють інститут митного брокера.

Звичайно, в контексті розгляду правового забезпечення діяльності інституту митного брокера, не можна не врахувати загальні положення Кодексу щодо здійснення органами доходів і зборів контролю за окремими

видами діяльності підприємств. Відповідно до частини першої ст. 404 Митного кодексу України до видів діяльності, контроль за провадженням яких здійснюється органами доходів і зборів, належить, зокрема, митна брокерська діяльність. Згідно статті 406 Кодексу, дозвіл надається Державною фіскальною службою України та Адміністрацією Державної прикордонної служби України. Підприємства, які отримали такі дозволи, згідно зі статтею 405 Кодексу, включаються до реєстру митних брокерів, що ведеться Державною фіскальною службою України [1].

Подання та розгляд заяв щодо провадження митної брокерської діяльності, а також надання, переоформлення, анулювання чи зупинення дії дозволу на провадження митної брокерської діяльності, регулюється наказом Міністерства фінансів України від 04.08.2015 № 695 «Про діяльність митних брокерів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.08.2015 за № 1036/27481 [4].

В свою чергу, важливу роль в правовому забезпеченні діяльності інституту митного брокера також відіграє Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 року. В якому законодавець припинив ліцензування митної брокерської діяльності, а ліцензії на провадження митної брокерської діяльності визнаються недійсними.

Таким чином, перелік нормативно-правових актів, що забезпечують регулювання діяльності інституту митного брокера в Україні є досить розгалуженим, що з одного боку є позитивним явищем, а з іншого – призводить до появи правових колізій та прогалин.

По-перше, належним чином не врегульовано питання щодо належного контролю за митною брокерською діяльністю, що призводить до порушення вимог митного законодавства та недовіри зі сторони органів держаної влади.

По-друге, існує суттєва відмінність у термінології, що застосовується в чинному законодавстві України, у сфері здійснення контролю за діяльністю митних брокерів.

Відтак, відповідно до Митного кодексу України, контроль за діяльністю митних брокерів покладено на органи доходів і зборів, які безпосередньо здійснюють державну митну справу. Проте, станом на сьогодні, в Україні юридично не існує органів доходів і зборів, а їхні функції виконує вже зовсім інший орган державної виконавчої влади – Державна фіскальна служба України.

Таким чином, нагальною потребою є внесення відповідних змін до Митного кодексу України, з урахуванням актуального юридичного статусу та особливостей державних органів, на які покладено обов`язки з реалізації державної політики в сфері митної справи та боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства.

Як висновок необхідно зазначити, що інститут митного брокера існує в більшості економічно розвинених країнах світу і Україна не є виключенням з цього переліку. Тому, зважаючи на обраний Україною напрям інтеграції у європейський простір та з метою підвищення якості митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон, розвиток інституту митного брокера та покращення його правового забезпечення є необхідною та важливою ланкою в цьому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Митний кодекс України: Кодекс від 13.03.2012 №4495-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17.
2. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/reestri/94921.html.
3. Міщенко І. В. Митні посередники в України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку// Митна справа №3(75). – 2011р. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/ms/2011_3/44.pdf.

4. Про діяльність митних брокерів: Наказ Міністерства фінансів від 04.08.2015 №693 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1036-15.

Хом'як Максим Богданович,
Шклярук Олександр Валерійович
курсанти взводу ПМПФ-16-3
факультету податкової міліції УДФСУ
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н., доцент,с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

На сьогоднішній день в Україні є актуальною проблема фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Місцеві бюджети займають провідне місце в фінансовій системі України, а місцеві податки і збори, є складовою податкової системи України. Українську економіку на сучасному етапі розвитку неможливо уявити без удосконалення податкової діяльності держави та її складової – місцевих податків.

На роль місцевих податків у формуванні місцевого бюджету у свій час звернули увагу і працювали над цим питанням такі вітчизняні науковці: В. Андрущенко, Н. Блащук, О. Василик, О. Кириленко, М. Кучерявенко, А. Крисоватий, В. Павлов, В. Сутормінa, О. Сунцова, Л. Нікітіна, Л. Тарангул, В. Федосов, С. Юрій, та ін. Вони особливу увагу приділили ролі місцевого оподаткування у фінансовому забезпеченні повноважень органів місцевого самоврядування, а також механізму їх справляння.

Основним завданням державної податкової політики є наповнення державного бюджету, а обсяг фінансування видатків місцевих бюджетів повністю залежить від ефективності діяльності органів місцевого самоврядування у залученні коштів до їх дохідної частини. Зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування є одним з основних завдань

перетворення місцевих бюджетів у ефективний інструмент соціально-економічного розвитку територій. В останні роки частка доходів місцевих бюджетів стрімко зменшується, і в той же час кількість місцевих проблем, які потребують негайного вирішення збільшуються.

Відповідно до ч.3 ст. 8 Податкового кодексу України місцеві податки – це податки встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. У ст. 10 Податкового кодексу України визначений перелік місцевих податків, зокрема до них відносяться такі, як: податок на нерухоме майно та єдиний податок [1].

На нашу думку саме місцевим бюджетам, як основним фінансовим базам органів місцевого самоврядування, належить особливе місце в бюджетній системі нашої держави. Важлива роль відводиться місцевим бюджетам в соціально-економічному розвитку території. Саме з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації і іншого. Тобто, дійснюються видатки на соціальний захист населення.

Відповідно до ст. 71 Бюджетного кодексу України надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів включають:

1) плата за надання місцевих гарантій ;

2) кошти пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту, отримані відповідно до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності";

3) 10 відсотків коштів від використання (реалізації) частини виробленої продукції ;

4) 90 відсотків коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них;

5) капітальні трансферти (субвенції) з інших бюджетів;

6) кошти від повернення кредитів, наданих з відповідного бюджету, та відсотки, сплачені за користування ними;

7) і інші передбачені цим кодексом [3].

Варто відмітити, що практика свідчить про недостатність дохідної бази місцевих бюджетів для забезпечення виконання функцій, покладених на місцеве самоврядування. У зв'язку з цим актуальними є проблеми формування доходів місцевих бюджетів та забезпечення їх фінансової автономії. В цілому, проведений аналіз структури надходжень місцевих податків в бюджетах органів місцевого самоврядування свідчить про те, що, не зважаючи на введення Податкового кодексу у 2010 році, фінансова самостійність бюджетів органів місцевого самоврядування не покращилась, адже місцеві податки займають лише невелику частину у податкових надходженнях місцевих бюджетів.

У законі «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Доходи місцевих бюджетів районних рад у містах формуються відповідно до обсягів повноважень, що визначаються відповідними міськими радами. У дохідній частині місцевого бюджету починаючи з 1998 року окремо виділяються доходи, необхідні для виконання власних повноважень, і доходи, необхідні для забезпечення виконання делегованих законом повноважень органів виконавчої влади [4].

Значних змін на сьогодні у законодавстві стосовно джерел формування дохідної частини місцевих бюджетів не відбулося, крім того, що:

1) з 1 січня 2018 року до місцевих бюджеті зараховуватиметься:

- 5% рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату, з яких 2% – до обласних

бюджетів та 3% – до бюджетів міст обласного значення, об’єднаних територіальних громад та районів;

- 100% єдиного податку, що сплачується платниками єдиного податку четвертої групи (сільгосптоваровиробники)[5].

Аналізуючи принципи побудови системи оподаткування, які були викладені в ЗУ «Про систему оподаткування» (який втратив чинність) вважаємо за доцільне звернути увагу на такі принципи :

– стимулювання науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції;

– стимулювання підприємницької виробничої діяльності та інвестиційної активності, тобто введення пільг щодо оподаткування прибутку (доходу), спрямованого на розвиток виробництва;

– обов'язковість – впровадження норм щодо сплати податків і зборів;

– соціальна справедливість – забезпечення соціальної підтримки малозабезпечених верств населення шляхом запровадження економічно обґрунтованого неоподатковуваного мінімуму доходів громадян та застосування диференційованого і прогресивного оподаткування громадян, які отримують високі та надвисокі доходи [2].

Вважаємо, що ці принципи є базовими для ефективної побудови системи оподаткування.

Аналізуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що за правильного механізму функціонування місцевих податків, вони можуть стати значним джерелом наповнення місцевого бюджету, як це є в провідних країнах світу. Місцеві податки повинні стати основою самостійності місцевих бюджетів. Вважаємо, що для забезпечення фінансової незалежності адміністративно-територіальних одиниць в Україні необхідно розширити права органам місцевої влади щодо формування бюджету, і саме використання цього бюджету у власних інтересах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення : 21.02.2019).

2. Закон України: Про систему оподаткування від 25.06.1991. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12(втратив чинність ,дата звернення : 21.02.2019).

3. Бюджетний кодекс України від 2010, № 50-51. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (дата звернення : 21.02.2019).

4. Закон України : Про місцеве самоврядування в Україні від 21 травня 1997 р., N 280/97-ВР. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80 (дата звернення : 21.02.2019).

5. Формування місцевих бюджетів на 2018 рік: особливості розрахунків. Частина І. Автор*:* координатор напрямку місцеві бюджети Проектного офісу секторальної децентралізації Галина Маркович. URL: https://decentralization.gov.ua/news/6540 (дата звернення : 21.02.2019).

Худенко Юлія Олександрівна,
Поліщук Вікторія Вадимівна
курсанти 3 курсу факультету
підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції
Національного університету
ДФС України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н.,доцент,
доцент кафедри фінансового права
Національного університету
ДФС України

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНІ

Стабільний розвиток України можливий лише за умови стійкого фінансового стану, основу якого складають державний та місцеві бюджети. Однією із складових фінансової політики є фіскальна поліика, частиною якої є податкова політика. Вагоме значення для формування бюджетів має сплата податків та зборів на підставі податкового законодавства. Від обсягу податкових надходжень залежить можливість держави забезпечувати виконання завдань та функцій, пов'язаних із фінансуванням бюджетної сфери, соціальним захистом громадян, утриманням органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фінансуванням програм щодо розвитку освіти, науки, охорони здоров'я тощо. За цих умов важливу роль відіграє ефективність правового регулювання податкових відносин, яка більшоюміроюобумовленадосконалістюподатковогозаконодавстваУкраїни.

Дану тему досліджує такі вчені, як: Й.М. Бескид, З.С. Варналій, О.Д. Василик, Л.М. Демиденко, А.П. Загородній, А.І. Крисоватий, М.П. Кучерявенко, Л.М. Касьяненко, І.О. Лютий, Я.В. Литвиненко, І.А. Майбуров, В.М. Опарін, Р.В. Скляров, А.М. Соколовська, Л.Л. Тарангул та інші.

Метою дослідження, є визначення та аналіз актуальних проблем податкової політики та шляхів її розвитку.

Динамічність податкового законодавства України вимагає міцної наукової основи, тому дослідження окремих проблем податкових правовідносин є важливим для законодавчої практики. Усе більшої актуальності набувають проблеми вдосконалення правового регулювання податкових відносин, оскільки нормами податкового права регулюються відносини, що виникають з приводу обчислення й сплати податків і зборів, обліку платників податків і зборів, подання податкової звітності, здійснення податкового контролю, притягнення до відповідальності за порушення податкового законодавства, а також оскарження рішень і дій (бездіяльності) контролюючих органів та їх посадових осіб.

Виходячи з об’єктивних умов функціонування ринкової економіки, організація податкової політики ґрунтується на таких принципах:

· сума сплаченого податку повинна бути еквівалентною вартості отримуваних від держави благ і послуг;

· об’єктом оподаткування може бути тільки дохід, а не його джерело і розмір витрат;

· податок має бути пропорційним доходові;

· усі податки повинні мати цільове призначення;

· умови оподаткування мають бути простими і зрозумілими платникові;

· платники податків мають бути проінформовані урядом про використання сплачених ними податків;

· нові податки вводяться тільки на покриття відповідних витрат, а не для ліквідації бюджетного дефіциту. [1]

Діюча податкова система України у зв’язку з великим податковим навантаженням на суб’єктів господарювання нетільки не сприяє становленню ринкових відносин, але й обмежує розвиток підприємницької та інвестиційної діяльності, не стимулює населення до чесноїпраці, накопичення власності, несприяє досягненню соціальних і політичних цілей реформування суспільства у напрямку соціально орієнтованої ринкової економіки.

Основними недоліками податкової системи України є: відсутність цілісної концепції її побудови та правового підґрунтя організації податкових відносин; зосередження на фіскальній ролі податків із втратою регулюючого впливу; можливість ухиляння від сплати податків; скорочення податкових надходжень; сприяння розширенню тіньового сектора економіки.

Оцінка результативності діючої податкової системи дозволила сформулювати вимоги до системи оподаткування та принципи державного регулювання податкової системи, які враховують соціальноекономічну ситуацію в Україні та стратегічні завдання реформування національної економіки. Податкова система повинна забезпечувати збільшення податкових надходжень за рахунок розширення бази оподаткування та легалізації тіньового сектора економіки, стимулювати розвиток виробництва, гарантувати стабільність та рівномірність податкових надходжень до державного бюджету, сприяти узгодженню загальнодержавних і місцевих інтересів і включати економічно обґрунтовані податки і податкові ставки. [2]

Приведення податкової системи у відповідність до вимог нинішнього етапу соціально-економічного розвитку країни вимагає суттєвих змін в державному регулюванні податкової системи, реформування структури податків, запровадження обґрунтованих податкових ставок. Основні бюджетоформуючі податки чинної системи (податок на додану вартість та податок на прибуток підприємств) не забезпечують виконання вимог до податкової системи та не відповідають умовам нинішнього етапу соціально-економічного розвитку України.

Отже, підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що перехідУкраїни до ринкової економіки потребує значних витрат на перебудову інфраструктури діяльності держави, переведення виробництва на випуск конкурентоспроможної продукції, запровадження нових технологій. Для цього необхідні фінансові ресурси як державі, так і суб’єктам господарювання. Від того, як раціонально діятиме податкова політика у регулюванні відносин із підприємствами щодо надходження податків до

бюджетів, залежить забезпечення умов розвитку відповідно до законів ринкової економіки і дотримання вимог науково-технічного прогресу. Реформування чинної податкової системи повинно відбуватися у напрямку подолання даних проблем й створення сприятливих умов для вітчизняних товаровиробників, стимулювання вкладення коштів у інвестиційні програми. З метою формування раціональної податково політики необхідно використовувати регулюючу функцію податкової системи у вигляді надання пільгового оподаткування, зробити пільги більш прозорими та підвищити їх стимулюючі і регулюючі властивості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий Кодекс України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

2. Ісаєва Н. К. удосконалення податкового законодавства України в сучасний період [Електронний ресурс] / Наталія Карлівна Ісаєва. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0/Downloads/Chkup_2015_3_31.pdf.

Целип Ігор Степанович,
Воронко Ліліана Михайлівна,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ННІ права Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Шакірова Олена Вадимівна,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри фінансового права

РИНКИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЯК ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Розглядаючи відносини на ринках фінансових послуг у тій частині, яка охоплюється сферою фінансово - правового регулювання, слід зазначити про вплив норм фінансового права, що значною мірою пов’язано зі здійсненням фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування. В даний час, із розвитком науки фінансового права та

дослідженням нових категорій і понять через призму категорії публічності, прийнято розглядати категорії «фінансова діяльність держави» та «фінансова діяльність органів місцевого самоврядування» через категорію «публічна фінансова діяльність». Тому можна сказати, що публічна фінансова діяльність являє собою систематичну та планову діяльність держави та органів місцевого самоврядування у сфері формування, розподілу та використання публічних фондів коштів із метою виконання покладених на них завдань і функцій та задоволення публічного інтересу.

Особливість фінансових правовідносин полягає в тому, що вони: 1) являють собою юридичну форму вираження та закріплення фінансових відносин, які в свою чергу є формою відповідних економічних відносин; 2) причиною, першоосновою виникнення, зміни і припинення фінансових правовідносин є фінансова діяльність держави, яка являє собою планомірний процес мобілізації, розподілу і витрачання централізованих і децентралізованих фондів коштів з метою виконання державою своїх завдань і функцій; 3) фінансові правовідносини мають майновий характер; 4) однією зі сторін фінансових правовідносин завжди виступає держава в особі уповноваженого державного органу (органу місцевого самоврядування). Саме держава, здійснюючи фінансову діяльність, зацікавлена в ефективності і раціональності процесів мобілізації, розподілу, використання фінансових ресурсів і тому для задоволення потреб публічного характеру вона наділяє свої органи владними повноваженнями, у результаті чого фінансові правовідносини реалізуються за принципом «команда-виконання»: державні органи видають розпорядження, що є обов’язковими для виконання іншими учасниками цих правовідносин. [1].

Державне регулювання ринків фінансових послуг здійснюється: 1. Національним Банком України - щодо ринку банківських послуг. На НБУ покладено виконання таких функцій: визначення та проведення грошово-кредитної політики; здійснення емісії національної валюти України та організація її обігу; кредитор останньої інстанції для банків; встановлення

для банків правил проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності; здійснення банківського регулювання та нагляду; здійснення погодження статутів банків і змін до них, ліцензування банківської діяльності та операцій у передбачених законом випадках, ведення Державного реєстру банків, Реєстру аудиторських фірм; здійснення сертифікації тимчасових адміністраторів і ліквідаторів банку.

2. Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку - щодо ринку цінних паперів та похідних цінних паперів. Основними завданнями Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку є: 1) координація діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та їх похідних; 2) здійснення державного регулювання та контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних на території України; 3) сприяння розвитку ринку цінних паперів, тощо; 4) видача ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів та забезпечує контроль за такою діяльністю, в тому числі за банками.

3. Національною комісією - щодо інших ринків фінансових послуг. Основними завданнями Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг є: розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування; здійснення державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства; сприяння інтеграції ринків фінансових послуг в європейський та світовий ринки фінансових послуг.

Мета державного регулювання ринків фінансових послуг полягає у:

1) проведенні єдиної та ефективної державної політики у сфері фінансових послуг; 2) захисті інтересів споживачів фінансових послуг; 3) створенні сприятливих умов для розвитку та функціонування ринків фінансових послуг; 4) створенні умов для ефективної мобілізації і розміщення фінансових ресурсів учасниками ринків фінансових послуг з урахуванням інтересів суспільства; 5) забезпеченні рівних можливостей для

доступу до ринків фінансових послуг та захисту прав їх учасників; 6) додержанні учасниками ринків фінансових послуг вимог законодавства; 7) запобіганні монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції на ринках фінансових послуг; 8) контролі за прозорістю та відкритістю ринків фінансових послуг; 9) сприянні інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», прийнятого 12 липня 2001 року [2], до фінансових послуг належать: 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків; 2) довірче управління фінансовими активами;
3) торгівля валютними цінностями; 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення; 5) фінансовий лізинг; 6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту; 7) надання гарантій та поручительств; 8) переказ коштів; 9) послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення; 10) професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню; 11) факторинг; 12) адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах; 13) управління майном для фінансування об’єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю"; 14) операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів; 15) банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність".

Учасниками ринку фінансових послуг законодавством визначені юридичні особи та фізичні особи – суб’єкти підприємницької діяльності, які мають право надавати фінансові послуги на території України, та споживачі таких послуг. Постає питання: чи є особи, які надають посередницькі послуги на ринках фінансових послуг, учасниками ринку фінансових послуг. Про них

не йдеться у законі , так само, як і про розуміння поняття «посередницька послуга». Але дане поняття ми можемо зустріти у Постанові Верховного Суду «Про стягнення заборгованості за договором про надання посередницьких послуг» [3], у Постанові Кабінету Міністрів України «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збереження та функціонування національної еталонної бази» [4], та в інших нормативно-правових актах.

Отже, необхідно ввести зміни до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» задля вдосконалення нормативно – правового регулювання і захисту інтересів учасників ринку фінансових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кучерявенко М. П. Підручник / М. П. Кучерявенко // Фінансове право / М. П. Кучерявенко. – Харків: "Право", 2010.

2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України: від 12.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002.– № 1.– Ст. 1.

3. Про стягнення заборгованості за договором про надання посередницьких послуг: постанова Верховного Суду України : від 09.03.2004 р. № 9/354/2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v54_2700-04.

4. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збереження та функціонування національної еталонної бази: постанова Кабінету Міністрів України: від 14.09.2011 р. № 967[Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/967-2011-%D0%BF.

Цісар Ганна Ігорівна,
Шепель Жанна Анатоліївна
студентки 4 курсу ННІ Права
Університету державної Фіскальної служби України
Науковий керівник: Субіна Тетяна Володимирівна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної Фіскальної служби України

ПИТАННЯ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Високий рівень відкритості національної економіки та прискорення темпів світової фінансової глобалізації зумовлюють необхідність формування сучасних підходів до функціонування механізму валютного регулювання. У зв'язку з цим, одним із перспективних напрямів його удосконалення є поетапна лібералізація валютного регулювання, яка має сприяти розширенню можливостей залучення іноземного фінансового капіталу з провідних економічно розвинутих країн світу.

Питання лібералізації валютного регулювання висвітлювалися в роботах таких науковців, як Н. Місяць, Ж.Завальної, М.Старинського, О. Береславської, Г. Бортнікова, А. Гальчинського, Ф. Журавки, В. Геєця, О. Дзюблука, О. Колодізєва та інших. Проте питання лібералізації валютного регулювання в Україні залишається недостатньо вивченим та потребує подальшого вичення.

Під лібералізацією валютного регулювання зазвичай розуміється поступове скасування обмежень на проведення операцій із іноземною валютою та іншими валютними цінностями, зменшення втручання центрального банку та інших органів монетарного регулювання у функціонування валютного ринку, а також розширення доступу нерезидентів на внутрішній валютний ринок [1].

У процесі лібералізації інструменти валютного регулювання прямого впливу поступово заміщуються непрямими важелями, які діють опосередковано – через вплив на поведінку суб'єктів валютно-фінансових

відносин, а саме шляхом створення певних економічних умов, за яких суб'єкти господарювання в процесі реалізації свободи власного вибору були би зацікавлені у виконанні дій, які відповідають обраним цілям загальноекономічної, у т.ч. валютної, політики держави.

Головний принцип нового Закону України «Про валюту та валютні операції», який прийнятий у липні 2018 та набув чинності в лютому 2019 року — «дозволено все, що не заборонено». Швидкість та ефективність впровадження нових положень залежить від безлічі внутрішніх та зовнішніх факторів. У їх числі — кон'юнктура світових ринків товарів, відтік капіталу та прийдешні вибори[2].

Деякі положення нового Закону про валюту повинні запрацювати відразу ж. Це, наприклад, збільшення граничного терміну за експортними контрактами до 365 днів, спрощення операцій на суму до 150 тис. грн, заміна індивідуальних ліцензій е-лімітами, скасування санкцій за порушення термінів розрахунків. Деякі з цих нововведень дійсно можуть запрацювати миттєво, так як перешкод насправді не існує. Це, наприклад, онлайн-покупка валюти. Але такі зміни, як відкриття валютних рахунків за кордоном юридичними особами або скасування індивідуального ліцензування навряд чи стануть доступними відразу ж. На те є об'єктивні причини.

В цілому можна виділити такі ризики, які в змозі перешкодити лібералізації:

- несприятлива кон'юнктура зовнішніх ринків;
- відтоки капіталів в світлі тенденцій посилення жорсткості регуляторами у сфері монетарної політики;
- високий рівень тіньової економіки;
- проблеми зовнішньоекономічних партнерів, тощо[3].

Та найбільшою проблемою є непосильне податкове навантаження. Надмірне податкове навантаження на бізнес – один з ключових ризиків, який призводить до утворення великої частини тіньового ринку. По суті, учасники ринку «біжать» не від Нацбанку, а від своїх фіскальних ризиків. Чорний

ринок валюти на 80% обслуговує транзакції, пов’язані з ухиленням від сплати податків та зборів.

Україна має ризики цінового зростання з імпорту, але, в той же час, дуже непогану ситуацію за основними експортними категоріями. Це одна з проблем, що робить проведення лібералізації за кілька місяців або навіть років важко-здійснюваним завданням.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що рівень ефективності функціонування механізму валютного регулювання визначає ступінь своєчасності та доцільності провадження заходів із його лібералізації. Отже, лібералізація валютного регулювання має бути добре спланованою, своєчасною та послідовною з метою одержання переваг від її запровадження та мінімізації імовірних ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Місяць Н. О. Особливості застосування механізму валютного регулювання для врівноваження платіжного балансу / Н. О. Місяць // Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2-3 жовтня 2015 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2015.

2. Кузнєцова А. Я. Переваги та недоліки лібералізації валютного регулювання в Україні / А. Я. Кузнєцова, Н. О. Місяць // Світ фінансів. – 2018. – № 3(52).

3. Швець С. М. Оцінка перспектив підвищення лібералізації валютної політики України у контексті вирішення боргової проблеми / С. М. Швець // Економіст. – 2013. – №8.

Чунарьова Євгенія Ярославівна,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права,
Національного Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Шолкова Тетяна Борисівна
кандидат юридичних наук, доцент
Національного Університету державної фіскальної служби України

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Над глобальною проблемою ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів суб'єктами підприємницької діяльності тривалий час дискутують багато вчених юристів, економістів і науковців.

Окремі аспекти проблему оподаткування в Україні висвітлено в наукових працях М. Д. Андрущенко, Р. Р. Бідника, С. Л. Василечко, Т. К. Германчук, В. А. Дедекаєва, І. М. Таранова, Ю. Ю. Якимчука та багатьох інших учених. Податкова система є одним із найважливіших елементів економіки України. Як відомо, не всі суб'єкти господарювання сплачують податки і збори своєчасно і в повному обсязі. Ухилення від сплати податків у наші дні вже практично стало нормою діяльності великої кількості суб'єктів господарювання. Вирішення цієї проблеми є дуже важливим з огляду на протидію фінансовим злочинам і необхідність мобілізації в достатніх обсягах коштів до державного бюджету України. Це стає серйозною проблемою, яка вирішується на міжнародному рівні впливовими організаціями, фінансовими і правовими установами. Ухилення від сплати податків вбачається особливо актуальним, ураховуючи розміри тіньового сектору економіки України і проблеми, які викликаються таким явищем. За оцінками дослідників, в Україні приблизно 45 % ВВП не оподатковується, тобто входить у тіньовий сектор економіки, що набагато перевищує відповідний показник у європейських державах[1].

Низький рівень податкових надходжень обумовлений низкою причин, в першу чергу, зменшенням рівня реальної заробітної плати населення, в

окремих випадках – номінальне зниження рівня доходів, зважаючи, що податок на доходи фізичних осіб становить основну частину податкових надходжень. По-друге, причиною скорочення доходів бюджету від оподаткування є високий рівень податкових ухилень, що зумовлений прагненням індивідів залишити у своєму розпорядженні більше коштів, незважаючи на незаконність такого способу. Отже такі явища в економіці України чинять суттєвий вплив на формування бюджету та можливості здійснення в країні соціально-економічної політики.

До причин організаційно-управлінського характеру відносять: - незадовільна організація бухгалтерського обліку та звітності на підприємствах, установах, організаціях; - некомпетентність органів і посадових осіб, що здійснюють організайно-управлінські функції в сфері економіки, на всіх рівнях влади; - можливість створення фіктивних підприємств через недосконалий порядок реєстрації і перевірки суб'єктів підприємницької діяльності. До причин нормативно-правового характеру належать: - численні зміни в законодавстві, що становлять труднощі не тільки для контролюючих органів, але перш за все для платників податків; - законодавчу неврегульованість багатьох питань здійснення комерційної діяльності; - відсутність чіткої визначеності щодо відповідальності за порушення законодавства про оподаткування[2].

Найбільш масштабною схемою ухилення від сплати податків вважається використання офшорів. Згідно зі звітом міжнародної організації Global Financial Integrity, протягом 2004-2016 рр. з України було виведено близько 116 млрд. дол., що становить приблизно 9,4 % від ВВП кожного року [3, с. 621]. Не менш поширеною є схема ухилення від сплати ПДВ, особливо за рахунок створення фіктивного податкового кредиту. Не дивлячись на те, що даному явищу була приділена значна увага з боку контролюючих органів, шахраї знаходять можливість не сплачувати податки, використовуючи «скрутки»: перепродажу імпортного ПДВ, сплаченого на митниці. Дані порушення відбирають з бюджету по 10-12 млрд. грн. на рік[4].

Також значимими за своїми розмірами є схеми, що мають місце на митниці. Протягом 2004-2016 рр. такі махінації, як контрабанда і заниження вартості товару, коштували бюджету майже 15 млрд. дол. кожного року. В цілому, за розрахунками дослідників, державний бюджет кожного року недоотримує 100-160 млрд. грн. [3, с.622].

Таким чином, офшори, махінації з податковим кредитом ПДВ, заниження прибутку – ці схеми вже закріпилися у свідомості населення і взагалі не викликають ніякого подиву.

Для успішного реформування податкової системи та боротьби з ухиленням від сплати податків слід глибоко вивчити і проаналізувати механізми та схеми, що тіньовий капітал використовує при податковому плануванні своєї діяльності.

Актуальним є питання розроблення спеціальної довгострокової політики легалізації тіньових капіталів з метою їхнього подальшого залучення до законного господарського обороту коштів. Капітали, які нині обслуговують тіньові економічні операції або вивезені за кордон, мають бути повернені в Україну на легальній основі. Для цього необхідно: - запровадити на певний перехідний період політику амністії щодо тіньового капіталу через відкриття йому шляхів для легального інвестування за одночасної протидії його поверненню в тінь; - здійснювати заохочення інвестиційного використання коштів, що легалізуються (зокрема шляхом звільнення від оподаткування легалізованих коштів, які інвестують); - гарантувати з боку держави відсутність переслідування власників капіталів, які отримані незаконним шляхом, за умови інвестування цих коштів у виробничу сферу економіки; - посилити контроль над відпливом капіталів за межі України [4].

Необхідно прийняти поданий проект закону про податок на виведений капітал, що безпосередньо вплине на тіньові схеми відтоку капіталу з країни. Суб'єктом права законодавчої ініціативи в цьому питанні став Президент України та даний проект закону № 8557 від 05.07.2108 р. знаходиться на стадії розгляду і рішення щодо внесеного законопроекту може прийматися

виключно після надання його належного фінансово-економічного обґрунтування з відповідними розрахунками та визначення дієвих компенсаторів бюджетних втрат з метою недопущення зменшення фінансування важливих бюджетних програм.

Податкове навантаження має бути оптимальним, тобто таким, яке б давало можливість не лише мобілізувати достатньо коштів до бюджету, але й давати можливість вкладати вивільнені кошти у розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

Для зменшення масштабів ухилення від сплати податків доцільно вдосконалити податкове законодавство; підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни; ефективно використовувати податкові надходження. На практиці потрібно не збільшувати кількість перевірок і розміри штрафів, а вдосконалювати демократичні інститути, активізувати боротьбу з корупцією і організованою злочинністю. На законодавчому рівні необхідно посилити відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів, шляхом внесення змін до Кримінального кодексу України, щодо обмеження волі особам, які вчинили злочин у даній сфері. Ще одним із шляхів мінімізації цієї проблеми являється виховання у платників патріотичних почуттів щодо обов'язку

Отже, створення раціональної податкової системи та системи оподаткування забезпечить збалансованість загальнодержавних і приватних інтересів, буде сприяти розвитку підприємництва та нарощуванню національного багатства України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Матвійчук К. А. Тіньова економіка в Україні як наслідок уникнення від сплати податків. Фінансовий механізм вирішення глобальних проблем: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (20–21 вересня 2012 р.) URL::http://www.confcontact.com/2012_09_21/7_matvijchuk.htm

2. Офіційний сайт міжнародної організації Global Financial Integrity – URL: http://www.gfintegrity.org

3.Корягіна Т. В. Проблема ухилення від податків та наслідки цього явища для бюджету України . Т. В. Корягіна, К. А. Якименко Молодий вчений. - 2017. - № 1. - С. 620-623. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_1_150

4. Горобінська І. В. Тіньова економіка – як результат ухилення від сплати податків / Зб. наук. пр.. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ natural/Vntu/2009_19_1/pdf/52.pdf.

Шевчук Ірина Олександрівна
здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти
ННІ права
Університет ДФС України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університет ДФС України

ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Валютна операція є ключовим поняттям національного валютного законодавства. У сучасних умовах валютні операції є одним із найскладніших і найризикованіших видів бізнесу, які можуть бути як джерелом значних прибутків, так і збитків. Це зумовлює необхідність вивчення природи і сутності таких операцій як основи функціонування валютного ринку, їх впливу на діяльність підприємства.

Метою є дослідження та аналіз поняття «валютні операції» як основного інструменту валютного ринку.

В науковій літературі відсутній єдиний підхід щодо з’ясування терміну «валютні операції», адже існує значна кількість наукових праць, зокрема таких вчених як Е. О. Алісова, Н. В. Воротіної, О. М. Горбунової, Є. С.

Дмитренко, О. А. Костюченка, М. П. Кучерявенка, Л. М. Кравченко, С. І. Лучковської, Л. А. Савченко, Т. В. Філіпенко.

Поняття «валютні операції» розглядається у широкому та вузькому значеннях. У широкому значенні під валютними операціями розуміють операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності; використанням валютних цінностей як засобу платежі в міжнародному обігу; ввезенням, переказом та пересиланням на територію країни та вивезенням, переказом і пересиланням за її межі валютних цінностей. Прихильники «широкого» тлумачення терміна «валютна операція» В. К. Шкарупа та Т. О. Коломоєць зазначають, що валютні операції – це дії фізичних та юридичних осіб, спрямовані на встановлення, зміну або припинення їхніх прав та обов'язків при здійсненні дій з валютою та валютними цінностями [1, с. 200].

У вузькому розумінні валютні операції – це операції банків, фінансово-кредитних установ чи іншої уповноваженої особи з купівлі-продажу валюти і валютних цінностей, ведення рахунків та розрахунків у валют і валютних цінностях, і надання в позику іноземної валюти та валютних цінностей на конкретних умовах з виконанням на пеану дату. Як вважає М. М. Артьомов, «визначення валютних операцій у вузькому значенні є близьким до визначення цивільно-правової угоди, відрізняючись від нього тільки наявністю об'єкта з особливим правовим режимом, яким є валютні цінності» [2, с. 63].

Відповідно до п. 2 ст. 1 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», що втратив чинність 07.02.2019 р., до валютних операцій належали:

1) операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;

2) операції, пов’язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов’язань, предметом яких є валютні цінності;

3) операції, пов’язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей [3].

Проаналізувавши даний нормативно-правовий акт, вважаємо, що він не містив конкретного визначення поняття «валютна операція» та переліку ознак, які вказують на те, що операція є валютною.

7 лютого 2019 року набрав чинності ЗУ «Про валюту і валютні операції», п. 1 ст.1 якого визначає валютну операцію як операцію, що має хоча б одну з таких ознак:

1) операція, пов’язана з переходом права власності на валютні цінності та (або) права вимоги і пов’язаних з цим зобов’язань, предметом яких є валютні цінності, між резидентами, нерезидентами, а також резидентами і нерезидентами, крім операцій, що здійснюються між резидентами, якщо такими валютними цінностями є національна валюта;

2) торгівля валютними цінностями;

3) транскордонний переказ валютних цінностей та транскордонне переміщення валютних цінностей [4].

Як бачимо, нове валютне законодавство містить перелік ознак, які вказують на те, що операція є валютною. Проте недоліком є відсутність єдиного законодавчо закріпленого визначення «валютної операції».

Закон України «Про валюту і валютні операції» вперше у історії незалежної України проголосив принцип свободи здійснення валютних операцій. Резиденти України – фізичні та юридичні особи відтепер зможуть вільно відкривати рахунки у іноземних банках та інших фінансових установах та розміщувати на них кошти, здійснювати інвестиції у закордонні активи, переміщувати та переказувати валюту та кошти у гривні через кордон. Закон містить норми, які дозволять резидентам України здійснювати

торгівлю валютними цінностями на міжнародних ринках за посередництва банків або уповноважених небанківських фінансових установ. Законодавець також привів у відповідність із реаліями сьогодення визначення валютних цінностей, доповнивши його електронними грішми та виключивши цінні папери, номіновані у валюті. Законом скасоване декларування валютних цінностей, які знаходяться за межами України, а також право Міністерства економічного розвитку і торгівлі зупиняти зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів підприємництва та застосовувати до них індивідуального режиму ліцензування ЗЕД. Тож можна констатувати, що для традиційно зарегульованої в Україні сфери валютних операцій цей закон є нечувано ліберальним [5].

Отже, зважаючи на те, що термін «валютна операція» є одним із основних термінів валютного законодавства, з'ясування суті якого має не лише теоретичне, а й практичне значення, оскільки це дасть змогу вдосконалити правове регулювання валютних операцій та зменшити витрати держави, пов'язані зі здійсненням валютного нагляду за операціями, які не мають впливу на цілі валютного регулювання. Вважаємо, що відсутність єдиного нормативного визначення поняття «валютна операція» призводить до різноманіття доктринальних визначень, наведених в науковій літературі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шкарупа В. К., Коломоєць Т. О. Фінансове право України: навч. посіб.: К.: Істина, 2007. 256 с.

2. Артемов Н. М. Валютное регулирование в Российской Федерации: дис. доктора юрид. наук: 12.00.14. М., 2002. 347 с.

3. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: декрет КМУ від 19.02.1993 № 15-93.URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/15-93 (втратив чинність) (дата звернення: 09.02.2019).

4. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 10.02.2019).

5. Валютні операції по-новому. URL: http://firstconsulting.com.ua/articles /304-valiutni-operatsii-po-novomu (дата звернення: 10.02.2019).

Шпак Мар'яна Іванівна,
Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ННІ Права Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна
Науковий керівник: **Шолкова Тетяна Борисівна,**
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

МІСЦЕ ПОДАТКОВОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Стрімке реформування як економічного, так і політичного ладу, а також значні зміни у бюджетній та податковій сфері, як наслідок, призводять до необхідності переосмислення системи фінансового права. Важливе значення має саме обґрунтування місця окремих його складових, а також напрямів їх подальшого розвитку.

Серед усіх структурних елементів фінансового права, слід виділити податкове право. Воно взаємодіє з усіма інститутами фінансового права. Його норми регулюють діяльність зі стягнення податкових платежів для загальнодержавних і місцевих потреб. Варто зазначити, що податкові доходи відіграють значну роль серед інших доходів бюджетної системи. Саме тому, чимало вчених та науковців стверджували, що податкове право є одним з основних інститутів фінансового права як галузі права.

Зокрема, дослідженням податкового права у системі фінансового права та його місця вітчизняній юридичній науці, займалися такі науковці як Л. К. Воронова, М. П. Кучерявенко, Н. Ю. Пришва, Д. В. Вінницький, В. В. Гриценко, Ю. А. Крохина, Г. В. Петрова та ін.. Однак, незважаючи на численну кількість праць, які були написані цими та іншими науковцями, питання виокремлення податкового права у системі права України досі залишається дискусійним.

Що ж до самого визначення податкового права та розкриття його змісту, варто звернути увагу на велику кількість визначень, які пропонуються. Зокрема, вчені-економісти, під податковим правом розуміють сукупність юридичних норм, які регулюють суспільні відносини з приводу встановлення, введення та вилучення податків та не охоплюють відносини, які виникають у зв'язку із здійсненням податкового контролю, і установленням відповідальності за скоєння податкових правопорушень [1, с.75].

Вчені-юристи ж визначають його як систему фінансово-правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані із встановленням, введенням та стягненням податків, а також здійсненням податкового контролю та притягненням до відповідальності за скоєння податкового правопорушення шляхом імперативного методу впливу на відповідних суб'єктів [1, с.81].

Така множинність визначень є свідченням того, що на сьогодні немає єдиної усталеної думки як щодо самого визначення податкового права, так і про його місце в системі права України і в системі фінансового права зокрема.

На сьогоднішній день, існують три позиції щодо визначення місця податкового права: 1) податкове право розглядається як окрема галузь права; 2) податкове право розглядається як підгалузь фінансового права; 3) податкове право розглядається як фінансово-правовий інститут.

Першим підходом з визначення місця податкового права є розуміння даного поняття як самостійної галузі права. Прихильники цієї точки зору вважають, що нормами даної галузі права регулюються особливий вид суспільних відносин, що поєднує різноманітні сфери державних, майнових, владно-розпорядчих відносин і є особливим видом фінансових відносин. Ще однією підставою для виділення податкового права, як окремої галузі є наявність великого масиву законодавства та підзаконних актів, а також високий рівень організації податкового права, який обумовлюється єдністю елементів, що його утворюють[2, с.137].

Проте, перераховані вище критерії виділення податкового права в самостійну галузь права, не є переконливими, адже їх можна застосувати до будь-якого інституту фінансового права, кожен з яких регулює особливий вид суспільних відносин.

Наступним підходом є розгляд податкового права як підгалузь фінансового права. Його прихильниками є Л. К. Воронова, Ю. О. Крохіна, В. В. Гриценко та ін.. Вони визначають податкове право як підгалузь фінансового права, що складається з сукупності фінансово-правових норм, які регулюють суспільні відносини по встановленню податків і зборів, що зараховуються в бюджетну систему, їх введенню в дію та стягненню, здійсненню контролю за їх сплатою [3, с. 175].

Розглядаючи податкове право як підгалузь фінансового права, вони визначають такі його критерії: норми підгалузі права регулюють групу близьких відносин визначеного виду, однорідність яких тягне за собою і правову єдність відповідних норм, об'єднаних в інститут, та загальну для них правову специфіку [3, с.179].

Та все ж, на сьогодні об’єктивних підстав для класифікації податкового права як підгалузі (сукупності різних правових інститутів) фінансового права України поки що мало.

Варто зазначити, що серед українських науковців продовжує переважати думка, що податкове право – це окремий фінансово-правовий інститут, який:

– є відокремленим комплексом норм, які забезпечують регулювання відносин, пов’язаних з надходженням до бюджетів податків і зборів;

– регулює основи дохідної частини бюджетів;

– є сукупністю правових норм, що регулюють відносини, які виникають у сфері справляння податків і зборів;

– регулює владні відносини із встановлення, введення та справляння податків та зборів, а також відносини, що виникають у процесі податкового контролю, оскарження актів податкових органів, дій (бездіяльності) їх

посадових осіб та притягнення до відповідальності за здійснення податкового правопорушення;

– є сукупністю фінансово-правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають з приводу встановлення, стягнення податків і обов'язкових платежів із юридичних та фізичних осіб до бюджетів і державних цільових фондів [4, с. 179].

Ми погоджуємось думкою, що податкове право це саме складний інститут фінансового права, адже з усього обсягу суспільних відносин пов'язаних з публічною фінансовою діяльністю, податкове право регулює лише незначну їх частину, а саме суспільні відносини що виникають тільки з приводу формування публічних фондів коштів (і тільки централізованих загальних бюджетних фондів коштів (державного і місцевих бюджету)), і тільки щодо одного виду доходів (з 4-х існуючих відповідно до бюджетної класифікації) – податкових платежів, а звідси випливає, що коло суспільних відносин порівняно з фінансовим правом (яке є галуззю), чи бюджетним правом (яке є підгалуззю) дуже обмежене, а отже можна казати тільки про те, що податкове право являється саме складним фінансово-правовим інститутом.

Отже, сьогодні сучасне податкове право продовжує свій розвиток у системі національного права. Серед численної кількості науковців сформувалися різні підходи щодо визначення місця податкового права в системі права України і фінансового права зокрема. При цьому важливим аспектом є виокремлення податкового права саме як складного інституту фінансового права

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Бабін І. І. Податкове право України : навч. посібник / І. І. Бабін. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 504 с.

1. Пацурківський П. С., Бабін І. І. Актуальне дослідження в науці податкового права / П. С. Пацурківський, І. І. Бабін // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 636. 2012. С. 137–138.

2. 6. Пришва Н. Ю. Податкове право : навч. посіб / Н. Ю. Пришва. К.: Юрінком Інтер, 2010. 368 с.

3. Вакарюк Л. В. Місце податкового права в системі фінансового права України / Л. В. Вакарюк // Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 62. С. 204-210.

Яворська Оксана Мар'янівна
студентка 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби країни
Науковий керівник: **Тетяна Борисівна Шолкова,**
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри фінансового права
ННІП Університету ДФС України

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Податкова система України є далеко не ідеальною: починаючи від структури податкової системи, та закінчуючи частими змінами до Податкового кодексу України, які, у свою чергу, не приносять бажаного результату і не мають чіткої мети.

Співробітництво нашої держави у сфері економіки, на сьогоднішній день – мінімальне. Причинний зв'язок полягає у нестабільності внутрішньої економіки держави, яка напряму залежить від наповнення бюджету податками, зборами та іншими загальнообов'язковими платежами; приведенні податкової системи хоча б до балансу публічних та приватних інтересів, та встановлення державою чіткої та обумовленої системи податків [1, с. 4].

Прийняття Податкового кодексу України, що набрав чинності 2 грудня 2010 року, безумовно, стало важливим кроком на шляху до вдосконалення правового регулювання відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів. Цей законодавчий акт також визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх

адміністрування, встановлює перелік платників податків та зборів, їх права та обов'язки, а також компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства. Проте, навіть цей законодавчий акт, має в собі низку прогалин, що призводять до непорозумінь між органами державної влади та громадянами України [2, с. 1].

Наприклад, у статті 9 ПК України наведений перелік загальнодержавних податків (хоча стаття називається *«Загальнодержавні податки та збори»)*. До них належать:

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- рентна плата;
- мито.

Стаття 10 ПК України називається *Місцеві податки*. Проте у частинні другій цієї статті наведений перелік місцевих зборів. На нашу думку, це є суттєвим недоліком розуміння мови законодавця. Пропонуємо усунути цю «помилку» шляхом виділення в окрему статтю перелік усіх місцевих зборів, або ж назвати статтю 10 ПК України «Місцеві податки та збори».

Поряд з цим, *податок на майно*, що належить до переліку місцевих податків, у свою чергу включає в себе *три складові*:

1) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

2) транспортний податок;

3) плата за землю [3].

Вважаємо, що таке приховування «складових податку», які по суті, є своєрідними одиничними податками, – неприпустиме. Адже це лише гальмує та ускладнює процес розуміння простими громадянами структури податкової

системи, тим самим, ускладнюються взаємовідносини між платниками податку та державою. Остання, навпаки, повинна сприяти розвитку конкурентоспроможного виробництва, аби забезпечити гідний рівень життя населення [4, с. 140].

З огляду на вищенаведене, можна зробити висновок, що держава зацікавлена в наповнені бюджетів усіх рівнів податками, зборами та іншими загальнообов'язковими платежами, але абсолютно не зацікавлена в розвитку малого бізнесу та підприємства. Це лише стимулює збільшення і без того високих масштабів тіньової економіки в Україні (адже пригнічуються інтереси платників податків та громадян). При цьому, інвестиційна діяльність України, яка є важливою ланкою стабілізації економіки держави, зменшується швидкими темпами [1, с. 8].

Отже, проведення вдалої податкової, бюджетної, політичної та економічної політики залежить від досконалості функціонування податкової системи України. Для того, аби платники податків не відчували податкового навантаження та тиску з боку державних органів, останні повинні надавати сприятливі умови для їх розвитку. Це може проявлятися в таких основних напрямках:

1) встановлення адекватних ставок податку, враховуючи умови функціонування малого та великого бізнесу;
2) дотримання балансу між інтересами платників податку та державою;
3) створення максимально сприятливих умов працевлаштування населення (у сфері економіки);
4) оптимізувати систему податків та зборів;
5) гармонізація податкових правовідносин, шляхом надання «розумних» прав та обов'язків їх учасникам.

Побудова нової системи податків, оптимізація умов функціонування підприємств, методом заниження деяких елементів податку, уникнення податкового навантаження на платників податків, а також залучення міжнародних інвестицій – сприятиме розквіту України як соціальної держави

зі стабільною внутрішньою та зовнішньою економікою, яка здатна забезпечити гідні умови соціального рівня життя своїх громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Хоменко Л.М., Авраменко О.І., Марценюк А.В Податкова гармонізація в умовах глобалізації в Україні. *Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського.* Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 4 (19), 2016 року. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями від 1 січ. 2011 р. URL: www.rada.gov.ua.

3.Державна фіскальна служба України: офіційний портал: http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-xii--mistsevi-podatki-i/.

4. Галина Нагорняк, Юрій Вовк Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення. Галицький економічний вісник, 2010 року, №2 (27), с. 140-152. URL: https://www.researchgate.net/publication/277308004.

Вишневська Діана Ігорівна
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ННІ Права Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Стріяшко Галина Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ НА СИСТЕМУ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Відповідно до Конституції України та міжнародно-правових зобов’язань держава повинна гарантувати право на безоплатну правову допомогу, яка у випадках, передбачених законом, має надаватися безоплатно. Таким чином 2 червня 2011 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про

безоплатну правову допомогу», який набув чинності 9 липня 2011 року, створивши систему безоплатної правової допомоги (далі — ситему БПД) під управлінням Міністерства юстиції [1].

Разом із тим механізм фінансування видатків на таку допомогу залишається майже не дослідженим, насамперед із позиції теорії фінансового права, що актуалізує обраний напрям дослідження.

Для розуміння порядку фінансування системи БПД необхідно звернутись як до відповідних законів, так і підзаконних нормативно-правових актів, а також до розроблених наукою механізмів визначення обсягів таких витрат.

Фінансування безоплатної правової допомоги залежить від її виду. Так, безоплатна первинна правова допомога фінансується за рахунок видатків Державного бюджету України на утримання відповідних органів виконавчої влади, місцевих бюджетів та інших джерел. А фінансування безоплатної вторинної правової допомоги здійснюється лише за рахунок видатків Державного бюджету України.

Порядок фінансування витрат на ту чи іншу державну програму передбачає послідовність виконання певних дій і прийняття рішень, що є взаємопов'язаними між собою.

Зміст діяльності з фінансування безоплатної правової допомоги дозволяє виділити такі стадії цього процесу:

1) складання проекту програми фінансування видатків на безоплатну правову допомогу;
2) затвердження програми фінансування видатків на безоплатну правову допомогу розпорядником коштів;
3) безпосереднє фінансування витрат на безоплатну правову допомогу (відпуск коштів);
4) звітування відповідальних осіб щодо стану фінансування видатків на безоплатну правову допомогу [2].

Процес фінансування починається зі складання відповідної бюджетної програми за формою і правилами, визначеними на нормативно-правовому

рівні [3]. Бюджетні програми, у яких відповідальним виконавцем визначено Координаційний центр з надання правової допомоги, а головним розпорядником коштів – Міністерство юстиції України, розробляються, по-перше, для забезпечення формування та функціонування системи БПД і, по-друге, для оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів із надання безоплатної вторинної правової допомоги [4].

Основою прийняття рішення щодо обсягів фінансування безоплатної правової допомоги як на державному, так і на місцевому рівнях є їх економічне обґрунтування, зокрема з використанням програмноцільового методу формування бюджетів.

Безпосереднє фінансування витрат на безоплатну правову допомогу, як третя стадія цього процесу, передбачає механізм відпуску (передачі) визначених коштів головним їх розпорядникам із державного і місцевого бюджетів та отримання грошових коштів суб'єктами надання такої допомоги згідно з кошторисними розрахунками. Основними учасниками цієї стадії є: головний розпорядник грошових коштів, відповідальний виконавець бюджетної програми з надання безоплатної правової допомоги, Державна казначейська служба України (її територіальні відділення).

Звітуванням щодо використання коштів для надання безоплатної правової допомоги завершується процес її фінансування. Звіти про виконання паспортів бюджетних програм, подані за встановленою нормативно-правовими документами формою, визначають фактичні результативні показники бюджетних програм та використовуються для оцінки ефективності бюджетних програм [3].

Таким чином, проведений аналіз порядку здійснення фінансування в досліджуваній сфері дозволяє констатувати належний рівень його нормативно-правового урегулювання [2].

Однак, управління системою безкоштовної правової допомоги ще з 2011 року показало, що кошти з Державного бюджету України та інших джерел (включаючи міжнародних донорів) використовуються неефективно

та нераціонально, на шкоду громадянам України та в цілому громадянам, які сплачують податки до Державного бюджету, а також міжнародним інвесторам, які надають кошти на систему БПД.

Вказані факти переконують у необхідності розробки і затвердження на рівні держави Порядку фінансування видатків на безоплатну правову допомогу за різними напрямами її надання, у якому б чітко простежувався механізм фінансування, його стадії, схеми руху відповідних коштів, взаємодія учасників цього процесу та співвідношення видатків державного і місцевого бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. – 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – ст. 577
2. Сірош Д.М. Порядок фінансування витрат на безоплатну правову допомогу в Україні/ Д.М. Сірош // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015.– №30.– Том 2.– с.82.
3. Про паспорти бюджетних програм : Наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2002 р. – 1098 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03.
4. Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів : Наказ Міністерства фінансів України від 26 серпня 2014 р. – 836 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1103-14.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

ЗБІРНИК ТЕЗ
Міжвузівської науково-практичної студентської інтернет-конференції

27 лютого 2019 року

Здано до друку 02.04.2019. Формат 60×84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».
Друк. арк. 17.5.
Тираж 300 примірників. Замовлення № 793.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
Університету ДФС України
08200, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016